

PRAKTICKÁ
R U K O V Ě Ě

u

vysvětlování katechismu

ve

školách národních.

Dle Ch. Schüller-a

vzdělal a rozmnožil

FRANTIŠEK V. PERÚTKA,

katecheta m. hl. školy v Olomúci.

~~~~~  
S povolením duchovní vrchnosti.  
~~~~~

V Olomúci 1870.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ BEDŘICHA GROSSE.

ad Nro. 3214.

Cum in hoc opere Nostrae approbationi substrato
nil orthodoxae fidei et probis moribus adversum fuerit
repertum, illud imprimi permittimus.

Olomucii in Consistorio Archiepiscop.
die 28. Aprilis 1869.

A. L. B. Koenigsbrunn,
Vicar. Offic.

F. Heldenreich.

Jeho Milosti

Nejdůstojnějšímu a Vysokorodému

Pánu, Panu

GUSTAVOVI

HRABĚTI z BELRUPT-TISSAC-ů,

kanovníku

sídelního hlavního chrámu Páně Olomúckého, Jeho svatosti
Pia IX. domácímu Praelatu, Jeho knížeci, Arcibiskupské
Milosti Radovi a konsistornímu Přisedícimu a Přednášeči,
Arcibiskupskému Soudci, prosynodálnímu Zkoušiteli, infu-
lovanému proboštu farního chrámu Páně sv. Mauricia
v Olomúci, bohosloví Doktoru, a t. d. a t. d.

na důkaz nejhlubší úcty a vděčnosti

věnuje

Fr. Perútka.

„Ty pak mluv, co sluší na zdravé učení.“
Pav. k Tit. 2, 1.

Předmluva.

Jak často katecheta, jenž svůj kněžský úřad s vysvětlováním katechismu začíná, tudíž theorii s praxí spojovati má, nemalých nesnází a rozpaků zakoušeti musí, učí každého vlastní zkušenost. Podobně se dílo i mně. Pročež vítanou mně byla kniha: Handbuch zur Erklärung des kleinen und mittleren Diözesan-Katechismus von Ch. Schüller, *v nížto jednotlivé pravdy našeho svatého náboženství současně s dotýčnými příběhy biblickými v přirozeném pořádku a praktické souvislosti se vysvětlují.* Jsa nyní delším užíváním této knihy o její užitečnosti na mnoze přesvědčen, osměluji se toto katechetické dílo v našem jazyku v prospěch zvláště začátečních katechetů a učitelů náboženství vůbec uveřejniti.

Snad by nebylo od místa, kdybych seřazení jednotlivých pravd byl objasnil a odůvodnil, an jsem poněkud od pořádku nadřčeného spisovatele se odchýlil a jeho spis mnohými vysvětlivkami a dodatky rozmnožil. Avšak již pohled na seznam a theoretické vědomosti laskavých čtenářů dostačují, aby tito o přirozené souvislosti a o tomtéž seřazení oněch pravd se přesvědčili. Toliko o umístění čtvrté hlavní částky o svátostech jednající, kteráž teprv ku konci této rukověti se pojednává, musím se zmíniti. Ačkoliv Dr. J. Hirscher ve své katechetice praví, že

učení o svátostech vhodně hned s učením o církvi mělo by se spojit, což ovšem přirozenější jest, přece jsem raději následoval návodu J. M. Leonharda o svátostech až po vysvětlování páté hlavní částky pojednávajícího. Odůvodnění toho viz v připomenutí, kteréž tomu pojednání jest předasláno. — Koněčně podotýkám, že některé chyby v Katechismu proti pravidlům naší mateřštiny nápadně do očí bijící jsem poopravil: n. p. křesťansky milovati jest nikoliv: Boha *jakožto* nejvyšší dobré, nýbrž: Boha, nejvyšší dobré milovati; nikoliv: pro Boha všechno *rádi* nýbrž: ochotně neb s chutí, s radostí činiti . . . a t. d.

V Olomúci, v den úmrtí sv. Methoda 6. dubna 1869.

Fr. Perútka.

S e z n a m.

I. Hlavní částka.

O víře.

	Str.
Jest Bůh	1
Bůh se sám zjevil	1
První článek víry: Bůh jest stvořitel nebe a země, andělů a lidí	2
Ráj	5
Andělé	6
Hřích prvních lidí	10
Jeho následky; příslibení Spasitele	10
Hřích dědičný	12
Stručný přehled toho, co Bůh učinil a zjevil, aby lidé na Spasitele při- pravil	14
Co proroci o Spasiteli předpovídali	38
O vlastnostech Božích	39
Ježíš Kr. jednorozený Syn Boží, náš Pán a Spasi- tel. Co Bůh slíbil, plní	48
Třetí článek víry: Naro- zení Ježíšovo, jeho ži- vot, učitelský úřad	52
Čtvrtý článek víry. Utr- pení Páně	85
Pátý článek víry	96
Šestý článek víry	100
Sedmý článek víry	101
Co máme o Ježíši věřiti? Druhý článek víry	102
Osmý článek víry	106
O milosti Boží	110
O nejsvětější Trojici	112
Devátý článek víry. O církvi	118

	Str.
Devátý článek víry. O ob- cování svatých	125
Desátý článek víry	130
Jedenáctý a dvanáctý člá- nek víry s pojednáním o 4 posledních věcech člověka	130

II. hlavní částka.

O křesťanské naději.

Co jest křesťansky dou- fati?	137
O modlitbě vůbec	138
O modlitbě Páně zvláště	140
O 3 prvních prosbách této modlitby	142
O 4 posledních prosbách této modlitby	146
O pozdravení andělským	152
O růženci	153
O užitku modlitby	154

III. hlavní částka.

O křesťanské lásce.

I. Oddělení.

Co jest křesťanská láska? Příkazání lásky	156
I. díl: Boha musíme mi- lovati nade všecko	157
II. díl: Bližního musíme milovati jako sebe samy	159

II. Oddělení.

O desateru B. příkazání	161
-----------------------------------	-----

III. Oddělení.

O příkazáních Božích zvlášt.	
------------------------------	--

	Str.
§. 1. O třech prvních přikázáních	163
§. 2. O sedmi posledních přikázáních	185
Čtvrté přikázání	185
Páté „	187
Šesté „	193
Sedmé „	195
Osmé „	202
Deváté a desáté přik.	209

IV. Oddělení.

O přikázáních círk. vůbec	212
---------------------------	-----

V. Oddělení.

O přikázáních círk. zvlášť:	
O 2 prvních přik. círk.	213
O oběti mše svaté	215
O kázání	223
O 3 posledních přikáz.	225

IV. hlavní částka.

O křesťanské spravedlnosti.	
Co jest kř. spravedlnost?	228

I. díl křesťanské spravedlnosti:	
Čiň dobré:	

Co jest ctnost? Co jest křesťanská ctnost?	228
Co jsou dobré skutky?	230
Druhé ctnosti	232

O křesťanské dokonalosti.	
1. Povinnosti, které Ježíš Kr. obzvlášť doporučil	238

	Str.
2. Co jest křesťanská dokonalost?	240
3. Ona jest možná	240
4. Povinni jsme se vynasnažiti, abychom křest. dokonalosti dosáhli	241

O osmeru blahoslavenství.

Kterých prostředků musíme užívati, abychom byli dokonalí	243
--	-----

II. díl křest. spravedlnosti:

Varuj se zlého.

Co jest zlé, co jest hřích?	246
Druhé hříchu	247
Sedmero hlavních hříchů	249
Čtyři hříchy do nebe volajících	253
Devatero cizích hříchů a šestero hříchů proti Duchu sv.	253

V. hlavní částka.

O svátostech.

I. O křestu svatém	261
II. O pokání	265
III. O nejsv. svátosti olt.	290
IV. O biřmování	300
V. O posled. pomazání	302
VI. O svěcení kněžstva	306
VII. O stavu manželském	308
O svátostech vůbec	309

První hlavní částka.

O víře.

1. Jest Bůh.

Ve dne vidíme nad sebou modrou oblohu a slunce, v noci měsíc a nesčíslné hvězdy. *Modrou oblohu, slunce, měsíc a hvězdy jmenujeme vespolek: nebe viditelné.* Kromě toho nebe jest ještě jiné nebe, kteréž očima viděti nemůžeme, totiž místo věčné blaženosti pro anděly a svaté. Vůkol sebe vidíme hory a roviny a na těchto jsou prameny, potoky, řeky, proudy, jezera a moře, rostliny a zvířata. *Hory a roviny a všechny věci, které na horách a rovinách (údolích) se nacházejí, nazýváme zemí. Nebe a země a všechno, co v nich a na nich jest, jmenujeme: svět.* — Žádná věc nemůže sama sebe učiniti. Toho, kdo nějakou věc učiní, nazýváme původcem této věci. Tak n. př. jest hodinář původcem hodin. Protož říkáme, že každá věc má svého původce; tedy má i svět svého původce. *Původce světa jest Bůh.* — Poněvadž Bůh jest původcem celého světa, má nás každé kvítko, každý list na stromě, každá kapka vody, každý brouček na Pána Boha upomínati.

2. Bůh sám se zjevil.

Jako rodičové se vynasnažují, aby děti nejprvé je poznaly, podobně Bůh, původce světa, i nás lidi učil, abychom ho poznali; již první lidi v ráji poučoval, jak svět, jak nás lidi učinil a co od nás žádá. Později zjevil se

patriarchům čili arciotcům lidu israelského a na hoře Sinai dal Mojžíšovi pro lid israelský desatero přikázání. Naposledy svým jednorozeným Synem Ježíšem Kristem a jeho apostoly učil nás všechno, co věděti a věřiti musíme, abychom spaseni byli.

Bůh tedy lidi poučoval a poučovat přikázal, to jest; *Bůh se lidem zjevil*. Proto také tomu poučení, které Bůh prvním lidem, arciotcům a židům, pak svým Synem a jeho apostoly všem lidem dal, říkáme: zjevení.

Co Bůh zjevil, buď od nábožných mužů s pomoci Boží bylo napsáno aneb jen ústně zvěstováno.

To, co Bůh zjevil, a co od nábožných mužů bylo napsáno, jmenujeme: písmo svaté čili Bibli.

To, co Bůh zjevil a co apostolové jen ústně hlásali ale nenapsali, jmenujeme: ústné podání čili tradici.)*

3. Bůh jest stvořitel nebe a země, andělů a lidí.

Pouhou vůlí nemůže člověk žádnou věc učiniti. Lidé potřebují n. př. kamení, cihel, vápna, dřeva a mnohého jiného, než nějaké stavení s velkým namáháním vystavějí. Potřebují tedy, aby nějaká věc povstala, *látku*, totiž něco, z čeho věc tu zhotovují. Mimo to potřebují *nástroje*, jimiž tuto věc zhotovují, *delšího času*, až věc ta jest hotova. Jinak bylo to ale, když Bůh svět učinil. On toliko řekl: Buď! a ejhle hned bylo, co chtěl. Písmo sv. vypravuje to takto: Na počátku chtěl Bůh, aby byly nebe a země, a stalo se tak; a v nebi bylo množství andělů. Země však byla z počátku pustá a prázdná a se všech stran vodami obklíčena, a tma byla vůkol ní. V šesti

*) **Poznámka.** Děti se učí veškerému zjevení Božímu buď psanému aneb ústně podanému při vyučování náboženství; dospělí slyší je v chrámu Páně; pročť i děti i dospělí tomuto učení se všemožnou pozorností přítomní býti, pilně náboženství se učiti mají, an Bůh sám se zjevil; zároveň ať se vynasnaží, aby také činili, co Bůh zjevil, protože to žádá.

dnech chtěl pak Bůh nebe a zemi krásně zříditi. Prvního dne řekl Bůh: »Buď světlo!« A učiněno jest světlo. Druhého dne chtěl Bůh, aby byla obloha. A hned sklenula se nad zemi jasná, modrá obloha. A z vody vystupovaly mraky jak to Bůh chtěl.*) — Třetího dne oddělil Bůh ostatní vody od země a přikázal, aby země byla suchá a tak se stalo. A tu učiněny jsou prameny, potoky, řeky, rybníky, proudy, jezera, moře a suchá země. Pak chtěl Bůh dne třetího, aby na zemi rostly byliny, křoviny a stromy; stalo se tak. Země byla krásná jako na jaře. Zvířata a lidé měli potřebného pokrmu. Čtvrtého dne chtěl Bůh, aby svítilo slunce ve dne a měsíc a hvězdy v noci a tak stalo se hned. Pátého dne učinil Bůh ptáky v povětrí a ryby ve vodě. Šestáho dne chtěl Bůh, aby na zemi byla se plazící a čtyřnohá zvířata všeho druhu a hned byli tu hadi, ovce atd. Posud ale nebylo tu žádného, jenžby těchto věcí užíval a Bohu za to děkoval. Protož řekl Bůh: „*Učinme člověka k obrazu a podobnosti svému.*“ A učinil z hlíny země *tělo* člověka a vdechl v tvář jeho nesmrtelnou *duši*. Tak učiněn jest první člověk, a Bůh dal mu jméno: „*Adam*“ (t. j. muž ze země). Pak uvedl na Adama tvrdý sen a učinil ze žebra jeho druhé tělo lidské, vdechl do něho duši a tak učiněn jest druhý člověk a Bůh jmenoval ho: „*Eva*“ (t. j. matka všech živých).

Tak učinil Bůh nebe a zemi a všechno, co jest, *s něčeho* toliko svou vůlí. Něco z něčeho učiniti jest tolik,

*) Upozorní děti na dobré účinky světla, k čemu jest, co by byl svět bez světla — na rozsáhlost a krásu oblohy nebeské, užitečnost mračen — vody — pestrost, vůni květin a jejich úpravu; zrost, užitečnost stromů a jiných rostlin, zvláště druhů obilných, takéž užitečnost nerostů, krásu a dobročinnost slunce, měsíce a hvězd — pestrotu ptactva, ryb, jich užitečnost, jakož i jiných zvířat, zvláště domácích. Tím v mladistvém srdci svých svěřenců city čistě náboženské můžeš vzbuditi — tak že děti obdivující stvořený svět ve všech jeho částkách a celku konečně obdivovati počnou Tvůrce — všemocného — moudrého — nejvyšší dobrotitvého — pak ho znají — milují — přikázání jeho zachovávají.

jako *stvořiti*, protož říkáme: *Bůh nebe a zemi a všechno, co jest, stvořil*. Proto nazýváme Boha *stvořitelem světa* čili stvořitelem nebe a země, lidí a andělů a v prvním článku víry se modlíme: „*Věřím v Boha otce všemohoucího, stvořitele nebe a země.*“

Z toho uzavíráme, že všechno, co Bůh stvořil, jest tvorem Božím; nebe, země, byliny, zvířata, anjelé a lidé jsou *tvorové Boží*. Všichni tvorové přináležejí Bohu, protože Bůh je stvořil; on tedy jest pánem věcí a bytostí.

S těmi věcmi tak zacházeti musíme, jak Bůh toho žádá. Děti nemají tedy své šaty a knihy zlomyslně trhati, stromům škoditi, zvířata týrati, jinak by je Bůh v ošklivosti měl. V jídle a pití mají býti mírné a za dary ty Bohu děkovati. Tak to žádá Bůh, a tak se děti Bohu zalíbí.

4. Den odpočinku.

V šesti dnech stvořil Bůh svět, sedmého dne však odpočíval, pozoroval své dílo a bylo všechno dobré, a posvětil den sedmý a požehnal jemu. Za příkladem Božím i my šest dní v týdnu pracujeme a sedmého dne odpočíváme, chrám Páně navštěvujeme a o skutcích Božích nábožně rozjímáme; Bůh otec nás stvořil, Bůh syn nás vykoupil a Duch sv. nás posvěcuje a toť jsou tři velké skutky Boží, o nichž zvlášť v neděli rozjímati a za ně Bohu děkovati máme. A tak-li neděli světíme, pak od Boha přislíbeného požehnání očekávati můžeme.

5. Člověk.

Hlava s očima, ušima, ústy a nosem, prsa, břicho, ruce a nohy člověka slovou jeho *tělo*. Tělo bez duše jest mrtvé, (oči nevidí a t. d.) tak i tělo prvního člověka bez duše bylo mrtvé; duše ale je obživuje (ona vidí očima a t. d.) Duše svými pěti smysly pozoruje věci ve světě; avšak ona může ještě mnohem více, ona se může mnohým věcem učit, na Boha mysliti a dobré od zlého rozeznávat, *ona má rozum*. Dobré a zlé může chtíti (voliti) a činiti t. j. *ona má svobodnou vůli*. Ona, jak

písmo sv. učí, vždy žije, i po smrti těla, proto jest *nesmrtelná*.

Bytost, která má rozum a svobodnou vůli, jmenuje se duch, tedy jest duše člověka duch, poněvadž má rozum a svobodnou vůli, a celý člověk pozůstává z těla a nesmrtelné duše, jenž podle obrazu Božího stvořena jest.

6. Ráj.

Hospodin Bůh štípl z obzvláštní milosti rozkošnou zahradu, jejíž jméno bylo ráj. Do ráje postavil Bůh první lidi, aby jej vzdělávali, jakž to Bůh chtěl. *Práce ta však neměla jim býti obtížna. Oni byli také svatí a tuto svatost daroval Bůh zvlášť vůli jejich.*

Tento dar Boží, kterým první lidé svatí byli, nazýváme *milost posvěcující*, a proto říkáme, že byli v *stavu posvěcující milosti*. Touto milostí stali se také dítkami Božími a kdyby v stavu tom byli setrvali, a nebyli zhřešili, nikdy by nebyli umřeli. Svým rozumem poznávali Boha tak, jak se jim byl zjevil; srdce a vůle jejich byly tak dobré, že ani zlé žádosti neměli. Ó jak dobrotivý byl Bůh k prvním lidem, a jak šťastní byli oni!

7. Proč stvořil Bůh lidi?

Bůh první lidi v ráji poučoval, jak svět stvořil, jaké vlastnosti sám má a čeho od nás žádá. I my víme, proč Bůh první lidi a nás všechny stvořil. Na darmo nás rozumem neobdařil; rozumem můžeme Boha poznati. Proto u vyučování náboženství máme se vynasnažit, abychom Boha více a více milovali. Protož říkáme:

Bůh nás lidi stvořil:

1. abychom ho poznali (totiž jeho vlastnosti, skutky a vůli.)

Bůh jest velmi dobrotivý k nám, stvořil nás k obrazu a podobnosti svému, dal naší nesmrtelné duši rozum a svobodnou vůli, dal nám rodiče a učitele k do-

brému nás napomínající. Dává nám zdraví a všechno nám potřebné ano mnohé dává nám věci, které nám radost dělají. Poněvadž tedy Bůh tak dobrotivý k nám jest, musíme se radovat, že tak dobrého Pána Boha máme a musíme také jemu radost činit t. j. musíme ho milovati. A protož pravíme, že nás Bůh stvořil,

2. abychom ho milovali.

»Napřed musíš Boha znáti,

Bys ho mohl milovati.«

Milujeme-li skutečně Pána Boha, musíme tak jako dobré děti, všechno z lásky k Bohu činiti, cokoliv nám poroučí, musíme ho poslouchati, vždyť k tomu nám dal svobodnou vůli. Říkáme dále, že nás Bůh stvořil,

3. abychom ho poslouchali.

Bůh stvořil všechno, tedy jest pánem nebes a země, jeho jest všechno; proto když něčeho potřebujeme, musíme Pána Boha o to prositi, za dobrodiní nám prokázaná jemu děkovati, a proto ho velebiti, chváliti, nejvyšší úctu mu prokazovati t. j. jemu se klaněti; k tomu dal nám rozum a srdce. Bůh tedy lidi stvořil,

4. aby se jemu klaněli.

Pak-li jsme zde na zemi Boha poznávali, milovali, poslouchali a jemu se klaněli, za to nás chce Bůh v nebi na vždy šťastny učiniti t. j. on chce, abychom věčně spaseni byli. Bůh nás tedy stvořil,

5. abychom věčně spaseni byli.

Proto praví náš katechismus: *Bůh lidi stvořil, aby ho poznávali, milovali, jemu se klaněli, ho poslouchali a věčně spaseni byli.*

8. Andělé.

1. Pismo sv. dí: „Všichni andělé jsou sloužící *duchové*.« Mají tedy jako duše naše rozum a svobodnou vůli, ale těla nemají, jako my lidé tělo máme, jsou tedy pouzí (čistí) duchové. Pročež učí nás katechismus, že:

Andělé jsou pouzí duchové, kteří mají rozum a vůli, ale těla nemají.

Proč není duše naše pouhý duch? Protože přebývá v těle.

2. Všechno, co Bůh stvořil, bylo dobré, tedy i andělé byli dobří, když je Bůh stvořil. Milovali Boha a jeho vůli, kterouž jen dobré chce, byli svatí. (Tuto milost, že byli svatí, daroval jim Bůh). Proto pravíme: *Bůh anděly stvořil ve své milosti*. Když je Bůh stvořil, byli hned u Boha v nebi, pročž Boha lépe než my lidé poznávali, také dobré od zlého lépe rozeznávali. A posud Boha lépe poznávají a dobré od zlého rozeznávají, *jsou tedy rozumnější než my*; Boha a dobré také více milují než my: *proto jsou lepší než my*. Jelikož již u Pána Boha a rozumnější a lepší než my lidé jsou, říkáme, že andělé jsou *dokonalí*. (A to, že dokonalí jsou, opět jim Bůh daroval.) Proto učíme se v katechismu: *Bůh anděly stvořil ve své milosti a s mnohými dokonalostmi*.

3. Jako nás lidi, stvořil Bůh i anděly, aby ho poznávali, milovali, poslouchali, jemu se klaněli a věčně spaseni byli. Krom toho měli také Bohu sloužiti, neboť všichni andělé jsou *sloužící duchové*, oni jako archanděl Gabriel přikázání Boží plní, k čemuž jim Bůh dal lepší rozum a lepší vůli.

4. Avšak ne všickni andělé Bohu poslušni zůstali. Jeden z přednějších andělů svedl mnohé anděly, kteříž pak pravili: *»Nejvyššímu chceme podobni býti.«* Chtěli tedy býti více než byli, chtěli býti rovni Bohu a zpouzeři se přikázání jeho plniti; stali se pyšnými, což bylo velkým hříchem. Bůh nemohl již míti zalíbení na pyšných andělech, oni již nepožívali milosti u Boha. Protož dí katechismus: *»Mnozí andělé milost Boží hříchem pychy ztratili.«*

5. Pyšní andělé byli velmi nevďeční k Pánu Bohu, jenž jich nad lidi tak vyznamenal a svými služebníky učinil. Bůh ale miluje jen dobré a nenávidí zlé a zlé musí také trestati, jak toho zaslouží. Bůh vydal dobré anděly proti

pyšným. Svátý archanděl Michael a ostatní dobří andělé vypudili pyšné anděly z nebe a svrhli je do pekla, kdež věčné tresty trpět musejí. Pyšné anděly nazýváme *zlé duchy* aneb *ďábly*. Katechismus dí: *Pyšné anděly, které ďábly nazýváme, Bůh na věky zavrhl a do pekla odsoudil.*

Jak šeredný musí býti hřích, an Bůh ho tak těžce trestá! Varujte se pýchy, aby vás Bůh jednou tak netrestal, jako pyšné anděly.

9. Andělé strážní.

Než Syn Boží na svět přišel, žil mezi židy nábožný muž, jménem Tobiaš. Syn jeho taktéž se jmenoval Tobiaš. Rád dával almužnu chudým a zapůjčoval peněz těm, jenž nouzi byli. Konečně sám upadl do bídy a tudíž řekl k synu svému: Jdi a přines peníze, které jsem půjčil našemu příbuznému v městě Rages; vždyť jich sami potřebujeme. Cesta do Rages byla daleká a mladému Tobiaši neznámá; pročež ohlížel se po nějakém průvodci. I vyšel ven nalezl sličného mládence, an tu stál zcela přichystán na cestu. Byl to anděl *Rafael*, což ovšem Tobiaš nevěděl. Rafael provázel Tobiaše po neznámé cestě a šťastně doručili zapůjčené peníze otci. V první den svého cestování přišli k řece, v níž si Tobiaš nohy myl. Tu ryba převeliká připloula, aby ho pozřela. I ulekl se Tobiaš a zkríkl: »Pane! dává se do mne!« Anděl ale odpověděl: »Popadni ji jen zmužile za ploutve a táhni ji k sobě.« Tobiaš učinil tak a vytáhl ji na sucho. I navrátili se domů a Tobiaš poděkovav průvodci syna svého chtěl mu polovici přinešených peněz darovati. Ten však řekl: »Nepotřebuji peněz; jsemť Rafael, jeden ze sedmi andělů, kteří před Hospodinem stojíme a modlitbu lidskou jemu přednášíme.« Pak zmizel.

Ejhle m. d. ! Rafael střežil Tobiaše, aby na cestě nic zlého ho nepotkalo. Ochraňoval jej t. j. on byl jeho andělem strážným. Tak i my máme svého anděla strážce,

třebas jej nevidíme. Pak-li něco zlého na mysl nám přijde aneb když zlí lidé k zlému nás ponoukají, bývá nám úzko. Tuto úzkost působí anděl strážný, jenž chce, abychom nečinili nic zlého (nehřešili). Pak-li jsme přece zhřešili, bývá ta úzkost mnohem větší, což opět od anděla strážce pochází, an chce, abychom se polepšili. Hřích jest větší zlé než smrt. To jsme pozozrovali na zlých andělech. Anděl strážce chce tedy nás všeho zlého na těle a na duši chrániti. Za tuto ochranu máme mu děkovati, rádi na něho pamatovati a často k němu se modliti:

Anděle Boží, strážce můj!
 Rač vždycky být ochránce můj.
 Mně vždycky řiď a napravuj,
 Ke všemu dobrému mě vzbuzuj,
 Ctnostem svatým mě vyučuj;
 Ať jsem tak živ, jak chce Bůh můj;
 Tělo, svět, ďábla přemáhám,
 Na tvá vnuknutí pozor dávám
 A v tom svatém obcování
 Ať setrvám do skonání,
 Po smrti pak v nebi věčně
 Chválím Boha ustavičně. Amen.

Jak veliká musí být láska Boží k nám lidem, an nás svými anděly od zlého chránit dává! —

10. Nejznamenitější tvorové Boží.

Všechno, co Bůh stvořil, jest krásné a dobré a nám lidem užitečné. Avšak nejsou všichni tvorové stejně znamenití. Některý jest znamenitější než jiný. N. p. bylina jest znamenitější než kámen (proč?). Strom jest znamenitější než bylina (proč?). Zvíře jest znamenitější než strom (proč?). Mezi všemi tvory pozemskými jsou lidé nejznamenitější; an jim Bůh všechny ostatní tvory na zemi odevzdal k užívání podle vůle jeho. Jen lidé a andělé nebeští mohou Boha poznávati, milovati, jemu se klaněti a ho poslouchati. Katechismus dí:
»Nejznamenitější tvorové Boží jsou andělé a lidé.«

11. Hřích prvních lidí.

Bůh sám učil první lidi, jak by ho poslouchati měli. I řekl jim: »*Ze všech stromů v ráji smíte jísti, toliko ze stromu u prostřed ráje at nejíte; neb v kterýkoliv den byste z něho jedli, smrti zemřete.*« Prikázání toto mohli *snadně* zachovávat, — a vůle jejich od Boha jim daná byla zcela dobrá. A přece neposlechli Pána Boha. — Zlý duch ponoukal první lidi, aby jedli z onoho stromu, aby tedy něco činili, co Bůh zapověděl. Vzal na sebe podobu hada a mluvil k Evě takto: »Proč nejíte z ovoce tohoto stromu?«

Eva odpověděla: »Bez toho jíme ze všech stromů; z tohoto stromu ale Bůh nám jísti zapověděl, abychom nezemřeli.« Dábel však pravil: »Nikoli — nezemřete, nýbrž všecko pak budete vědět a budete rovni Bohu t. j. pak budete moci činit, co sami chcete, nemusíte poslouchat Boha.« Evě se zalíbila slova zlého ducha, ovoce zapovězené zdálo se jí býti více a více pěknější; i uvěřila ďáblu, utrhla, jedla a dala i muži svému. Oba tedy příkázání Boží vědomě a dobrovolně přestoupili — t. j. *zhřešili*. Pánu Bohu nevěřili, byli jemu neposlušní, nevděční, pyšní jako zlí andělé. A toť byly čtyry velké hříchy.

12. a) Svědomí. b) Co hřích spůsobil prvním lidem. c) Přislíbení Spasitele.

a) *Svědomí*. Sotva první lidé zhřešili, hned cítili úzkost a nepokoj, styděli se a skryli se u prostřed stromův rajskeho. Ó jak zcela jinak smýšleli a cítili před hříchem, když ještě byli nevinní a svatí! Tu s radostí myslili na Boha. Z toho se učíme, že jakýsi vnitřní hlas zvěstoval prvním lidem, co pravé a nepravé, dobré a zlé bylo. Radost měli, pokud byli dobří a svatí, avšak úzkost a nepokoj nastal, sotva že zhřešili. Tento vnitřní hlas jmenujeme: svědomí. *Duše každého člověka má svědomí*. Bůh dal člověku duši, tedy i svědomí, Bůh

sám mluví k nám svědomím; abychom věděli, co zlé a co dobré jest, dobré abychom činili, a zlého se varovali; svědomím nás Bůh napomíná, abychom nehřešili, a pak-li jsme přece zhřešili, abychom se polepšili.

b) *Co způsobil hřích prvním lidem?* Bůh, nejvyšší svatý, chce a miluje dobré a nenávidí zlé. Ó jak tedy nemilí Pánu Bohu byli po hříchu Adam a Eva, tito neposlušní a pyšní lidé! Bůh nejvyšší spravedlivý, jenž odměňuje dobré a trestá zlé, musel i první lidi trestati. Brzy po spáchaném hříchu zjevil se jim řka: »Adame, kde jsi?« Adam odpověděl: »Pane, bojím se tebe!« Bůh však řekl: »Proč se bojíš, snad jedls ovoce ze zapovězeného stromu!« Adam omlouval se a pravil: »Žena, kterou jsi mi dal, svedla mne.« Eva pak vinu zlému duchu dávala a pravila: »Had podvedl mne.« Toto omlouvání se bylo neplatné, vždyť dobře věděli přikázání Boží a dobrovolně je přestoupili; ďábel je mohl ovšem ponoukat, ale nemohl je nutit, aby Bohu byli neposlušni. A tak zůstali ve vině.

1) Ztratili milost posvěcující, nebyli již svatými aniž dítkami Božími — (Bohu nebyli milí — byli v stavu nemilosti).

2) Zasloužili jako pyšní andělé věčný trest v pekle, kterýž věčná smrt slove.

3) Jejich rozum seslábl, — zapoměli, že Bůh všecko ví a vidí, že tedy před ním se nemůžeme skrýti.

4) Jeden na druhého chtěl vinu uvaliti; z toho poznáváme, že vůle jejich byla více nakloněna k zlému než k dobrému. Toť byla velká škoda. Rozum a vůli má duše. Protož pravíme: *Hřích prvním lidem škodil na duši.*

Avšak i na těle jim velmi škodil; neboť řekl Bůh k Adamovi: »Že jsi to učinil, zlořečená budiž země (velmi neúrodná) pro tebe, trní a hloží tobě ploditi bude. V potu tváře své jísti budeš chleb, dokavadž se nenavrátiš do země, z kteréž vzat jsi« t. j. zemřeš. Evě řekl Bůh: »Budeš mít mnoho starostí s dětmi.« Pak vyhnal

jich Bůh z ráje, museli těžce pracovati, mnoho bolestí snášet a naposledy umříti.

Úmrtí čili oddělení duše od těla nazýváme časnou smrtí. *Hřích prvních lidí časnou smrt a mnoho jiného zlého na těle jim způsobil.*

Co nám na těle neb na duši škodí, jmenujeme zlé (zlo). Tedy hřích prvních lidí byl zlé, které prvním lidem na těle i na duši škodilo. Neboť jim ten hřích časnou a věčnou smrt, jakož i mnoho jiného zlého na těle a na duši způsobil.

c) *Přislíbení Spasitele.* K hadu řekl Bůh: »Ne přátelství položím mezi tebou a ženou; onať potře hlavu tvou.« To znamená: Potomek ženy odejme tobě moc, abys nemohl pak škoditi lidem. Dokud člověk hřích na sobě má, i škodu hříchu snášeti musí. Pročež ono přislíbení Boží mohlo jen tím se vyplnit, pak-li potomek ženy způsobil: 1. že by Bůh nám hříchy a za ně zasloužené tresty odpustil 2. tu milost nám propůjčil, kterouž svatými a dítkami Božími se stáváme a 3. i dále nám pomáhal, abychom jej poznávali, milovali, poslouchali a věčně spaseni byli. Kdo nás něčeho zlého zbavil, nazývá se spasitel aneb vykupitel. Ten, jenž všechny lidi onoho převelkého zlého, totiž hříchu zbavit, z trestu za tento hřích zaslouženého vykoupiti měl, jest Spasitel čili Vykupitel všech lidí, Ježíš Kristus, Syn Boží a syn nejblazeštější Marie Panny, jehož ona z Ducha sv. počala. Protož dí katechismus: *»Lidé nebyli na věky, jak pyšní andělé od Boha zavrženi, neboť Bůh slíbil, že k vysvobození pro hřích zavržených lidí pošle vykupitele, jenž také mesiášem se nazývá.*

13. Všichni lidé v Adamu zhřešili, všichni ten hřích a trest hříchu jeho zdědili, všem zapotřebí jest spasitele.

Všichni lidé jsou potomci Adama a Evy, kteří proto našimi prvními (pra-) rodiči slovou. O nás všech praví

písmo sv.: »My všichni jsme v Adamu zhřešili.« (K Ř. 5, 12.) Což toliko znamená: *My všichni, kteří od Adama pocházíme a jeho přirozenost dědíme i hřích jsme zdědili, jehož se v ráji dopustil; my všichni máme tedy na sobě hřích prvopočátečný (na prvním počátku spáchaný) čili dědičný. O tom učí katechismus: *Hřích prvopočátečný čili dědičný jest onen, kterého Adam v ráji a my v Adamovi se dopustili a který jsme od něho zdědili.**

Jako Adam svým hřichem i trest i zlé následky tohoto hřichu sobě zavinil, tak i každý člověk od narození tentýž hřích a s ním i trest i zlé následky jeho dědí, které první lidi pro tento hřích potkaly. Toť dokazuje písmo sv.: *Byli jsme od narození synové hněvu.*« (Ef. 2, 3.) Aj od narození byli jsme Bohu nemilí a trestu hodni. Neboť 1. Každý člověk od narození jest zbaven milosti posvěcující. 2. Zasluguje věčnou smrt. 3. Každého rozum jest zeslaben. (Důkaz toho máme na sobě, an často toliko stíží dobré poznáváme). 4. Každého vůle jest více k zlému než k dobrému nakloněna. (Známo jest, že dobré ne vždycky ochotně a rádi plníme — děti raději hrají než se učí). 5. Proto všichni postižení jsou smrtí, mnohými strastmi, nemocemi a bídami. Katechismus o tom dí: *Ten hřích škodil netoliko prvnímu člověku, ale i nám, jenž od něho pocházíme, on nám časnou i věčnou smrt, jakož i mnoho jiného zlého na těle i na duši spůsobil.*

Jakož první lidé, tak i všichni jejich potomci zapotřebí mají spasitele, kteréhož Bůh jako oněm tak i všem lidem přislíbil.

Připomeň dítkám, kdo jest otcem lži, komu tedy lhář se rovná. — jak velice hřích člověku škoditi může; jehož se varovati a k němu ponoukání jseuce na Evu pamatovati máme. Pravdu mluvil Bůh, lež ďábel; tak i zlí lidé nás svéstí chtějí; jen Bůh vždy dobře smýšlí s námi a učí nás pravdě; upamatuj svěřence své na velké dobrodiní, kteréhož Bůh přislíbením spasitele celému pokolení lidskému prokázal, — co bychom byli bez něho a co jsme a máme býti skrze něho.

Stručný přehled

toho, co Bůh učinil a zjevil, aby lidé na Spasitele připravili.

14. Kain a Abel.

Teprv za 4000 let přislíbený Spasitel na svět přišel.*) Bůh prvním lidem daroval vícero synů a dcer, kteří také obdrželi děti, tak že se lidé brzy velmi rozmnožili.

Adam poučoval o Pánu Bohu děti své a co se s nimi v ráji stalo, že Bůh jest stvořitelem nebe a země, od něho všecko dobré pochází; protož máme ho milovat, za všecko dobré ho prosit a za prokázané dobrodiní jemu děkovat; že všecko ví, zlé nenávidí a že ho poslouchati máme; pak že hřích trestá, odpouští, když se člověk polepšit chce a že nám všem Spasitele přislíbil.

Lidé po spáchaném hříchu v své bídě dobře cítili, že Bůh jest nejvyšším pánem všehomíru, že co nejvíce ctíti se musí, a že bez něho nic nemáme a nic nejsme. Zvlášt báli se Boha pro své hříchy. S milostí Boží vynasnažovali se, aby odpuštění hříchů od něho dosáhli a sobě ho milostivě naklonili. K tomu účelu vystavili oltář, naň položili nějaký dar, jej spálili a modlitbu při tom vykonávali, t. j. *obětovali*. To činili, buď aby se Bohu klaněli aneb za prokázané dobrodiní jemu děkovali aneb nových dobrodiní aneb odpuštění hříchů dosáhli. Písmo sv. vypravuje o oběti synů Adamových.

*) Proč Bůh až za 4 tisíce let Vykupitele a ne hned na svět neposlal? Proto, aby lidé poznali, že jsou hříšní, a že sobě sami pomoci nemohou, pak že Vykupitel nevyhnutelně jest jim potřebný a aby se na jeho příchod, jak náleží, připravili. — Tyto 4 tisíce let se nám vypodobňují 4 nedělemi v adventě, kdež i my na duchovní příchod Spasitele do srdcí našich s kajeností připraviti se máme.

Kain, starší syn Adama, obdělával pole; mladší Abel byl pastýřem. Oba obětovali Bohu, Kain z úrody zemské, Abel beránka ze stáda svého. Oběť Abelova líbila se Hospodinu, dílem protože vroucně jemu děkoval a jemu se klaněl, dílem že věřil, co Bůh zjevil, (hříchů upřímně litoval) a v zaslíbeného Vykupitele pevnou naději měl. Oběť Kainova byla Bohu nemilá, poněvadž bez víry jen ze strachu, aby ho Bůh netrestal, obětoval. I rozhněval a zarmoutil se Kain a záviděl bratru lásku a zalíbení Boží, a chtěl jej zabít. Bůh vševědoucí ale nechtěl, aby tak veliké neštěstí se stalo, ukázal se Kainovi, řka mu: »Kaine, proč jsi se rozhněval a proč je opadlá tvář tvoje? Budeš-li dobře činiti, budeš mi tak milý, jako bratr tvůj, pak-li zle činiti budeš, bude ihned trest přede dveřmi. Zlou žádost přechováváš v srdci svém, a tu musíš přemoci!« Kain však neposlechl Hospodina, vyvedl bratra na pole, kdež jej zabil.

Tu zjevil se Bůh Kainovi řka: »Kaine, cos učinil? Krev bratra tvého volá ke mně o pomstu; hřích tvůj tak veliký jest, že tě musím hned potrestati. Budeš na zemi poběhlíkem nikdy pokoje nenalezaje.« A tak se stalo. Z domu otcovského prchl a svědomí bez přestání mu pro tento hřích trpké výčitky, nepokoj a úzkost činilo.

Příběh ten dokazuje, že

a) co Bůh prvním lidem zjevil v ráji, ostatním lidem ústně bylo podáno.

b) I po hříchu prvních lidí byli i ostatní lidé k tomu stvoření, aby Boha poznali, milovali jemu se klaněli, poslouchali a, až by Spasitel přišel, věčně spaseni byli.

c) Obětovati jest tolik, jak Bohu nějakou věc darovati a při tom jemu se klaněti.

d) Toliko Bohu se máme klaněti, tudíž toliko jemu obětovati máme; při tom Bůh nehledí jen na dar, nýbrž přede vším na srdce obětujícího.

e) Když se modlíme, musíme i v srdci nábožní býti a Boha milovati (Abel), jinak bychom nemohli Bohu selibiti (Kain). Žádnému nesmíme závidět a na těle ublížit neb škodit. Vždy máme na hlas svého svědomí pozorovati a pilně je zpytovati, dobré činiti a zlého se varovati.

f) Bůh chce a miluje dobré a nenávidí zlé; dobré odměňuje a zlé trestá.

g) Hřích prvních lidí také i dětem škodil, které od nich pocházely. Kain byl k zlému nakloněn a jelikož svědomí a Boha neposlušal, byl ještě více k zlému nakloněn. Ačkoliv k zlému naklonění jsme, přece nemusíme hřešiti; můžeme dobré činit, pakli jen chceme, protože nám Bůh k tomu dopomáhá; čehož důkaz dává nábožný Abel. — Člověk jest obdařen svobodnou vůlí. Abel byl obrazem Ježíše, Kain obrazem židů.

15. Potopa světa r. 1656 po stvoření prvních lidí.

Bůh daroval prvním lidem místo zavražděného Abela jiného syna, jmenem Seth, kterýž byl tak nábožný jako Abel. I jeho děti a potomci báli se Boha; pročez nazváni jsou *synové Boží*. Potomci Kainovi ale byli jak Kain bohaprázdni, pročez nazváni jsou *synové tohoto světa*. Synové Boží obcovali pak se syny tohoto světa a pokazili se, nechavše se od nich svést k zlému, a tak se stali všichni zlými. Nemodlili se, neobětovali, jedli a pili, a jeden druhého zabíjeli. Jen Noe, jeho žena a tři syni Sem, Chám a Jafet a jejich ženy zůstali Bohu věrni. I zjevil se Bůh tomu nábožnému muži a pravil: »Zlí jsou lidé všichni; vyhladím je ze země; avšak 120 let dám jim, aby se polepšili. Toť zvěstuj lidu a zároveň učíš sobě koráb s trojím ponebím, aby místa bylo pro zvířata. Ze všech zvířat, která ve vodě žítí nemohou, vezmeš po dvou se sebou do korábu (archy), též i pokrm pro ně. Noe učinil tak; napomínal lidi, ti však, nedbajíce slov jeho vysmívali se mu. Po uplynutí 120 let vstoupil Noe s rodinou svou do archy. I zvířata vzal Noe, jak Bůh přikázal, do korábu — z každého druhu samce a samici. A nyní vyprejštily se vody z hlubin země a pršelo 40 dní a nocí. Všecko, co nebylo v korábu potopeno jest, jediný Noe s rodinou zachráněn byl. Za rok, když zmizela voda, vystoupil Noe z archy, a na poděkování, že zachován byl, obětoval Hospodinu; pak

počal opět zemi vzdělávati. Všichni lidé pocházejí od jeho tří synů, Sema, Cháma a Jafeta; z potomků Semoých však měl Spasitel pocházeti, tak to Bůh přislíbil.

Tento příběh učí nás, že Bůh hříšníkům chce odpustit, pak-li vůli mají se polepšit; onť jest nejvyšší milosrdný. Dlouho čeká a dává jim příležitost ku polepšení; onť jest dlouho čekající čili shovívavý. Rychle se máme polepšiti, jinak překvapí nás jeho trest. Co Bůh mluví, jest pravda, co slibuje, plní zajisté; onť jest nejvyšší pravdivý a věrný. Bůh miluje a chce dobré a nenávidí zlé; onť jest nejvyšší svatý. Přísně trestá zlé a odměňuje dobré; onť jest nejvyšší spravedlivý. A toto všechno, čemu nás příběh o potupě světa učí, nemáme nikdy zapomenouti.

16. Rozmnožení lidí, začátek modloslužebnosti.

Po potopě velmi se rozmnožili lidé, tak že nemohli na téměř místě přebývati. Než se rozešli, počali stavěti město a věži, která by vrchem svým až k nebi dosahovala, řkouce vespolek: »Oslavme jméno své.« Pýcha zmocnila se jich, pročež jich Bůh nenáviděl a jazyk jejich zmátl, tak že jeden druhému nerozuměli. Najednou povstali rozliční jazykové; lidé pak se rozešli po všech krajinách. Jméno onoho města a věže nazváno jest *Babel* t. j. *zmatení*. Brzy pak zapoměli lidé na jediného pravého Boha, stvořitele nebes a země, zapoměli i na to, co Bůh zjevil a považovali slunce, měsíc a hvězdy za boha. Mnozí klaněli se lidem a zvířatům, ano i pouhému jich vyobrazení, kteráž sobě z dřeva, kamene, stříbra neb zlata sami udělali: oddali se modloslužebnosti a tak se stali modloslužebníky. Tím spáchali lidé opět veliký hřích. Při tom se dopouštěli všech nepravostí, jako: podvodu, loupeže, vraždy, ano i lidi obětovali svým modlům (tak se jmenují nepraví bůžkové).

Ejhle! jak hluboko může člověk sklesnouti, jak velice zblouditi, jakmile počne zlého se dopouštět, n. p. pýchy. —

17. Abraham

(r. 2000 po stvoření světa a 2000 před narozením Kristovým).

Potomci Semovi nejdéle se klaněli pravému Bohu. Konečně i tito se oddali modloslužebnosti. Mezi množstvím bezbožných žil velmi nábožný a ctnostný muž jménem Abraham. Bůh chtěl, aby on a jeho potomci jemu samému se klaněli a přislíbeného Vykupitele očekávali. Protož řekl jemu: »Vyjdi ze země své, z domu otce svého, a pojď do země, kterouž ukážu tobě. *Učiním tě arciotcem národu velikého a požehnám tobě. A v tobě požehnána budou všechna pokolení země.*« T. j. z potomků tvých pocházeti bude Spasitel, jenž všechny lidi hříchu zbaví a všem hojného požehnání udělí.

Ihned uposlechl Abraham a přišel s manželkou svou Sárrou, se služebníky, děvkami a stády svými do země *Kananejské*, kterouž Bůh přislíbil potomkům Abrahamovým; proto slove také zemí *zaslíbenou*. Potomci Abrahama jsou židé čili lid israelský (Israelité).

Připomeň dítkám, že i my, jak Abraham Bohu s ochotností poslušni býti máme.

18. Ustanovení obřezání, Abrahamova víra a pohostinnost.

Abraham byl již 99 let stár a neměl žádného syna. I ukázal se mu Hospodin a řekl jemu: »Já jsem všemohoucí Bůh (t. j. pravý Bůh; který stvořil nebe a zemi), dám ti mnoho potomků, a budu s tebou a s nimi, za což vy mi věrni budete« t. j. nesmíte se klaněti modlům; Abraham přislíbil to. Tento slib Boha a Abrahama nazýváme úmluvu neb smlouvu. Pak řekl Bůh: »Na znamení úmluvy té obřezán bude u vás každý pacholík osmého dne po narození. Na důkaz, že úmluvu splním, obdrží Sára, manželka tvá, ještě syna a nazveš jméno jeho Isák«. Abraham uvěřil Hospodinu a našel zalíbení u něho.

Jednou seděl Abraham o polednách v největším horku u dveří stanu svého pod stromem. I uzel tři muže přicházeti k sobě; běžel jim vstříc řka k nejvzácnějšímu: »Pane, vejdi do stanu mého!« Všem třem pak řekl: »Odpočiňte zatím tuto pod stromem. Přinesu vody a umyju nohy vaše, i chleba donesu, abyste se posilnili; potom můžete dále jíti. Pak řekl v stanu k Sáře, aby napekla podpopelných chlebů z nejlepší mouky; sám pak běžel ke stádu, vzal odtud nejlepší tele a velel je spěšně k jídlu připravit. I přinesl máslo a mléko, i chleb a tele připravené. Při jídle posluhoval jim. Po jídle, když se loučili, řekl nejvzácnější ze tří mužů k Abrahamovi: »Po roce k tobě opět přijdu. Pak bude Sára míti syna.« Tu poznal Abraham, že Bůh sám v podobě cizince s dvěma anděly k němu přišel a u něho pohostinu byl.

Poznámka: Obřezání mělo tedy židy upamatováť na to, že pravému Bohu sloužiti a přikázání jeho věrně zachovávatí mají; tu obdržel pacholík své jméno. Tak i vy, milé děti, obdrželi jste na křtu sv. jméno, a ústy svých kmotrů jste slíbili, že pravému Bohu sloužiti, věrně přikázání jeho plniti budete. Na to nikdy nezapomínejte. Obřezání bylo tedy podobné křtu sv. čili obrazem jeho.

19. Narození a obětování Isáka, příslibení Spasitele.

Za rok obdržela Sára příslibeného syna; Abraham dal mu jméno Isák, jak Hospodin přikázal a měl ho velmi rád. Avšak měl ukázat, že více miluje Boha než jediného syna svého.

Když tedy pacholík odrostl, řekl Bůh v noci k Abrahamovi: »Vezmi jediného syna svého Isáka, kteréhož miluješ, a jdi na horu Moria a tam obětuj mi ho.« Ochotně vstal v noci Abraham, nasekal dříví k oběti, naložil je na osla, vzal s sebou dva služebníky a Isáka, syna svého.

Když pak třetího dne zdaleka uzel ono místo, řekl služebníkům svým: »Posečkejtež tuto s oslem; já a pa-

chole tamto na hoře klaněti se budeme.« I vzal dříví a vložil je na Isáka. Sám pak nesl nádobu s ohněm a meč. A když sami dva šli spolu na horu, řekl Isák: »Otče můj!« Abraham odpověděl: »Co chceš, synu?« »Hle,« pravil Isák, »zde jest sice oheň a dříví, kdež jest ale oběť?« I odpověděl Abraham: »Bůh opatří sobě oběť, synu můj!« — Na hoře vzdělal Abraham z kamenů oltář, narovnal svrchu dříví, svázal Isáka, syna svého, a položil ho na oltář na hranici. I uchopil meč a vztáhl ruku, aby obětoval syna svého. A hle, anděl s nebe přišed volal: »Abrahame, nevztahuj ruky své na pachole, aniž mu co číh. Nyníť vím, že se bojíš Boha, a že bys byl z lásky k němu ani jednorozeného syna svého neušetřil.« Tu pozdvihl Abraham při těch slovech oči svých a spatřil že sebou skopce vězícího v trní za rohy. Toho pak obětoval Bohu místo syna svého. Anděl pak volal podruhé s nebe: »Praví Hospodin: Že jsi to učinil a neušetřil jsi syna svého pro mne: požehnám tobě a rozmnožím potomky tvé jako hvězdy nebeské a jako písek na břehu mořském; *a v jednom z potomků tvých požehnání budou všickni národové země.*«

Z příběhu toho učíme se, že

a) Bůh Abrahamovi vícekrát přislíbil, že z potomků jeho Spasitel přijde.

b) Abraham jest obrazem nebeského Otce, který jako Abraham svého jednorozeného syna za nás obětoval; Isák — dřevo k své oběti na horu nesoucí — jest obrazem Ježíše Krista — taktež dřevo kříže k své oběti na horu Kalvarii nesoucího.

c) Abraham s poslušností spojoval pevnou víru, neboť myslil: Množství potomků slíbil mi Bůh; byť bych i nyní syna svého obětoval, přece možné jest, co Bůh slíbil. Vždyť ze hlíny země lidí stvořil, i prochy mi nemohl opět mého syna živého navrátit, třeba by byl usmrcen a obětován.

Tak i my Abrahama v poslušnosti, lásce a pevné víře musíme následovati; Boha musíme více než otce, matku, bratry, sestry, — nade všecko — milovati; a to dokážeme, když vždy to, co Bůh chce, plníme, byť by nám to i obtížné bylo. Pro milého nic těžkého, praví přísloví.

20. Isák a jeho syni Esau a Jakob.

Isák jsa 40 let starý vzal Rebeku za manželku; tato byla dcera Batuele, syna Náchorova, kterýž byl bratr Abrahama. Tito všichni zůstali věrni pravému Bohu. Isák a Rebeka zůstali 20 let bez dětí. Konečně daroval jim Bůh dva syny, jménem Esau a Jakob. Prvorozený Esau byl ryšavý a chlupatý a též divokých mravů; i stal se lovcem zvěře a rolníkem. Jakob byl hladký na těle, mírný a tichý; i stal se pastýřem. Isák miloval více divého Esaua a rád jídal pokrmy z lovu jeho. Rebece byl mírný a přívětivý Jakob milejší, neboť jí oznámil Bůh, že Jakob bude nad staršího Esaua povýšen, protože z jeho potomků židé (Israelité) a Vykupitel pocházejí budou. Abrahám, Isák a Jakob jsou tedy 3 arciotcové lidu židovského. Nazývají se také patriarchové. —

21. Jakob a jeho 12 synů. Jak Josef byl prodán.

Jakob měl 12 synů; nejlepší z nich byl Josef, jehož otec, an nevinným a poslušným byl, více než ostatní děti miloval; i dal mu udělat pěknou sukni rozličných barev. Té mu bratři záviděli. Když s nimi jednou pásli stáda otce svého, učinili bratři něco velmi zlého. Josef zhrozil se toho a pověděl to otci, aby se to více nestalo. Proto ho však bratři nenáviděli, tak že s ním laskavě ani nepromluvili.

Jednou měl Josef podivný sen, kterýž vypravoval bratřím svým řka: »Zdálo se mi, že jsme vázali snopy na poli; snop můj povstal a stál, vaši snopové, vůkol stojíce, klaněli se snopu mému.« I odpověděli bratři jemu: »Zdali králem naším býti chceš?« A nenáviděli ho ještě více. — Opět měl Josef jiný sen, kterýž vypravoval otci svému a bratřím svým řka: »Zdálo se mi, jako by slunce, měsíc a 11 hvězd klanělo se mi.« I řekl otec: »Co má znamenati sen tento: zdaliž já, matka tvá

a bratří tvoji máme se klaněti tobě k zemi?« Rozmýšlel pak dále tento sen a myslel, že snad Bůh miláčka jeho chce povýšiti a oslaviti. —

Brzy potom odešli bratří Josefovi daleko od domu otcovského se stády; Josef zůstal u otce. I pravil Jakob jemu: »Jdiž a viz, jak se daří bratřím a stádům jejich.« Šel tedy Josef za bratřimi, kteříž spatřivše ho z daleka, volali: »Hle, snář přichází. Zabíme jej a vrzme do jámy staré a pak řekneme otci, že dravá zvěř sežrala ho. Tehdáž se ukáže, co mu prospějí sny jeho.« Slyše to Ruben, nejstarší bratr, pravil: »Nezabíjejte ho, ale uvrzte jej do jámy této.« To pravil chtěje ho vytáhnouti a otci navrátiti.

Protož hned, jak Josef přišel k bratřím svým, svlékli ho z barevné sukně a spustili jej do jámy, bývalé to studnice, která však vody neměla. Potom usadili se, aby jedli. Zatím přišli cizí kupci s velbloudy, kteří nesli rozličné zboží do Egypta. I řekl Juda bratřím: »Což nám prospěje, zabijeme-li bratra svého? Lépe jest, aby byl prodán a ruce naše nebyly poškrvněny krví jeho; vždyť pak je bratr náš.« I přisvědčili mu bratří a vytáhnuvše Josefa z jámy, prodali ho cizím kupcům za 20 stříbrných. Josef plakal a prosil, avšak nadarmo. Cizinci odvedli jej do Egypta. Pak zabili bratří kozelce, smočili Josefovou barevnou sukni v krvi, poslali ji otci a vzkázali mu: »Tuto sukni jsme našli. Pohled, jest-li to sukně syna tvého čili ne?« Otec poznal ji hned a zvolal: »Sukně syna mého jest; zvěř divoká sežrala mého Josefa.« I truchlil velmi, aniž se těšiti nechal a řekl: »Žádám si umříti a sestoupím k synu svému do hrobu!«

Příběh ten učí nás, že a) člověk, který jednou těžký hřích spáchá a se nenapraví, z jednoho hřichu do druhého klesá. Důkaz toho dávají bratří Josefovi: nenáviděli ho, an zlé, co spáchali, otci oznámil. Z nenávisť záviděli mu, chtěli jej zabiti, prodali ho a otce hanebně obelhali. Varujme se tedy prvního hřichu, jinak by se nám jako bratřím Josefo-

vým vedlo. — Kdož spočítá ty nehody a bolesti, které nezdárné děti rodičům způsobují! —

b) Poklésky a chyby bratrů a sester rodičům, chyby spolužáků učitelům máme oznámiti, aby se napravili. Toť Bůh žádá. Avšak z potrestání jejich se nesmíme radovat, což by bylo hříchem; aniž nesmíme chyby bližního oznamovat osobám, které jich vědět nemusejí, což by bylo hříchem, jenž na cti utržení slove.

c) Josef nevinný, od bratrů prodaný, byl obrazem Ježíše Krista; bratři jeho, zvláště Juda, jsou obrazem nepřátel Ježíšových, zvláště Jidáše, apoštola a přítele Páně, jenž ze závisti ho prodal.

21. Josef v domě Putifarově a v žaláři.

Kupci prodali Josefa v Egyptě Putifarovi, královskému úředníkovi. Bůh byl s Josefem a dával požehnání všemu, cokoli učinil. I zalíbil se pánu svému, kterýž ustanovil ho správcem domu svého.

Po nějakém čase chtěla žena Putifarova Josefa k hříchu svěsti. Josef ale řekl jí: »Kterak bych mohl takovou nešlechtnost učiniti a hřešiti proti Bohu svému!« I nesvolil. Tím však rozhněval ženu, která pak ho u muže svého obžalovala, jakoby Josef ji k hříchu byl ponoukal. Pán uvěřil lživým slovům jejím a dal nevinného Josefa do žaláře uvrhnouti. Než Bůh i tu neopustil ho. Vladař nad žalářem zamiloval si jej a poručil mu, aby na všecky vězně dohlížel. Mezi těmi byli též nejvyšší číšník a nejvyšší pekař krále Faraona, těmto vyložil Josef jejich sny řka k číšníkovi: »Po třech dnech budeš opět podávati králi koflík jako jindy. Pak vzpomeň si na mne a pros krále, aby mne z žaláře vysvobodil; neboť bez viny do něho uvržen jsem.« Nejvyššímu pekaři ale — bohužel — musel oznámiti, že po třech dnech král ho dá oběsiti. A jak Josef řekl, stalo se. Nejvyšší číšník těšil se ze svého štěstí, avšak na Josefa si nevzpomenul. —

Z toho se učíme: Josef pokoušen jsa k zlému, nesvolil k tomu; tak i my musíme pokušení odporovat, — na Boha myslet, pak i nás Bůh neopustí! Josef se nehájil, jsa nevinně

obžalován, tak Ježíš mlčel před svými soudci. Josef v žaláři byl mezi dvěma zlosyny — jeden z nich byl přijat na milost — jiný odsouzen k smrti. Ježíš na kříži pněl mezi dvěma zlosyny — jednomu oznámil milost, druhý k věčné smrti byl odsouzen. Ejhle Josef byl opět obrazem Ježíše.

22. Josefovo povýšení.

Po dvou letech dopustil Bůh, že král Farao měl podivný sen. Zdálo se mu, že stojí na břehu řeky Nilu. Tu vystupovalo 7 pěkných a velmi tučných krav z vody a pásly se na břehu. Potom vycházelo 7 jiných krav šeredných a hubených, a ty sežraly 7 tučných a pěkných krav. V tom král procítl. — Usnul opět a měl jiný sen: 7 plných a pěkných klasů vyrostlo ze stébla jednoho; po nich vyrostlo 7 jiných klasů tenkých a pohltily těch 7 klasů plných. Opět procítl Farao. Když bylo ráno, dal všechny hadače a mudrce Egyptské šhromážditi a zvěstoval jim sny své. Žádný ale nemohl jich vyložit. Tu si vzpoměl nejvyšší číšník na Josefa a vypravoval o něm králi, kterýž pak Josefa zavolal a řekl mu: »Měl jsem sny a žádných nemůže vyložit; i slyšel jsem, že ty umíš sny dobře vykládat.« Opět zvěstoval král Josefovi sny své; tento pak odpověděl: »*Bůh* oznamuje králi: 7 tučných krav a 7 plných klasů znamená 7 úrodných let. 7 hubených krav a 7 prázdných klasů ale znamená 7 neúrodných let, kteráž po úrodných následovati budou a všecku hojnost ztráví. Hlad pak celou zemi zhubí. Pročež ať vyhledá si král moudrého a opatrného muže; tento ať pak nadbytek obilí v čas 7 úrodných roků skládá do obilnic, aby lidé v čas 7 neúrodných let měli zásobu.« I líbila se Faraonovi rada ta, pročež řekl: »Zdaliž bychom mohli najíti muže moudřejšího než tebe? Hle ustanovuju tě nade vší zemí Egyptskou, a veškerý lid musí poslouchati tebe.« I sňal prsten s ruky své a dal jej na ruku Josefovu; pak odil ho rouchem kmentovým, vložil zlatý řetěz na hrdlo jeho, dal jej pak na svém druhém královském voze veřejně voziti a před

ním volati, aby všichni před ním koleno klonili, protože ustanoven jest nade vši zemí Egyptskou. Jméno jeho také změnil a nazval ho Spasitelem světa (egyptsky Zaphnat-ponnach).

23. Bratří Josefovi cestují do Egypta.

Jak Josef z vnuknutí Božího králi předpověděl, přišlo 7 úrodných a 7 neúrodných let. Jak v Egyptě tak i v zemi Kanaan povstal veliký hlad. Tu vyslal Jakob 10 synů svých do Egypta, aby nakoupili obilí. Malého Benjamina podržel doma, aby se mu snad na cestě něco zlého nepříhodovalo. Šťastně přišli bratří do Egypta. Uvedeni jsou před Josefa, před nimž pak hluboce až k zemi se poklonili. Josef poznal bratry své, tito však nepoznali ho; tu si vzpoměl na sny své. Prozatím stavěl se k nim jako cizí a řekl: »Odkud jste přišli? Vyzvědači jste, a přišli jste, aby jste shlédlí zemi.« I ulekli se bratří a odpověděli: »Nikoli, pane, ale přišli jsme nakoupiti obilí. Jsme lidé pokojní, aniž co zlého obmyšlíme. Dvanácte nás bratří jest a všichni jsme synové jednoho otce; nejmladší jest doma u otce a druhého staršího — není více na živě.« Nato Josef řekl: »Tak přesvědčím se, zdali pokojní lidé jste. Jeden z vás ať zůstane zde svázán v žaláři. Vy ostatní jdětež pak s obilím domů a přiveďtež ke mně bratra nejmladšího.« I řekli vespolek: »Zasloužili jsme, co trpíme; viděli jsme úzkost bratra svého, an prosil nás, a my nevyslyšeli jsme ho; proto přišlo na nás soužení toto.« Domnívali se, že by Josef jim nerozuměl, an mluvil ústy tlumočnicka s nimi; on však rozuměl jim; i odvrátil se maličko a plakal. Než aby viděl, je-li upřímná litost jejich, navrátil se zase k nim a kázal Simeona svázati před očima jejich. Služebníkům svým pak nařídil, aby naplnili pytle jejich obilím a zase vložili peníze jednoho každého do pytle jeho, a nad to aby jim dali i potravu na cestu. Což když se stalo, vložili bratří obilí na osly své a brali se domů.

Doma vypravovali otci svému všechno, co se jim přihodilo. Když pak obilí vysypali, našel jeden každý při vrchu pytle zavázané peníze své. I ulekli se všichni, a Jakob řekl: »Připravíte mne ještě o všechny děti mé. Josefa není na živě; Simeon sedí ve vězení, a nyní i Benjaminu odvésti chcete. Nepustím ho s vámi do Egypta. Přihodilo-li by se mu něco zlého, uvedli byste šediny mé s bolestí do hrobu.

24. Benjaminova cesta do Egypta.

Obilí z Egypta přinesené bylo zatím ztráveno, a hlad posud trval. I řekl Jakob k synům svým: »Jděte zase a nakupte obilí.« Juda odpověděl: »Nesmíme bez Benjaminu přijíti. Pošli tedy pachole s námi, abychom nezemřeli. Já ručím za pachole.« I nechal pak Benjaminu s nimi jíti, dal jim také dary pro onoho panovníka v Egyptě i peníze, které v pytlích našli. I přišli s Benjaminem a s dary šťastně do Egypta. Před služebníkem omlouvali se strany nalezených peněz. Ale on odpověděl: »Nebojte se!« I vyvedl je do domu Josefova a k nim Simeona. I dal jich Josef k hostině pozvati. Když pak Josef k nim vešel, sklonivše se až k zemi, podávali mu darů svých. Ale on laskavě jich pozdravil a tázal se jich: »Ještě-li jest živ starý otec váš, o němž jste mi byli pravili? Zdráv-li jest?« Kteříž odpověděli: »Otec náš ještě jest živ a zdrav.« Uzřev Benjaminu, řekl Josef: »Tento-li jest bratr váš nejmladší? Bůh ti požehej, synu můj!« To promluviv, pospíšil ven a plakal tam; neb se bylo pohnulo srdce jeho nad bratrem. Pak vešel opět k nim a přemáhal se, aby ho nepoznali. I jedli a pili a byli veselí.

25. Josefův stříbrný koflík.

Josef se chtěl přesvědčiti, zdali se bratři jeho dokonale polepšili, i rozkázal tedy po hostině správci domu svého: »Naplň pytle jejich obilím, a polož peníze

jednohokaždého s vrchu do pytle; nejmladšímu pak polož do pytle mimo to i můj stříbrný koflík.« I stalo se tak, a druhého dne ráno zase odešli. Když byli za městem, povolal Josef správce domu a řekl: »Jdi, a hoň muže ty, a dohoně jich rci: Proč jste se odplatili zlým za dobré? Koflík, který jste ukradli, jest ten, z kterého pije pán můj.«

Správce dohoniv jich, mluvil k nim tak, jak mu poručeno bylo. I odpověděli uleknutí a ustrašení: »My že jsme ukradli z domu pána tvého zlato neb stříbro? U kteréhožkoli nalezen bude koflík, ať umře, a my ostatní budeme otroci pána tvého.« Správce řekl jim: »Staniž se tak.« Protož spěšně složivše s oslů pytle na zem, každý rozvázal pytel svůj. I našel správce koflík v pytli Benjaminově. I roztrhli bratři na znamení smutku a hoře roucha svá, a navrátili se zase do města.

I řekl jim Josef: »Proč jste tak učinili?« Juda odpověděl: »Co máme říci, aneb čím spravedlivě se hájiti? Bůh jest našel nepravost na nás; proto nás toto zlé potkalo. Hle, i ten, u něhož nalezen jest koflík, i my všichni jsme otroci tvoji.« Ale Josef pravil: »Nikoli; kdo ukradl koflík, ten ať jest otrokem mým; vy pak ostatní odejděte svobodně k otci svému!« Tu Juda blíže přistoupil a vypravoval, s jakou těžkostí to na otci vymohl, aby Benjamin s nimi poslal, a doložil: »Protož přijdu-li bez pacholete, umře otec, a na nás bude vína, že jsme uvedli šediny jeho s bolestí do hrobu. Já jsem ho přijal na starost a zaručil jsem se zaň. Já tedy zůstanu a budu otrokem tvým místo pacholete; jemu pak dovol, ať se navrátí s bratřími svými.«

26. Josef oznámil se bratřím.

I nemohl se Josef déle zdržeti. Protož rozkázal, aby všichni cizí vyšli ven a plakal hlasitě, tak že vně slyšeti bylo, i řekl: »Já jsem Josef! — Ještě-li živ jest

otec můj?« I nemohli bratři ani slova odpovědět, neboť přílišným strachem byli přestrašeni.

On však řekl laskavě k nim: »Přistupte ke mně! Já jsem Josef, bratr váš, kteréhož jste prodali do Egypta. Nelekejte se! Nebo pro zachování vaše poslal mne Bůh před vámi do Egypta, abyste pokrmu měli a živi býti mohli. Ne z vaší rady sem poslán jsem, ale z vůle Boží, kterýž učinil mne knížetem po vší zemi Egyptské. Pospěšte nyní k otci mému a rcete jemu: Syn tvůj Josef vzkazuje tobě: Bůh učinil mne pánem vší zemi Egyptské; sestup ke mně a neprodlévej. Budeš bydleti v nejkrásnější krajině země blízko mne se všemi svými.«

Objímaje pak Benjamina, padl na šíji jeho a plakal; i Benjamin plakal. I políbil Josef všech bratří svých, a plakal nad každým: potom teprv smělost vzali sobě mluvit k němu.

27. Jakobova cesta do Egypta.

Když se bratři Josefovi navrátili k otci svému, všechno zvěstovali jemu. Ale Jakob nechtěl jim uvěřiti. Když mu ale všechno do podrobnosti vypravovali a královské vozy i skvostné dary jemu ukázali, bylo mu, jako by byl z těžkého sna procítl. Duch jeho okřál, a on řekl: »Dostit mi jest, když Josef syn můj ještě živ jest; půjdu a uzřím ho, prvé než umru.« I vydal se Jakob se vším, což svého měl, na cestu.

Josef jel vstříc otci svému. Uzřev ho vyskočil z vozu, padl na šíji jeho a plakal radostí. I řekl otec k Josefovi: »Již rád umru, neboť jsem opět uzřel tvář tvou.« Josef pak vykázal otci svému a bratřím svým obydlí v nejkrásnější krajině Egyptské, v zemi Gessen, a dal jim všeho hojně.

28. Jakobova a Josefova poslední slova.

Jakob bydlil v Gessen ještě sedmnácte let. Když se přibližoval den smrti jeho, přišel k němu Josef se syny

svými, Efraimem a Manassem. Jakob políbil oba mládece, a žehnal jim. K Josefovi pak řekl: »Hle, já umírám, ale Bůh bude s vámi a přivede vás zase do země otcův vašich.« Potom povolal k sobě synů svých a dítek synů svých, i udělil též jim posledního požehnání. Judu pak požehnal požehnáním největším a zvěstoval mu: *»Juda bude panovati, až přijde ten, kterýž poslán býti má a jehož národové očekávají.«* Posléze přikázal řka: »Pochovejte mne s otcí mými v zemi Kananejské!« A když dokonal řeč svou, umřel.

Josef byl živ 110 let a když se přibližoval konec života jeho, řekl k bratrům svým: »Po smrti mé zle dářiti se bude vám; Bůh ale uvede vás do země, kterouž zaslíbil Abrahamovi, Isákovi a Jakobovi; tam vezměte pak odtud kosti mé s sebou.« Potom umřel a všickni oplakávali ho.

Z předešlých příběhů učíme se, jak krásným obrazem Ježíše byl Josef! Josef vyšel z žaláře a povýšen jest, Ježíš vstav z hrobu vstoupil na nebesa, má všelikou moc na nebi i na zemi. Josef zachoval mnoho lidí od smrti časné a nazván jest proto Spasitelem světa; Ježíš zachoval nás od smrti věčné a nazván jest Spasitelem celého světa. Josef odpustil bratrům svým, Ježíš vrahům svým na kříži; — jak Bůh otcovsky o to pečuje, aby dostatečné potravy nám se dostávalo, řídí osudy člověka tak aby mu k prospěchu sloužily, zkouší spravedlivé, aby jich v dobrém utvrdil, zlé ale všelikou nehodou, aby se polepšili! Tak sesílá i na nás štěstí neb neštěstí, jak toho zapotřebí jest, abychom ho milovali a ho se báli. Proto dí písmo svaté, že těm, kteří Boha milují všechny věci prospívají k dobrému. Ustavičnou péči, kterou Bůh o všechny tvory, zvláště o nás lidi má, abychom nábožně živi byli, nazýváme prozřetelností božskou. — Nábožný Josef miloval bratry své, kteréž jen proto nelaskavě oslovil, aby se tito polepšili. Všecko to zlé, co mu bratři způsobili, dávno byl zapoměl a jim odpustil; byl smířlivý. Ó jak krásně a šlechetně jedná ten, kdož nepříteli odpouští a mu dobře činí; tak i my máme býti smířliví. — Josef, ačkoliv první po králi, nestyděl se za svého nepatrného otce, nýbrž přívětivě mu k pomoci přispěl. Jeho poslední vůli, totiž, aby ho v zemi Kananejské pochoval, svědomitě vyplnil. Tak i vy, milé dítky! číňte — tak to žádá Bůh

29. Mojžíš 2500 let po stvoření světa aneb 1500 let před narozením Krista Pána.

Jeho narození.

Z potomků Jakobových čili Israelových stal se po 200 letech veliký národ, jak Bůh Abrahamovi přislíbil. Tu povstal nový král, kterýž řekl k Egypským: »Hle, lid israelský jest již skoro četnější a mocnější než my; potlačme jej, aby se nerozmnožil a v čas války s našimi nepřáteli se nespojil proti nám.« Israelité musili pak těžké práce v cihelnách a na poli zastávat. Avšak přece množili se tím více. Prikázal tedy král Faraο lidu svému: »Každé pachole, kteréžkoli Israelským se narodí, uvrzte do řeky!«

Jistá žena měla velmi krásného pacholíka. Z lásky ukrývala ho po tři měsíce. Když pak ho již déle tajiti nemohla, vzala ošitku ze sítí, omazala ji smolou, vložila do ní nemluvnátko a vložila je do rákosí u břehu řeky. Sestra dítěte stála zatím z daleka a pozorovala, co se s ním dítí bude. I stalo se řízením Božím, že v tom dcera Faraοnova sestupovala, aby se myla v řece. Když uzřela ošitku v rákosí, poslala tam jednu ze služebnic svých, a když ošitku otevřela, spatřila v ní pacholátko, ano pláče, i řekla: »Jedno z dětí hebrejských jest toto.« Sestra pacholíková vzchopila se, šla k dceři králově i řekla: »Chceš-li, abych šla a povolala tobě ženu hebrejskou, kteráž by odchovati mohla nemluvnátko?« I odpověděla dcera Faraοnova: »Jdi!« Plná radosti chvátala dívka a zavolala matku svou. Dcera Faraοnova promluvila k ní takto: »Vezmi pachole toto a odchovej mi je; jáť tobě dám mzdu tvou.« I přijala matka pachole a chovala je, a když dorostlo, dovedla je k dceři Faraοnově. Tato vzala pacholíka za syna a nazvala jménem jeho Mojžíš, t. j. z vody vzatý.

I tu pozorujme řízení Boží; Bůh vnukl matce Mojžíšově, aby do rákosí položila pachole, a dceři králově obměkčil srdce.

Tak byl Mojžíš zachován, eboť byl ustanoven k provedení věcí velikých.

30. Mojžíšův útěk.

Mojžíš vyučen jest vši moudrosti Egyptské. Když pak dospěl za muže, viděl trápení Israelitů, bratří svých, což ho velmi hnětlo. I volil raději protivenství trpěti s lidem Božím, nežli požívati radovánek a rozkoší Egyptských. Ujímal se tedy beze strachu utiskovaných bratří svých.

Uslyšev to Farao, hledal zabiti Mojžíše, který utekl do země Madianské. Na útěku přišel ke studnici, z kteréž právě dcery Jethra, kněze Madianského, vážily vodu, aby napájely stáda otce svého. V tom přišli pastýři a chtěli je odehnati. Mojžíš však obhájil dívky a napojil ovce jejich. Když se dcery navrátily k otci svému a jemu vše pověděly, řekl k nim: »Proč jste pustili člověka toho? Povolejte ho, ať pojí s námi chleba.« Mojžíš přišel a bydlil u Jethra čtyřicet let.

31. Hořící keř.

Mojžíš pásal ovce Jethrovy. Když jednoho dne hnál stádo hlouběji na poušť, přišel k hoře Horeb. I ukázal se mu Hospodin v plameni ohně z prostřed kře vyrážejícího. Mojžíš viděl, že by keř hořel, a neshořel, i divil se, proč neshoří, a přistoupil blíže. Hospodin pak zvolal naň: »Nepřistupuj sem; zruj obuv z nohou svých; nebo místo, na kterémž stojíš, země svatá jest. Já jsem Bůh otců tvých!« I zakryl Mojžíš tvář svou; nebo neosmělil se patřiti na Boha. A Hospodin mluvil dále: »Viděl jsem trápení lidu svého v Egyptě, a chci jej vysvoboditi z rukou Egyptských a vyvésti z země té do země dobré a prostranné, a já pošlu tebe k Faraonovi, abys vyvedl lid můj z Egypta!« Mojžíš odpověděl: »Kdo jsem já, abych šel k Faraonovi a vyvedl syny israelské?« Hospodin pak řekl jemu: »Já budu s tebou!«

Nyní uposlechl Mojžíš, i navrátil se do Egypta.

32. Strašlivé zázraky v Egyptě.

Mojžíš a bratr jeho Aron vešli k Faraonovi a řekli jemu: »Toto praví Hospodin, Bůh israelský: Propust lid můj!« Ale Farao odpověděl hrdě: »Kdo jest Hospodin, abych poslechl hlasu jeho? Neznámť Hospodina, a Israelských nepropustím.« A pak Israelští ještě více obtížení byli.

I řekl Hospodin k Mojžíšovi: »Mluv Aronovi: Vezmi hůl svou, a vrz ji před Faraonem, i obrátí se v hada.« Mojžíš a Aron vešli tedy k Faraonovi. I vzal Aron hůl svou a povrhl ji před Faraonem a obrácena jest v hada. Farao se sice ulekl, ale tvrdé jeho srdce se neobměkčilo.

Řekl pak Hospodin k Mojžíšovi: »Ráno se dostav s Aronem naproti Faraonovi, když vyjde na břeh řeky.« Oba učinili, jakž jim poručeno bylo, a z rozkazu Hospodinova Aron zdvihna hůl udeřil u vodu v řece před Faraonem, i obrácena jest voda v *krev*. Ryby pomřely, řeka zasinrádla a krev byla ve všech vodách země Egyptské. Farao nicméně trval v zatvrzelosti své. A tak ještě devětkrát navštívil Bůh zemi Egyptskou; král po každé slíbil, že propustí lid israelský, pak-li Mojžíš trestu ho osvobodí. Sotva to ale Mojžíš učinil, zase král zatvrdil srdce své.

Napřed poslal Bůh množství *žab*, které celou zemi pokryly; pak množství *štěnic* na lidi i hovada; přebítné *mouchy*, jenž celou zemi nakazily; *mor*, který zhubil všechna hovada Egyptských, hovadům synů Israelských však neuškodil; potom sypal Mojžíš na rozkaz Boží popel k nebi, a učinění jsou *vředové a pryskýřové* na lidech a hovadech; pak seslal Bůh hřímání a blýskání a *kroupy* nevídané velikosti. Všecky rostliny na poli a v zahradách roztlučeny jsou; potom pokryly *kožylky* veškerý svrcek země a všechno pohubily, co dosud zeleného bylo. I vztáhl pak Mojžíš ruku svou k nebi a po tři dni pokrývaly *tmy* přehrozně vší zemi, že nikdo neviděl druhého.

Pozn.: 1. Mojžíš a Áron pouhým pokynutím, znamením, kteréž holí neb rukou učinili, způsobili věci, kteréž žádný člověk způsobiti nemůže, které jen Bůh učiniti může, an jest všemohoucí. Tyto věci činili, protože jim Bůh k tomu moc dal: působili zázraky, kterými dokázali, že od Boha jsou posláni. — Zázrak jest skutek, který jen Bůh svou vlastní mocí a člověk jen Boží mocí vykonati může.

2. Farao svou pýchou a zatvrzelostí uvalil mnoho bídy na celou zemi. Ó jak velkým hříchem jest pycha!

33. Beránek velikonoční a odchod z Egypta.

Po těchto hrozných ranách povolal Farao Mojžíše a Árona i řekl jim: Jděte, oběťujte Hospodinu; toliko ovce vaše a skoty ať zde zůstanou.« Mojžíš odpověděl: Všecka stáda půjdou s námi, a nezůstane zde ničeho.« I řekl Farao zlostně: »Odejdi ode mne a varuj se, abys více neviděl tváři mé.« Pak přišla poslední rána.

Řekl Hospodin k Mojžíšovi: »Rci všemu lidu israelskému: »K večeru vezmi jedenkaždý hospodář beránka bez poškrvny, a zabí ho, nezlomě kostí jeho; a pak pomaz krví jeho veřeje a podvoje domu svého. I budete všickni pečené maso jeho jísti téže noci, a k tomu přesné (nekvašené) chleby.«

I učinili synové israelští, jakož byl přikázal Hospodin. Tétéž noci zemřel v každé rodině Egyptských prvozený syn, z lidu israelského však žádný. Tu povstal veliký křik a bědování v Egyptě. I nařídil Farao Mojžíšovi, aby odešel se vším lidem i stády jeho.

Beránek velikonoční byl obrazem Krista Pána: u večer byl zabit; u večer dokonat Ježíš na kříži; byl bez poškrvny, Ježíš bez hříchu — žádná kost nebyla mu zlomena, tak i Ježíš na kříži. Jeho krví byli židé zachráněni od smrti časné, nejsvětější krví Ježíše zachráněni jsme od smrti věčné.

34. Přejít mořem rudým.

Lid israelský vyšel z Egypta a dorazil až k moři rudému. Nyní litoval Farao, že tolik lidí propustil. I pustil se za nimi s vojskem svým, a dohonil jich u moře.

Tu báli se velmi Israelští; než Mojžíš řekl jim: »Nebojte se, Hospodin bude bojovati za vás!« Pak vztáhl hůl svou nad moře a rozstoupilo se moře a voda stála jako zeď po obou stranách, a horký vítr vysušil cestu. I přešli suchou nohou v noci. Za svítání hnali i Egypťané za nimi. Mojžíš ale opět vztáhl hůl nad moře, vody se srazily a všecken lid Egyptský zahynul. Israelští, vidouce zázrak ten, báli se Boha a uvěřili jeho služebníkovu Mojžíšovi.

Tu se učíme, že ten, který zázraky činí, jest od Boha poslán a proto mu věřiti máme. — Přejítí rudým mořem byl obrazem sv. křestu; tam byli židé zachováni od časné smrti a otroctví Egyptského, na křtu sv. býváme osvobozeni od věčné smrti a otroctví ďábla.

35. Zázraky na poušti.

Na své cestě přišli Israelité na poušť, kdež daleko široko žádné potravy nebylo. Ráno pak, když se probudili, byla země malými, bílými zrnky pokryta. I řekli vespolek: »*Manhu*« t. j. co jest to? Mojžíš řekl jim: »Tot jest chleb, kterýž Hospodin dal vám k jedení. Ať nasbírá jeden každý z něho, co potřebuje. I učinili tak s radostí. Chleb ten, *manna* nazvaný, byl chutný velmi; Bůh živil mannou tou Israelity po 40 let, až přišli do země Kananejské. — Jednou nedostávalo se lidu vody, i řekl Bůh Mojžíšovi: »Vezmi hůl do ruky své, jdi na horu Horeb, i udeř v skálu a vyjde z ní voda.« Mojžíš učinil tak a hned vyrazila voda a pil všecken lid.

Manna denně s nebe padající byla obrazem nejsvětější svátosti oltární: jako nasycovala těla Israelských, než vešli do zaslíbené země, tak i duše naše nasycuje pravý nebeský chleb Ježíše Krista, jenž s nebe přišel, po čas našeho zemskeho putování, až vejdemo jednou do nebe.

36. Bůh dává desatero přikázání na hoře Singi. Ustanovení Bohoslužby.

Třetího měsíce po vyjití z Egypta přišli Israelští k hoře Sinai a rozbili tam stany. Mojžíš vstoupil na horu.

I ukázal se mu Hospodin a řekl mu: »Jdi a přikaz lidu, ať se posvětí dnes a zejtra, ať vyperou roucha svá a ať jsou hotovi ke dni třetímu.« — Třetího dne ráno oblak hustý přikrýval horu Sinai, a počalo s oblaků hrozně hřímati a blýskati se; celá hora se kouřila a třásla. I vyvedl Mojžíš lid pod samu horu Bohu vstříc. Bůh ale řekl:

1. »Já jsem Hospodin, Bůh tvůj; v jediného Boha věřití budeš.

2. Nevezmeš jména Boha svého na darmo.

3. Pomni, abys den svátečný (sobotní) světil.

4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.

5. Nezabiješ.

6. Nesesmilníš.

7. Nepokradeš.

8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.

9. Nepožádáš manželky bližního svého.

10. Aniž požádáš čeho, což jeho jest.«

Hrůzou poražen stál dole lid a volal: »Všecko, což mluvil Hospodin, učiníme.« Pak vzdělal Mojžíš oltář a obětoval na něm. Obětnou krví pokropil lid a řekl: »Tato jest úmluva, kterou učinil Hospodin s vámi.« Toto svaté jednání, kterým Bůh přislíbil Israelským požehnání a ochranu, a Israelští Bohu poslušnost a věrnost přislíbili, slove *starý zákon*.

I vstoupil Mojžíš zase na horu, a Bůh dal mu dvě kamenné desky, na nichž psáno bylo desatero přikázání. Na rozkaz Boží učinil pak Mojžíš *svatý stánek*, kterýž *stánkem úmluvy* nazván jest; okolo něho udělal Mojžíš síň, a v něm postavena byla archa úmluvy; tu se nacházel veliký oltář, na němž se obětovalo. Stánek ten měl dvoje oddělení: svatyni a svatyni svatých neb nejvyšších. Do svatyně svatých postavil Mojžíš archu Páně a do ní vložil 2 desky přikázání; do svatyně oltář kaditelný, veliký svícen sedmiramenný a stůl, na který se

kladlo 12 chlebů předkladných čili obličných. Pak ustanovil jednoho nejvyššího kněze (velekněze), vícero jiných kněží a služebníků při svatyni a zařídil slavnosti, z nichž nejznamenitější byly: Slavnost velikonoční na památku vysvobození z Egypta a letnice na památku daného přikázání na hoře Sinai.

Archa úmluvy byla obrazem svatostánků (tabernakulů) v našich chrámech Páně — jakož vůbec svatý stanek a jeho rozličná zřízení a všechny služby Boží — oběti, byly obrazy církve sv., jejího pokladu milosti a našich služeb Božích oběti na kříži a oběti mše sv.

37. Stručný přehled dějin od smrti Mojžíše až po narození Krista Pána.

Roku 40. po vyjití z Egypta uvedl Mojžíš lid israelský až ku hranicím zaslíbené země. Věda, že brzy s lidem svým se rozloučiti musí, shromáždil jej napomínaje ho, aby přikázání Boží věrně zachovával; pak ustanovil Josue vůdcem jeho. Potom vystoupil na vysokou horu Nébo, přehlédl odtud celou zaslíbenou zemi a zemřel tam.*)

Po smrti Mojžíšově uvedl Josue Israelské do zaslíbené země, kterou pak rozdělil mezi dvanáctero pokolení pocházejících od 12 synů Jakobových. Žili pak tu pokojně a šťastně, pokud přikázání Boží plnili a modlám se neklaněli. Jakmile však pravého Boha opustili, ihned poslal Bůh nepřátele; tito pak zvítězivše nad nevěrným lidem utlačovali ho. Tu poznavše vinu svou obrátili se opět k Bohu, který pak vzbudil jim nábožné a udatné

*) Mojžíš byl obrazem Ježíše Krista, což dokazuje svým učním, svými osudy a skutky: hlásal vůli Páně, ztvrzoval své božské učení a posílání zázraky, proroctvím a nábožným životem jako Kristus; ušel útekem ukrutnosti Faraonově, Kristus Herodově; Mojžíš poslán byl od Boha k vysvobození Israelských z otroctví Egypta, Ježíš taktéž poslán od svého Otce k vysvobození všech lidí z otroctví ďábla. Mojžíš uvedl lid svůj do země zaslíbené. Pán Ježíš uvádí nás do života věčného atd.

vůdce, aby z rukou nepřátel vysvobodili jich. Tito mužové nazváni jsou *soudcové*.

Později okolo roku 3000 po stvoření světa dal Bůh Israelským *krále*. První byl *Saul*; tento byl velmi udatý, avšak i Bohu neposlušný a proto zavrhl ho Bůh a vyvolil jiného krále, jenž se jmenoval *David*. Pocházel z pokolení Judova a z městečka Betlému. Tento byl velmi nábožný, skládal svaté písně, které pak ke cti a chvále Boží zpíval. Tyto písně, *žalmy* nazvané, jsou částkou Písma sv. Bůh slíbil Davidovi, že z jeho potomků Spasitel se narodí.

Syn Davidův, jménem *Šalomoun*, byl třetím králem. Byl velmi moudrý a vystavěl Pánu Bohu v Jerusalémě veliký a nádherný chrám. Když sestárnul, zapomeňul na Boha, pojal pohanské ženy za manželky a dal modlám jejich stavěti chrámy. Pro tento hřích rozdělil Bůh za panování syna jeho *Roboama* říši tak, že deset pokolení od Roboama odpadlo, a zvláštní říši, jménem Israelskou založilo. Toliko dvoje pokolení — Juda a Benjamin — zůstalo Roboamovi věrné a založilo říši, jménem Judskou, v níž hlavním městem byl Jerusalém.

Králové říše Israelské byli z většího dílu modloslužebníci a sváděli i lid k modloslužbě. Proto dopustil Bůh, že z nenadáni vtrhl (okolo r. 722. před nar. K. P.) pohanský národ assyrský — do země, zmocnil se jí a obyvatele do zajetí assyrského odvedl. Totéž se stalo (okolo r. 588. před nar. K. P.) i říši Judské. Město Jerusalém i s chrámem bylo zbořeno, všichni obyvatelé do zajetí babylonského byli odvedeni. —

Dobrotivý Bůh, chtěje krále a lid napravit, posílal čas od času nábožné muže k nim. Tito museli jim hříchy jejich na paměť přiváděti, tresty Boží hlásati a je k polepšení vzbuzovati. Pak-li se polepšili, předpovídali jim lepší časy a zvláště Spasitele. Že od Boha poslání byli, dokazovali mnohými zázraky, předpovídali budoucí věci, zvláště zjevil jim Bůh mnoho o Vykupiteli, jehož narození,

život, utrpení a oslavení zevrubně předpovídali. Tyto bohabojné muže, které Bůh k židům poslal, aby se polepšili, a kteří vnuknutím jeho všeliká znamení o budoucím Spasiteli předpověděli, nazýváme *proroky* a to, co předpovídali, jmenujeme *předpovědění čili proroctví*.

38. Co proroci o Spasiteli předpovídali?

Proroci předpověděli o Spasiteli toto: 1. že z pokolení Judova a z královské rodiny Davidovy pocházeti bude, 2. že bude míti pannu za matku, 3. že se narodí v Betlémě a v Nazaretě že vychován bude, 4. že nábožný muž lidí na něho upozorní a připravovati bude, 5. že bude Syn Boží, a že lidi učiti a zázraky činiti bude, 6. že bude nenáviděn, pronásledován, prodán a usmrcen; že jeho ruce a nohy budou probodeny a roucha jeho rozdělena, 7. že pochován bude, ale že nezůstane v hrobě, že z mrtvých vstane, 8. že založí církev, která až na konec světa trvati bude, 9. že vstoupí na nebe a lidem Ducha sv. sešle. —

39. Poslední doba lidu židovského před nar. Kr. P.

Cyrus, král perský, z vnuknutí Božího dovolil židům, aby do vlasti své se navrátili a město Jerusaleým i chrám opět vystavěli. Toť stalo se, an Bůh skrze Jakoba umřelého předpověděl: »Juda bude panovati, až přijde, jenž poslán býti má, a jehož národové očekávají.« Avšak nikoliv všichni židé navrátili se do otčiny své; mnozí žili rozptýleni mezi ostatními národy; tak dle vůle Boží poznali i tito dosud pohanští národové pravého Boha a zvěděli, že přijde Spasitel. — Od navrácení židů ze zajetí babylonského až po nar. K. P. uplynulo asi 500 let. V tom čase nesloužili již židé modlám. Právě před nar. K. P. přestali králové z pokolení Judova panovati. Mocní Římané podmanili židy a dali jim Heroda za krále, kterýž nebyl žid, nýbrž cizinec.

40. O vlastnostech Božích.

Bůh jest všemohoucí.

Lidé mohou domy a města stavěti a mnoho jiných věcí udělati. Kdo něco udělati může, jest mocný. Boháči a králové jsou mocní. Mnoho jest ale věcí, které ani člověk sám, ani všichni lidé vespolek učiniti nemohou; n. p. když Bůh nechce, nemohou učiniti, aby na suchou půdu přšelo, aby mrtvý zase ožil, bylina aby rostla bez semena. Lidé ke všemu, co činí, potřebují látku a nástroje. Bůh ale všem tvorům, bylinám, zvířatům a lidem dal život, on nebe a zemi a všecko, co jest, z ničeho učinil — stvořil a proto jemu není nic nemožné, on všecko může, písmo sv. dí: »U Boha není nic nemožného;« a jak praví katechismus: *Bůh jest všemohoucí, t. j. on nebe a zemi a všecko, co jest, stvořil, jemu není nic nemožné.* Všemohoucí Bůh poslal potopu a 10 ran na Egyptské; převedl suchou nohou lid židovský rudým mořem a 40 let živil jej mannou na poušti.

„Když Bůh s námi,
Kdo proti nám?“

Onemocnění-li rodičové, nejen lékaře zavolati, nýbrž nejprv Boha za uvdravení prositi máme, a bytby i zemřeli, nemáme se báti, vždyť Bůh všemohoucí nám pomoci může. Sv. František Serafinský rozděliv jmění své chudým od otce byl zavržen; tu řekl: nyní mi zůstává přece Bůh, k němuž tím více mohu volati: Otče náš, jenž jsi na nebesích.“ Nábožným Bůh nedá zahynouti, jak jsme v příběhu o Josefu se přesvědčili.

41. Bůh jest nejvyšš dobrotivý.

Rodičové dávají dětem svým pokrm, šatstvo a obydlí, pečují o jejich zdraví, učí je modliti se a nábožně žíti, dávají jim učitele, kteří je všem dobrým a užitečným věcem vyučují. — Proto děti říkají: Naši rodičové nám prokazují mnoho dobrého čili oni jsou k nám dobrotiví.

Bůh ale dává nám a všem tvorům všechno dobré.

1. Stvořil anděly ve své milosti a s mnohými dokonalostmi, oni požívají věčné blaženosti v nebi.

2. První lidi stvořil podle obrazu svého, postavil je do rozkošného ráje a dal jim všechno, co na těle a na duši potřebovali, a napomáhal jim, aby se mu líbili.

3. I nám dává Bůh, co potřebujeme na těle i na duši. A co nám jiní lidé prokazují, to dává nám Bůh skrze ně; vždyť on sesílá déšť a sluneční světlo, aby všechno mohlo růsti a se dařiti, aby nám pro tělo potřebných věcí se dostávalo. Od něho má duše naše rozum, svobodnou vůli a svědomí a pomáhá nám, abychom ho poznávali, milovali, jemu se klaněli, poslouchali a spasení byli. Některé věci dává nám Bůh bez pomoci jiných lidí, některé s jejich pomocí.

4. I zvířatům a rostlinám dává, co potřebují. Proto praví písmo sv.: Dobrota Boží sáhá až k nebesům t. j. Bůh jest nejvyšš dobrotivý k všem svým tvorům, všechno dobré máme od něho.

„Pán Bůh náš jest dobrý vždy,
Nemění se jako my.“

a) Za dobrodiní Boží máme jemu srdečně děkovati, ráno, v poledne a večer, také o všechno dobré máme ho prositi. Proto učí rodičové dítky se modliti, aby věděly, jak mají Bohu děkovati. — Učitelé se modlí se žáky, aby tito Bohu za rozum, který jim k učení dal, děkovali. Mají ale také Boha prositi, aby dobré nejen rozumem poznali ale svou vůlí i vykonávali. Dospělí v kostele se modlí, aby za prokázané dobré Bohu děkovali, nových dobrodiní od něho vyprosili, a zvlášť tu milost, aby ho milovati mohli.

b) Kdo k Bohu vděčným býti chce, musí s jeho dary podle jeho vůle dobře zacházeti. Proto nemají děti ani své šaty, ani školní věci lehkomyšlně kaziti, nýbrž rozumem mají se pilně učit, svobodnou vůlí poslouchati, na svědomí pozor dáti, aby nehřešili.

c) Dobrotivému Bohu máme i my v prokazování dobrého zvlášť chudým podobni býti, a nemůžeme-li sami jim přispěti, buď Boha aneb jiných lidí za ně prositi.

Připomeň dětem při jednotlivých vlastnostech vhodné přísloví.

42. Bůh jest všudypřítomný.

Člověk v tomtéž okamžení může jen na jednom místě přítomen býti, a chce-li něco na jiném místě činiti, musí

tam teprv jíti a k tomu potřebuje času. Na dvou místech nemůže nikdo v tomtéž okamžení přítomen býti. Tak to není u Boha. Písmo sv. praví, že Bůh jest na blízku a ve vzdálenosti, on naplňuje nebe a zemi t. j. *on v tomtéž čase jest všudy na nebi a na zemi čili on jest všudy přítomný*. Pozorujeme, že Bůh v tomtéž čase činí, že nebe a země trvají, tedy musí také v tomtéž čase všudy přítomen býti.

„Boha myslí v každé době.

Přítomného býti sobě.“

Vlastnost ta učí nás, že máme tak žítí, jak bychom ho všudy viděli; nejen před lidmi máme dobré činit, nýbrž i když sami jsme. Děti tedy mají se modlití, učití, byt by i rodičové jich neviděli; žáci mají v pořádku a pokoji ze školy domů jíti, lidi na cestě pozdravovati, byt by i učitel jich neviděl. Varujeme se, abychom nikdy ani v kostele, ve škole, doma ani na ulici s jinými neb sami nic zlého nikdy nečinili. Zvláště nemáme mlsati, něco bráti, co naše není, něčeho činiti, za co bychom před lidmi se museli stydětí. Bůh nás všudy vidí.

43. Bůh jest vševědoucí.

Dne včerejšího již není, pominul; roku lonského není, pominul; lidé, kteří před námi žili, již nejsou; a co se v loni a před sty lety stalo, toho není, to pominulo: všechno, co jednou bylo, a nyní není, nazýváme *minulé*. — Nyní jest den, svítí slunce, žáci se vyučují: všechno, co právě nyní jest, nazývá se *přítomné*. A to trvá kratičký čas a pak pomine. — Zejtřejší den teprv přijde, i smrt jednou přijde, naposledy přijde den soudný a Ježíš bude souditi všechny lidi: co teprv bude, nazýváme *budoucí*.

Z toho, co minulo, vědí lidé jen něco, z toho, co jest, vědí ne mnoho a z toho, co bude, nevědí nic. U Boha je to ale jinak. Písmo sv. dí, že *Bůh všechny věci spatřuje* (Sirach 23, 29.) T. j. on ví všechno a sice: 1. *všecko minulé* (věděl, že první lidé zhřešili, Kain bratra svého zabil), on nezapomíná něčeho, co od stvoření světa se stalo; jakby mohl lidi po smrti souditi, kdyby všechno minulé nevěděl? 2. *všecko přítomné* (ví, co nyní ve škole děláme,

co rodičové doma a na poli dělají a co všichni lidé na celém světě v nejtajnějším úkrytě dělají. 3. *i všechno budoucí* (věděl všechno o Spasiteli a přikázal prorokům to předpověděti, ví, jak dlouho budeme živi, jak se nám bude dařit, on jediný ví, kdy bude soudný den). 4. Písmo sv. praví dále, že *Bůh zná naše myšlenky* t. j. *on ví naše nejtajnější myšlenky* (on věděl, co Kain myslil, chtěje bratra zabiti). 5. *On nemůže býti oklamán*. Před Bohem neplatilo nic omlouvání-se prvních lidí, aniž co prospěla Kainovi jeho vzdorovitost, oni ho nemohli oklamati. Tak jest to vždy u Boha. Proto dí katechismus: *Bůh jest vševedoucí: on ví všechno, minulé, přítomné a budoucí, ví i nejtajnější myšlenky a proto nemůže oklamán býti*.

„Boj se Boha, styď se lidí,
Nehřeš nikdy, Pán Bůh vidí.

Proto musíme vždy jen dobré činiti n. př. pravdu mluvíti, byť by nám to i škodilo, jako Egyptskému Josefovi; nesmíme nic zlého činiti n. p. lháti. Bůh ví, že mluvíme nepravdu; bratří Josefovi lhali, a hle! Bůh objevil lež jejich; vždyť Boha nelze oklamati. Varujme se něco zlého jen mysliti; Bůh ví naše myšlenky. Zalíbení veliké má zajisté Bůh na dítěti, které při modlitbě a vyučování jest pozorné a není roztržité!

44. Bůh jest nejvyšší svatý.

První lidé z počátku milovali Boha a dobré, t. j. byli svatými; i andělé byli z počátku svatými, vždyť všechno, co Bůh stvořil, bylo dobré. Také my jsme svatými a nábožnými, pak-li činíme dobré a nenávidíme zlé, jak to Josef činil. Bohužel! že lidé nejsou vždy svatými; oni milují často zlé. Děti nejsou vždycky poslušny a pozorny, často nerády poslouchají, pozor dávají a často k zlému nakloněny jsou. O Bohu ale dí písmo sv.: „Není svatý jako jest Hospodin“ (1. Král. 2, 2.), t. j. *Bůh vždy chce a miluje dobré a nenávidí zlé čili on jest nejvyšší svatý*. Bůh miloval dobré anděly a nenáviděl zlé; první lidi miloval, pokud poslušni byli, a nenáviděl jich, jakmile zhřešili;

Abele nábožného miloval, Kaina bezbožného nenáviděl. A tak i nyní dobré lidi miluje, zlé nenávidí.

Svatí andělé chválu vzdávají Bohu, an jest nejvyšš svatý, vespolek zpívající: svatý, svatý, svatý jest Pán Bůh Sabaot, nebe a země jsou plny velebnosti jeho! Totéž i my v kostele se modlíme a připojujeme tato slova: Sláva Bohu Otci i Synu i Duchu sv., jakož byla na počátku, nyní a vždycky až na věky věkův. Amen.

„Bůh jest svatý: On co chce,
On co činí, dobré je.“

Chceme-li Bohu se líbiti, musíme pobožnými a svatými býti. A to žádá Bůh. Proto dal nám svědomí, a to nám praví, co jest dobré a co zlé. Abychom dobré milovali, zlé ale nenáviděli; tuť cítíme radost, když jsme dobré činili, úzkost a nepokoj, pak-li jsme zlého se dopustili. Svatými jsme, když poslušní, pozorní, pilní, pokojní, při modlitbě pobožní jsme, zkrátka, když vždy více a více dobré milujeme a zlé nenávidíme, a tak se staneme Bohu více a více podobnými. Proto dí Ježíš: Buďte svatí, jako otec váš nebeský svatý jest.“

45. Bůh jest nejvyšš spravedlivý.

Když slyšíme, že některý otec odměňuje dobrého syna, zlého však trestá, tuť říkáme, tak jest to dobře, dobrý zaslouhuje odměnu, zlý ale trest. A když slyšíme, že nějaký král své poddané za dobré odměňuje a za zlé trestá, opět myslíme, toť jest tak dobře; — takový otec a král jmenuje se spravedlivý. Avšak lidé nemohou vždy všecko dobré, všecko zlé věděti a proto ani jak náleží, nemohou dobré vždy spravedlivě odměniti a zlé trestati, oni nejsou vždy spravedliví, buď že všecko nevědí, aneb že nemají vždy té moci, to odměniti. Bůh ale jest vše-vědoucí a všemohoucí, tedy může všecko dobré, jak náleží, odměniti, všecko zlé trestati. Bůh ale jest také nejvyšš svatý, jenž miluje všecko dobré a nenávidí všecko zlé, a proto chce všecko dobré odměniti a zlé potrestati, jak toho každý zaslouhuje; vždyť tak jest to dobré a spravedlivé. A to činí zajisté. Písmo sv. dí, že *Bůh dá každému odplatu podle jeho skutků* t. j. všecko do-

bré odměni a všecko zlé potrestá, jak toho zasluhujeme.
On jest nejvyšš spravedlivý.

Pokud Adam a Eva Bohu byli poslušni, nechal je v rozkošném ráji; když zhřešili, vypudil je z něho a pak musili těžce pracovati a konečně umřítí. Bůh trestal zlého Kaina, odměnil dobrého Abele; nábožného Noe zachoval a zlé lidi za jeho času potopou vyhubil. A tak Bůh vždy jednati bude; jak zasloužíme, tak i nám všecko dobré odměni a všecko zlé potrestá, zvlášť po smrti.

Ó blaze tomu, kdo očekává odměnu, běda tomu, kdo očekává se strachem trest. Bojme se tedy nejvyšš spravedlivého Boha; on jenž dle zásluhy již na tomto světě často dobré odměňuje a zlé trestá, zajisté to i po smrti naší učiní; dobrým dá za odměnu nebe (očistec), zlým za trest peklo. Čiňme vždy dobré, aby nás Bůh odměnil a netrestal. — Bůh často zlé již zde na zemi trestá, a tak činí, aby jich polepšil, protože nechce, aby věčně nešťastni byli. Příklad máme na bratřích Josefových. Máme se vynasnažovat, abychom i my k ostatním lidem spravedliví byli a žádnému neubližovali.

46. Bůh jest nejvyšš milosrdný.

Rodičové nechťejí na dítkách svých nic zlého viděti; pakli tedy dítě jest lenivé, neposlušné, jest jim nemilé; zanechá-li ale zlé a začne býti pilným a poslušným, tu mu rodičové zlé, co spáchalo, odpouštějí a zvláště tehda, když za odpuštění prosí. A tak to činí i Bůh. Ačkoliv jest přísný a spravedlivý, přece nám chce odpustiti, když jsme zhřešili, a sice, přestaneme-li zlé páchat, chceme-li upřímně dobré činiti, prosíme-li ho za odpouštění, litujeme a nenávidíme-li hříchu. Bůh odpustil hřích prvním lidem, bratřím Josefovým, když se polepšili. Nebyl by potopou lidi trestal a jim rád odpustil, kdyby se byli polepšili. A takovým jest Bůh vždycky, a tak vždycky jedná. Písmo sv. praví: »Jako se slitovává otec nad syny, tak se slitoval Hospodin nad těmi, kteří se ho bojí (t. j. se polepšují). [Žalm 102, 13.]. Tudíž říkáme: *Bůh jest nejvyšš milosrdný, odpouští nám hříchy naše, když jich litujeme a v nenávisti máme.*

Bůh ukázal nejlepě své milosrdenství tím, že svého jednorozeného syna za nás umřítí dal, aby nás od zlého, hříchu, vysvobodil; pak v podobenství o marnotratném synu učil nás Ježíš, že Bůh nám hříchy odpustí, pak-li se polepšíme. Abychom se polepšili, a opravdivě za hříchy pokání činili, k tomu nám nejvíce dopomáhá Bůh sám, jak opět Ježíš nás učí v podobenství o ztracené ovci a ztraceném penízi. (Luk. 15, 1—10.)

Tak dobrého Boha bychom neměli nikdy urazit, nýbrž prositi, aby nám pomáhal, vždy dobrými zůstat. Pak-li jsme ale přece zhřešili, máme hned se polepšiti a Boha za odpuštění prositi a můžeme-li se zpovídati, máme to co nejdřív učiniti. — I my máme těm, kteří nás urazili ze srdce odpouštět. Proto učil nás Ježíš se modliti: Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům. (Viz Evang. na ned. 21. po sv. Duchu.)

47. Bůh jest nejvyšš pravdomluvný a věrný.

Josef vypravoval své sny tak, jak se mu zdály, otcí a bratřím, oznámil otcí zlé, co bratři na poli činili tak, jak to viděl; Josef mluvil vždy pravdu, byl pravdomluvný; všecko, co mu otec přikázal, právě tak učiniti přislíbil, jak mu nařízeno bylo, byl také věrný. Bratři jeho obelhávali a klamali otce. Člověk často zúmyslně nepravdu mluví, lže, neplní, co slíbil a proto není vždy pravdomluvný a věrný.

Jinak ale jest to u Boha. On jakožto vševědoucí ví veškerou pravdu; jakožto nejsvětější chce všecko dobré a chce také vždy jen pravdu mluvit a plnit, co slíbil. Písmo sv. dí: »Není Bůh jako člověk, aby klamal; . . . řekl tedy a neučiní?« (Num. 23, 19.)

Proto říkáme: *Bůh jest nejvyšš pravdomluvný a věrný, on nemůže ani lháti ani klamati. Co mluví, jest pravda a co slíbí, plní.*

Dábel lhal prvním lidem, Bůh jim řekl pravdu; co slíbil, čím jim hrozil, to učinil. Podobně jednal Bůh před

potopou světa. Tak i to, co Abrahamovi, Isákovi a Jakobovi a jiným lidem slíbil, splnil, co k nim mluvil, byla pravda.

„Bůh není jako člověk lhavý,
On vždycky svatou pravdu praví.“

48. Bůh jest pouhý duch.

Naše duše jest duch, andělé jsou duchové. Ježíš řekl: »Bůh jest duch« (Jan 4. 24.); tedy jest bytost, která má rozum a vůli, ale žádného těla nemá. Bůh jest ale vševědoucí, ví více než lidé a andělé vespolek, ví všechno minulé, přítomné a budoucí, může všechno dobré od zlého nejlépe rozeznávat: *má nejdokonalejší rozum*. Bůh jest také nejsvětější, chce a miluje všechno dobré a nenávidí všechno zlé: *má nejlepší vůli*. Bůh nemá ale těla; jest tedy toliko duch čili *pouhý duch*, t. j. *bytost, která má nejdokonalejší rozum a vůli, ale žádného těla nemá*.

a) Bůh má nejdokonalejší vůli, tedy všechno, co od nás žádá, jest dobré, a proto rádi máme vždy činiti, co nám poroučí.

b) Bůh má nejdokonalejší rozum, tedy všechno, co nám zjevil, jest pravda, a proto máme vždy rádi věřiti, co nám zjevil. Když to, co zjevil, věříme a co poroučí, činíme, pak se Bohu líbíme.

c) My sice nemůžeme nikdy jako Bůh býti, avšak poněvadž duše naše jako Bůh jest duch, pravíme, že lidé podle obrazu Božího jsou stvoření. Máme se vynasnažiti, abychom vždy více a více svatými, dobrými, spravedlivými, milosrdnými, a věrnými se stali t. j. abychom Bohu vždy více a více podobnými byli.

49. Bůh jest věčný.

Bůh stvořil celý svět; jednou nebylo tedy ani slunce, ani měsíce, ani hvězd, ani země; taktéž nebylo jednou lidí, oni několik let žijí, pak umírají a proto netrvají vždycky. Jednou opět z mrtvých vstanou, a pak na vždy budou žiti; avšak lidé všichni mají začátek. Poněvadž Bůh všechno stvořil, tedy byl již, než začaly věci a bytosti od něho stvořené — on nemá začátku. Od stvoření až po

dnešní den činí, že celý svět setrvá, on tedy byl a jest vždy; (on se nemění) toť praví Bůh sám k Mojžíšovi: »Já jsem, kterýž byl, jest a bude.« (2. Mojž. 3, 14.)

Bůh byl vždycky, jest a vždycky bude čili on nemá ani začátku ani konce, t. j. on jest věčný.

Ó jak radostné jest to, že máme otce, který vždy byl, jest a zůstane naším největším dobrodincem; jemu můžeme vždy důvěřovati, na něho se spoléhati v každém čase, byť by i lidé nás opustili, rodičové neb přátelé nám odemřeli; proto dí kostelní píseň:

Nechtěj srdce mé se strašit,
pozdvihni se k modlení;
Bůh tvůj zná i strachy plašit,
lít do srdce těšení.
Starý Bůh, ten *živo jest* ještě,
prosíím, jenž spomáhal;
»Naděje má, outočiště!«
Tak ti David zpíval.

Bůh jest sám od sebe nejdokonalejší bytost.

Všechny vlastnosti Boží jsou tak dobré, že ani nemohou lepší býti. N. p. Bůh jest vševědoucí, ví všechno, tedy není nic, co by nevěděl. Bůh má všechno dobré tak na sobě, že více dobrého mítí ani nemůže. Písmo sv. praví: »Nižádný není dobrý, jedině sám Bůh« (Luk. 18, 19.) čili jak my říkáme: *Bůh jest nejdokonalejší bytost*. Poněvadž dříve než Bůh nikdo nebyl, nemohl také Bohu nikdo tyto krásné vlastnosti dáti, on, kterýž všem tvorům všechno dobré dal, má je sám od sebe; *Bůh jest*, jak praví katechismus, *sám od sebe nejdokonalejší bytost*.

Ó padněme na kolena svá a vzdávejme Bohu, této nejdokonalejší bytosti, nejvyšší úctu, klanějme se jemu říkouce: Bože všemohoucí, kterýž jsi všechno stvořil, klaníme se tobě! Bože nejvyšš dobrotivý, kterýž každodenně tolik dobrodiní nám prokazuješ, klaníme se tobě!

Bože všudypřítomný a vševědoucí, kterýž na každém místě nám přítomen jsi a na nás patříš, slova naše slyšíš a myšlenky naše znáš, klaníme se tobě!

Bože nejsvětější a nejspravedlivější, kterýž nám hříchy odpouštíš, pak-li se polepšujeme a za to tebe prosíme, klaníme se tobě!

Ty ó Bože! sám od sebe jsi nejdokonalejší, a my všechno dobré od tebe máme. Věříme všechno, co nás učíš, chceme činit všechno, co nám poroučíš. Poněvadž nám ty ó Bože! tolik radosti působuješ, i my chceme radost činit tobě, tebe milovat; pomáhej nám, abychom nikdy na tebe nezapomínali, nýbrž vždy tvými poslušnými dětmi zůstali.

Ježíš Kristus,

jednorozený Syn Boží, náš Pán a Spasitel!

Co Bůh slíbil, plní.

50. Zvěstování vtělení-se Ježíšova.

4000 let po stvoření Adama, za panování Heroda, krále židovského, poslal Bůh archanděla Gabriele do městečka Nazareta k svaté panně, jejíž jméno bylo Maria. Panna ta byla chudá, ale velmi nábožná a bohabojnému muži, jménem Josefovi, zasnoubena. Josef byl chudý tesař, ale pocházel, jako Maria, z královského rodu Davidova. Anděl vešel k ní, ona právě ve světničce své vroucně se modlila, a řekl: *»Zdráva's Maria! Milosti plná, Pán s tebou, požehnaná jsi mezi ženami.«* Když uslyšela to Maria, ulekla se a přemýšlela, co by to pozdravení znamenalo. I vysvětlil jí to anděl a řekl: *»Neboj se, Maria, nebo jsi našla milost u Boha! Aj, budeš mít syna, a nazveš jméno jeho Ježíš. Tenť bude veliký a Syn Nejvyššího slouti bude; on vzdělá království (církve), kteréž nebude mít konce.«* Řekla Maria: *»Kterak se to stane, když jsem Bohu ustavičné pannenství slíbila?«* Odpověděl anděl: *»Duch sv. to učiní, protože syn, jehož mítí budeš,*

Syn Boží slouiti bude; neboť u Boha nic není nemožného.« I uvěřila Maria slovům těm, odevzdala se do vůle Boží a řekla ochotně: »Aj já děvka Páně, staniž mi se podle slova tvého.« Pak opustil ji anděl.

Josef, panický ženich Marie, nevěděl dosud, co se s ní bylo stalo. Bůh ale zjevil mu to. Anděl Páně pravil mu ve snách: »Josefe, Synu Davidův, vezmi Marii k sobě! Duch sv. učinil, že se stala matkou Syna Božího. Jméno jeho nazveš Ježíš; neboť vysvobodí lid svůj od hříchův.« I učinil tak Josef, vzal Marii k sobě a pečoval o ni.

Z toho se učíme: 1. Maria počala syna a tento jest *Syn Boží*; neboť tak to zvěstoval anděl. Protož říkáme: že *Syn Boží* stal se synem Marie Panny čili *člověkem*, jak každý z nás jest. On tedy přijal na sebe *lidskou duši a lidské tělo*, jako každý člověk tělo a duši má. 2. Duch sv. učinil, že Syn Boží synem Marie Panny čili člověkem se stal; což katechismus učí těmito slovy: *Maria Ježíše z Ducha sv. počala*. 3. Ježíš, Syn Boží, jakožto člověk měl nejblaženější Pannu Marii za svou matku, jakožto Bůh měl nebeského Otce, jakožto člověk žádného otce neměl. Sv. Josef, ženich Marie panny, byl toliko pěstounem Ježíše Krista, o něhož péči měl. 4. Sv. Josef a jeho příbuzná Maria panna pocházeli z pokolení Judova a z královského rodu Davidova, tedy i Ježíš, jakožto člověk a syn Marie; tak to proroci předpovídali. 5. *Jméno Ježíš* jest jméno nebeské, jakověž lidem se nedává. Bůh je skrze anděla zvěstoval. *Ježíš znamená tolik co Spasitel*. Tak to anděl oznámil řka: »*Nazveš jméno jeho Ježíš; neboť on svůj lid od hříchův vysvobodí* (— *spasí*).« 6. *Ježíš, Syn Boží a nejblaženější Panny vtělil se, stal se člověkem, aby nás od hříchu vysvobodil*. 7. Poněvadž Maria Panna matkou Spasitele jest, tudíž i druhé proroctví o příslibeném Spasiteli na Ježíši se vyplnilo. 8. Na památku, že Syn Boží se vtělil, slavíme dne 25. března slavnost *Zvěstování Panny Marie*. Vtělení Syna Božího také si připomíná-

me, když ráno, v poledne a večer pozdravení andělské se modlíme (klekání?). Protože lásku Syna Božího, kterou svým vtělením nám prokázal, pochopiti nemůžeme, nazýváme toto vtělení tajemstvím a velebíme je v prvním desátku radostného růžence, modlíce se: Kteréhož jsi, ó Panno, z Ducha sv. počala. 9. Maria se nazývá *milostí plná*, poněvadž od Boha všecky milosti obdržela, které tvor vůbec obdržeti může: a) hned od narození byla milostí plná; zvláštní milostí Boží bez poškrvny hříchu prvopočátečního byla počata. Na památku toho slavíme dne 8. prosince svátek *Nepoškrvněného početí Marie Panny*. Ano Bůh již od narození daroval Marii všecky milosti, které na její vznešenou důstojnost matky Syna Božího ukazovaly. b) Maria byla milostí plná, poněvadž nejen i od nejmenšího hříchu zachráněna zůstala, nýbrž i s milostí Boží spoluúčinkovala a proto milostí a svatostí prospívala. c) Když Ježíš, syn její, trpěl, tu s ním trpící matka nových milostí od Boha obdržela; když Duch sv. na apoštoly přišel, tu i Maria milostí Ducha sv. účastna byla. d) I z ohledu na nás nazývá se Maria *milostí plná*, protože na její přímluvu Syn Boží také nám všech potřebných milostí uděluje. 10. Maria pranic si nezakládajíc na své nábožnosti kořila se Bohu, podrobila se jeho svaté vůli, byla pokorná, poslušná rozkazu Božího řkouc: Aj! já děvka Páně, staniž mi se podle slova tvého. 11. Maria jest *požehnaná mezi ženami*, poněvadž se stala matkou Syna Božího, našeho Spasitele, o němž pravil Bůh k Abrahamovi: »v něm požehnání budou všichni národové země,« a pak, proto že jest zároveň pannou a matkou. Ona slove také *matka Boží*, poněvadž jest matkou Ježíše Krista, kterýž jest Syn Boží.

Z toho učíme se, že a) Syn Boží podobu lidskou vzal na sebe. Ejhle! jak věrný jesti Bůh ve vyplnění svých příslibení!

b) Poněvadž Maria Panna jest milostí plná, musíme jí všemožnou úctu a lásku prokazovat.

c) Maria a Josef byli sice chudí však nábožní, a Bůh nehlédl na bohatství ale na nábožné jejich srdce, čemuž všichni, zvláště ale chudí se radovati mohou. Vždyť všichni nemohou býti bohatí, ale všichni — tedy i nuzní mohou býti nábožní a tím Bohu milí. A proto tím více můžeme Marii Pannu vzývat i o její přímluvu, neboť ona tím větší útrpnost má s chudými, ona sama chudá byla.

d) Eva, naše přirozená pramatka, byla neposlušná a pyšná, a proto její hřích všichni sdělili. Maria byla ale poslušná a pokorná a z ní se narodil Spasitel, který nás od hříchu vysvoboditi chce. Tím se stala naší nebeskou matkou. Rádi modleme se vždy: „Zdravas Maria“ a s radostí nazývájme ji nejblazeštější Pannou.

52. Navštívení Marie Panny.

Po zvěstování andělském povstala Maria a odešla chvátajíc na hory k tetě své Alžbětě, aby jí radostné poselství zjevila. Když přišla k ní, pozdravila ji srdečně. A v touž dobu dal Alžbětě Duch sv. vnuknutí, že Maria se stala matkou Syna Božího. Proto ihned zvolala: „*Požehnaná jsi mezi ženami, a požehnaný plod života tvého!*“ Odkud mi ta milost veliká, že matka Pána mého přišla ke mně? Blahoslavená jsi, že's (andělu) uvěřila; neboť vykonáno bude, co tobě od Pána povědáno jest.“

Maria divila se těm milostem, které Bůh jí a svatě Alžbětě propůjčil a zapěla přerozkošný chvalozpěv Bohu. I zůstala u Alžběty asi tři měsíce. Pak zase se vrátila do Nazaréta, do domova svého.

Pro převelikou milost, že totiž Maria stala se matkou Syna Božího, velebila Alžběta svatou Pannu opakujíc slova anděla, která jí opět Duch sv. vnukl: „*Požehnaná jsi mezi ženami a požehnaný plod života tvého.*“ I my chválíme Marii Pannu, protože uvěřila a tak matkou Spasitele našeho se stala. Modlíváme se k pozdravení andělskému i slova sv. Alžběty, aby i nám Maria milost od Boha vyprosila; my ji vzýváme, aby zde na tomto světě a zvláště v hodinu smrti naší potřebných milostí, pomoci Boží nám vyprosila. Říkáme: „Zdravas Maria,

milosti plná, Pán s tebou. Požehnaná jsi mezi ženami a požehnaný plod života tvého Ježíš. Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší.« Toto radostné tajemství, že skrze Marii Alžběta tak veliké milosti účastna byla, ctíme v druhém desátku radostného růžence fkouce: »Kterého jsi, Panno! v životě nosící Alžbětu navštívila.«

53. Narození Ježíšovo.

Po nějakém čase rozkázal římský císař, kterýž tenkrát nad židy panoval, aby všichni obyvatelé země židovské zapsáni a spočítáni byli. I šel tedy každý do osady, odkud předkové jeho pocházeli, aby se tam zapsati dal. Josef a Maria šli do Betléma, města Davidova, z něhož oba pocházeli. Pro množství cizích, kteří se tam byli sešli, nenalezli v městě samém žádného přístřeší, kdeby mohli přenocovati. Šli tedy do jednoho chléva za město. *A tu v noci přišel na svět Ježíš Kristus, Syn Boží.* Maria, jeho pannenská matka, plná čisté radosti, obvinula dítko plénkami, položila ho v jesle a klaněla se jemu i se sv. Josefem. —

Tak se naplnilo proroctví, že Spasitel v Betlémě se narodí.

Ejhle! jak chudý přišel, Spasitel na svět; již co dítě počíná za nás trpěti, aby nás spasil. Milujme ho a vroucně děkujeme mu za to, zvlášť ve slavnost „Narození Páně“ dne 25. prosince. Slavnost ta slove vánoce (velká — svatá noc), proto že v noci Spasitel se narodil. V ten den slouží kněz tři mše sv. Ó s jakou radostí tu máme do kostela jíti a Bohu za to veliké dobrodiní vroucně děkovati! Na tuto slavnost těší se všichni, staří a mladí, poněvadž Syn Boží jako dítě na svět přišel (Jezulátko). Narození malého Ježíška zvlášť si představujeme „jesličkami“; a velikou milost Otce nebeského, že nám totiž svého syna daroval, připomíná nám „strůmek vánoční“, jenž všelikými sladkými a vzácnými věcmi, kterými pak rodičové dítky své obdařují, ověšen bývá. Tajemství milosrdného narození Spasitele velebíme v třetím desátku radostného růžence a modlíme se: „Kterého jsi, Panno! porodila.“

Že Maria Syna Božího z Ducha sv. počala a v Betlémě v chlévě porodila, učí nás třetí článek víry,

jenž zní takto: jenž se počal z Ducha sv., narodil se z Marie Panny.

54. Pastýři u jeslí a obřezání Ježíšovo.

Nedaleko Betléma byli chudí pastýři na poli ponocujice u stád svých. A aj, světlo jasné obklíčilo jich a anděl Páně stál celý se stkvoucí před nimi. I báli se velmi. Anděl ale řekl jim: »Nebojte se, nebo aj, zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu. Nebo narodil se vám dnes v městě Davidově Spasitel, jenž jest nazván Kristus čili mesiáš. A toto vám bude znamením: Naleznete nemluvnátko plénkami obvinuté a položené v jeslích.« A v touž dobu bylo s andělem množství jiných andělů, kteří chválili Boha řkouce: »Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.«

Když se byli andělé zase do nebe povznegli, pravili pastýři radostně vespolek: »Pospěšme do Betléma a vizme, což Pán zvěstoval nám.« I spěchali tam a našli ve chlévě Marii, Josefa a pacholátko položené v jeslích. I zaradovali se, klaněli se nábožně jemu a velebili Boha za to; pak se navrátili k stádům svým a zvěstovali jiným lidem, co byli slyšeli a viděli.

Když bylo dítě osm dní staré, bylo obřezáno, jak přikázal Bůh Abrahamovi a skrze Mojžíše židům. Tu nazváno nejsvětější jméno dítěte *Ježíš*, jak to anděl Marii a Josefu byl nařídil.

Proto dí katechismus: *Narození Ježíšovo bylo zvěstováno skrze anděla pastýřům a po zvěstování narození jeho:*

1. *přišli rychle pastýři, aby viděli, co jim od anděla bylo zvěstováno.*

2. *Kř Kristus, když byl osm dní starý, dle předpisu zákona byl obřezán a Ježíšem nazván.*

Na památku toho slavíme slavnost obřezání Ježíše čili nový rok.

Z toho učíme se, že Bůh se dívá jen na srdce člověka a nikoliv na to, co kdo má, neb mnoho-li umí. První, kterým Spasitelovo narození bylo zvěstováno, nebyli nejvyšší kněží a učitelové zákona, nýbrž chudí ale nábožní pastýři. Ó jak mnoho platí u Boha nábožné srdce! Mnoho jmění nemůže mít každý, ale každý může mít nábožné srdce, i ten nejchudší. Blaze tomu, kdo jako pastýři věří, že Ježíš jest Syn Boží! — Dítě na křtu sv. dostává, jako Ježíš při obřezání, jméno některého svatého. Obřezání bylo obrazem sv. křestu.

55. Obětování Ježíše v chrámě.

Když bylo Ježíškovi 40 dní, nesli jej Maria a Josef do chrámu Jerusalemského, aby Bohu za jeho narození děkovali a jej nebeskému Otci obětovali. Jakožto chudí dali předepsanou oběť — totiž dvě holoubátek. Ó jak nábožně tu děkovala Maria Bohu, že ji za matku Spasitele vyvolil, a jí Syna svého daroval!

Toho času žil v Jerusalemě nábožný stařec, jménem Simeon. Tento často prosil Boha, aby ho nechal tak dlouho na živě, až by Spasitele světa uviděl; Duch sv. mu zvěstoval, že se tak stane. I přišel Simeon z vnuknutí Ducha sv. toho dne, když Maria a Josef Ježíška do chrámu přinesli, do chrámu; tu mu opět vnukl Duch sv., že toto dítě jest Spasitel. Vzal pak jej Simeon s radostí na lokty své, velebil Boha řka: »Nyní, o Pane! rád umru, poněvadž oči mé viděly Spasitele.« — K Marii ale řekl: »Duši tvou pronikne meč, t. j. pro toto dítě přemnoho trpěti budeš.« —

Byla pak v Jerusalemě bohabojná prorokyně, jménem Anna, 84 let stará, kteráž mnoho se postila a velmi často v chrámě k Bohu se modlívala. I ona přišla v touž dobu do chrámu, chválila Boha za narození Spasitele a zvěstovala i ostatním nábožným lidem, že ho viděla. Všechnen lid v chrámě slyšel, co Simeon a Anna vypravovali. —

Narození Ježíše bylo pak zvěstováno skrze Simeona a Annu lidu v chrámě.

a) Dne 40. po vánocích slavíme památku obětování Ježíše dne 2. února v svátek: Hromnic neb Očišťování P. Marie. V tento svátek se světi voskové svíce, hromničky, poněvadž jich pobožní lidé doma při hromobití a bouře rozžehují, aby se při jejich světle modlili k Bohu za odvrácení všeho zlého a s těmi svícemi rozžatými po kostele průvod se drží. Tu děkujeme Bohu jako Simeon za to, že Syna svého, světlo všech lidí na svět poslal. Obětování Ježíše oslavujeme v 4. desátku radostného růžence modlice se: „Kterého jsi, ó Panno! v chrámě obětovala.“

b) Ježíš se nazývá světlem světa, poněvadž svým učním nevědomé lidi poučil a tak jejich rozum osvětlil.

c) I vás vaše matičky, když jste byli maličtí, do kostela přinesly, a tu Bohu děkovaly, že vás jim daroval, a vás jemu obětovaly; vy tedy přináležíte Bohu a proto musíte jen to činiti, co Bůh od vás žádá t. j. všecko dobré. Z toho příběhu se učíme, jak milostivý byl Bůh k lidem; ještě byl Spasitel nemluvnátkem, a již narození jeho dal nábožným lidem oznámiti. Tak i nám mnoho krásného o Spasiteli v kostele a ve škole se vypravuje; rádi máme tedy na tato místa choditi a tu pozorně poslouchati, pilně o něm se učiti, aby i náš slabý rozum osvětliti ráčil. —

Simeon ochotně učinil, co Duch sv. mu vnukl. Všecko dobré, co slyšíme neb co nám napadne, přichází od Ducha sv. a to máme ihned činiti, když můžeme; neboť tak činíme Bohu radost a tím ukazujeme, že ho milujeme.

56. Příchod mudrců od východu.

I pohané, zvláště ve východních krajinách, slyšeli od židů, že přijde Spasitel. Mnozí pohané uvěřili tomu a očekávali ho. Tři takoví nábožní muži, kteří mudrci neb králi se jmenují, spatřili nedlouho po narození Ježíše neobyčejnou hvězdu na obloze nebeské. Bůh vnukl jim, že tato hvězda vyznamenává narození Spasitele. Ihned vydali se s vzácnými dary na cestu. Hvězda vedla jich do země židovské, do města Jerusalema, kdež bydlel král Herodes. Tázali se pak krále: »Kdež jest ten, který se narodil, král židovský? Nebo viděli jsme hvězdu jeho na východě a přišli jsme klanět se jemu.« Ulekl se Herodes, když uslyšel otázku tu; neboť domníval se, že by to dítě, až by vyrostlo, jemu království odejmouti mohlo. Rychle shro-

máždil všechna knížata kněžská a učitele zákona a tázal se jich, kdeby se Kristus měl naroditi; neboť věděl, že proroci mnohé věci o něm předpověděli. Učitelé zákona odpověděli: »V Betlémě, v pokolení Judově se narodí.« Herodes pak povolal tajně k sobě tři mudrce, stavěl se velmi přívětivým k nim a tázal se jich, jak dávno od té doby jest, co se jim hvězda byla ukázala. Potom řekl: »Jděte do Betléma a ptejte se pilně po dítěti, a když je naleznete, zvěstujte též mi, neboť i já chci přijíti a jemu se klaněti.« To však řekl, ne proto, aby se Spasiteli klaněl, nýbrž aby ho usmrtil. — Mudrci vydali se na cestu, a hvězda zase vedla jich. I radovali se tomu velmi. Náhle zastavila se nad místem, kdež dítě odpočívalo. I vešli tam, nalezli dítě s Marií a Josefem, padli na kolena svá a klaněli se jemu. Pak obětovali mu dary své — zlato — kadidlo a myrhu. V noci přikázal jim Bůh ve snách, aby k Herodovi se nevraceli. I uposlechli a velibili Boha a navrátili se jinou cestou do země své.

1. *Narození Ježíšovo bylo pak zvěstováno skrze hvězdu mudrcům na východě, a skrze mudrce Herodovi a zákoníkům.*

2. *Na zvěstování toto mudrci od východu klaněli se Ježíši a přinesly mu dary zlato, kadidlo a myrhu.*

Poznámka: a) Když někdo jako Herodes nábožným se staví, ale v skutku nábožným není, jmenuje se pokrytec; a když někdo proto se svatým dělá, aby mohl jiným škodit neb něco zlého učinit, jako Herodes, o tom se říká, že něco zlého obmyslí. Pokrytstvím a zlým obmyslem člověk velmi těžce hřeší. Varujte se těchto hříchů.

b) Dne 6. ledna slaví se slavnost svatých tří králů; klanění se svatých tří králů často také jesličky představují.

c) Svatí tři králové byli pohané a děkovali Bohu, že jim narození Páně zvěstoval. I my máme, zvláště ve svátek sv. tří králů Bohu za to děkovati, že nám dal křesťanské rodiče, že můžeme Ježíše Krista poznati, jemu se klaněti a ho milovati, co za tím mnozí lidé v pohanství žijí a o Ježíši posud ničeho nevědí.

d) Co Bůh nábožným mudrcům vnukl, ochotně činili; tak i my máme činiti, co Bůh nám skrze svědomí přikazuje n. p. abychom se pilně učili, poslouchali, na každém místě zvláště ale v kostele ctnostně se chovali atd.

57. Útěk do Egypta a návrat do Nazaréta.

Herodes netrpělivě očekával návrat mudrcův. Když nepřicházeli, rozhněval se a rozkázal, aby v Betlémě a v okolí všechna pacholata zavražděna byla, kteráž by stáří do dvou let měla. Tak, domníval se, ani Ježíš na živě nezůstane. Avšak prozřetelnost Boží byla s dítětem. V noci ukázal se ve snách Josefovi anděl Páně a řekl mu: »Vstaň, vezmi dítě a matku jeho, a uteč do Egypta, a buď tam, dokavad nepovím tobě; neboť Herodes bude hledati dítěte, aby je usmrtil.« Josef tedy rychle vstal, vzal dítě a matku jeho a ještě té noci odešel do Egypta. —

Když byl Ježíš na útěku, přišli z nenadání vrahové, které Herodes poslal do Betléma. I brali pacholátka matkám z náručí a vraždili je. I bylo tu pláče a kvílení a matky se nedaly potěšiti.

Bůh ale nenechal dlouho bez trestu ukrutnost Heroda. Ošklivá nemoc přišla po několika letech na něho, kterýž pak zemřel v bolestech hrozných. Červi vylízáli z jeho těla a trávili je, až skonali. Potom ukázal se opět anděl Páně v Egyptě Josefovi ve snách a pravil jemu: »Vstaň, vezmi dítě i matku jeho a vrať se do země israelské. Neboť zemřeli, jenž dítě chtěli zahubiti.« Vstal tedy Josef, vzal dítě i matku jeho a navrátil se do Galilee, do města Nazaréta. Tam Ježíš v tichosti a skrytosti rostl. Již co dítě ukazoval, že má nebeskou moudrost, že totiž více ví, než pouhý člověk věděti může a milost Boží byla v něm. Tak se stalo, co Bůh chtěl a nikoliv, co ukrutný Herodes obmýšlel; proto dí katechismus:

Ježíš ušel ukrutnosti Heroda, jenž ho zabiti chtěl, útekem do Egypta. Odtud, když Herodes ze-

mřel, do Nazaréta se navrátil a v tom městě vychován byl.

Tak se naplnilo proroctví, že budoucí Spasitel v Nazaréte bude vychován, a proto byl Ježíšem Nazarétským nazván.

Poznámka: 1) Prozřetelnost božská všechno k našemu prospěchu řídí: „Člověk miní a Bůh činí.“ Buďme spokojeni, byť by i jiní nás pronásledovali; jsme-li jen pobožní, pak zajisté Bůh nás od všeho zlého zachrání. — 2) Ježíš již co dítě měl nebeskou moudrost, ačkoliv ho žádný nepoučoval; avšak Ježíš nebyl toliko člověk, nýbrž i Bůh, a proto věděl více než děti v jeho starší vědí — ano on věděl všechno; on jest Bůh a spolu člověk. — 3) Třetího dne po slavnosti narození Páně slavíme o vánocích svátek oněch nevinných pacholat čili mládátek, kteráž místo Ježíše byla zavražděna. Ve mši sv. toho dne děkujeme Bohu, že je do nebe pro jejich nevinnou smrt k sobě přijal.

58. Dvanáctiletý Ježíš v chrámě.

Maria a Josef chodívali každého roku do Jerusalema k výročním svátkům, které Bůh skrze Mojžíše ustanovil. Když byl Ježíš ve 12 letech vzali ho s sebou k slavnosti velikonoční. Cesta byla ovšem daleká, avšak s radostí šel Ježíš s nimi. A mnohem více radoval se, když ušel svaté město a ponejprv do chrámu vstoupil. O těchto svátcích jedli židé beránka velikonočního a přinášeli oběti Bohu v chrámě, kdež se jim pak zákon předčítal s napomenutím, aby přikázání Boží věrně zachovávali. —

Když se dokonala slavnost, vraceli se Maria a Josef domů. Při takovém cestování obyčejně mnoho lidí nejen z jedné osady nýbrž i z celé krajiny šlo pospolu a děti se přidružily k dětem, jako při nějakém průvodu. Ježíšek ale zůstal v Jerusalemě, aniž o tom rodičové jeho věděli. Domnívali se, že by byl u známých a příbuzných. Když ho však večer prvního dne nenalezli, vrátili se do Jerusalema a zde hledali ho. Až třetího dne po svém odchodu našli ho v chrámě, kdež seděl mezi učiteli poslou-

chaje a otazuje se jich a odpovídaje jim. Všichni přítomní divili se, že Ježíš tak krásně a rozumně odpovídal. Maria radovala se velmi, že opět svého milovaného syna našla. Pak vzpomněla si na velikou úzkost, kterou pro něho vytrpěla a řekla: »Synu, proč jsi nám tak učinil? Aj, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe.« Ježíš pak odpověděl vlídně a mírně: »Proč jste mne hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já na tom místě musím býti, kdež o mém nebeském Otci mohu mluvit?« Potom navrátil se se svými rodiči do Nazaréta, byl jim poddán a prospíval jakož věkem tak i moudrostí a milostí u Boha i u lidí.

Katechismus to vyjádřuje takto: *Nejznamitější, co víme o mladosti Ježíšově jest: 1. že Ježíš přišel, když mu bylo dvanácte let, se svými rodiči na slavnost do Jerusalema.*

2. že zůstal v Jerusalemě; po třech dnech pak byl od rodičů v chrámě nalezen, kdež seděl mezi zákonníky, jich poslouchal a se otazoval tak, že se všichni divili rozumu a odpovědém jeho.

3. že se zas vrátil do Nazaréta a tam zůstal.

4. že byl svých rodičů poslušen.

5. že prospíval věkem, moudrostí a milostí před Bohem a před lidmi.

Ježíš Kristus jest Bůh a spolu člověk. Jakožto Syn Boží od věčnosti jest vševědoucí a nejvyšší svatý. Jakožto Bůh ani moudrostí ani svatostí prospívat nemohl. Jakožto člověk již od narození svého všechny milosti a dary Ducha sv. v nejvyšší míře měl. Poněvadž ale nám ve všem se stal rovným, vyjmouc hřích, ukazoval svou moudrost a svatost jen poznenáhla, tak jak věkem prospíval, až konečně tuto moudrost zcela zjevil. Nikdo ho nepoučoval — proto se divili učitelové jeho rozumným otázkám a odpovědém, jelikož jich svou moudrostí daleko převyšoval.

Radost Marie Panny, kterouž měla při nalezení Ježíše v chrámě, připomínáme si v 5. desátku radostného růžence modlíce se: „Kterého jsi, ó Panno! v chrámě našla.“ Krásný příklad dal Ježíš dětem, aby jako on rády do kostela, byťby cesta obtížná a daleká byla, chodily a nábožně se modlily, aby rády a pozorně vyučování zvláště v náboženství, jak ve

škole tak v kostele poslouchaly a svaté učení dobře si zapamatovaly. Tak budou jako Ježíš prospívat nejen věkem ale i moudrostí a milostí u Boha a lidí. Avšak nelíbilo by se to Ježíši, a bolelo by to zajisté rodiče a učitele, kdyby děti při modlitbě a vyučování roztržity a jim neposlušny byly.

59. Jan, předchůdce Ježíše.

Než Spasitel na svět přišel, chtěl Bůh, aby jiné pacholety se narodilo, kteréž, až by vyrostlo, mělo dle vůle Boží lidi na příchod Ježíše připravit. Rodičové tohoto pacholete byli Zachariáš, kněz židovský, a Alžběta, teta matky Boží. Anděl Páně zvěstoval narození toho dítěte Zachariáši, když v chrámě Jerusalemském služby Boží konal, řka jemu: »Budeš mít syna a nazveš jméno jeho Jan.« A stalo se tak. Již v mladosti své vyvolil sobě Jan poušť za stálé obydlí. Než Ježíš ve 30. roku stáří svého počal veřejně učit, přikázal Bůh Janovi, aby na poušti lidi poučoval a k pokání napomínal. Tak měl lidi na příchod Ježíše připravit. — Jan žil na poušti blíž řeky Jordánu jako chudý poustevník. Nosil roucho ze srsti velbloudí a pás kožený, jedl kobyly a med lesní. Poněvadž nábožný život vedl, přicházelo mnoho lidí k němu. I volal hlasem velikým: »Čiňte pokání, přestaňte hřešiti! Bůh vám hříchy pak odpustí, neboť Spasitel již se přiblížil!« Všechny, kteří se polepšiti slíbili, uvedl do řeky Jordánu, lil na ně vodu na znamení, že jim Bůh hříchy odpustí skrze Ježíše Krista, Spasitele lidí. Jinak tomu říkáme křtíti. Jako voda tělo čistí od špíny, tak duše od hříchu bývá očištěna, pakli právě pokání činíme, jak to Kristus Pán učil. Mnozí vyznali své hříchy a byli od Jana pokřtěni; tak se připravovali na příští Ježíšovo. — Tak se naplnilo proroctví, že nábožný muž bude lidi na Spasitele připravovati; poněvadž Jan před Kristem Pánem lidi poučoval a na něho připravoval, nazývá se předchůdce jeho, a protože křtil — Jan Křtitel.

Mnozí, když slyšeli, jak přísně Jan žil, jak krásně kázal, jak lidi křtil, domnívali se, že by on byl zaslíbený

Spasitel. Jan však řekl jim: »Já nejsem Kristus. Já vás křtím toliko vodou, abyste se polepšili a pokání činili. Brzy ale přijde, kterýž mocnější jest nežli já, kterýž již přede mnou byl; on pak vás křtíti bude Duchem sv.,« t. j. jeho křest i od hříchů vás očistí.

Nejznamenitější, co víme o Ježíši, než počal učití.

60. Pokřtění Ježíšovo.

V touž dobu, když Jan kázal a křtil, byl Ježíš 30 let stár a chtěl počati učití. Ačkoliv žádného hříchu na sobě neměl, chtěl přece od Jana pokřtěn býti. Přišel tedy k němu k Jordánu. I dal Bůh Janovi, an viděl Ježíše přicházeti, vnuknutí: »Tentoť jest Spasitel a Vykupitel světa.« Protož řekl k lidu okolostojícímu: »Ejhle, Beránek Boží, kterýž snímá hříchy světa!« Což znamená tolik: tenť jest, kteréhož beránek velikonoční předobrazuje a který za nás umře, abychom od hříchu a věčného trestu osvobozeni byli. Protož pravil Jan: »Tentoť jest, o němž jsem řekl: Po mně přichází muž, který přede mnou byl; neboť prvnější byl, nežli já.«

Když Ježíš chtěl, aby ho Jan pokřtil, řekl tento: »Já měl bych *od tebe* pokřtěn býti, a ty jdeš ke mně?« Ježíš ale odpověděl: »Nechej jen tak se státi. Bůh tomu tak chce.« Pak pokřtěn jest od Jana. V touž dobu otevřelo se nebe a *Duch sv.* sstoupil ve způsobu holubice na Ježíše. A aj, hlas *Otce nebeského* slyšeti bylo, kterýž pravil: »*Tentoť jest syn můj milý, v němž se mi dobře zalíbilo.*«

Z toho uzavíráme, že 1. Ježíš jest pravý Syn Boží, jak to anděl Marii a Josefovi zvěstoval a což nyní Otec nebeský sám potvrdil. 2. Jest toliko jeden Bůh, ale jsou tři Božské osoby: Otec, Syn a Duch sv.; všechny tři osoby při křtu Ježíše se zjevily. 3. Tři Božské osoby nazýváme nejvyšší Trojicí a vyznáváme ji znamením sv. kříže, kaž-

dou z těchto tří osob při tom jmenujíce. Kříž děláme pravou rukou, co zatím levou ruku klademe na prsy a říkáme, znamenajíce čelo, ústa a prsy: Ve jménu (Boha) Otce, i Syna, i Ducha sv. Amen.

O tom příběhu dí katechismus:

Nejznamenitější, co víme o Ježíšovi, než počal učit, jest:

1. *Jan svědčil, že jest Ježíš Beránek Boží, kterýž snímá hříchy světa.*

2. *Ježíš se dal od Jana v řece Jordáně pokřtít.*

3. *Duch sv. sstoupil ve způsobu holubice viditelně na něho.*

4. *Bůh Otec vydal hlas: Tentot jest můj milý syn, v němž se mi dobře zalíbilo.*

61. Půst a pokušení Ježíšovo.

Když byl Ježíš pokřtěn, odebral se než počal učit z vnuknutí Ducha sv. na poušť. Tu se postil a modlil, a přemýšlel, čemu lidi měl učit. Nejedl ničeho 40 dní a nocí; pak zlačněl. I přistoupil k němu ďábel a chtěl ho k zlému ponoukati t. j. pokoušeti fka k němu: »Jsi-li Syn Boží, nuže ukaž, že skutečně takový jsi, učíš zázrak a rciž, ať kamení toto chlebové jsou.« Ježíš však neučinil toho; neboť zázraky činil jen lidem, aby v něho věřili a nikoliv ďáblu. I řekl: »Psánoť jest: Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, kteréž pochází z úst Božích,« t. j. všemohoucností Boží, jenž jedinkým slovem největší zázrak učiniti může, aby člověk bez jídla a pití při živobytí zůstal. Vždyť Ježíš sám na sobě to zkusil, an 40 dní a nocí ničeho nejedl, anižby byl zemřel. Potom ďábel Ježíše vedl na vrch chrámu Jerusalemského a řekl jemu: »Jsi-li Syn Boží, spust se dolů; nebo psánoť jest: Andělským svým přikázal o tobě, a na ruce uchopí tebe, abys snad o kámen nohy své neurazil.« To Ježíš zase nemohl učiniti; poněvadž bez příčiny se nikdy do nebezpečnosti nemáme vydávati. A takový zázrak by

Syna Božího zneuctíval. Protož odpověděl: »Psánoť jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého,« t. j. nemáš ničeho po Bohu žádati, co by mu jakožto nejsvětějšímu a nejmoudřejšímu činiti nemožno bylo. — Pak pojal Ježíše na horu vysokou velmi, ukázal mu všechna království i s jejich krásou a řekl jemu: »Toto všechno tobě dám, jestliže padna budeš se mi klaněti.« I odpověděl Ježíš s svatou nevolí a horlivostí: »Odejdiž, satane! neboť psánoť jest: Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš.« Tu opustil ho ďábel a aj, andělé nebeští přistoupili a sloužili jemu.

Nejznamenitější, co víme o Ježíšovi než počal učití, jest: 5. Ježíš byl od Ducha veden na poušť, a když se byl 40 dní a nocí postil, byl pokoušen od ďábla a pak se mu sloužilo od andělů.

Poznámka: 1. Pokoušeti jest tolik, jako někoho k zlému, k hříchu ponoukati. Ďábel pokoušel Ježíše, protože nechtěl, aby nás Ježíš spasil. Ježíš připustil to pokušení. Adam a Eva nechali se od ďábla svéstí. Ježíš nám ukázal svým příkladem, že ovšem ďábel nás může k zlému ponoukati, avšak nikoli svéstí, pakli jen sami statečně pokušení odporujeme a prostředků k tomu svědomitě užíváme. Máme totiž v čas pokušení mysliti na Boha vševědoucího, za pomoc ho prositi, a nezapomínati, co dobré a zlé — hříšné jest, jak nás sv. náboženství o tom poučuje. Napadne-li nám tedy zlá myšlénka, hned pomysleme na Boha a nečinme nic zlého; vidíme-li zlé příklady, nečinme taktéž; pokoušejí-li nás zlí spolužáci, bojme se Boha a neposlouchejme jich. Kdybychom zlé činili, mělibychom pak zlé svědomí, jako Kain a bratři Josefovi a nebyli bychom nikdy spokojeni. Měli bychom krátkou radost ale dlouhou žalost a zasloužili bychom dlouhý trest. Šťastný ten, kdo jako Ježíš činí, co Otec nebeský chce. 2. V pokušení zvíťazil Ježíš nad ďáblem a nás i takto vysvobodil z moci jeho. 3. Před každou prací máme jako Ježíš k ní se připraviti t. j. o ní rozmyšletí a Boha za přispění prositi. Tak to činíme ráno, před cvičením. Kdo s Bohem začíná, ten dobře končí. 4. Na památku, že Kristus Pán 40 dní se postil, ustanoven jest před velikonočí čili před vzkříšením Páně čtyřcetidenní půst. Tu nepožíváme vícero dní žádných masitých pokrmů a dospělí činí sobě újmu na pokrmech vůbec, pilněji se modlíme než jindy, rozjímáme utrpení a úmrtí Ježíšovo a tak se připravujeme na zpověď a slavnost velikonoční.

Nejznamenitější, co víme o Ježíšovi, když učil.

62. Vyvolení učenníků Ježíšových.

Po pokušení počal Ježíš kázati. Z pouště opět se vrátil k řece Jordánu. Jan vida ho přicházeti, řekl k zástupu: »Ejhle, Beránek Boží! Tentof jest, kterýž po mně přichází. Svědectví vydávám, že tento jest Syn Boží.« A brzy přiblížilo se množství lidí, kteří ho poslouchali a v něho věřili. Mnozí, kteří v něho věřili, následovali, sprovázeli ho na cestách, které konal ve své vlasti (v zemi židovské) z místa na místo. Tito se jmenovali učenníci Ježíšovi. Také posílal jich po dvou do osad, v nichž učiti chtěl, aby lidi na jeho příchod připravili. Nejznamenitější učenníky vyvolil si takto: Když Jan se dvěma učenníky svýma opět stál u Jordánu a zrovna uzřel Ježíše, řekl: »Ejhle, Beránek Boží!« Ti dva učenníci pak šli za Ježíšem. I obrátil se Ježíš a tázal se jich přívětivě: »Co hledáte?« Pravili: »Mistře, kde bydlíš?« Odpověděl jim: »Pojďte a vizte!« I šli s radostí s ním a stali se učenníky jeho. Slouli Ondřej a Jan. Ondřej měl bratra, jménem Šimona, kterýž toužebně hledal Vykupitele. K tomu tedy pospíšil a s radostí řekl jemu: »Nalezli jsme Vykupitele!« a přivedl ho k Ježíšovi. I pohledl naň Ježíš a řekl: »Ty jsi Šimon, syn Jonášův; budoucně slouiti budeš Petr t. j. skála.«

Druhého dne nalezl na cestě Ježíš nábožného muže, jménem Filipa, jenž po Spasiteli toužil velmi. Tomu řekl Ježíš: »Pojď za mnou!« A Filip šel za ním. Mělt však Filip přítele, kterýž Nathanael čili Bartoloměj se jmenoval. I chvátal k němu napřed, nalezl ho pod fíkem a řekl s radostí: »Nalezli jsme toho, o kterémž Mojžíš i proroci mluvili, a tent jest Ježíš z Nazaréta. Pojď a viz!« A když Nathanael přišel, pravil Ježíš jemu! »Aj, pravý Israelita, v němž lsti není.« Nathanael však podivil a tázal se: »Odkud mne znáš?« Ježíš mu odpově-

děl: »Prvé nežli tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkem, viděl jsem tebe.« Tu zvolal Nathanael pln jsa uctivostí; »Mistře! ty jsi Syn Boží, ty jsi Spasitel světa!« Toť bylo prvních pět učenníků Páně. Z dvaasedmdesáti učenníků, které měl, vyvolil si dvanáct, kteří vždy u něho byli, všecko, co činil, viděli, a co mluvil, slyšeli. Tito slouli apostoelé čili poslanci, protože později do celého světa vyslání byli, aby po nanebevstoupení Ježíše jeho učení všem lidem zvěštovali.

Jména těchto 12 apostolů jsou: Petr, Ondřej, Jakob, Jan, Filip, Bartoloměj, Tomáš, Matouš, Jakob menší, Thadéus, Šimon a Jidáš Iškariotský.

Aj, jak laskavý byl Ježíš! Jak přívětivé učenníky si vyvolil! Tak laskavý a přívětivý jest až dosud, když skrze kněze dítky vyučuje. Jak sv. apostoelé máme i my s toužebností jeho učení poslouchati, pilně se mu učití a je zachovávatí.

63. Ježíš zvěštoval pravdy, které máme věřiti:

1. Že jest jeden Bůh.

Často mluvíval Ježíš o Bohu, svém nebeském Otci, který nebe a zemi stvořil. Apostol jeho praví: »Jest toliko *jeden Bůh a Otec všech*.« (Ef. 4, 6.) Nejprvnější učení Ježíše, které věřiti máme, jest, *že jest jeden Bůh*.

2. Že Bůh jest spravedlivý soudce, který dobře odměňuje a zlé trestá.

Za času Ježíše byli mnozí mezi židy, kteří tvrdili, že duše člověka po smrti jeho přestává žítí, že jest smrtelná; tito jedli, pili, hověli si a žili velmi prostopášně. Poněvadž vedli život bezbožný a při tom přece se jim dobře dařilo, domnívali se jiní, že Bůh všecko dobré neodměňuje a zlé netrestá. Ježíš ale poučil jich o tom takto:

Byl jeden bohatý muž, kterýž se oblécel v šarlát a v kment a hodoval každého dne skvostně. Byl pak také jeden chudý, jménem Lazar; ten ležel u vrat bohatcových a byl plný vředů. Byl by spokojen býval, kdyby boha-

tec jen drobty, kteréž se stolu jeho padaly, jemu byl podal, aby se jimi mohl nasytiti. Avšak žádný mu jich nedával. Stalo se pak, že chudý umřel. I nešena jest jeho duše od andělů do lůna Abrahamova t. j. přišla na ono místo, kde duše Abrahama, Isáka, Jakoba a Josefa a všech nábožných židů a pohanů byly a bez bolesti Spasitele očekávaly. Místo to nazývá se předpekli. Zemřel však i bohatec, duše jeho ale pohřbena jest v pekle. Když pak v mukách svých oči pozdvihl, užířel Abrahama vysoko nad sebou a Lazara. I zvolal: »Otče Abrahame! smiluj se nade mnou a pošli Lazara dolů, ať omočí aspoň konec prstu svého ve vodě a ochladí jazyk můj; nebo se mučím v tomto plameni.« Ale Abraham odpověděl jemu: »Rozpomeň se, synu, žeš přijal dobré věci v životě svém, a Lazar zlý; nyní pak tento se těší, ale ty se mučíš. A nad to nemůžeme ani my odtud k vám jíti, ani vy odonud sem přijíti.«

Čemu nás Kristus Pán tímto příběhem učí?

1. že duše lidská po smrti těla vždy živá jest čili jest nesmrtelná;

2. že jest místo, kde zlí lidé, kteří za živobyť se nepolepšili, věčné tresty za své hříchy trpěti musí čili, jak dí katechismus, zatracenci věčně trápeni budou. Místo to slove peklo;

3. že Bůh ty, které zde na světě tak neodměňuje a tak netrestá, jak toho zasluhují, po smrti právě tak odměňuje aneb trestá, jak toho zasluhují, že tedy nejvyšší spravedlivý soudce jest;

4. že bylo jednou místo, kde duše zemřelých nábožných lidí bez bolesti čekaly, až Ježíš Kristus k nim vstoupil. Místo to bylo předpekli.

Čiňme vždy dobré a varujme se, abychom Boha nikdy hříchem nějakým nerozhněvali; třeba netrestá hned, ale trestá zajisté.

3. Že jsou tři božské osoby jedné bytnosti a přirozenosti: Otec, Syn a Duch svatý.

Při křtu Pána Ježíše ukázaly se tři božské osoby: Bůh Otec, jenž vydal hlas: »Tentot jest můj milý Syn,« Ježíš Kristus, jenž se dal od Jana pokřtít, na něhož slova Boha Otce se vztahují a Duch sv., který v podobě holubice na Ježíše viditelně sestoupil. Ježíš své apostoly zaslal, aby všem lidem učení jeho zvěstovali a řekl jim: »Jdouce učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.« Pán Ježíš tedy učil, že jsou tři božské osoby: Otec, Syn a Duch svatý. Pak učil jeho sv. apostol Jan (1, 57): »Tři jsou, kteříž svědectví vydávají na nebi: Otec, Slovo a Duch sv. a ti tři jsou jedno.« T. j. Všechny tři božské osoby mají tytéž vlastnosti; Otec tedy jest tak všemohoucí jako Syn a jako Duch sv. a t. d. Vlastnosti Boží jmenujeme také Boží bytnost a přirozenost. Učil tedy Ježíš oněmi slovy, *že jsou tři božské osoby jedné bytnosti a přirozenosti: Otec, Syn a Duch svatý.*

4. Že druhá božská osoba člověkem učiněna jest, aby nás svou smrtí na kříži vykoupila a k věčnému spasení přivedla.

Mnozí věřili, že Ježíš jest Syn Boží. Mezi těmi byl také jeden člen vysoké rady, jménem Nikodém. Ten, boje se židů, přicházel v noci k Ježíšovi; i poučoval ho Ježíš, proč on, Syn Boží, na svět přišel a člověkem učiněn jest. Takto mluvil k Nikodémovi: »Bůh tak miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby všichni, kteří v něho věří, nezahynuli, ale měli život věčný.« Slova ta znamenají: Otec nebeský tak miloval lidi, že nám Syna svého dal, kterýž se stal člověkem, aby za nás trpěl a na kříži umřel, aby pak Bůh pro tyto zásluhy Syna svého nám vinu a trest hříchu odpustil a nám přispěl — svou milost daroval, abychom věčně spaseni byli. Protož, jak dí kathechismus, učil Ježíš:

Že druhá božská osoba člověkem učiněna jest, aby nás svou smrtí na kříži vykoupila a k věčnému spasení přivedla.

5. Že duše lidská jest nesmrtelná.

Kristus Pán učil již v příběhu o bohatci a chudém Lazaru, že duše lidská jest nesmrtelná; pak pravil k svým apostoľům, kteří se báli, že by jich židé usmrtili: »Nebojte se těch, kteříž zabíjejí tělo, ale duši nemohou zabiti: než bojte se raději toho, kterýž může i duši i tělo zatratiti do pekelného ohně.« (Mat. 10, 28.) Duši nemůže žádný zabiti, ona jest nesmrtelná, což každého člověka vlastní rozum učí; n. p. mysleme si, že mnoho jest lidí, kteří trpělivě svou chudobu snášejí, od zlých lidí pronásledováni jsou; jiní všeho mají hojnost; dobře jim se daří a při tom na Boha zapomínají, hříchů se dopouštějí. Spravedlivý Bůh zajisté po smrti ty první odmění a ty druhé potrestá.

Musíme tedy všemožně se vynasnažovati, abychom věčně spaseni byli; neboť všechno na světě zahyne, jen duše jest nesmrtelná, ona má nekonečně větší cenu než tělo. Ó jak hrozné bylo by to, kdyby duše na věky zatracena byla!

6. Že milost Boží k věčnému spasení jest potřebná a že člověk bez milosti Boží ničeho k životu věčnému dopomáhajícího činiti nemůže.

Náš rozum prvopočátečným hříchem jest zesláben, a naše vůle více k zlému než k dobrému nakloněna. Proto jsme Bohu nemilí a zasluhujeme věčný trest. Kdyby nám Bůh hřích neodpustil a pak nám nepomáhal, abychom ho poznali a jeho přikázání zachovávali, nemohli bychom nikdy spaseni býti. Ježíš nás ale také učil, že nám Bůh pomáhati musí, abychom dobré činiti a nebe sobě zasloužiti mohli. On pravil: »Jáť jsem vinný kmen, vy (jste) ratolesti. Jako ratoleť nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmenu, tak ani vy: beze mne nemůžete ničeho činiti.« (Jan 15, 4—5.) Což znamená: Nebudete-li

se mnou spojení skrze mou milost, pak se budete podobati ratolestem od kmenu odloučeným, které pak usychají a žádného ovoce nepřinášejí. Bez milosti mé nemůžete nic dobrého učiniti, co by vám k životu věčnému dopomáhalo. Ježíš tedy, jak praví katechismus, učil, že *milost Boží ku spasení nevyhnutelně jest potřebná a že člověk bez milosti Boží ničeho k životu dopomáhajícího činiti nemůže.*

64. Ježíš kázal a zvěštoval zákon milosti.

Bůh dal v starém zákoně Mojžíšovi pro lid židovský desatero přikázání a všeliké jiné nařízení, kterýmiž k poslušnosti veden býti měl. Avšak Bůh musel také mnohých trestů použiti, aby lid vyvolený bázeň a úctu k němu měl. Tak jen mohli potřebné milosti od Boha dosáhnouti. Z celého zařízení své bohoslužby nemohli žádné milosti, kteréž jim zapotřebí bylo, dosáhnouti. Protož zákon staré úmluvy také slove *zákonem bázně*. Avšak hned při narození Ježíše hlásal anděl pastýřům: *»Nebojte se, nebo aj, zvěstuji vám radost velikou, jenž bude všemu lidu. Nebo narodil se vám dnes Spasitel.«* A když Ježíš počal učit, pravil: *»Čiňte pokání a uvěřte učení mému!«* Ježíš tedy kázal, že s ním přišla doba, kdežto odpuštění hříchů a za ně zasloužených trestů a milost Boží, a sice větší milost, než v starém zákoně dosáhnouti můžeme. On nám představoval Boha jako laskavého otce, kterýž z pouhé lásky svého jednorozeného Syna za nás dal, abychom spaseni byli. Při tom oznamoval nám i prostředky, kterými milost Boží dosahujeme a která nám pomáhá, abychom přikázání Boží snadně zachovávatí mohli. On učil nás, abychom jako děti Boží k Bohu se modlili: *Otče náš! . . .*

Protož celé učení o Bohu, celé náboženství, které nám Ježíš zvěštoval, se nazývá zákonem milosti.

1. Křtem sv. nejprve dohujeme milosti Boží.

Ježíš učil nás také, co činiti máme, abychom milosti Boží dosáhli. Nikodém tázal se jednou Pána: *»Mistře, co*

musím činiti, abych vešel do života věčného?« Ježíš odpověděl: »Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha sv., nemůže vejíti do království nebeského.« Slova ta znamenají: kdo není pokřtěn, nemůže býti spasen. Tedy sv. křtem dosahujeme spasení. Křest proto působí: Odpuštění hříchů, věčných a časných trestů a milost Boží, kterou se stáváme svatými (posvěcuje nás milost posvěcující), která nás k spasení přivádí. Proto nařídil Spasitel apostolům svým: »Jdouce učte všechny národy křtíce je ve jménu Otce, i Syna i Ducha svatého.« Poněvadž Ježíš sv. křest ustanovil, abychom jím milosti Boží dosáhli, jest křest prvním prostředkem milosti.

2. Pak dosahujeme sv. pokáním milosti.

Každým těžkým hříchem ztrácíme opět milost Boží. Abychom pak věděli, co máme činiti, když jsme po křtu těžce zhlřešili, abychom ztracenou milost opět dosáhli, vypravoval nám Ježíš tento příběh:

»Člověk jeden měl dva syny. I řekl mladší k otci: »Otče, dej mi díl statku, kterýž mne přináleží.« I dal mu otec dědictví jeho. Odebral se pak syn do cizí krajiny. Tam rozmrhal statek svůj prostopášným životem. Když byl všecko utratil, vstoupil do služby u jednoho měšťana krajiny té a pásal vepře jeho. I stal se hlad veliký v krajině té. Rád byl by se nasýtil mlátem, kterýmž vepře krinili, ale žádný mu ho nedával. Nyní počal o životě svém rozmýšleti a řekl: »Jak mnoho nádenníků v domě otce mého má hojnost chleba a já zde hynu hladem. Toť jsem sám zavinil.« *On sobě připomínal, čím a jak zhlřešil, on zpytoval svědomí.*

Pak pravil: »Vstanu a půjdu k otci svému a řeknu jemu: Otče zhlřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden, slouti synem tvým, učň mne toliko svým nádenníkem.« Co řekl, to i učinil. Bylo mu líto, že dobrého otce urazil a předsevzal si, že se navrátí a polepší. *Li- toval tedy svých hříchů a měl opravdové předsevzetí.*

Již z daleka uzřel ho otec přicházeti, měl velikou útrpnost s ním, běžel mu vstříc, padl na hrdlo jeho a políbil ho. Syn však řekl: »Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou, nejsem hoden slouti synem tvým.« *Vyznal pokorně a skroušeně své hříchy čili zpovídal se.*

Pak pravil: »Učiň mne toliko svým nádenníkem« t. j. nechci více užívati všecko dobré a příjemné, co bych jakožto syn mohl užívati, chci obtížnou a nepříjemnou práci, jakou nádenník koná, zastávati. *Tím uražení, které otcí spůsobil, chtěl napravit, čili za hříchy své zadost činiti.*

Avšak otec mu domluvit nedal, nýbrž řekl služebníkům svým: »Rychle přineste roucho nejlepší a oblečte ho; dejte prsten na ruku jeho a obuv na nohy jeho; přiveďte také tele tučné a zabíte je, abychom veselí byli. Nebo tento můj syn byl ztracen a nalezen jest. Proto veselé hody připravíme sobě.«

Otec, o němž Ježíš vypravoval, jest milosrdný Bůh — marnotratný syn jest každý hříšník. Příběh ten učí nás: že Bůh rád odpouští nám hříchy naše, pak-li 1. svědomí zpytujeme, 2. hříchů svých upřímně litujeme, 3. opravdové předsevzetí máme, se polepšiti, 4. z hříchů se zpovídáme a 5. za ně zadost činíme.

Těchto patero částek vykonáváme ve svátosti pokání a toť jest pravé pokání činiti.

Kdo tedy po křtu těžce zhřešil, musí svátost pokání přijmouti čili pravé pokání činiti, chceli ztracenou milost opět dosáhnouti. Tot jest druhý prostředek milosti, kterýž Ježíš ustanovil.

Mimo pokání ustanovil Ježíš ještě jiné prostředky ku dosažení milosti, o kterýchž později se zmíníme.

3. Modlitbou také dosahujeme milosti.

Poněvadž Bůh tak milosrdný k nám jest, nemáme ho opět hříchem urážeti, máme přikázání jeho s radostí a vždy věrně plniti, abychom v jeho milosti zůstali. Tot

ale nemůžeme bez jeho pomoci čili milosti. Za tuto milost musíme Boha pilně prositi. Proto nás učil Kristus se modliti *Otče náš* a řekl: »Proste a bude vám dáno.« *Máme tedy Boha za jeho milost prosit, abychom jeho přikázání zachovávali a v jeho milosti setrvali mohli. Modlitba jest také prostředek ku dosažení milosti.*

65. Co učil Ježíš sám o sobě?

1. *Že jest syn Boží*; vždycky nazýval Boha svým otcem; n. p.: »Otec můj činí zázraky a tak i já zázraky činím.«

2. *Že pravý Syn Boží čili pravý Bůh jako Otec jest.* Ježíš často o svém nebeském Otci mluvil a proto prosil ho jednou apostol Filip: »Pane, ukaž nám Otce,« t. j. učíš, abychom poznali Otce! I odpověděl Ježíš: »Kdo mne vidí, vidí i Otce, já a Otec jedno jsme,« t. j. kdo mne poznal, poznal i Otce, protože co Otec jest, jsem i já čili já jsem rovněž tak pravý Bůh jako Otec.

3. *Že jest zaslíbeným Spasitelem.* Na svých cestách přišel jednou Ježíš ku městu Sichemu; jsa cestou unaven posadil se před městem u studnice. Tu přišla z města žena, aby navázila vody. Ježíš ji prosil, aby mu dala píti. I upozorovala, že Ježíš jest žid a řekla: »Kterak ty, jenž žid jsi, žádáš ode mne píti, vždyť židé nepřijímají ničeho od nás z nenávisti a nepřátelství?« Ježíš ale pravil: »Kdybys znala kdo jsem já, prosila bys, abych ti dal vodu živou.« Pak pověděl jí všechny hříchy, které spáchala a které žádný nevěděl než ona sama. I divila se tomu Samaritánka a řekla: »Víme, že Spasitel z lidu židovského pocházeti bude, a když přijde, oznámí nám veškerou pravdu.« Na to odpověděl Ježíš: *„Já jsem (to), kterýž mluvím s tebou.“*

66. Učil nás ctnostem, které máme vykonávati.

1. *Všecko máme věřiti*, co Bůh zjevil a co nás Ježíš Kristus učil, chceme-li spaseni býti. Ježíš modlil se jednou tak k nebeskému Otci: »Tentoť jest pak život

věčný, aby (lidé) poznali tebe samého pravého Boha a kteréhož jsi poslal, Ježíše Krista.« (Jan 17, 3.) Těmi slovy chtěl Spasitel říci: Tím dojdou lidé spasení, pak-li všechno *věřítí* budou, co Bůh zjevil a co nás Kristus Pán učil. Jindy pravil zřetelně: »Kdo neuvěří, bude zatracen.« (Mar. 16, 16.)

2. *V Boha máme doufati.* Ježíš pozoroval, že mnoho lidí příliš o vezdejší chleb se stará, jako by ani nebylo pozřetelnosti Božské. Těm pak pravil: »Nepečujte příliš a nemluvte, co budeme jísti, co budeme píti, čím se budeme odívati? Tak to činí pohané. Otec váš nebeský ví, že to všechno vám k životu jest potřebné. Pohleďte na ptactvo nebeské, že neseje, ani žne, ani shromážďuje do stodol, a Otec váš nebeský krmí je. Zda-liž nebude o vás více pečovati!« (Mat. 6, 25. 26.) T. j. najisto čili důvěrně od Boha smíme a máme očekávati, že nám Bůh všechno dá, čeho nám k vezdejšímu životu zapotřebí jest; vždyť nám to slíbil, když Ježíš řekl: »Zda-liž nebude více o vás Bůh pečovati!« Proto učil nás Syn Boží se modliti: »Chleb náš vezdejší dej nám dnes!«

Poněvadž nám Bůh všechno dává, co naše tělo potřebuje, tím více smíme a máme od Boha důvěrně očekávati jeho milost, kterou pro svou duši potřebujeme, kteráž jest nesmrtelná a mnohem vzácnější než tělo. Tuto milost nám také přislíbil, an řekl: »Proste, a bude vám dáno.«

Důvěrně očekávati od Boha, co nám skrze Ježíše přislíbil, nazýváme jinak *křestansky doufati*. Ježíš tedy nás učil, abychom v Boha doufali.

»Jestli trpké skormucuje
protivenství srdce mé,
důvěrnost mne pozdvihuje,
bych jen vzýval jméno tvé.
Když jest nejhůř, ty jsi nejbliž,
umíš v bídě přispěti;
u tebe jest pomoc nejspíš,
kdo se k tobě obrátí.« (Píseň kostelní.)

3. *Boha máme milovati nade všechno a bližního jako sebe samého.* Přišel jednou učitel zákona k Ježíši a tázal se ho: »Mistře, co mám činiti, abych byl spasen?« I řekl Ježíš: »Co jest psáno v písmě sv.? vždyť to musíš věděti.« Zákoník odpověděl: »Psáno jest: *Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši síly své a ze vši mysli své: a bližního svého jako sebe samého.*« Pak řekl Ježíš: »*To čin a živ budeš* t. j. spasen budeš.« Při této příležitosti učil nás Ježíš, že každý člověk, přítel i nepřítel naším bližním jest, a že každého milovati máme. Zvláště nás k lásce k bližnímu povzbuzuje svým krásným příkladem.

Boha z celého srdce atd. milovati znamená: mysliti, cítiti, chtíti, mluviti a činiti, co Bůh chce a jak Bůh chce, anť jest bytnost nejdokonalejší.

Pak pravil jednou Ježíš: kdo otce neb matku, bratra neb sestru více miluje než mne, není mne hoden. Boha tedy máme více milovati než otce a matku, více ho máme milovati než život, více než všechno na světě čili *Boha máme milovati nade všechno a bližního jako sebe samy.*

4. Bohu se máme pokorně klaněti.

Tento příběh vypravoval jednou Ježíš:

Dva muži vstoupili do chrámu, aby se modlili. Jeden byl fariseus a druhý publikán. Fariseus modlil se takto: »Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, jako dráči nespravedliví, a jako tento publikán. Já postím se dvakrát za týden, a desátky dávám ze všech věcí, kteréž mám.« Publikán ale stál z daleka a nechtěl ani oči k nebi pozdvihnouti, modlil se a bil se v prsy řka: »Bože, buď milostiv mně hříšnému!« I řekl pak Ježíš o nich: »Tento dosáhl milosti od Boha, ne však onen. Nebo každý, kdo se povyšuje, bude ponížen; a kdo se poníží, bude povýšen.«

Všecko, co máme, máme od Boha, a činíme-li dobré, činíme to s pomocí Boží. Nesmíme tedy sobě zakládati na bohatství, na dobrých skutcích a vlastnostech, a tím méně nesmíme jinými pohrdati. Kdo tak jedná, jest pyšný jako onen fariseus a modlitba takového Bohu se nelíbí. Kdo ale, když se modlí, s litostí a skroušeností na své hříchy si zpomíná a proto Bohu se koří jako publikán, jest pokorný a Bohu milý a modlitba jeho Bohu se líbí a on ji vyslyší. *I my máme tedy Bohu pokorně se klaněti*; a k tomu nás tímto příběhem chtěl Ježíš povzbuditi.

5. Máme býti tichými.

Ježíš židům toliko dobře činil. A přece mnozí se mu rouhali, ho tupili nazývajíce jej Samaritánem, který zlého ducha má. Ježíš tiše trpěl toto uražení a ukřivdění a odpovídal: »Já zlého ducha nemám, ale ctím Otce svého a vy jste mne zneuctili.« (Jan 8, 48—49.) Kdo křivdy a urážky jiných trpělivě snáší, jest *tichý*. Kristus Pán byl vždy tichý a *takovými máme i my býti*. Tak to přikazuje nám i slovem i příkladem. Haněl apostoly, kteří žádali, aby oheň s nebe ztrávil Samaritány, jenž ho přijmouti nechťeli.

6. Máme býti pokornými.

Jindy tázali se apostoelé Pána: »Kdo jest největší v království nebeském?« I zavolal Ježíš pachole, postavil je u prostřed jich a řekl; »Amen, pravím vám: Nebudete-li jako maličtí, nevejdete do království nebeského. Kdo ale vždy tak pokorný jest, jako toto pachole, tenť jest největší v království nebeském.« Že máme býti tichými a pokornými, učí nás Ježíš příkladem svým a napomíná nás: »Pojďte a uče se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.« (Mat. 11, 29.)

7. Máme býti poslušnými.

Ježíš jako dítě poslušen byl svých rodičů. Vždycky s velkou ochotností a horlivostí činil vůli Otce nebe-

ského; byl poslušen až k smrti kříže a podrobil se proto nespravedlivému odsouzení Piláta. Svým krásným příkladem učil opět Ježíš lidi, zvláště ale děti, jak mají poslušnými býti, aby se Bohu zalíbili.

8. Máme býti kajionými.

V příběhu o marnotratném synu učil nás Ježíš, jak máme pravé pokání činiti. Kdo rád jako marnotratný syn za hříchy své pokání a zadosť činí, jest kajicný. Takovými máme býti, neboť často napomínal Ježíš: »Čiňte pokání! Nebudete-li pokání činiti, všichni zahynete. — Ježíš Kristus učil nás v Boha doufati, věřiti, jej nade všechno milovati, jemu se klaněti, tichými, pokornými, poslušnými býti, nepřátele milovati a pokání činiti. Protož tuto víru, naději a lásku také nazýváme křesťanskou víru, křesťanskou naději a křesťanskou lásku. Bůh tuto víru, naději a lásku nám přikazuje; víra, naděje a láska s přikázáním, čili zákonem Božím se srovnávají a nám k životu věčnému dopomáhají.

Skutky, které se zákonem Božím se srovnávají a křesťanu, kterýž jich vykonává, k životu věčnému dopomáhají, nazývají se ctnosti.

Křesťansky věřiti, doufati, milovati, Bohu pokorně se klaněti atd. jsou tedy nejhlavnější ctnosti, kterým nás Kristus Pán učil.

67. Ježíš potvrzoval své učení předně mnohými zázraky.

Aby lidé mohli uvěřiti, že Ježíš Kristus jest Syn Boží, pravý Bůh a náš Spasitel, činil před jejich očima zázraky, jakž to i Mojžíš v starém zákoně činil. Zázraky, jak vám známo jest, jsou takové činy, které konati může pouze Bůh a onen, jemuž Bůh k takovému činu moc dal. Kdo tedy zázraky činí, ukazuje tím, že od Boha poslán jest a že jeho učení jest pravdivé.

Ježíš mnoho zázraků činil; tím tedy dokázal, že od nebeského Otce jest poslán a že všechno, čemu učil,

pravda jest. Pravda tedy jest, že jest Syn Boží, pravý Bůh a Spasitel náš, jak tomu učil. Proto říkáme, že *Ježíš svých učení potvrzoval zázraky.*

Pro zázraky věřili také mnozí v Ježíše, že jest Syn Boží. Jeden z těchto byl Nikodém, jenž pravil Ježíšovi: »Mistře! víme, že jsi učitel, kterýž od Boha přišel, neboť žádný nemůže těch divů činiti, které ty činíš, lečby Bůh byl s ním.«

Nejznamenitější divy čili zázraky, které Ježíš konal, jsou:

1. Proměnil vodu ve víno.

V Káně, městečku galilejském, byla svatba a byla tam matka Ježíšova. Také Ježíš pozván jest na svatbu i učenníci jeho. Ženich a nevěsta byli lidé chudí; při jídle pak nedostávalo se vína. Když to matka Ježíšova zpozorovala, řekla k němu: »Nemají vína!« I odpověděl Ježíš: »Ještě nepřišla hodina má!« Maria poznala hned, že Syn její pomoci chce a že jenom příhodné doby čeká. Řekla tedy ke služebníkům; »Cožkoli vám řekne, učiňte!«

V síni hodovné postaveno bylo šest kamenných stoudiv k umývání před jídlem a po jídle, jakž u židů obyčej byl. Každá stoudev pojala v sobě dvě až tři míry. I řekl Ježíš po chvíli služebníkům: »Naplňtež stoudve vodou!« I naplnili je až do vrchu. Potom řekl jim Ježíš: »Nalévejte již a neste vrchnímu správci svatby.« I učinili tak. Vrchní správce svatby okusil a shledal, že jest víno velmi dobré. Tak proměnil Ježíš vodu ve víno.

Proč jest toto proměnění vody ve víno zázrak? Toť byl první zázrak Ježíše, kterýmž dokázal, že jest pravý Bůh, a učenníci jeho věřili v něj.

2. Rozmnožil ohleby.

Ježíš kázal jednou na poušti a veliké zástupy lidí poslouchaly jej. K večeru řekli učenníci k němu: »Roz-

pusť zástupy, ať v nejbližších vesnicích a městečkách nakoupí sobě pokrmů. Ježíš pak řekl jim: »Neníť jim potřebí odcházeti. Kolik chlebů máte?« Ondřej odpověděl: »Jestif zde pacholík jeden, kterýž má pět chlebů ječných a dvě ryby; ale což jest to mezi tak mnohé?« Řekl pak Ježíš: »Rozkažte lidu, ať se posadí.« I posadili se, v počtu okolo pěti tisíců mužů, kromě žen a dětí.

Ježíš vzal pak těch pět chlebů a dvě ryby, vzhlédl k nebi, požehnal je, a dal učenníkům, aby je kladli před zástupy. I jedli všichni tisícové a všickni nasyceni jsou. Potom rozkázal Ježíš učenníkům: »Seberte drobty, kteříž pozůstali, ať nezhytnou.« Sbírali tedy, a naplnili dvanacte košů pozůstalých drobtů. Ježíš tedy rozmnožil chleby, až všichni nasyceni byli.

A když lid viděl ten div, řekl: »Tentoť jest prorok, kterýž má přijíti na svět,« t. j. zaslíbený Spasitel. Poněvadž ale v písmě sv. čteme, že Spasitel spolu králem býti měl, chtěli tito zástupové Ježíše do Jerusáléma vésti a tam králem učiniti. Ježíš však nebyl králem světským, nýbrž králem našich duší a proto vzdáliv se odebral se na jednu horu.

Jednání Ježíšovo učí nás, že i my po jídle pozůstalé drobty nemáme nechat zahynouti, nýbrž máme je buď sami ztráviti, neb zvířatům dáti aneb do ohně vrhnouti. Veliký by to byl hřích, kdybychom darů Božích si nevšímali, aneb jimi pohrdali.

3. Utišil bouři na moři.

Vstoupil Ježíš s učenníky svými na lodičku a mnoho jiných lidí provázelo jej. Unaven jsa prací celého dne, posadil se a usnul. A aj bouře veliká stala se náhle na moři, tak že lodička přikrývala se vlnami. I přistoupili k němu učenníci jeho, plni jsouce strachu a hrůzy, zbudili jej a řekli: »Pane zachovej nás, hyneme!« I odpověděl jim Ježíš: „Co se bojíte malověrní?“ (T. j.:

Proč se bojíte, vždyť víte, že já, který jsem všemohoucí, vás z každého neštěstí vysvoboditi mohu?) I vstal a přikázal větrům a moři, a ihned stalo se ticho. Divili se tomu všichni a zvolali vespolek: »Kdo jest tento, že ho větrové i moře poslouchají!“

Jak byste m. d.! byli těmito lidem odpověděli, kdybyste tomuto zázraku byly přítomny bývaly?

4. Uzdravoval slepé.

Ježíš blížil se městu Jerichu; na cestě seděl slepý a prosil za almužnu. Ten volal: „Ježíši, Synu Davidův! smiluj se nade mnou.“ I zastavil se Ježíš a dal slepého k sobě přivést. Pak řekl jemu: „Co chceš, ať tobě učiním?“ Slepý odpověděl: „Pane můj, ať vidím!“ I řekl Ježíš: „Jdi! víra tvá tě uzdravila.“ Ihned prohlédl člověk ten, šel za Ježíšem a chválil Boha. (Mark. 10, 46—52.)

Jindy dotekl se Ježíš rukou očí dvou slepců a ihned prohlédli. A opět viděl člověka, který od narození slepý byl. Tomu potřel oči slinou a prachem, poslal jej k jednomu rybníku, v kterémž se umyti měl. Učinil tak a aj! ten, který, co živ byl, nic neviděl, prohlédl a viděl nyní nebe a zemi, pak Ježíše, v něhož uvěřil.

Tak divné věci činil Ježíš na slepých, uzdravoval slepé, chromé, němé, hluché a malomocné. Pouhým slovem svým hojil nemocné všelikého druhu, ano i mrtvým opět život dal jako dceři Jairově, mládenci Naimskému a Lazarovi.

5. Vzkříšení Lazarevo.

Nedaleko Jerusaléma měl Ježíš přítele jménem Lazara, kterýž měl dvě sestry, Marii a Martu. Když Ježíš jednoho času od nich do Galilee se byl vzdálil, rozstonal se těžce Lazar; i poslaly sestry posla ku Ježíši a vzkázaly mu: „Pane, ten, kteréhož miluješ, nemocen jest.“ Řekl pak Ježíš: „Nemoc ta není k smrti ale k slávě Boží, aby

oslaven byl Syn Boží skrze ni.“ Zůstal ještě dva dni na místě; Lazar však zemřel v tom čase a pochován jest. Ježíš oznámil smrt přítele učenníkům a doložil: „Raduji se, že jsem nebyl před jeho smrtí u něho, abyste uvěřili. Než pojďme k němu.“ Když Ježíš přišel, ležel Lazar již čtyry dny v hrobě. Jakmile uslyšela Marta, že Ježíš jde, vyšla proti Ježíši a řekla jemu: „Pane, kdybys byl zde byl, bratr můj nebyl by umřel. Ale i nyní vím, že dá tobě Bůh cočkoli požádáš od něho.“ Řekl jí Ježíš: „Vstaneť zase bratr tvůj.“ Marta odpověděla: „Vím, že vstane při vzkříšení v den nejposlednější.“ Ježíš ale řekl jí: „Já mám moc vzkřísiti a život dáti. Věříš-li tomu?“ Odpověděla jemu: „Ovšem, Pane, věřím, že jsi ty Kristus, Syn Boha živého, kterýž na tento svět přišel.“ Pak přišla i druhá sestra, Maria a řekla k Pánu: „Pane, kdybys byl zde byl, bratr můj nebyl by umřel.“ I počala plakati, a všichni, kteří přítomni byli, plakali s ní. Též Ježíš zarmoutil se a plakal. Potom rozkázal, aby jej dovedli k hrobu. U hrobu řekl Ježíš: „Zdvihněte kámen! „Pane!“ dí Marta, „jižť zapáchá, nebo čtyry dny jest v hrobě.“ „Odpověděl Ježíš: „Budeš-li věřiti, uziš moc Boží.“ Ježíš pak pozdvihl oči svých k nebi, a zvolal hlasem velikým: „Lazare, pojď ven!“ A hned vyšel Lazar živý a zdravý z hrobu. —

Mnoho takových zázraků činil Kristus Ježíš, nejen, aby lidem dobrodiní prokazoval, nýbrž, aby lidé věřili, že učení jeho jest pravda a že jest Syn Boží a pravý Bůh, a aby takto věčně spaseni byli. Protož pravil jednou k židům: „Nechcete-li věřiti slovům mým, věřte alespoň skutkům mým t. j. zázrakům mým.

Katechismus praví: *Potvrzoval učení své zázraky; vsude dobře činil a pomáhal.*

Pro tyto zázraky věřili v Ježíše jeho učenníci, Nikodém, představený školy se svými domácími, Maria, Marta, Lazar, slepý od narození a mnozí jiní.

68. Ježíš potvrzoval pak učení své svědectvím písma.

Židé dokonale věděli všechna proroctví o budoucím Spasiteli. Taktéž mohli viděti, jak na Ježíši všechno do slova se vyplnilo, co proroci o mesiáši předpověděli. Z té příčiny měli věřiti, že Ježíš jest zaslíbený Vykupitel. Poněvadž ale mnozí židé v něho nevěřili, často jich Ježíš zvlášť upozorňoval, jak všechna proroctví na něm se vyplnila. Jednou pravil k učenníkům sv. Jana křtitele: »Jděte a povězte Janovi, co jste viděli a slyšeli. Slepí vidí, chromí chodí, malomocní se očišťují, hluší slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým se zvěstuje evangelium.« A právě tak předpověděl to prorok Isaiáš o Spasiteli. Jindy zase řekl: »Čtete tedy v písmě, v knihách proroků, neboť svědectví vydávají o mně.« T. j. Pozorujte, jak všechna proroctví na mně se vyplňují a jak já zaslíbený Spasitel jsem.

Proto dí katechismus: *Ježíš potvrzoval své učení svědectvím písma.*

69. Ježíš potvrzoval dále své učení svými příklady.

Již co pachole zaměstnával se Ježíš velmi rád tím, což miloval Otec jeho nebeský. Rád se modlíval k Bohu, s radostí tázal se a vyučoval jiné o něm. Když počal učit, chodil ve své vlasti z místa na místo; tím se unavil, často hlad snášel a na jídlo a pití zapomínal, když jen učit mohl, jak Otec nebeský mu přikázal. Proto řekl jednou: »Pokrm můj jest, konati vůli mého Otce nebeského.« Můžeme tedy říci, že Ježíš svého Otce nebeského miloval nade všechno.

Lidi miloval Ježíš tak, že 1. se rmoutil, když jiné trpěti viděl, plakal s Marií a Martou; 2. pomáhal a těšil, kdekoli mohl. Jairovu dceru, mládence Naimského vzkřísil a mnoho zázraků konal; 3. zvláště miloval Ježíš

děti. Vzkládal na ně ruce, modlil se nad nimi a dával jim požehnání; pročez také přítelem dítek sluje. Když jednou lidé učení Ježíšovo poslouchali a apostolé dítek k němu připustiti nechtěli, řekl jim: »Nechtež dítek přijíti ke mně a nebraňte jim, neboť jejich jest království nebeské.« 4. Když zlí lidé za jeho dobrodiní zlým se mu odměňovali, splácel zlé dobým. Miloval nepřátele své a modlil se za ně; 5. Zvláště laskavým byl Ježíš ku hříšníkům. Laskavě jich přijímal a jich polepšiti se namáhal. Konečně za nás všechny hořkou smrt podstoupil, aby naše duše od pekla vysvobodil. Tudiž říkáme, že Ježíš všechny lidi více než svůj život miloval. Tak svatě živ byl, že žádný člověk na světě tak svatě živ býti nemůže. Ano i jeho nejhlavnější nepřátelé nemohli mu ani toho nejmenšího hříchu dokázati. A tím dal nám jasný důkaz, že není pouhý člověk, nýbrž že jest spolu pravý Bůh. —

Svým svatým životem dal Ježíš všem lidem příklad, který máme následovat. Své krásné učení nejen kázal, ale i konal. Protože Ježíš tak svatý život vedl, musíme věřiti, že nejen pouhý člověk, nýbrž spolu pravý Bůh jest. Tomu učí nás katechismus následovně: *Ježíš potvrdzoval své učení svými příklady.*

Naučení: 1. Krásný příklad Ježíšův máme následovati; Boha máme milovati nade všechno a raději zemařiti, než těžce hřešiti. Modliti se, poslouchati a se uciti, zvláště ale sv. náboženství má býti radost naše. Také bližnímu máme dobrodiní prokazovati, když nám možno jest, a ze srdce těm odpouštěti, kteří nás urazili.

2. Poněvadž nás Ježíš tak velice miloval, máme i jeho vždy z celého srdce milovati; k tomu býváme povzbuzeni, když se modlíme: Ježíši! tobě žiji, Ježíši! tobě umírám, Ježíši! tvůj jsem v životě a v smrti. Amen.

3. An Ježíš jest pravý Bůh, s radostí máme věřiti, čemu nás učil, byťbychom svým slabým rozumem toho nechápali. Po rozmnožení chlebě kázal božský učitel; i zdálo se mnohým posluchačům to, co hlásal, býti velmi nennadným, ano nemožným. I opustili ho a nechtěli déle poslouchati slov jeho. Ježíš vida jich odcházeti, řekl k apostolům: »Zdaliž i vy chcete

odejítí?“ Odpověděl jemu Petr: „Pane, ke komu půjdeme? Tyt máš slova života věčného, a my jsme uvěřili a poznali, že jsi ty Kristus, Syn Boží!“ Tak i my zůstaňme rádi vždy u Krista a věrme všecko, čemu učil, byť bychom toho pochopiti nemohli.

70. Ježíš předpovídal budoucí věci.

Aby lidé věřili, že Ježíš jest od nebeského Otce poslaný Syn Boží, předpovídal budoucí věci. Pravil kdys k apostolům: »Aj, vstupujme do Jerusalema a všechno se na mně vyplní, co Bůh skrze proroky o Spasiteli předpovědětí dal. Vydán bude pohanům; budou ho bičovati, jemu se posmívati, uplyvají ho a pak, až bude ubíčován, usmrtí jej, on však třetího dne vstane z mrtvých.« Všecko to nemohl žádný člověk napřed vědětí, zvláště vzkříšení Páně; a všecko to doslovně na Ježíši se vyplnilo, jak dále uslyšíme. Toto předpovídání Ježíšovo o jeho utrpení, úmrtí a vzkříšení jest tedy pravdivým neb skutečným proroctvím. Podobně předpověděl Ježíš Jidášovi, že jej zradí, a Petrovi, že jej třikráte zapře, než kohout dvakrát zazpívá; všem apostolům předpověděl, že v noci před jeho umučením všichni ho opustí. Všecko to doslovně se vyplnilo, jak to Ježíš předpověděl. Poněvadž ale proroctví jest předpovědění takových budoucích věcí, které žádný člověk vědětí nemůže, nežli Bůh sám, aneb jen ten člověk, kterémuž Bůh je zjevil, následuje z toho, že Ježíš Kristus, jenž budoucí věci předpovídal, od Boha poslán a jeho učení pravdivé jest. Říkáme proto: *Ježíš potvrzoval své učení také proroctvím či předpovídáním budoucích věcí.*

71. Ježíš trestal nevěru a nepravosti.

Poněvadž Ježíš své učení svědectvím písma, zázraky a proroctvím a svými příklady potvrzoval, uvěřili mnozí v Ježíše, jak nám již známo jest. Tito byli sami nábožní lidé aneb takoví, kteří se chtěli polepsiti. Byli však mnozí jiní, kteří zlé milovali, a jimž ctnosti, kterým Kri-

stus Pán učil, velmi obtížné se zdály; tito se nechtěli polepšiti. Protivilo se jim, když Ježíš hříchy jejich jim vyčítal, a jich napomínal, aby se polepšili. Mezi nimi byli nejvíce nejvyšší kněží, zákonníci a fariseové. Tito se stavěli, jakoby byli velmi nábožní a spravedliví. Bylo jich často viděti na veřejných místech státi a se modliti. Pilně chodili do chrámu a často se postili velmi přísně. Také almužnu hojně dávali. Všecko to dobré však nekonali z lásky k Bohu, nýbrž jen proto, aby od lidí chváleni byli. Při tom měli zlé srdce a byli velmi nemilosrdní a za hřích si nepokládali, když chudé, vdovy a sirotky okrádali a šidili. Oni nebyli tedy opravdu svatými, nýbrž jen se zdáli svatými býti; byli toliko na oko neb povrchně nábožní. Protož často je káral Spasitel řka: »Běda vám zákonníci a fariseové, pokrytci! nebo jste podobni hrobům zbíleným, kteříž se zdají lidem zevnitř krásní, ale uvnitř jsou plní kostí umrlčích a vši nečistoty (M. 23, 27.) T. j. na oko se zdáte býti nábožnými, ale vnitř jste plní hříchů. Zlé skutky tak si navykli, že při každé příležitosti se jich dopouštěli; z návyku sloužili *nepravostem*. A tot bylo spolu příčinou, že *nechtěli věřiti, a tak v nevěře setrvali*. Ježíš často jim tyto nepravosti a nevěru jejich vytýkal a zároveň dodal: »Neujdete trestu Božímu.«

O tom dí katechismus: *Ježíš trestal nevěru a nepravosti zákonníků a fariseů.*

72. Ježíš porážel bludy zákonníků a fariseů.

Fariseové se domnívali, že Spasitel pouhým člověkem bude a že veliké pozemské království vzdělá. Je-li to ale Ježíš byl chudý a pozemským světským králem býti nechtěl, proto také nevěřili, žeby on Spasitel byl. Jednou dokázal jim Ježíš, že se klamou či bloudí, pak-li Spasitele za pouhého člověka mají; což učinil takto: Tázał se jich: »Co se vám zdá o Kristu? či jest syn?« I řekli jemu: »Jest syn Davidův« t. j. jest člověk a po-

cháží od Davida. Pak tázal se Ježíš: »Kterakž král David v písmě sv. mesiáše nazývá svým pánem? Jak může býti pak pouhým člověkem?« Na tuto otázku nemohli fariseové jemu odpovéděti. Kdyby byli věřili, že Ježíš jest pravý Bůh, snadně by byli odpovéděti mohli. Ježíš jest syn Davidův, an jest pravý člověk a od Davida pochází; on jest ale pán Davidův a všech lidí, an jest pravý Bůh. Podobně dokazoval Ježíš i při jiných příležitostech zákonníkům a fariseům, že bloudí. Proto praví katechismus; *Ježíš porážel bludy zákonníků a fariseů.*

Poněvadž Ježíš trestal nevěru a nepravosti zákonníků a fariseů a jejich bludy porážel, nenáviděli ho a zvlášť po vzkříšení Lazara hleděli, aby jej usmrtili.

Katechismus opět dří: *Mnozí věřili v Ježíše; ale nejvyšší kněží, zákonníci a fariseové ho nenáviděli pro jeho učení a hleděli, aby jej usmrtili.*

73. Utrpení Ježíšovo.

1. Nepřátelé Ježíšovi.

V třetím roku svého učitelského úřadu šel Ježíš právě před slavností velikonoční do Jerusalema. Přiřda k hoře Olivetské poslal dva učenníky do blízkého městečka a řekl jim: »Jdětež do městečka tohoto! A když tam vcházeti budete, hned naleznete oslici přivázanou a oslátko s ní; odvažte je a přiveďte ke mně; řekne-li vám kdo co, rcete jen: Pán jich potřebuje, a hned propustí je.« Učenníci šli, a našli všecko tak, jakož jim byl řekl Ježíš. I přivedli oslátko, vložili na ně roucha svá a Ježíše posadili naň. Když pak dále jel k Jerusalemu, shromáždilo se k němu mnoho lidí. Někteří prostírali roucha svá před ním na cestu; jiní sekali ratolesti se stromů a metali je na cestu. Zástupové, kteří napřed šli, i kteří v zadu byli, volali: »Hosanna Synu Davidovu, hosanna na výsostech!« T. j.: česť a sláva buďž synu Davidovu. I rozhněvali se zákonníci a fariseové

proto ještě více a záviděli Ježíši chválení lidu a nenáviděli ho. Nejznamenitější z nich však shromáždili a radili se, jak by Ježíše jali a usmrtili.

Jidáš, jeden z dvanácti apostoľů věděl o tom. Zároveň tak miloval peníze, že si z toho pranic nedělal, učinil-li něco zlého, jen když za to peníze dostati a mítí mohl; byl lakomý. Šel tedy ve středu hned po slavném vjezdu Ježíše do Jerusalema k nejvyšším kněžím a pravil jim: »Co mně dáte, když vám ukážu, kde ho v tichosti jati můžete?« I slíbili mu 30 stříbrných; za to slíbil jim Jidáš, že v pravý čas se dostaví a jim Ježíše vydá. Nepřátelé Ježíšovi radovali se z toho velmi a uzavřeli mezi sebou, že musí umřítí.

Naučení: Nešťastný Jidáš! jak ošklivé a nevděčně jednal se svým mistrem a největším dobrodincem. A k tomu jej svedl hřích lakomství. Varujme se ho.

Poznámka: Opět jedno proroctví se vyplnilo. Vjezd Páně do Jerusalema připomíná nám průvod, který v neděli květnou (v ten den se světi ratolesti, které jednou květy slouly) okolo kostela s žehnanými ratolestmi se koná.

Tu si máme na mysl uvádět, že Kristus jest králem našich duší a že my jeho poddaní jsme.

2. Beránek velikonoční. Umývání noh. Nejsvětější svátost oltářní.

Ve čtvrtek před slavností velikonoční shromáždil Ježíš v jednom domě v Jerusalemě své apostoľy, aby s nimi beránka velikonočního jedl, jak to Mojžíš přikázal. Po jedění beránka velikonočního myl nohy apostoľům a pak řekl: »Když já, Pán a Mistr váš, umyl jsem vám nohy, i vy máte jeden druhého nohy umývati,« t. j. máte se vespolek milovati a všechno, co vám milé a příjemné jest, pokorně a úslužně vespolek sobě prokazovati. Také pravil: »Nyní jste čistí, ale ne všichni.« To řekl, aby Jidáš o sobě rozmyšlel a se polepšil; avšak neučinil toho.

Opět posadil se Ježíš ke stolu; i vzal chleba ve své ruce své, pozdvihl oči k nebi, žehnal jej a dával učen-

níkům svým řka: „*Vesměte a jezte; totoť jest tělo mé, kteréž za vás vydáno bude (na smrt).*“ Pak vzal i kalich s vínem, opět díky činil, žehnal a dal jej učeníkům řka: „*Vesměte a píte z toho všichni; toť jest krev má, krev nového zákona, kteráž za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů.*“ Potom nařídil apostolům, aby totéž činili, co nyní sám učinil, řka jim: „*To činite na mou památku.*“

Všecko, co Ježíš učil, jest pravda; poněvadž řekl: „*Totoť jest tělo mé, toť jest krev má,*“ tedy jest to pravda. Co Ježíš apostolům dal k požívání, bylo jeho tělo a byla jeho krev, ačkoliv chlebu a vínu se to podobalo. Podobu, barvu, vůni a chuť chleba a vína nazýváme *spůsoby* jejich. Při poslední večeři dal tedy Ježíš svým apostolům své pravé tělo a svou pravou krev pod spůsobami chleba a vína k požívání, čili on tehdy ustanovil nejsvětější svátost oltářní, o kteréž vám více později vypravovati budu. Co Ježíš při poslední večeři učinil, a svým apostolům činiti přikázal, to dosud den co den konají kněží při mši sv. a sice při pozdvihování; oni říkají nad chlebem a vínem tatáž slova, která Kristus Pán nad nimi vyřknul; skrze slova ta proměňuje se jako při poslední večeři chleb v pravé tělo Ježíše a víno v pravou krev jeho; spůsoby chleba a vína ale se nemění. —

Jak se to proměnění stává, svým slabým rozumem ovšem pochopiti nemůžeme; avšak to věříme, protože Ježíš sám to řekl. Ve svátosti oltářní se Ježíši klaníme a se radujeme, že v ní vždy přítomen jest a zvláště že při sv. přijímání jeho samého požívati smíme. Pročez říkáme, že *Ježíš při poslední večeři nejsvětější svátost oltářní ustanovil a tato jest pravé tělo a pravá krev jeho pod spůsoby chleba a vína.*

Poznámka: Ustanovení této převelebné svátosti připomínáme si na zelený čtvrtek ve svatém týdni před slavností velikonoční. Na poděkování, že Ježíš tuto svátost ustanovil,

slavíme slavnost „Božího těla;“ v ten den svátost oltářní veřejně v slavném průvodu se nosí a uctívá.

3. Ježíšovo předpovídání o apostolích.

Brzy potom zarmoutil se Ježíš velmi a řekl: »Jeden z vás mne zradí.« I ulekli se všichni a tázali se; »Zdali já jsem Pane?« Také Jidáš řekl: »Zdali já jsem Pane?« Ježíš odpověděl: »Ty jsi to.« A hned vstal Jidáš a šel k nejvyšším kněžím, aby mu dali vojáky, kteří by pak Ježíše jati měli. Ježíš zůstal s ostatními apostoly u stola a ohlásil jim, že je opustí, k Otci půjde a Ducha sv. jim pošle. Napomínal jich, aby vespolek se milovali a v učení jeho pevně věřili. Pak šel Ježíš s učenníky svými z města na horu Olivetskou, kdež byl dvůr se zahradou. Na cestě pravil apostolům: »Této noci všichni mne opustíte.« Tu zvolal Petr: »Byťby i všichni tebe opustili, já tebe neopustím nikdy.« I řekl Ježíš: »Amen pravím tobě: prvé než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš,« t. j. řekneš, že nejsi učenník můj, že mne neznáš. »Pane!« odpověděl Petr, »byť bych i s tebou umřítí měl, nezapřu tebe.« Podobně mluvili i ostatní apostolové. A aj! brzy na to stalo se, co Ježíš předpověděl; z toho se opět učíme, že jest Syn Boží. —

4. Ježíš na hoře Olivetské.

Když Ježíš se svými apostoly na horu Olivetskou do onoho dvoru vstoupil, zanechal tam z nich osm; jen Petra, Jakoba a Jana vzal s sebou dále do zahrady, aby k Otci nebeskému se modlil. —

I přišla na něho veliká úzkost, protože předvídal ty hrozné muky, které pro naše hříchy trpětí měl a zároveň věděl, že přece mnozí lidé se dopouštějí budou těžkých hříchů, které Bůh tak velice v nenávisti má, a že tito nevděční a zatvrzelí hříšníci v nekajicnosti umrou a na věky zahynou. Proto byl truchliv a teskliv, poněvadž poznal, že pro tyto přesvatá krev jeho nadarmo

bude vylita. Proto pravil k apostolům: »Smutnáf jest duše má až k smrti!« t. j. tak smutný jsem, že bych smutkem zemřel. »Pozůstaňtež tuto a bdětež se mnou.« A pooděšel dále do zahrady, padl na tvář svou a modlil se řka: »Otče můj, nemůže-li kalich tento minouti mne, než abych jej pil (t. j. pak-li možné to jest, učiň, abych netrpěl), avšak ne jako já chci, staniž se, nýbrž jakž ty chceš!« Třikrát modlil se takto, a úzkost jeho byla tak veliká, že, nikoliv jako my v úzkosti vodou se potíme, z obličejů jeho krůpěje krve na zem padaly. I ukázal se jemu anděl s nebe, kterýž posiloval ho.

Naučení: Ejhle! jak bolestně začíná Ježíš za nás trpěti. Jak ošklivý a ohavný jest hřích, pro kterýž Ježíš takovou úzkost a truchlivost trpěl! Děkujme jemu za tuto úzkost, neboť i touto spasil nás. A nejlépe jemu své díky ukážeme, když ho milovat a každého hříchu se varovat budeme. Na tuto bolestnou úzkost Spasitele vzpomínáme si ve čtvrtek večer a když v prvním desátku bolestného růžence se modlíme: „Kterýž se ráčil pro nás krvavým potem potiti.“

5. Ježíš zrazen a jat.

Po modlitbě té šel Ježíš k učenníkům svým a řekl jim: »Vstaňte, pojďme! Ten, kterýž mne zradil, již přichází.« Když ještě mluvil, přišel Jidáš a s ním veliký zástup s lucernami, s pochodněmi, s meči a kyji. Jidáš dříve již byl zástupu oznámil: »Kteréhož políbím, tenť jest, toho se chopte.« Jakž tedy uzřel Ježíše, hned přistoupil k němu, políbil ho a řekl: »Zdrav buď, mistře!« Ježíš odpověděl mu hlasem vážným: »Příteli, k čemu jsi přišel? Jidáš! políbením zrazuješ Syna člověka?« Potom šel Ježíš zástupu vstříc, a otázal se jich: »Koho hledáte?« I odpověděli: »Ježíše Nazarétského.« I řekl jim Ježíš: »Jáť jsem!« I ustoupili nazpět a padli na zemi, jakoby blesk jich se byl dotekl. Toť však učinil Ježíš, všemohoucí Syn Boží, aby učenníci uvěřili, že jest pravý Bůh a že nikdo by se ho chopiti nemohl, kdyby sám toho připustiti nechtěl.

Když jejich leknutí bylo poněkud pominulo, otázal se jich Ježíš opět: »Koho hledáte?« Oni pak odpověděli: »Ježíše Nazaretského.« Řekl jim Ježíš: »Ját jsem; jestliže tedy mne hledáte, nechtež učenníků mých, ať odejdou.« Pak chopili se ho. Ježíš tiše nechal si ruce vázati; i vedli jej ze zahrady do města k nejvyšším kněžím, kteříž se vzteklostí očekávali ho. — Apostolé, jak Ježíš předpověděl, všichni opustili mistra svého a utekli.

Naučení: Úzkost a ošklivost naplňuje srdce naše, když rozvážíme, čeho nešťastný Jidáš na mistru svém se dopustil. Líbáme osoby, které milujeme; a Jidáš tímto znamením lásky a přátelství zradil svého učitele, dobrodince, přítele a Boha! A Ježíš byl tak tichým a trpělivým k tomuto nevděčnému člověku. A proč? Aby aspoň v tomto posledním okamžení se polepšiti mohl, pak ale, aby nemohl před Bohem se omlouvati, když se nepolepšil.

A tak tiše a trpělivě i my máme snášeti všechno zlé, co nám jiní činí.

6. Ježíš před Kaifásem. Hřích Petrův.

Zástup přivedl Ježíše do domu nejvyššího kněze. Tam shromážděni byli radové židovští, kteříž Ježíše se vyptávali, všeliké zlé učení a řeči jemu vytýkali, avšak nijaké viny na něm najíti nemohli. Konečně otázal se Ježíše nejvyšší kněz: »Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, *jsi-li ty Kristus, Syn Boží?*« Odpověděl Ježíš: »*Ját jsem!*« Zvolal pak nejvyšší kněz: »Nyní jste slyšeli sami, že se rouhá Bohu, poněvadž praví, že jest Syn Boží. Čeho zasluhuje za toto rouhání?« Oni pak zvolali: »Hoden jest smrti!« I odvedli Ježíše do vězení a vyplatili Jidášovi 30 stříbrných.

Mezitím přišli dva apostolé, Petr a Jan, až do síně domu nejvyššího kněze, aby viděli, co se bude dít s Ježíšem. I shříváli se tu služebníci okolo ohně, kterýž byli rozdělali. Petr přistoupil k nim; v tom popatřila naň jedna děvečka a řekla: »I ty jsi učenník Ježíšův!« Petr pravil: »Nikoli, neznám ho.« A kohout zazpíval. Brzy potom řekla děvečka jiná: »Zajisté jsi ty učenník

Ježíšův. « Opět zapíral to Petr. Pak řekli okolostojící: »Jistě i ty jeden z učenníků jeho jsi.« Ale Petr zapřel opět a počal se proklínati a Boha za svědka vyzývati, že nezná Ježíše. A hned kohout podruhé zazpíval. A právě v tu dobu vedli Ježíše skrz síň do vězení. Tu dobrotivý Spasitel pohledl na Petra, okolo něhož šel, žalostně avšak vážně. I vzpoměl si Petr, co mu vševědouc Ježíš minulého večera byl předpověděl. Vyšel ze síně a plakal hořce.

Ponaučení: Petr vyzýval Boha za svědka, aby mu služebníci uvěřili, že Ježíše nezná, on křivě přísahal a tak Ježíše zapřel. Nebohý Petr! Ovšem že těžce zhřešil; avšak hřích ten hořce oplakával, poněvadž ho to bolelo, že něco tak ošklivého učinil. On litoval hříchu svého a hned se polepšil. Tak i my musíme jednati, když jsme byli tak nešťastní, že jsme zhřešili.

7. Ježíš před Pilátem. Konec Jidášův.

Radové židovští vyřkli sice, že Ježíš jest hoden smrti, avšak nesměli žádného dát usmrtit, pokud k tomu jejich zeměpán, římský císař, nedal povolení. Ráno v pátek sešli se opět radové ti u nejvyššího kněze a zase vyřkli, že Ježíš musí umřítí.

V noci ze čtvrtku na pátek musel Ježíš mnoho potupy, posměchu, rouhání a bití od služebníků, kteří u něho na stráži byli, snášeti. Když bylo pak ráno, vedli svázaného Spasitele k vladaři, kterýž na místě římského císaře v zemi židovské byl a Pontský Pilát se jmenoval, aby tento k usmrcení Ježíše dal své přivolení.

Když Jidáš viděl, že Ježíše k Pilátovi vedou aby byl usmrčen, ulekl se. Nyní mu bylo líto, že Ježíše zradil. I přinesl 30 stříbrných nejvyšším kněžím a volal: »Nevinného a spravedlivého zradil jsem!« Oni však posmívali se jemu a odpověděli: »Co nám do toho?« Vrhli pak Jidáš peníze jim k nohoun. I vstoupil veliký nepokoj do srdce jeho a on domníval se, že hřích jeho jest tak veliký, že ani Bůh mu ho odpustiti nemůže; ne-

doufal tedy od Boha odpuštění, on *zoufal*. A v zoufalství tom odešel a oběsil se osidlem.

Ponaučení: Jidáš mohl od Boha odpuštění svého hříchu doufat, kdyby se byl polepšil, poněvadž Bůh jest nejvyšší milosrdný. Stalo se to jeho vlastní vinou, že přišel do pekla. Ježíš vždy laskavě s ním jednal, ho napomínal, aby se polepšil. Tak hřích snadně mívá zlý konec. Varujme se tudíž každého hříchu.

Židé přivedli Ježíše před radní dům Pilátův, kterýž vyšel a se tázal: »Co máte proti člověku tomuto?« Odpověděli jemu: »On se rouhá Bohu, protože se vydává za Syna Božího, svádí lid, pobuřuje ho proti císaři, neboť se vydává za krále židovského.«

Pilát ptal se pak Ježíše: »Ty-li jsi král židovský?« Ježíš odpověděl: »Ano, já jsem král; ale království mé není z tohoto světa.« Pilát věděl, že židé Ježíše z pouhé nenávisti a závisti obžalovali, proto pravil k nim: »Já žádné viny nenalezám na něm.« I dal potom Ježíše ke sloupu přivázati a řemeny a metlami bičovati, tak že tímto ukrutným mrskáním tělo jeho bylo zraněno a zkrváčeno. Žoldnéři pak posmívali se Ježíši všelikým způsobem; avšak všecko to snášel tiše a trpělivě. Na to vzali jej žoldnéři, svlékli a přiodili ho na posměch pláštěm šarlatovým, vtlačili na hlavu jeho korunu z trní, dali mu do ruky třtinu, a poličkovali jej nemilosrdně a tupili.

Ó nastojte! jak mnoho a jak bolestně trpěl drahý Spasitel za naše hříchy! Celé tělo jeho bylo rozedráno, skrváceno — jedna rána. Toto utrpení uctíváme v druhém a třetím tajemství bolestného růžence, kteréž zní: »Kterýž pro nás ráčil bičován býti — kterýž pro nás ráčil trním korunován býti.«

I chtěl Pilát nyní Ježíše propustiti, avšak ukrutný lid volal: »Uhřižuj, ukřižuj ho!« Vzal pak Pilát vodu, umyl si ruce před lidem, řka: »Já jsem nevinný krví tohoto spravedlivého.« Všecken lid pak zvolal: »Krev jeho na nás i na naše děti!« T. j. Pakli prolítí jeho krve

jest nespravedlivé a proto trest před Bohem zasluhuje, přijdiž tento trest na nás a na naše děti.

Tedy vydal jim Ježíše k ukřižování. —

Ó jak nespravedlivě soudil Pilát! Viny nenalezá na Ježíši a přece jej vydává, aby byl ukřižován. Chce býti nevinným, avšak před Bohem jest vinnen krví Ježíše Krista.

Ponaučení: O někom něco zlého mluvit, co není pravda, jest ho pomlouvati. Židé před Pilátem Ježíše tedy krivě obžalovali a ho pomlouvali. Na hoře Olivetské, v domě Kaifášově, ve vězení a před Pilátem trpěl Ježíš a sice i na těle i na duši. Proto dí katechismus:

1. *Na své duši trpěl velikou ouzkoš a zármutek, na svém těle mnoho biťi a ran; byl bičován a trním korunován. Trpěl mnoho potupy, posměchu, rouhání, pomluvy a jiných krivd.*

2. *Nejvyšší kněží, zákonníci a fariseové obžalovali Ježíše u Pontského Piláta z pouhé nenávisti a závnsti, jakoby sváděl a bouřil lid.*

3. *Na žalobu tuto byl Ježíš ukřižován, což židé žádali a Pilát k tomu přivolil.*

4. Jakožto Bůh nemohl Ježíš za nás trpěti, proto se stal člověkem, aby nás svým utrpením a svou smrtí na kříži vykoupil a spasil. Poněvadž tedy Ježíš jest Bůh a spolu člověk, říkáme: Ježíš trpěl jakožto Boho-člověk.

8. Ježíšovo ukřižování a úmrtí.

Když Pilát k ukřižování Ježíše byl přivolil, vložili žoldnéři veliký a těžký kříž na ramena jeho. Dva zločinci neb lotři vedeni byli s ním k ukřižování z města na horu Kalvarii, kdež bylo místo popravné. Ubohý Ježíš, jenž nelidským mrskáním a korunováním trnovou korunou mnoho krve a pročež i síly byl ztratil, nemohl kříž sám nésti. Žoldnéři donutili okolojdoucího muže, Šimona Cyrenského, aby Ježíši kříž nésti pomohl. Když přišli na

horu Kalvarii, ukřižovali Ježíše a oba lotry s ním, takže Ježíš mezi nimi na kříži pněl. Asi okolo desáté hodiny před polednem počali Ježíše křižovati. Obnaženého Ježíše přivázali ku kříži a ostrými hřeby prohnali jeho svaté ruce a nohy. A když byl přibit na kříži, pněl pak v největších bolestech Syn Boží, ze všech nejsvětější, nejnevinější mezi nebem a zemí. Bezbožní židé posmívali se mu řkouce: »Jiným pomáhal a sobě nemůže pomoci. Ať sestoupí s kříže a uvěříme jemu.« Ježíš za nepřátele ty ale modlil se k Otci nebeskému takto: »Otče! odpusť jim, neboť nevědí co činí.« I jeden z lotrů rouhal se jemu; druhý však vytýkal mu to, litoval svých hříchů a pravil pokorně k Ježíši: »Pane, vzpomeň na mne, když přijdeš do království svého.« Odpověděl mu Ježíš: »Ještě dnes budeš se mnou v ráji.« — U kříže stáli: matka Ježíšova, sv. apostol Jan, jeho miláček a nábožné ženy. Pohledl Spasitel na Jana a řekl k Marii: »Hle, syn tvůj!« a k Janovi: »Hle, matka tvá.« Od toho dne vzal Jan Marii pod ochranu svou a pečoval o ni jako o matku vlastní.

O poledni stala se tma veliká, kteráž pokrývala celou zemi až do třetí hodiny odpoledne. O třetí hodině zvolal Ježíš: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?« A po chvíli zvolal opět: »Žízním.« A hned podal jeden voják houbu plnou octa ústům jeho. Když přijal Ježíš ocet, řekl: »Dokonáno jest.« Pak zvolal hlasem velikým: »Otče, v ruce tvé poručím ducha svého,« naklonil hlavu svou a skonal.

V témž okamžení třásla se země a skaly se pukaly; v chrámě roztrhla se opona od vrchu až dolů, ano i mrtví z hrobu vstali a po vzkříšení Páně v Jerusalemě se ukázali lidem. Mnozí židé, když zázraky tyto viděli, bili se v prsa svá a mlčky vraceli se do města. Setník, kterýž s jinými vojáky střežil Ježíše, zvolal: »Zajisté — tento byl Syn Boží.«

O tom praví katechismus: *Ježíš Kristus byl na hoře Kalvarii blíž města Jerusalema ukřižován a tam na kříži umřel.*

Ponaučení: Jak veliká jest láska Ježíše k nám. Na bolesti a lásku jeho vzpomínejme, když nějaký obraz ukřižovaného Spasitele vidíme, zvlášť když čtvrté a páté tajemství bolestného růžence se modlíme a říkáme: „Kterýž pro nás ráčil těžký kříž nésti — kterýž pro nás ráčil ukřižován býti.“ Milujme ho, poněvadž on nás prvé miloval. Na smrt drahého Spasitele si vzpomínáme, když o třetí hodině odpoledne v pátek slyšíme hlas zvonů. Tu máme jemu srdečně děkovati, že za nás přehořkou smrtí podstoupil a na kříži nás vykoupil; máme ho prositi, aby nám svou milostí pomáhal, abychom spasení došli. — Veliký pátek jest zvlášť onen den, kdežto si bolestnou smrtí Ježíšovu připomínati máme. V ten den v našich kostelích panuje veliký smutek. Obraz ukřižovaného Spasitele — kříž se položí na zemi, kterýž pak lidé nábožně líbají. I svatý hrob, kterýž nám hrob Ježíšův představuje, pilně máme navštěvovati a Ježíši ve svátosti oltářní vroucně se klaněti.

9. Položení těla Ježíšova do hrobu.

Když božský náš Spasitel na kříži dokonat, přišli dva nábožní muži, Josef z Arimatie a Nikodém, k Pilátovi a prosili ho za dovolení, aby tělo Páně s kříže vzíti a pochovati směli. Pilát dal se tázati setníka strážce, zda-li by Ježíš již byl mrtev. Zlámali pak vojáci hnáty obou lotrů. Když přišli k Ježíšovi, uzzřeli ho již mrtvého; i nezlámali ani jedné kosti jeho. Aby se ale o jeho smrti ujistili, otevřel jeden z vojáků bok jeho svým kopím, a hned vyšla krev a voda, a to bylo znamením, že Ježíš již jest mrtev. To když uslyšel Pilát, daroval oněm nábožným mužům tělo Ježíšovo.

Josef z Arimatie a Nikodém pochovali pak tělo Ježíše Krista do nového hrobu, který byl ze skály vytesán a v kterémž ještě žádný pochován nebyl.

Ke dveřím hrobovým přivalili židé pak veliký kámen. Toť stalo se v pátek pod večer, než slunce zašlo. Židé žádali Piláta, aby hrob po tři dny dal ostříhati. I stalo se tak a zapečetili kámen hrobový.

Poznámka: 1. Tak se naplnilo, co beránek velikonoční vyobrazoval; Ježíši nebyla žádná kost zlomena, poněvadž jest pravým beránkem Božím, který snímá hříchy světa. 2. Naplnilo se také co proroci předpovídali, že totiž Spasitel bude nenáviděn, prodán a usmrcen, a že jeho ruce a nohy budou probodány. Všecko to vyplnilo se na Ježíši; on jest tedy zaslíbený Spasitel.

Všecko to věříme a vyznáváme, když čtvrtý článek víry modlíme se řkouce; »*Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel a pohřben jest.*«

74. Duše Ježíšova vstoupila do předpekli.

Tak tedy dokonáno jest naše vykoupení. Duše Ježíšova odloučila se při smrti jeho od těla. Božská jeho přítomnost zůstala však i s jeho duší i s jeho tělem spojena. Ježíš měl z vykoupení takovou radost, že hned to dušem nábožných zemřelých zvěstoval. Tyto byly na zvláštním místě, kdež žádných trestů netrpěly, nýbrž očekávaly, až Ježíš k nim sestoupil. Toto očekávání, ta naděje jim působila velikou blaženost. Místo to jmenovalo se předpekli. Tam byli Adam a Eva, Abel, Noe, Abraham, Isák, Jakob, Mojžíš a všechny duše zemřelých nábožných židů a pohanů.

1. *Předpekli bylo místo, ve kterém duše zemřelých nábožných lidí bez bolesti v blahoslavené naději svého vykoupení očekávaly, až Ježíš k nim sestoupil.*

2. *Duše Ježíše Krista sestoupila do předpekli, tělo jeho odpočívalo v hrobě.*

Poznámka: Duše zemřelých nábožných lidí nemohly dříve do nebe vejíti, protože Ježíš, náš Spasitel, první jakožto Bohočlověk do nebe vejíti musel.

Jakou radost museli míti ony duše v předpekli, když duše Ježíšova jim zvěstovala, že brzy s ním do nebe vejdou! Ó jak velice mu děkovaly a jemu se klaněly za tuto převelikou, ano neskončenou lásku jeho! Rozjímejme často lásku tuto.

75. Z mrtvých vstání Ježíšovo.

Dne následujícího po smrti Ježíše — v sobotu — slavili židé veliký svátek. V ten den panovalo všude

veliké ticho. K večeru nakoupily některé nábožné ženy vonných mastí, aby dne zejtrějšího tělo Ježíšovo pomazati mohly. V neděli pak, dříve než slunce vyšlo, aj, stalo se u hrobu velké zemětřesení, anděl s nebe sstoupil, tvář jeho skvěla se jako blesk a roucho jeho bylo bílé jako sníh. I odvalil kámen hrobový a posadil se na něm, a Ježíš vyšel živý a slavný z hrobu. Strážní ulekli se a padli na zem jako mrtví. A když se opět zpamatovali, povstali a spěchali do města a vypravovali, co u hrobu se bylo stalo. —

Právě když slunce vyšlo, přišly nábožné ženy ku hrobu. Se zármutkem radily se na cestě, kdo jim veliký kámen od hrobu odvalí. Když ale ku hrobu se přiblížily, viděly, že kámen jest odvalen. Vešly tedy do hrobu. I uzřely tu mládence v rouše skvoucím a ulekly se. Mládenec ten byl anděl, kterýž řekl jim: »Nebojte se! Ježíše hledáte Nazarétského, ukřížovaného; *vstalt jest*, není ho tuto. Jděte a povězte to učenníkům jeho, že vstal a že se jim zjeví.« A skutečně zjevil se Ježíš téhož dne Marii Magdaléně, ostatním nábožným ženám, které od hrobu jeho odcházely, Petrovi, dvěma učenníkům na jejich cestě do městečka Emaus, večer téhož dne všem apostolům; jen Tomáš nebyl přítomen. Dvěře večeradla, v kterémž apostolé byli, byly zavřeny a aj! Ježíš stál najednou uprostřed jich a řekl jim: »Pokoř vám!« Pak dechl na ně a řekl: »Přijměte ducha sv. ! Kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterýmž je zadržíte, zadržány jsou jim.« T. j. komu vy na zemi hříchy odpustíte, tomu i Bůh v nebi jich odpustí, komu ale je neodpustíte, tomu ani Bůh jich neodpustí. —

Když Tomáš k ostatním apostolům se navrátil a tito mu vypravovali, že viděli Ježíše, kterýž vstal z mrtvých, nechtěl jim věřiti a řekl: »Dokud neuvidím rány na ruku, nohou a v boku jeho a nevložím v bok jeho ruku svou, neuvěřím.« Po osmi dnech shromáždění byli opět apostolé a Tomáš byl s nimi. I přišel Ježíš opět zavře-

nými dveřmi ukázal Tomášovi rány své a nechal se ho svých rukou, nohou a boku dotýkati a vytýkal mu, že nevěřil ostatním apostoľům, kteří napřed po jeho vzkříšení ho byli viděli. I padl Tomáš před ním na kolena, prosil jej za odpuštění, klaněl se jemu a řekl: »Pán můj a Bůh můj!« Ale Ježíš odpověděl jemu: »Že jsi mne viděl, Tomáši! uvěřil jsi; blahoslavení ale ti, kteříž neviděli a přece věřili.

Poznámka: Podobně zjevil se Ježíš často svým apostoľům po svém vzkříšení, mluvil a jedl s nimi; tak obcoval s nimi ještě 40 dní, než vstoupil na nebesa. Tu jich poučoval o mnohých věcech, které pak ostatním lidem zvěstovati měli, dal jim moc hříchů odpouštěti a zadržovati. Všechno to stalo se proto, aby o jeho z mrtvých vstání náležitě přesvědčiti se mohli.

Z toho následuje: 1. že Ježíš skutečně vstal z mrtvých.

2. Poněvadž v pátek dokonal a v neděli z mrtvých vstal, *vstal tedy z mrtvých třetího dne po své smrti.*

3. Ježíš sám pravil: »Žádný neběře (život) ode mne; ale já jej dávám sám od sebe, a mám moc jej dáti a mám moc jej zase vzíti.« (Jan 10, 17, 18.) Protože se tak i stalo, *vstal tedy Ježíš z mrtvých svou vlastní mocí.*

4. Mládenec Naimský, dcera Jairova a Lazar po svém vzkříšení opět musili umřít. Jelikož ale Ježíš po vzkříšení svém více neumírá, *vstal tedy z mrtvých nesmrtelný.*

5. Poněvadž Ježíš nesmrtelný vstal z mrtvých, a učiní, že i my jednou z mrtvých vstaneme, říkáme, že přemohl smrt čili *že vstal z mrtvých co vítěz smrti.*

6. Protože Ježíš nejen hřichu se nedopustil a pokušitele přemohl, nýbrž že nás svou smrtí od viny a trestu hřichu vysvobodil, a nám tu milost zasloužil, že i my pokušení ďábla přemoci můžeme a že přemohl smrt, kterou ďábel lidem spůsobil, říkáme, *že Ježíš z mrtvých vstal co vítěz ďábla.*

7. Když země se třásla, když andělé v hrobě jeho byli, vstal Ježíš z mrtvých v *překrásném těle čili on vstal z mrtvých slavný.*

Tomu učí katechismus: *Ježíš třetího dne, a sice z vlastní moci, nesmrtelný a slavný, jakožto vítěz smrti a ďábla z mrtvých vstal.*

Proč vstal Ježíš z mrtvých?

Ježíš své vzkříšení předpověděl těmi slovy: »Zrušte chrám tento a ve třech dnech vzdělám jej zase« . . . ale to pravil o chrámu těla svého,“ (Jan 2. 19, 21) t. j. když mne usmrtíte, třetího dne opět vstanu z mrtvých. Také proroci to předpověděli; a toto předpovědění se muselo vyplnit. Proto praví katechismus: *Kristus vstal z mrtvých 1) aby písmo a svá vlastní předpovědění vyplnil.*

Kdyby Kristus nebyl z mrtvých vstal, což sám předpověděl, nemohli bychom věřit, že učení jeho jest pravdivé a že on od Boha poslán jest. Poněvadž ale skutečně vstal z mrtvých, podal tedy lidem (světu) o pravdě svého učení důkaz, který nemůže nás ve víře mýlit.

Vstal tedy v mrtvých 2) *aby dal světu jistý a neomylný důkaz o pravdě svého učení, a o Božském svém vyslání.*

Když pomyslíme, že musíme umřít, tu se rmoutíme. A přece se máme z toho radovati, pakli dobře činíme; neboť pravil Ježíš, že přijde jednou hodina, v kteréž všichni, jenž v hrobích jsou, hlas Syna Božího uslyší a z mrtvých vstanou, a že ti, kteří dobře činili, vejdou do života věčného. Všichni lidé z mrtvých vstanou, avšak jen dobří vstanou k životu věčnému, k věčné blaženosti. Tito mohou tedy s jistou nadějí toho očekávat, protože Kristus Pán to přislíbil.

Ježíš vstal z mrtvých 3) *aby posílil naši naději a ubezpečil nás o budoucím z mrtvých vstání.*

Ponaučení: Vzpomínáme si na Ježíšovo z mrtvých vstání zvláště v neděli velikonoční. Tu radostně prozpěvujeme! Alleluja! t. j. chvalte Boha. Budme pobožní, litujme srdečně svých hříchů, abychom upřímně Alleluja volati mohli. Toto tajemství svého vykoupení ctíme v prvním desátku radostného růžence, když se modlíme: „Kterýž ráčil z mrtvých vstáti.“

Proto praví pátý článek víry: *Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.*

76. Na-nebe-vstoupení Páně.

Čtyřicátého dne po svém vzkříšení vyvedl Ježíš apostoly na horu Olivetskou, kdež své utrpení započal a krví se potil. Dal jim moc, zázraky činiti a řekl: »Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi; protož jděte a učte všechny národy, a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, a učte je zachovávatí všechno, cožkoli přikázal jsem vám. Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.« Avšak přikázal jim, aby nepočali dříve učit, až by jim poslal Ducha svatého. Pak dal jim požehnání a pozdvižen jest vzhůru před očima jejich, a výše a výše vznesl se od nich, až zmizel za oblaky a vstoupil do nebe. Apostolové s podivením a zármutkem hleděli za ním. A hle, ukázali se jim dva andělé v rouše bílém a řekli: »Muži galilejští, co tu stojíte a smutně hledíte do nebe? Tento Ježíš, který jest vzat do nebe, opět jednou přijde, tak jak jste jej viděli vstupovati na nebe.«

Tak, jako Ježíš jakožto Bobočlověk slavně z mrtvých vstal, vstoupil i do nebe. O tom čteme v katechismu:

Ježíš Kristus čtyřicátého dne po svém vzkříšení na hoře Olivetské u přítomnosti svých apostolů z vlastní moci vstoupil na nebesa.

Jednou pravil Ježíš: »Co Otec činí, to stejným způsobem činí i Syn. — Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi.« (Mat. 28, 18.) Ježíš má tedy jakožto Bůh a člověk všechnu moc a slávu nade vším, cokoliv

na nebi i na zemi jest. Proto dí katechismus: *Ježíš sedí na pravici Boha Otce všemohoucího: on má ustavičně nejvyšší moc a slávu nade vším, co na nebi i na zemi jest.* —

Zvláště řídí a spravuje nástupce apostolů, biskupy a kněze, aby učení jeho náležitě hlásali, což jim přislíbil těmi slovy: *„Jáť jsem s vámi po všechny dny.“* atd.

Všecko to vyznáváme v šestém článku víry, který zní: *Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího.* Tak se opět dvoje proroctví o Spasiteli na Ježíši vyplnilo a sice:

Ponaučení: Nanebevstoupení Páně sobě připomínáme čtyřcátého dne po velikonoci ve slavnost nanebevstoupení Páně. V ten svátek se při velké mši svaté velikonoční svíce zhasíná a socha vzkříšeného Ježíše s oltáře se odstraňuje. Tu máme Spasitele prositi, aby nám pomáhal, bychom do nebe k němu přišli. Tajemství jeho nanebevstoupení ctíme v druhém desátku radostného růžence, když říkáme: „Kterýž ráčil na nebe vstoupiti.“

Ježíš sám nevstoupil na nebesa, nýbrž vzal s sebou do nebe i duše zemřelých nábožných lidí z předpekli, neboť praví písmo sv.: Vstoupil jsi na výsosti a jal si vězné (Žalm 67). Již tedy jest nebe otevřeno, a cestu k nebi ukazuje nám Ježíš ve svých příkladech. Budme tak živi, jako on nám přikázal. Následujme ho, byťby i dobré skutky nám těžkosti působily; vždyť jen tak do nebe vejíti můžeme. Od nanebevstoupení Páně tedy přestalo předpekli.

77. Ježíš opět přijde soudit živé i mrtvé.

Někomu dobré neb zlé, kteréz učinil, oznámiti a ho za dobré odměniti neb za zlé trestati jest tolik, jako někoho souditi. Tak Bůh soudil první lidi a Kaina; učitel soudí své žáky.

Ježíš předpověděl, že kdysi nebe a země pominou a že nové nebe a nová země povstanou, že všichni lidé vzkříšení budou, a že Ježíš zase přijde, aby všechny lidi soudil. Totéž zvěstovali i andělé, kteří po nanebevstoupení Páně apostolům se ukázali. Ten den, v který se to stane, se nazývá den soudný či poslední, poněvadž pak

věčnost následovati bude. Písmo sv. proto praví: „Tito půjdou do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.“ (Mat. 25, 46.) Spravedlivé jmenuje písmo sv. živé, hříšníky ale nazývá mrtvé. Katechismus proto učí v sedmém článku víry: *Ježíš v poslední neb soudný den s nebe zase přijde, všechny lidi, živé i mrtvé soudit. On bude lidi podle toho, co dobrého aneb zlého činili, souditi; spravedlivým dá život věčný v nebi na odplatu, a hříšníky věčně v pekle trestati bude.*

Ponaučení: Čiňme m. d.! vždycky dobré, abychom se Bohu zalíbili a za to věčnou odplatu v nebi dosáhli, a varujme se zlého, aby nás v den soudný Ježíš nepřipočítal k těm, jenž nekonečné muky v pekle trpěti budou.

78. Co máme o Ježíši věřiti?

1. Ježíš jest jednorozený Syn Boha Otce.

Archanděl Gabriel nazval Ježíše Synem Božím, když Marii Panně zvěstoval, že bude matkou jeho! Otec nebeský při křtu Ježíše v řece Jordáně pravil: „Tentoť jest *Syn můj milý.*“ Před Kaifášem jmenoval se Ježíš sám Synem Božím. A poněvadž Ježíš pravil: „Já a Otec jsme jedno,“ proto má všechny božské vlastnosti jako Otec, čili stejnou božskou přirozenost a bytnost s Otcem. Otec nebeský ale nemá jiného Syna, jenž by jemu zcela rovný a od věčnosti byl. *Ježíš tedy jest jediný neb jednorozený Syn Boží.*

Katechismus proto praví: *Ježíš se nazývá jednorozený Syn Boží, poněvadž jediný jest, jenž od svého nebeského Otce od věčnosti jest zplozen.*

2. Ježíš jest pravý Bůh.

Slovy: „Já a Otec jsme jedno,“ učil Ježíš, že má tutéž božskou přirozenost a bytnost jako Otec; jest tedy pravý Bůh jako Otec. Toto učení potvrzoval zázraky, proroctvím, předpovídáním budoucích věcí a svými příklady. Proto také apoštolé věřili a učili, že Ježíš jest

Bůh. A Tomáš zvolál po vzkříšení Páně: „*Pán můj a Bůh můj!*“

Proto se Ježíši tak klaníme jako Otci a říkáme: Sláva Bohu Otci i Synu i Duchu sv. Když nejsvětější jméno *Ježíš* jmenujeme, máme se pokloniti a sice máme tuto poklonu nábožně a uctivě učiniti, neboť Ježíš sedí na pravici Otce všemohoucího, má tedy nejvyšší moc nad nebem a zemí a bude nás jednou souditi.

3. Ježíš jest pravý člověk.

Člověk pozůstává z lidského těla a z nesmrtelné duše. *Ježíš má lidské tělo*; neboť on jako každý člověk se narodil jako dítě v Betlémě v chlévě, rostl jako my lidé, jedl, pil, unavil se a spal, trpěl a umřel: všechno to ale přináleží tělu. *Ježíš má lidskou duši*; neboť sám pravil na hoře Olivetské: „Smutná jest duše má až k smrti.“ *Tato duše Ježíšova má také lidskou vůli a lidský rozum.* O tom praví písmo sv.: „Prospíval moudrostí a milostí u Boha i u lidí.“ Svou lidskou vůli podrobil Ježíš vůli svého nebeského Otce řka: „Nikoli má ale tvá vůle se staň!“ Sv. Pavel praví (k žid. 4, 15): „Ve všem jest podoben nám, zkušný, kromě hříchu.“ *Ježíš tedy má 1. lidské tělo a 2. nesmrtelnou duši a jest proto pravý člověk.*

4. Ježíš jest Bůh a spolu člověk.

Tentýž Ježíš jest, jak jsme se nyní přesvědčili a to věříme, pravý Bůh, a tentýž Ježíš jest také pravý člověk čili on jest Bůh a spolu člověk. Tudíž učí katechismus: *Ježíš Kristus jest Bůh a spolu člověk, poněvadž jest od věčnosti Bohem a poněvadž v čase člověkem učiněn jest.*

Jakožto Bůh má Ježíš jako Otec božskou přirozenost, jakožto člověk má lidskou přirozenost jako my lidé. Jakožto Bůh a spolu člověk vstoupil Ježíš na nebesa, jakožto Bůh-člověk řídí svět; jakožto Bůh-člověk zase

přijde soudit všechny lidi. Ježíš zůstane na věky Bůh a člověk, a jakožto Bůh a spolu člověk jest Ježíš druhá božská osoba. Proto jej nazýváme Bohočlověkem.

Katechismus praví: *Ježíš má skutečně božskou a skutečně lidskou přirozenost; ale obě přirozenosti jsou v jednotě osoby božské nerozlučně spojeny.* (Ježíš z vlastní moci vstal z mrtvých, tedy s tělem v hrobě byla i božská jeho přirozenost spojena; neboť lidské tělo se samo vzkřísiti nemůže).

Ponaučení: Ó jaká to čest pro nás lidi, že Ježíš lidskou naši přirozenost vzal na sebe a věčně ji podrží. Ejhle, Syn Boží stal se nám ve všem rovným, kromě hříchu. Činme vždy dobře, abychom i my jemu podobní byli.

5. Ježíš jest náš Spasitel.

Ježíš jest zaslíbeným Spasitelem světa

1. poněvadž na něm se vyplnilo všechno, co proroci o budoucím Spasiteli předpovídali;

2. Poněvadž Jan na poušti svědčil, že Ježíš jest beránek Boží, který snímá hříchy světa;

3. poněvadž Ježíš sám to řekl, když s Nikodémem a Samaritánkou rozmlouval.

Jak nás Ježíš spasil?

Hřích prvních lidí netoliko jim škodil, nýbrž i nám, jenž od nich pocházíme; on nám časnou a věčnou smrt jakož i mnoho jiného zlého na těle i na duši působil. Zvláště tímto hříchem rozum náš byl zeslaben a vůle naše více k zlému než k dobrému byla nakloněna.

Kromě hříchu dědičného mají lidé na sobě ještě hříchy jiné, kterých se sami dopustili. Bůh tedy nemohl v nás míti žádného zalíbení, my jsme byli u Boha v nemilosti a nemohli jsme proto přijíti k spasení.

Ježíš Kristus ale za nás se stal člověkem, miloval Otce nebeského nade všechno, byl poslušným až k smrti kříže. To všechno učinil za nás dobrovolně. Za naši a prvních lidí neposlušnost svou poslušností nebeskému

Otci zadosť učinil, co vlastně my jsme měli činiti, ale činiti nemohli. Tímto jeho zadosťučiněním jsme dosáhli u Boha 1. odpuštění hříchů a zasloužených trestů, 2. posvěcující milost, která nás svatými, syny Božími a dědicemi života věčného činí; 3. také nám zasloužil oněch milostí, kterých k zachovávání Božích přikázání zapotřebí máme. On osvěcuje náš rozum svým učením a milostí Ducha sv., vzbuzuje a posiluje naši vůli toutéž milostí a svým příkladem.

Tak tedy nás Ježíš Kristus od zlého hříchu vysvobodil čili vykoupil. Proto jest náš vykupitel. Říkáme také, že se nám jím spasení stalo, a proto se nazývá náš Spasitel. Ježíš jest slovo hebrejské a znamená v naší řeči tolik co Spasitel.

Katechismus učí: *Ježíš znamená tolik co Spasitel. Spasitel se nazývá, poněvadž se nám jím spasení stalo, když nás od viny trestu a hříchu, totiž od věčné smrti vysvobodil. Také Kristus, což jest tolik, jako pomazaný, se nazývá.*

Proto že Ježíš Kristus jest Bůh a Spasitel náš, přináležíme jemu, a on se proto nazývá náš Pán. Proto že Ježíš nám milosti a mnoho jiného učení zvěstoval, jest náš učitel; a proto že nám dal nejhlavnější přikázání lásky a jiné zákony, jest také náš zákonodárce.

Ježíš jest tedy: 1. jednorozený Syn Boha Otce, 2. Bůh a spolu člověk, 3. náš Spasitel, Pán, zákonodárce a učitel a náš budoucí soudce.

Všecko to věříme a vyznáváme slovy druhého článku víry, kterýž zní: *a (věřím) v Jesu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.*

Ponaučení: Vždy pamatujme na to, kdo Ježíš jest, a co za nás učinil. Bez něho bychom byli na věky ztraceni. Klanějme se a děkujme jemu za jeho neskončenou lásku; milujme ho a zachovávejme přikázání jeho, aby byl nám jednou milosrdným soudcem a nás do věčné blaženosti přijmouti ráčil.

79. Duch svatý.

1. Seslání Ducha sv.

Po nanebevstoupení Páně očekávali apoštolé, až k nim Duch sv. přijde, jak mistr jejich nařídil. Deset dní se, postili, modlili a Ducha sv. vzývali. Vnuknutím Ducha sv. se stalo, že na místo Jidášovo zvolili učenníka Matěje za apoštola. Desátého dne po nanebevstoupení Páně, když židé slavnost letnic konali, byli všichni apoštolé spolu ve večeradle. Pojednou stal se zvuk s nebe jako zvuk přicházejícího prudkého větru a naplnil všecken dům. I ukázali se ohnivé jazykové a posadili se na hlavu jednoho každého apoštola, a naplnění jsou všichni Duchem svatým.

Nyní najednou zcela dobře věděli veškeré učení Ježíšovo a všechno, co měli kázati. Srdce jejich naplněno jest velikou horlivostí, tak že Ježíše a své bližní milovati počali a učení jeho všude hlásati toužili; i počali hned mluviti rozličnými jazyky, kterých dříve ani neznali.

Ke slavnosti letnic shromáždilo se v Jerusalemě velmi mnoho židů z rozmanitých krajin, kteří mluvili všelikými jazyky; tito když uslyšeli hřmot, přiběhli v udivení před dům, v němž byli apoštolové, aby věděli, co to znamená. Tu slyšeli apoštoly ve všelikých řečích Boha velebiti, a divili se, poněvadž jeden každý v své mateřské řeči jich mluviti slyšel. I zvolali: »Co jest to? Všichni ti muži, apoštolové, jsou s Galilee, a my jeden každý slyšíme jich mluviti v jazyku svém?«

I povstal Petr, dal znamení rukou, aby se všichni utišili, a počal pak k okolostojícím mluviti takto: »Bůh seslal Ducha svého, jakožto proroci předpověděli. Slyšte tedy židé. Ježíš, který mezi vámi tak veliké zázraky činil, jak sami víte, a kterého vaši představení ukřižovati dali, tent Ježíš nezůstal v hrobě, on vstal z mrtvých; toho my všickni svědkové jsme, protože jsme ho po jeho vzkříšení viděli. On vstoupil na nebesa a v tuto chvíli nám poslal

Ducha svatého. A nyní slyšte! Toho Ježíše, jehož jste na kříž přibyli, učinil Bůh Pánem a Spasitelem celého světa.«

Mnozí z přítomných uvěřili slovům sv. Petra a plni jsouce úzkosti nad hříchy svými volali: »Bratří, což máme činiti?« Petr odpověděl: »Čiňte pokání a pokřtíte se dej jeden každý ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů, pak přijmete i vy Ducha svatého.«

Z příběhu toho se učíme, že jest Duch svatý. O něm pravil anděl Gabriel k Marii Panně: »Duch sv. to učiní, že počneš syna.« Tentýž Duch sv. při křtu pána Ježíše ve způsobu holubice viditelně sestoupil na něho. Tohoto Ducha sv. přislíbil Ježíš svým apostolům těmi slovy: »Až přijde Utěšitel, Duch sv., naučí vás vši pravdě, a připomene vám všechno, cokoliv mluvil jsem vám.« (Jan 14, 26.) O tomto Duchu sv. mluvil Ježíš, když řekl: »Křtíte je ve jménu Otce i Syna i *Ducha svatého*.«

2. Co působil Duch sv. v apostolích.

Duch sv. vstoupil na apostoly ve způsobu *ohnivých* jazyků. K čemu jest oheň? On *osvěcuje, zahřívá a čistí* (třídí na p. kovy od všech příměsků). K čemu zvláště potřebujeme jazyk? *K mluvení*. Podobně Duch sv. v apostolích působil; neboť

1. *Osvítil jejich rozum*, tak že pak učení Ježíše Krista zcela dobře rozuměli a tudíž toto učení jiným náležitě hlásati mohli.

2. *srdce jejich naplněno (rozníceno) láskou k Bohu*, k Ježíši a jeho učení, k bližnímu svému, tak že měli tu největší horlivost a toužebnost, učení Ježíšovo všem lidem hlásati.

3. Duch sv. *očistil jich od všelikých chyb* (hněvu, závisti, pomsty atd.), které dosud měli. On *slabou jejich vůli v dobrém utvrdil*; nyní by byli raději všechno na světě ztratili, než aby proti vůli Boží a Ježíšově jednali. Když jednou nejvyšší rada židovská jim kázati zapověděla, odpověděli bez strachu a bázně: »My nesmíme mlčeti, musíme více Boha poslouchati než lidi.«

Říkáme tedy: *Duch sv. utvrdil jejich vůli, čili učil a vzbuzoval jich, aby podle vůle Boží jednali.*

4. *Dal jim své dary, kterých jest sedm a sice: 1. dar moudrosti, 2. rozumu, 3. rady, 4. síly, 5. umění, 6. pobožnosti, 7. bázně Boží.*

5. Apostolové nyní Boha a Ježíše Krista milovali nade všechno a s nevýslovnou radostí o něm kázali; na duši byli očištěni od svých chyb a hříchů, tak že se Bohu líbili t. j. oni byli svatí, a poněvadž Duch sv. jich svatými učinil, říkáme, že *jich posvětil.*

6. Duch sv. působil, že apostolové ve všech řečích mluvití a zázraky činiti mohli; na p. Petr a Jan přišli jednou do chrámu, aby se tam modlili; i viděli tu chromého, kterýž seděl u dveří chrámových a žebрал. Petr řekl jemu: „Zlata a stříbra nemám; ale co mám, to ti dám. Ve jménu Ježíše Krista, Pána našeho, vstaň a chod!“ I vstal tento a byl zdrav.

3. Kdo jest Duch svatý?

Poněvadž Duch sv. apostoly posvětil, svatými učinil, tedy jest sám *nejvyšší svatý a všemohoucí* a pak také proto, že učinil ten zázrak, že apostolové všechny řeči znali, kterým se nikdy prvé neučili, jest všemohoucí; protože apostoly učil vši pravdě, jest *nejvyšší pravdomluvný* a poněvadž jim všechno, co Kristus Pán jich učil, připomenul, jest *vševědoucí*. Všemohoucí, vševědoucí, nejvyšší svatý a pravdomluvný býti může jen Bůh, neboť jsou to vlastnosti božské, tedy Duch sv., jenž tyto vlastnosti má, jest pravý Bůh jako Otec a Syn. Tomu učí písmo sv.: „Tři jsou na nebi, kteří svědectví vydávají: Otec, Slovo (Syn) a Duch sv. a tito tři jsou jedno (jeden Bůh).“ Poněvadž Duch sv. vždy na třetím místě se jmenuje, jest třetí božskou osobou.

Katechismus učí: *Duch sv. jest třetí božská osoba, on jest pravý Bůh.*

4. Co působí Duch sv. v nás?

Všecko, co Duch sv. působil v apostolích, působí také v nás; toliko dar cizích jazyků a zázraků nám nedává. Jen některým lidem i tento dar dává, když to za dobré uzná. Katechismus proto praví: 1. *Duch sv. posvěcuje nás ve svátosti křtu a pokání, a kolikrátkoli ostatní svátosti hodně přijímáme.* 2. *On osvěcuje náš rozum, učí a vzbuzuje nás, abychom jednali podle vůle Boží; uděluje nám své dary.* 1. Dar *moudrosti* jest milost Ducha sv., kterouž poznáváme, čehož nám k dosažení života věčného zapotřebí jest: totiž abychom dobré činili a zlého se varovali. 2. Dar *rozumu* jest milost Ducha sv., kterouž náležitě poznáváme, co dobré a Bohu milé jest, dobré od zlého snadně rozeznáváme. 3. Dar *rady* jest milost Ducha sv., kterouž v pochybných případech sobě a jiným dobře raditi můžeme, abychom my a jiní ke spasení přijíti mohli. 4. Dar *síly* jest milost Ducha sv., kterouž býváme posílněni, abychom dobré činili, byťby nám to i obtížné bylo, a zlého se varovali, byťby nám to příjemné a snadné bylo. 5. Dar *umění* jest milost Ducha sv., kterouž učení Ježíše Krista náležitě a dokonale poznáváme. 6. Dar *pobožnosti* jest milost Ducha sv., kterouž toliko v lásce a zalíbení Božím svou spokojenost a blaženost nalazáme. 7. Dar *bázně Boží* jest milost Ducha sv., kterouž se ničeho více nebojíme, než abychom Boha, svého nejsvětějšího a nejlaskavějšího Otce nějakým hříchem neurazili.

Ponaučení: 1. Duch sv. jest pravý Bůh, tedy se jemu musíme tak klaněti jako Otci a Synu. To činíme, když děláme kříž a říkáme: „Sláva Bohu Otci, i Synu, i Duchu svatému.“

2. Duch sv. osvěcuje náš rozum a k dobrému nás vzbuzuje, pročť ho musíme za to prositi, když něco dobrého činiti chceme, poněvadž bez jeho pomoci a milosti nic učiniti nemůžeme. Zvláště před modlením, učením a zpovědí máme ho za pomoc prositi; velmi nábožně máme Ducha sv. před zpovědí vzývati, abychom ji dobře vykonali a Bohu se zalíbili. Také

před vyučováním musíme vroucně k Duchu sv. se modlití, aby nás osvětlil a nás všemu dobrému ústy učitele naučil.

Památku seslání Ducha sv. na apostoly a také na nás slavíme ve slavnost Ducha sv. (Svato-Dušní) a pak, když se třetí desátek radostného růžence modlíme a říkáme: „Kterýž ráčil Ducha sv. seslati.“ Ve dvou posledních desátcích tohoto růžence uctíváme památku, že Bůh Marii Pannu, jak nám ústní podání vypravuje, i s tělem i s duší do nebe vzal a ji vši slávou korunoval; proto se modlíme: „Kterýž ráčil Pannu Marii na nebe vzíti — kterýž ráčil Pannu Marii na nebi korunovati.“

Co o Duchu sv. věříme, obsahuje se v osmém článku víry, kterýž zní: *Věřím v Ducha svatého.*

5. a.) Co jest milost Boží a b) jak posvěcuje nás Duch svatý.

a) *O milosti.* Hospodář jest povinnen dělníkovi mzdu dáti, kterou sobě za práci zasloužil. Pakli ale hospodář dělníkovi více dá, než zasloužil, aneb jinému něco dobrého dá, kterému to dáti povinnen není, tu nazýváme takové dary *milost*. *Milost vůbec jest nezasloužený dar.*

Bůh dal nám nesmrtelnou duši s rozumem, s svobodnou vůlí a svědomím, a sice, než jsme něco dobrého učinili, ano než jsme ho poznali aneb než jsme za něco dobrého prositi aneb to činiti mohli. (On dal našemu tělu sílu, zdraví atd.) Tyto dary jsme ničím nezasloužili, a proto je jmenujeme *milosti*. *Všechny dary, které každý člověk od narození má, se jmenují milosti přirozené.* Rozum svobodná vůle a svědomí (síla, zdraví) jsou tedy přirozené milosti.

Dle slov Ježíše Krista, která mluvil k Nikodémovi, musí člověk napřed pokřtěn býti, aby vejíti mohl do království nebeského. Bez křtu nemůžeme svým rozumem, svou vůlí a svým svědomím spasení býti; protože hřích prvopočátečný na sobě máme, Bohu nemilí, věčného trestu hodní jsme, a protože naše vůle více k zlému než dobrému k nakloněna jest, t. j. svatá není. Avšak do

království nebeského mohou vejíti jen svatí. Poněvadž ale křtem sv. do království nebeského vejíti můžeme, tedy křest působí: a) odpuštění hříchu prvopočátečního a všech jiných hříchů, b) odpuštění časných i věčných trestů a c) nás posvěcuje.

Tyto tři dary, které křest působí, týkají se duše, jsou tedy *vnitřní darové*. (Zdraví, síla týkají se těla a jsou proto zevnitřní darové). Svým rozumem a svou vůlí jsme těchto darů nemohli dosáhnouti, nemáme jich od narození, nýbrž Bůh Duch sv. nám jich uděluje a proto se nazývají *dary nadpřirozené*. Tyto dary jsme si rovněž tak málo zasloužiti mohli, jako rozum a vůli, ony se nám udělují jen skrze zásluhy našeho Vykupitele. *Bůh tedy nám je dává bez naší zásluhy. Všecky vnitřní nadpřirozené dary, které nám Bůh bez naší zásluhy dává, jmenujeme milosti nadpřirozené.* Jaké asi milosti Duch udělil sv. apostolům.

b) *Jak posvěcuje nás Duch svatý?* Milost, kterou křest svatý působí, jest tedy milost nadpřirozená a protože nás svatými činí čili posvěcuje, jmenuje se *milost posvěcující*. Ona působí a) odpuštění hříchů, b) odpuštění časných a věčných trestů a c) posvěcuje naši vůli (vzbuzuje a sílí nás, abychom dobré chtěli a činiti mohli). Tyto milosti nám Duch sv. vlívá. I ve svátosti pokání dosahujeme posvěcující milosti, neboť Bůh nám i tu hříchy odpouští a nás posvěcuje, pakli svých hříchů litujeme, úplně z nich se zpovídáme, také opravdovou vůli máme se polepšiti a zadosť činiti, jak jsme se o tom v příběhu o marnotratném synu přesvědčili. Taktéž posvěcující milost ve svátosti pokání působí a uděluje nám Duch sv. Jsme-li křtem sv. a pokáním od Ducha sv. posvěceni, pak jsme dítky Boží. Než býváme biřmováni, aneb než k svatému přijímání přistupujeme, aneb než jinou svátost přijmouti chceme, musíme skrze svátost pokání již posvěceni býti čili milost posvěcující míti,

pak nás hodné přijímání jiné svátosti ještě více posvěcuje čili milost posvěcující v nás rozmnožuje.

Katechismus učí: *Duch sv. nás posvěcuje, když nás vlitím posvěcující milosti dítkami Božími činí, aneb posvěcující milost v nás rozmnožuje.*

Když jsme na křtu sv. a v pokání posvěcující milost obdrželi, musíme dobré také skutečně činiti čili příkázání Boží zachovávat. To však nemůžeme, pakli nám Ježíš Kristus k tomu své pomoci neudělí, jak sám to přislíbil. On ale nám pomáhá dobré skutky činiti skrze Ducha sv., kterýž apostoły osvětil a vůli jejich k dobrému povzbudil a posilnil. *Milost Ducha sv., kteráž nás k dobrým skutkům vzbuzuje a, když dobré skutky činíme, nás při tom posilňuje, nazývá se milost skutečná.* Tuto milost dává všem, kteří v posvěcující milosti jsou a za ni prosí. Hříšníkově uděluje milost k pokání a všem takové milosti, jakých potřebují. „Proste, a bude vám dáno,“ praví Ježíš.

80. Nejsvětější Trojice.

Již jsme tedy poznali tři božské osoby, o kterých Ježíš učil, a které v nebi svědectví vydávají, Otce, Syna a Ducha svatého. Otec má všechny božské vlastnosti čili božskou přirozenost a bytnost. *Proto jest Otec pravý Bůh, Syn jest pravý Bůh a Duch sv. jest pravý Bůh. Avšak tyto tři božské osoby jsou jen jeden Bůh.* Jak tomu Ježíš učil: „Tito tři jsou jedno.“

Katechismus praví: *Jest toliko jeden Bůh, kterýž jest sám od sebe nejdokonalejší bytnost. Jsou tři božské osoby. První božská osoba se jmenuje Otec, druhá Syn a třetí Duch svatý. Ty tři božské osoby jedním jménem nazýváme: Nejsvětější Trojici. Katolický křesťan vyznává nejsvětější Trojici znamením sv. kříže, když děláje kříž každou z těch tří božských osob jmenuje. Krom toho katolický křesťan znamením svatého kříže také vyznává, že Ježíš Kristus, když na kříži umřel, nás svou smrtí vykoupil.*

„Ve třech osobách jest jeden Bůh,
Totiž Otec, Syn a svatý Duch,“

Ponaučení: Nejsvětější Trojici nemůžeme pochopiti; avšak pokorně se jí klaníme. Za všechno, co jsme a máme, musíme děkovati nejsvětější Trojici. Bůh Otec nás stvořil, Bůh Syn nás vykoupil a Bůh Duch sv. nás posvěcuje. Za tyto převelké dary děkujeme trojedinému Bohu, milujme jej a přičiňme se, abychom věčně spasení býti, dobrotivého Boha věčně chváliti a velebiti mohli. Sláva Bohu Otci i Synu i Duchu svatému, jakož byla na počátku, nyní a vždycky až na věky. Amen.

81. Svatá katolická církev.

1. Apostolové jsou náměstkové Ježíšovi a představení všech pravověrných křesťanů.

Po nanebevstoupení Páně kázali apostolové učení jeho. K tomu jim Ježíš sám dal moc, neb pravil k nim: „Jak mne poslal Otec, tak já posílám vás“ t. j. tutéž moc, kterou mi dal Otec, dávám já vám. Avšak Ježíš také jim přikázal, aby učili a křtili, a pokřtěné k zachovávaní jeho přikázání napomínali, když řekl jim: „Jděte a uče všechny národy a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., a uče je zachovávatí všechno, cokoli jsem přikázal vám.“ Krom toho při poslední večeři jim nařídil: „To činíte na mou památku,“ tedy ustanovil, aby oběť mše svaté konali. V slavnost velikonoční dal jim moc a rozkaz, hříchy odpouštěti neb zadržeti. Řekl také jednou apostolům: »Cožkoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.« To znamená: Všecko, co na zemi přikázete a zapovíte, bude tak platné, jakobych já sám to přikázal neb zapověděl. Apostolové měli tedy tu moc, přikázání dávatí aneb je zase zrušiti.

Poněvadž apostolové úplnou moc Ježíšovu měli, zkrátka po jeho nanebevstoupení na místě jeho ustanovení byli

čili místo Ježíšovo zastupovali, také se jmenují *náměstkové neb zástupcové Ježíšovi*.

Hned v slavnost židovských letnic, když Duch sv. na apostoly přišel, počali kázati. 3000 židů věřilo všechno, co jim apostolové k věření představili a dali se pokřtiti (pokřestiti). *To byli první křesťané; neboť křesťan jest ten, který přijal křest a slíbil, že všechno věřiti a zachovávatí bude, co Kristus učil.*

Křesťané také se nazývají *věřící*, a ti křesťané, kteří všechno věří, co apostolové k věření představili a co nyní jejich nástupcové k věření představují, jmenují se křesťané pravověřící. V rodině má otec moc nad všemi jejími údy, ve škole má učitel moc nad všemi žáky. *Kdo vůbec nad jinými moc má, nazývá se jejich představený.* Otec tedy jest představený své rodiny, učitel jest představený své školy. *Ježíš dal apostolům veškerou moc nad všemi pravověřícími křesťany; apostolové jsou proto představení všech pravověřících křesťanů.*

2. Petr byl hlavou apostolů a všech pravověřících křesťanů.

V rodině, v obci jest představený; jednotlivé země mají více představených. Nad všemi těmito představenými jest někdo ustanoven, kterýž nad nimi a nad jejich poddanými nejvyšší moc má. Toho nazýváme prvním představeným čili nejvyšší hlavou. U nás jest císař nejvyšší hlavou v celé říši. Pokud Ježíš na zemi přebýval, byl on viditelnou hlavou apostolů a všech pravověřících křesťanů. Než na nebesa vstoupil, ustanovil svatého Petra viditelnou hlavou apostolů a všech pravověřících křesťanů. To se stalo takto :

V Galilei tázal se Ježíš jednou apostolů: »Za koho považují lidé Syna člověka?« Apostolové odpověděli: »Někteří tebe považují za Jana křtitele, jiní za nějakého proroka, kterýž vstal v mrtvých.« Řekl pak Ježíš: »A za koho vy mne považujete?« I odpověděl Petr ve jménu

ostatních apostolů: »Ty jsi Kristus, Syn Boha živého!« Tato pevná víra Petrova zalíbila se Pánu i řekl pak k němu: »Tělo a krev nezjevilo tobě toho, nýbrž Otec můj, kterýž jest v nebesích,« t. j. ty to nevíš ze svého rozumu, nýbrž ty to pevně věříš, poněvadž Otec můj nebeský tobě k tomu milost dal: „*Pročež pravím tobě, ty jsi Petr, to jest skála, a na té skále vzělám církev svou, a brány pekelné nepřemohou ji.*“ Slova ta mluvil Ježíš v podoběnství a chtěl jimi říci toto: Církev se podobá nějakému stavení. Než se počne stavěti, nejprvnější a nejpotřebnější k tomu jest pevný základ, na kterém se stavení stavěti má; a když dostaveno jest, stojí pak pevně, a jest-li základ takového stavení skála, pak stojí nesmírně pevně. Poněvadž Kristus Petrovi pravil; »Ty jsi skála a na té skále vzělám církev svou,« tu chtěl těmi slovy říci: Poněvadž ty milostí nebeského Otce tak pevnou víru máš, pravím tobě: jako při stavení to nejprvnější a nejpotřebnější jest základ, tak budeš ty v mé církvi nejpotřebnější a nejprvnější, čili *ty budeš hlavou všech apostolů a všech pravověřících křesťanů.*

To také apostolové a všichni věřící věděli. Proto v písmě sv. od svatých evangelistů svatý Petr vždy první mezi 12 apostoly jmenován bývá.

3. Biskupové a kněží jsou praví (řádní, náležití) nástupci apostolů.

Dle rozkazu svého mistra nekázali apostolové učení jeho toliko v Jerusalemě a v zemi židovské, nýbrž i v rozličných krajinách a s pomocí Boží velmi mnoho lidí na pravou víru obrátili. Avšak sami nemohli všude býti a zůstat; pročez si zvolili z věřících takové muže, kteříž velmi pobožní a v náboženství velmi dobře vyučení byli a jiné ve svatém učení vyučovati mohli. Na tyto muže vyzkládali ruce své, modlili se nad nimi a odevzdali jim úplnou moc, kterouž od Ježíše obdrželi, tedy i tu moc, aby jako apostolové své náměstky a nástupce si voliti mo-

hli. Ježíš to apostolům přikázal, když řekl jim: »Jak mne Otec poslal, tak i já posílám vás,« t. j. jak já vás jsem zvolil za náměstky své, tak i vy sobě máte voliti náměstky a nástupce. A Ježíš to proto nařídil, poněvadž jeho učení a svátosti až do skonání světa setrvati mají.

Ti, kteří úplnou moc apostolů obdrželi, jmenují se biskupové. A když později počet věřících se více a více množil, dali apostolové biskupům kněze za pomocníky; kněží měli kázati, křtiti, obět mše sv. konati a zpovídati. *Praví, řádní nástupci apostolů jsou tedy biskupové a kněží.*

4. Římští papeži jsou řádní, praví nástupcové sv. Petra a viditelná nejvyšší hlava všech pravověřících křesťanů.

Petr hlásal slovo Boží z počátku v Jerusalémě, pak v městě Antiochii, naposledy ale žil jakožto hlava apostolů a všech pravověřících křesťanů 25 let v městě Římě, kdež ukřižován jest. Od smrti jeho jest tedy biskup římský řádný, pravý nástupce sv. Petra, kterýž také římský papež se nazývá. Od sv. Petra až na nynějšího Pia IX. počítáme 257. římských papežů; a jako Petr byl viditelnou nejvyšší hlavou všech apostolů a všech pravověřících křesťanů, tak jest i římský papež viditelnou nejvyšší hlavou všech biskupů a kněží a všech pravověřících křesťanů.

5. Pravá církev Ježíše Krista jest neomylná.

Ježíš předpověděl apostolům svým, že brzy po jeho odchodu k Otci povstanou falešní učitelové, kteří nebudou učit, čemu Ježíš učil a co apostolové kázali. I stalo se tak. Někteří křesťané od těchto falešných učitelů se nechali svést a uvěřili bludům jejich, a proto nazváni jsou křesťané bloudící čili bludaři. Toliko křesťané, kteří všecko věřili, co papež a jeho biskupové a kněží, jakožto praví nástupcové sv. Petra a apostolů, učili, nazváni jsou pravověřící; falešní učitelové čili bludaři a jejich přívr-

ženci, pakli ve svém bludu tvrdošijně setrvali, od papeže a biskupů ze společnosti všech pravověřících křesťanů vyvrženi byli. A tak se stává až dosud, když noví bludaři povstanou.

Apostolům přikázal Ježíš, aby učení jeho hlásali a řekl jim: »Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.« Slova ta znamenají: Já vám a vašim nástupcům až do skonání světa pomáhati budu, abyste moje učení úplně a bez bludu zvěstovati mohli. Pročež také pravil: »Duch sv., Duch pravdy zůstane s vámi na věky.« A proto věříme, že papež a všichni s ním spojení biskupové jakožto praví nástupci apostolů nikdy v učení Ježíše Krista se nemýlí čili, že jsou neomylní. Učení toto musí vždycky zůstati také jednotejné, protože Ježíš pravil: »Učte je zachovávatí všecko, cožkoli přikázal jsem vám.« —

Papež, biskupové a kněží jmenují se *církev vyučující*, protože učení Ježíšovo hlásají. Všichni pravověřící křesťané vespolek se jmenují *církev se učící*, protože učení Ježíšovo od církve vyučující se učiti musejí, pakli je věděti a věřiti mají, aby byli spaseni. Za našich časů přebývá na celé zemi velmi mnoho pravověřících křesťanů, kteří římského papeže za svou viditelnou nejvyšší hlavu uznávají a všude jednotejné učení vyznávají a jednotejných svátostí užívají. A těchto velmi mnoho pravověřících křesťanů jmenujeme shromáždění.

*Shromáždění všech pravověřících křesťanů, jenž mají jednu viditelnou nejvyšší hlavu, římského papeže a jednotejné učení vyznávají a jednotejných svátostí užívají, jest pravá církev Ježíše Krista. *)*

*) **Poznámka:** Shromáždění římského papeže a biskupů na jednom místě jmenuje se sněm církevní. Co takový sněm k věření představí, jest učení neomylné; nebo jak jsme slyšeli, Ježíš sám skrze Ducha sv. papeže a biskupy v učení řídí a spravuje.

6. Čtvero znamení pravé církve Ježíše Krista.

Abychom pravou církev Ježíšovu poznali a od nepravých církví rozeznati mohli, dal jí Ježíš čtvero znamení, kteráž jsou:

a) *Pravá církev jest apostolská.*

Apostola Petra ustanovil Ježíš viditelnou nejvyšší hlavou své církve. Viditelná nejvyšší hlava pravé církve Ježíše Krista musí tedy vždy býti řádný, pravý nástupce sv. apostola Petra, čili *ona musí býti apostolská.*

Apostoły Ježíš ustanovil představenými církve a chtěl, aby oni sv. Petra za svou nejvyšší hlavu uznávali. Představení pravé církve Ježíše Krista musejí tedy býti praví, řádní nástupci apostolů a řádného nástupce sv. Petra za svou nejvyšší hlavu uznávati, čili *oni musí býti apostolští.* Slovem všichni představení pravé církve Ježíšovi musí býti řádnými nástupci apostolů. Neboť jen apostolům a jejich nástupcům čili církvi vyučující přislíbil Ježíš, že pomocí Ducha sv. neomylná, a věřiti a učiti bude, co apostolé věřili a učili. Poněvadž tak ale činí, *jest tedy celá církev apostolská.* Takovou církev chtěl Ježíš a toto znamení jí dal.

Katechismus dí: *Pravá církev jest apostolská, poněvadž 1) apostolé dle rozkazu Ježíše Krista jeho učení po celém světě rozšiřovali, 2) její představení jsou řádnými nástupci apostolů a 3) učí a věří, co apostolé věřili a učili.*

Toto první znamení nalazáme jen v naší církvi; neboť její nejvyšší hlavou jest římský papež, řádný nástupce sv. apostola Petra; *tedy nejvyšší hlava naší církve jest apostolská.* Všichni biskupové naší církve od římského papeže bývají ustanoveni, řádně svěceni, a s apostolskou nejvyšší hlavou církve, s papežem jsou spojeni; protož jsou řádní nástupcové apostolů čili *apostolští.* Všichni kněží naší církve bývají do těchto apostolských biskupů svěceni a posláni, a tu-

diž jsou také apostolští. Slovem, všichni představení naší církve jsou apostolští čili řádní nástupcové apostolů. A proto že Ježíš toliko jim Ducha sv. do skonání světa přislíbil, tudíž učí naše církev milostí Ducha sv. všechno to, co apostolé věřili a učili; tedy i my (církev se učící) věříme všechno, co apostolé věřili, a proto jsme i my v církvi apostolské.

b) Pravá církev jest katolická čili všeobecná.

Ježíš pravil apostolům svým: »Jděte do *veškerého světa a učte všechny národy, učte je zachovávatí všechno, cokoli přikázal jsem vám.*« Z toho učíme se, že 1) Ježíš založil svou církev pro všechny lidi a pro všechny časy, 2) tato církev všechno učí, co Ježíš učil a co apostolé kázali, 3) bez přetržení vždycky setrvati musí. Pakli některá církev tak zřízena jest, pak se jmenuje katolická či všeobecná, a tu poznáváme, že Ježíš toto znamení své církvi vštípil. *Pravá církev jest katolická.*

Jen naše církev jest katolická; ona jest, jak nás první znamení přesvědčilo, apostolská, kteráž od Krista pro všechny lidi a časy ustanovena byla; ona od časů apostolů až podnes bez přetržení setrvala, její nynější nejvyšší hlava, Pius IX., jest v nepřetržené řadě papežů 257. nástupce sv. Petra, tudíž učí také naše apostolská církev *všechno*, co Ježíš učil a apostolé kázali, *ona jest katolická.*

c) Pravá církev jest svatá.

Ježíš Kristus, Bůh-člověk, sám nejvyšší svatý, zanechal své církvi svaté své učení, svaté své svátosti, aby lidé svaté jeho učení přijali a věřili, svatých svátostí pilně užívali, s milostí Boží jeho učení zachovávali a takto svatí a spaseni byli.

Zakladatel pravé církve tedy jest svatý, její učení jest svaté, ona své údy vede k svátosti, a proto musí také vždy svaté míti. Je-li tomu tak, pak jest církev

svatá. I toto znamení obdržela pravá církev Ježíše Krista. Jen naše katolická a apostolská církev má toto znamení. Nepřetržená řada jejích představených, kteříž jsou řádní nástupci apostolů, sáhá až k Pánu Ježíši. Tenť jest její zakladatel a svatý, její učení, kteréž jest apostolské, jest svaté, její svátosti jsou svaté, ona svoje údy vede k svátosti, a v každé době měla také svaté, kteréž pak Bůh všelikými zázraky za jejích živobytí a po smrti oslavil.

d) Pravá církev jest jedna.

Kristus řekl apostolům: »Učte je zachovávat *všecko, cožkoli* jsem přikázal vám.« Apostolé a jejich nástupcové měli tedy vždycky jednotejné učení Ježíše Krista kázati, zachovávat i jednotejných svátostí užívati. Před svým utrpením napomínal ještě apostoly, aby vždycky jeho učení pevně se drželi. Aby toto tím snadněji se státi mohlo, ustanovil sv. Petra v církvi své viditelnou nejvyšší hlavou, kteráž by nad jednotou učení jeho bdíti mohla.

Ježíš tedy chtěl, aby jeho církev měla jen jednu viditelnou nejvyšší hlavu, jednotejné učení vyznávala, jednotejných svátostí užívala a jednotejné služby Boží konala. Je-li tomu tak, pak jest tato církev jedna. I toto znamení má církev naše a proto říkáme: čtvrté znamení církve právě jest, že jest jedna.

Tomu nás také učí 1. 2. a 3. znamení církve. To-liko naše svatá, katolická a apostolská církev toto znamení po všechny časy zachovala, ačkoliv v rozličných dobách rozličné bludné učení povstalo.

O tuto jednotu právě církve pečuje Ježíš skrze Ducha sv. a římského papeže. Proto *pravou církev také nazýváme římskou*, poněvadž římský papež její nejvyšší hlavou a církev římská hlavou všech ostatních církví a prostředek jednoty jest.

Ježíš pravil apostolům: »Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa;« pokud na zemi přebýval, vi-

ditelným způsobem s církví byl, ji řídil a spravoval. Avšak i nyní a vždy jest Ježíš s církví jak přislíbil; avšak protože po svém nanebevstoupení způsobem viditelným na zemi nepřebývá, tedy svou církev neviditelně řídí a spravuje čili *Ježíš jest neviditelnou nejvyšší hlavou církve.*

Jelikož jen *jedna pravá církev* jest, tedy *jen tato nás může k spasení přivésti*, poněvadž jen ona má pravé učení a pravé svátosti. A k spasení přijdeme, pakli všecko věřiti a zachovávatí budeme, co ona nám k věření a zachovávání představuje.

Tudíž učí katechismus: *Jedna toliko jest pravá církev, kromě které spasení doufati nelze.*

My jsme údové této pravé církve. *Ona jest jedna, svatá, všeobecná čili katolická a apostolská. Ona jest, jak katechismus praví, viditelné shromáždění všech pravověřících křesťanů pod jednou viditelnou nejvyšší hlavou, římským papežem, jenž jednotejné učení vyznávají, a jednotejných svátostí užívají.*

Církev v písmě sv. často *královstvím* se nazývá, poněvadž jako v království pozemském jedna nejvyšší hlava, úřady, zákony a poddaní jsou, tak i v církvi katolické jest jedna nejvyšší neviditelná hlava Ježíš Kristus a nejvyšší viditelná hlava římský papež, úřady a přikázání, kteráž věřící zachovávatí mají, jim poddaní jsou.

Církev se jmenuje *království nebeské*, protože její zakladatel s nebe na svět přišel, v nebi sedí na pravici Otce a neviditelným způsobem odtud církev řídí a spravuje a poněvadž ona nám cestu do nebe ukazuje.

Ponaučení: Ó jak šťastni jsme, že v pravé církvi Kristově se nacházíme. V ní najisto můžeme spasení dojíti, pakli sami chceme. Svatá církev o nás pečuje jako dobrotivá matka. Ona nás na křtu sv. z hříchu dědičného očistila, posvětila, ona nás vyučuje a vychovává, hříchy nám odpouští a v dobrém nás utvrzuje. Protože nám tak velice skrze své sluhy — kněze — dobře činí a nás miluje, milujme ji a její sluhy, ctíme a poslouchejme ji; modleme se za ni, aby Bůh ji daleko široko rozšířiti a zachovati ráčil. Jen když tak hod-

nými dítkami jejími budeme, dojdeme spasení. Sv. Cyprian praví: „Kdož nemá církev Kristovu za svou matku, nemůže Boha mítí za svého Otce.“

82. Písmo sv. a ústní podání nového zákona.

Mnohé věci, které Ježíš konal a učil, sepsali apoštolé a jejich učenníci, a tak je katolické církvi zanechali. Při tom sepsání taktéž Duch sv. jim nápomocným byl, aby se nemýlili a toliko čistou pravdu sepsali. Od těchto sv. mužů máme 27 kněh: čtyry evangelia a sice od sv. Matouše, Marka, Lukáše a Jana, skutky apostolské od sv. Lukáše, vícero epistol či listův od sv. Petra, Pavla, Jana, Jakoba a Judy, zjevení čili proroctví o vítězství církve katolické od sv. Jana. Všechny tyto knihy, které apoštolové a jejich učenníci pomocí Ducha sv. sepsali, a které nám církev katolická neporušené zachovala, je vykládá a vysvětluje, jmenujeme *písmo svaté nového zákona*.

Mnohé jsou však věci, které Kristus Pán zvěstoval, ale apoštolové je nesepsali, nýbrž toliko ústně kázali čili podávali. Od nich zdověděli se pak toto učení biskupové a kněží a ti zase věřícím je ústně podávali. Proto nazýváme to učení *ústné podání*. Později teprv bylo ústné podání od církve vyučující (zvlášt sv. Otců) také sepsáno. Písmo sv. se nezmiňuje o svěcení neděle, o křtu dítek; to ale víme z ústného podání.

83. Víra katolická.

Ze všeho co jsme dosud slyšeli, víme, že Bůh lidem v rozličných dobách a rozličným způsobem se zjevil. Napřed se zjevil prvním lidem, pak arciočcům, potom skrze Mojžíše a proroky lidu israelskému. Naposledy zjevil se Bůh skrze svého Syna, Ježíše Krista a skrze apostoły všem lidem.

Musíme všechno věřiti, co Bůh zjevil, poněsadě Bůh věčná pravda a neskončená moudrost jest, která ani oklamati, ani oklamána býti nemůže.

A Ježíš Kristus, Syn Boží, založil svatou katolickou a neomylnou církev, kteráž nás učí, nám všechno představuje, co Bůh od začátku až do časů apoštolů zjevil, nechť jest to napsáno v písmě sv. aneb obsaženo v ústním podání. Jí musíme tedy věřit, chceme-li vědět, co Bůh zjevil, t. j. musíme křesťansky katolicky věřit. *Katechismus proto praví: Křesťansky katolicky věřit jest: všechno za pravé mít (držet), co Bůh zjevil, a co církev katolická k věření představuje, nechť jest to psáno neb není.*

Veškeré učení, které nám církev k věření představuje, také nazýváme víru. N. př. říkáme: víra nás učí, že Bůh stvořil svět. Celá víra katolické církve krátce obsažena jest v snešení neb vyznání apostolském, kteréž z 12 dílů neb článků pozůstává.

Toto snešení aneb vyznání slove *apostolské*, poněvadž od apoštolů pochází a to, co apoštolé věřili a učili, v sobě obsahuje.

Poznámka: Z ústního podání víme, že apoštolé, než se do rozličných končin světa rozešli, ještě jednou v Jerusalemě se shromáždili a toto vyznání víry, kteréž apostolské se nazývá, sestavili, aby pravověřící křesťané všech zemí jednotejné vyznání měli, jak to i skutečné od nejstarších časů bylo.

84. Víru musíme svými skutky ukazovati a také ústy veřejně vyznávat.

a) Ježíš přikázal apoštolům, aby ne toliko učení jeho lidem zvěštovali, nýbrž aby je také učili, učení jeho zachovávali. A sv. apostol Jakob praví (2, 14.): »Co prospěje, bratři moji, praví-li kdo o sobě, že má víru, a nemá skutků? Zdaliž jej bude moci víra (sama bez skutků) spasiti?« Protož musíme také všechno činiti, čemu nás víra učí, chceme-li dojíti spasení, jinak by nám pouhé věření v srdci nic neprospělo. Tedy musíme na p. se modliti, mši sv. slyšeti, nejsvětější svátosti oltářní se klaněti, svaté svátosti přijímati, všechno činiti, co Ježíš od nás žádá. Vůbec musíme přikázání Boží a církevní zacho-

vávají; slovem musíme křesťansky katolicky žítí. Žijeme-li tak, pak ukazujeme svou víru svými skutky; a taková víra jest k spasení potřebná. Protož praví zase apostol Jakob: »Víra bez skutků jest mrtvá a ta nemůže člověka spasiti.« (2, 26).

Katechismus učí: *Není na tom dosti k spasení, aby katolický křesťan toliko v srdci věřil, co Bůh zjevil, ale musí také víru svou svými skutky ukazovati.*

b) Než Petr přijal Ducha sv., bál se pronásledování židů a zapřel mistra svého. Když však apostolé milostí Ducha sv. osvíceni a posílněni byli, pak ani Petr ani ostatní apostolé se nebáli, nýbrž horlivě víru všude kázali, ačkoliv věděli, že budou proto pronásledováni, mučeni, ano radovali se, když tuto víru před vysokou radou židovskou svými ústy veřejně vyznávali. Tak jednali i první křesťané. Taktéž ani my nesmíme za víru se stydět, když na p. o modlitbě a o našem sv. náboženství vůbec se mluví. Vždyť Ježíš řekl (Mt. 10, 32.): „Kdožkoli mne před lidmi vyzná, toho i já vyznám před Otcem svým, jenž v nebesích jest,“ t. j. řeknu, že jest svým učenníkem a spasen bude. Protož dí dále katechismus: *To, co v srdci (katolický křesťan) věří, když toho zapotřebí jest, ústy veřejně vyznávati musí.*

Krásný příklad toho nám dává sv. Johanna z Chantalů, kteráž ce pětileté děvče svou víru veřejně ústy vyznala. Jeden pán, jenž do domu jejího otce chodíval a ve víře bloudil, chtěl ji přemluvit, že Ježíš v nejsvětější svátosti oltární není přítomen. I řeklo mu svaté děvče: „Cože, vy nechcete tomu věřit, co Pán Ježíš sám pravil?“ A když pak onen pán jí krásnou knihu chtěl darovati, aby ji tím spíše přemluvil, vrhla knihu do ohně a řekla: „Tak se stane v soudný den těm, kteří nevěří, co Bůh zjevil a co svatá katolická církev k věření představuje.“

Ó dejž Bůh, abychom, i my svou víru tak srdnatě vyznávali.

85. Víra jest k spasení nevyhnutelně potřebná.

Všecko, co Bůh o sobě a své vůli zjevil, abychom ho dobře poznali, jmenuje se víra; a proto říkáme, že věrou teprv Boha náležitě poznávati, ctíti, milovati a poslouchati se učíme. Avšak jen tak se můžeme Bohu zalíbiti, a věčně spaseni býti. A Ježíš řekl: „Kdo neuvěří, bude zatracen.“ Proto praví katechismus: Víra jest jednomu každému člověku, jenž chce spasen býti, potřebná; neboť bez víry nemožné jest líbiti se Bohu.“ (K Ž. 11, 6.)

Ponaučení: Jelikož víra k životu věčnému nevyhnutelně jest potřebná, jako oku světlo k vidění, musíme 1. učení o víře pilně se učit, 2. Boha vroucně prositi, aby nám pomáhal, víru v srdci zachovati, skrze skutky ukazovati a ústy veřejně vyznávati, když toho potřeba jest.

86. Obcování svatých.

a) Co jest dobro neb poklad?

Zdraví těla nám prospívá při práci a plnění našich povinností. Bohatství jest také prospěšné, poněvadž si jím můžeme zjednatí pokrm, šatstvo, almužnu dávat, svůj rozum vzdělávati a mnoho jiného dobrého učiniti. *Všecko, co nám na těle neb na duši prospěšné jest, nazýváme dobro neb poklad.*

Zdraví a bohatství jest tedy poklad.

b) Co jsou pokladové tělesní?

Zdraví a bohatství jsou prospěšnými hlavně tělu. Síla taktéž tělu prospěšná jest. Pokladové, kteří hlavně tělu prospěšní jsou, jmenují se *tělesní*, jako zdraví, bohatství, síla.

c) Co jsou pokladové duchovní?

Víra nás učí, jak máme Boha poznávati, milovati a k spasení přijíti, ona jest prospěšná duši. Také milost Boží, modlitba, kázání, mše sv., svaté svátosti jsou prospěšné duši. *Pokladové, kteříž duši prospěšní jsou, jmenují se duchovní.* Víra, modlitba a t. d. jsou duchovní pokladové.

d) Co jsou pokladové společní?

Tělesní pokladové jsou v rodině prospěšní všem údům této rodiny, jak rodičům tak dětem, poněvadž všichni na nich podíl berou. Vyučování a školní nářadí jest prospěšné všem žákům, poněvadž všichni žáci na něm podíl berou. A tak se to má také se mši sv. a svatými svátostmi v církvi, neboť na nich všichni věřící podíl berou. *Poklady, na nichž vícero osob podíl bere, nazýváme poklady společné.* Jmění neb bohatství v rodině, vyučování ve škole a mše sv. a svaté svátosti v církvi jsou tedy pokladové společní.

e) Co jest obcování neb společnost?

Všichni údové rodiny berou podíl na společných pokladech; oni sobě vespolek jsou užiteční, n. př. rodičové jsou prospěšní dětem svou pilností, šetrností, dobrým příkladem, poněvadž děti tím se vedou k dobrému a tím mohou býti někdy dobře zaopatřeny. Naopak zase děti rodičům mohou býti užitečnými. Tak jest to i ve škole. Na vyučování nejen všichni žáci podíl berou, nýbrž žák žáku dobrým příkladem může býti užitečným. *Všechny osoby, které na společných pokladech podíl berou, a sobě vespolek k dobrému prospívají, jmenujeme obcování neb společnost.* N. př. rodina, škola.

f) Pravověřící křesťané jmenují se vespolek společnost.

Oni mají společné a sice duchovní poklady. Věřící sobě vespolek mohou k dobrému prospívati čili pomáhati modlitbou. Sv. apostol Jakob dí (5, 16.): „Modlete se za sebe vespolek, abyste byli spaseni; mnoho zajisté může ustavičná modlitba spravedlivého u Boha.“ Tedy můžeme sobě vespolek na duši k dobrému prospívati modlitbou, pak-li jsme spravedliví čili v stavu milosti. *Pročez jest modlitba věřících společný duchovní poklad.* Ale mnohem milejší Bohu a nám prospěšnější jest, když mši sv. za sebe vespolek obětujeme. Když

přijímáme nábožně a hodně svaté svátosti, dáváme almužnu aneb něco jiného, co Bůh přikázal činíme, konáme tím dobré skutky. *Dobré skutky* také můžeme za sebe vespolek Bohu obětovati a takto sobě vespolek pomáhati. *Pročež i dobré skutky věřících jsou společní duchovní pokladové.*

A pak, když z lásky k Bohu dobré konáme, chce nás Bůh za to odměniti. Dobrými skutky tedy sobě zasluhujeme odměnu či odplatu a sice časnou na zemi a věčnou v nebi. Tyto odměny, kteréž sobě svými dobrými skutky zasluhujeme, proto nazýváme zásluhy. Také svoje zásluhy můžeme za sebe vespolek Bohu obětovati a tak sobě vespolek pomáhati. *Pročež i zásluhy věřících jsou jejich společným duchovním pokladem.*

Nejhlavnější společní duchovní pokladové pravověřících křesťanů jsou: 1. oběť mše sv., 2. svaté svátosti, 3. modlitba, 4. dobré skutky, a 5. zásluhy věřících.

Jelikož ale všichni pravověřící křesťané na duchovních pokladech podíl berou a sobě vespolek zvláště na duši k dobrému prospívají, proto společnost vespolek se jmenují; katechismus dí: *Věřící na zemi mají společnost neb obcování mezi sebou, že jejich modlitba a zásluha jejich dobrých skutků jim vespolek k dobrému prospívá.*

h) Kteríž jsou údové církve, jenž mezi sebou obcování mají?

Údové církve, jenž mezi sebou společnost mají, jsou 1. *věřící na zemi*, jak jsme se právě o tom přesvědčili. I po smrti jednotlivých údů obcování mezi nimi nepřestává, poněvadž pokladové, kteříž všem údům pravé církve Boží přináleží, předně duše se týkají; duše ale jest nesmrtelná, pročež i to obcování musí tak dlouho trvati, dokud duše trvá, t. j. bez konce, anaf duše člověka věčně trvati bude. — Jeden otec vyslal všechny své

syny do světa. Za nedlouho navrátili se jedni z nich domů, ostatní však zůstali ještě déle ve světě. Zajisté zůstali všichni vespolek bratří, údové jedné rodiny a děti jednoho otce, ačkoliv jedni již doma byli u otce, a jiní ještě ve světě. — Podobně i nás lidi vyslal Bůh do světa; někteří z nás již zemřeli a k Bohu se navrátili; my ostatní dosud ve světě se nacházíme. Avšak všichni patříme k jedné rodině, jsme děti jednoho Otce nebeského a vespolek se milujeme, jako Otec nebeský miluje nás; neboť po smrti člověka nepřestává láska jeho duše k nám. Svátí v nebi, kteří nás již zde na zemi milovali, a svou modlitbu a zásluhu svých dobrých skutků za nás u Boha obětovali, milují nás i v nebi, ano milují nás nyní tím více, orodují za nás u Boha, a obětují své a zásluhy Ježíše Krista za nás. My jich za to ctíme, milujeme, vzýváme, aby za nás u Boha orodovali. A když modlitba spravedlivého u Boha mnoho může, čím více je mocnější orodování svatých za nás. Proto věříme s katolickou církví, že *2. i svatí v nebi údové církve jsou, jenž s námi společnost mají.*

Písmo sv. pak praví: »Svaté a spasitelné jest myšlení za mrtvé se modliti, aby od hříchu sprostěni byli.« (2. Mach. 12, 46.) Dle těchto slov tedy můžeme a máme za duše zemřelých v očistci se modliti a takto jim pomáhati, aby od svých malých hříchů a trestů osvobozeny byly. A ještě více jim pomůžeme, když oběť mše sv. aneb zásluhy svých dobrých skutků za ně Bohu obětovati budeme. Pak, až Bůh jich do nebe k sobě přijme, i ony za nás tím více orodovati budou. Protož jsou *3. i duše zemřelých v očistci údové církve, jenž na duchovních pokladech podíl mají.*

Společnost všech pravověřících křesťanů slove obcování *svatých*, poněvadž věřící na zemi svatými se státi mají, spravedliví v nebi jsou svatí, duše v očistci teprv svatými se stanou a všichni údové této společnosti na křtu sv. posvěcení jsou.

Dle toho trojího rozdělení údů církve jest také tato církev trojí: církev *bojující* jsou věřící na zemi, kteří, dokud na zemi žijí, musí bojovati proti svým zlým žádostem (tělu), proti zlým příkladům a jiným pokušením zlých lidí (světu), proti zlým myšlénkám a pokušením zlého ducha (dábla). Církev *trpící* jsou duše v očistci, kteréž tam časné tresty za malé hříchy trpějí. Církev *se radující* neb plesající jsou svatí v nebi, kdež věčných radostí požívají.

i) Čemu se podobá obcování svatých?

Na těle vidíme hlavu a mnoho údů. Podobně se to má s obcováním svatých; neboť má jednu neviditelnou hlavu, Ježíše Krista a jednu viditelnou, římského papeže, avšak pozůstává z přemnohých údů, jenž jsou v nebi, na zemi a v očistci. Na těle pomáhá úd údu, n. př. oko slouží oku a celému tělu. Všechny údy mají podíl na zdraví a bolesti jednotlivých údů, n. př. bolení hlavy cítí celé tělo. Podobně pomáhá každý úd obcování svatých svou modlitbou a zásluhami svých dobrých skutků ostatním údům, všichni berou podíl na radostech a žalostech ostatních údů. Obcování svatých podobá se tělu. Proto dí katechismus: *Pravověřící křesťané mají mezi sebou obcování aneb společnost jako údové jednoho těla.*

Ponaučení: Jak krásné a potěšitelné jest učení o obcování svatých. Ty, kteří v Pánu již skonali a od nás se odloučili, můžeme milovati, za dobrodiní, které nám za živa prokázali, jim děkovati, když se za ně modlíme, mši sv. obětuujeme a dobrými skutky jim nápomocni jsme. Zvláště máme vzývati svaté v slavnost všech svatých a za duše v očistci se modlíti v den dušiček; zpomínejme si na zemřelé rodiče, příbuzné a dobrodince a pak na všechny zemřelé, a prosíme Boha, aby duše očistcové z trápení jejich osvoboditi ráčil.

Devátý článek víry proto zní: *Věřím v svatou církev obecnou, svatých obcování.*

87. Odpuštění hříchů.

Ježíš Kristus založil církev svou pro všechny časy, aby všichni lidé spaseni a posvěcující milosti účastni byli. To se stává, jak jsme již učili, ve svátosti křtu. Ti však, jenž po křtu těžce zhřešili a proto milost posvěcující ztratili, musí svátost pokání přijmouti, aby opět milost ztracenou dosáhli. Patero částek ale zapotřebí jest k svátosti pokání, jak víme z vypravování Ježíšova o marnotratném synu. — V den svého z mrtvých vstání dal Ježíš apostolům moc hřichy odpouštět. Tutěž moc mají ale také řádní a praví nástupcové apostolů — biskupi a kněží čili církev vyučující.

Desátý článek víry praví: (Věřím) *hříchů odpuštění. Tento článek víry nás učí, že Kristus církvi své dal moc, hřichy odpouštět a zadržeti. V pravé církvi mají biskupové a kněží moc hřichy odpouštět a zadržeti. Hřichy se odpouštějí ve svátosti křtu a ve svátosti pokání.*

88. O čtyrech posledních věcech člověka.

1) O smrti.

Bůh učinil z hlíny země tělo prvního člověka, kteréž však bylo mrtvé. Aby bylo živé, vdechl mu Bůh nesmrtelnou duši. Duše tedy obživuje tělo, a sice tak dlouho, dokud jest v těle. Jak mile se ale od těla oddělí neb odloučí, jest tělo mrtvé. Proto říkáme: *Smrt jest oddělení neb odloučení duše od těla.*

V ráji řekl Bůh prvním lidem: »Ze stromu, kterýž stojí uprostřed ráje ať nejíte: kdybyste z něho ale jedli, pak zemřete.« První lidé však z toho stromu jedli, a proto museli oni a musí jejich potomci, my a všichni lidé, kteří po nás na svět přijdou, zemřít. Proto učí katechismus: *Že všichni lidé umřít musí, pochází od hříchu, kterého se Adam s Evou v ráji dopustili, a který jsme po nich zdědili. Kdyby Adam byl ne-*

zhřešil, byli bychom také podle těla nesmrtelní zůstali. Smrt jest pokuta hříchů. To dokazuje také sv. Pavel: »Smrt na všechny lidi přišla, protože všichni v Adamu zbřešili.« (Řím. 5, 12).

Ponaučení: Víme že umřeme, nevíme ale, kdy, kde a jak umřeme. Proto se máme každého těžkého hříchu varovati, abychom v milosti Boží zemřeli. Poněvadž také náhle zemřítí můžeme, máme často, zvláště než spáti jdeme, svědomí zpytovat a hříchů litovati. Když smrt se přiblíží, máme ji s kajícím srdcem přijmouti, protože smrt jest pokání neb pokuta za hřích.

2) O soudu.

a) O soudu soukromném.

»Uloženo jest lidem jednou umřítí, a potom následuje soud.« (Žid. 9, 27.) Podobně ve vypravování o bohatci a chudém Lazaru nás Ježíš učí, že hned po smrti člověka duše jeho bývá souzena od Boha a sice od Ježíše Krista, poněvadž on jest náš Pán a Spasitel; tak tomu apostolové také učili. A poněvadž každá duše po smrti jednoho každého člověka soukromně bývá souzena, nazývá se tento *soud soukromný*.

b) O soudu veřejném.

Ježíš předpověděl, že duše všech zemřelých opět s tělem se spojí, a že všichni s tímtož tělem, které za živobyті měli, z mrtvých vstanou. Tomu říkáme těla z mrtvých vstání čili vzkříšení. Ježíš totiž pravil: »Přichází hodina, v kterouž všichni, kteříž v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího, i přijdou, kteří dobré věci činili na vzkříšení života (věčného), kteří pak zlé věci činili, na vzkříšení soudu (k zatracení).« (Jan 5, 28.) Že skutečně z mrtvých vstaneme, dokazuje Spasitel svým vlastním z mrtvých vstáním a vzkříšením dcery Jairovy, mládence Naimského a Lazara. On vstal z mrtvých v tomtéž těle, které za živobyті měl. Jako Kristus vstaneme i my z mrtvých s tímtož těly, která jsme za živobyті měli. Tomu nás učí jedenáctý článek víry: (věřím) *těla vzkříšení*.

Katechismus praví: *Těla vzkříšením rozumíme, že Bůh v poslední neb soudný den mrtvé vzkřísí, a že lidé se svými těly, to jest, s těmitěž těly, které za živobytí měli z mrtvých povstanou.*

Konec světa, těla vzkříšení a následující veřejný soud všech lidí vypravuje nám Ježíš takto: »Brzy potom, až evangelium všem národům kázáno bude, pak se zatmí slunce, a měsíc nedá světla svého; hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati. Na zemi bude veliké soužení, moře vydá hluk veliký a věci hrozné přijdou, a lidé budou schnouti úzkostí a strachem. Tehdáž ukáže se znamení Syna člověka, totiž kříž na nebi, a všichni lidé pak z mrtvých vstanou a uzří Ježíše v oblacích nebeských s velkou mocí a slávou přicházejícího. Andělé pak všechny nábožné shromáždí. Tito budou státi na pravici, zlí ale na levici Ježíše Krista. Tedy řekne on těm na pravici: Pojdte, miláčkové Otce mého, a vládněte královstvím, které vám od začátku světa připraveno jest; nebo lačněl jsem a dali jste mi jísti; žiznil jsem, a dali jste mi píti; nahý jsem byl, a přioděli jste mne; pocestným jsem byl, a přijali jste mne do domu; byl jsem nemocen a v žaláři navštívili jste mne. Tehdy tázati se budou nábožní: »Pane, kdy jsme všechno to tobě učinili?« A odpoví jim Ježíš: »Cožkoli jste učinili jednomu z bratřích mých nejmenších, t. j. tomu nejnepatrnějšímu člověku, to já považuji tak, jak byste to mně byli učinili.« Těm na levici ale řekne: »Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného (pekla), kterýž jest přivraven ďáblu a andělům jeho; neboť jsem lačněl, a nedali jste mi jísti; žiznil jsem, a nedali jste mi píti; pocestným jsem byl, a nepřijali jste mne do domu svého; nahý jsem byl, a neoděli jste mne a t. d.« Tedy i ti tázati se budou: »Pane, kdy jsme tě viděli lačného neb žiznivého neb nahého aneb pocestného a neposloužili jsme tobě?« Pán pak odpoví jim: »Amen, pravím vám, čeho jste neučinili jednomu z bratří mých nejmenších, to já tak po-

važovati a trestati budu, jako byste to mně nebyli učinili.« I pujdou tito do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.

Z toho se učíme, že nynější svět kdysi pomine, a Ježíš všechny lidi po jejich zmrtvých vstání s tělem i s duší souditi bude. I povstane nová země a nové nebe, kteréž pak nikdy nepominou. Den, v kterýž všechno to se stane, poslední neb soudný se jmenuje. Soud, kdež Ježíš všechny lidi dle těla i duše veřejně souditi bude, *soud veřejný* neb poslední jmenujeme.

Ponaučení: Den soudný bude den velký. Svatí se chvěli při té myšlence, že Ježíš našim nejspravedlivějším soudcem bude. Pročež musíme hříchu, jakožto největšího zlého se báti, hříchů litovati, pokání za ně činiti a Ježíše prositi, aby již zde na tomto světě nám milostivý a milosrdný byl.

3) O nebi.

Zdravý člověk se raduje ze svého zdraví, bohatý ze svého bohatství, děti ze svých rodičů. Nejvíce ale se může radovat ten, kterýž téžkého hříchu na sobě nemá. *Dokud člověk radost má, jest šťastný a blažený!* Avšak často člověk onemocní a zdraví ztratí, bohatému zlí lidé mohou bohatství vzíti, dětem bere smrt rodiče a lidé často hříchy páchají. *Radosti lidské na světě jen krátký čas trvají a proto radosti světské neb časné se jmenují.*

Jinak bude ale v nebi. Neboť praví písmo sv., že v nebi budeme u Boha, tam není ani smrti, ani loučení, ani zármutku, ani pláče, ani bolesti, to všechno bylo na zemi. V nebi tedy ani otec, ani matka, ani kdo jiný umírá; tam hříchu není mezi svatými. Tito budou na jednom místě bez konce čili věčně se radovati. Ježíš totiž praví k nábožným při soudu: »Vejděte do radosti věčné.« *Poněvadž radosti svatých věčně trvají, také věčně blažení budou.* Svatí budou převelikou radost míti, když opět své rodiče, bratry, sestry, přátele a dobrodince viděti budou. Avšak jak veliká teprv bude radost jejich, až na nebeského Otce, kterýž tak milosrdný k nim byl,

na Ježíše Krista, kterýž jich spasil, na Ducha sv., kterýž jich posvětil, na Marii, matku Boží, a všechny anděly a svaté patřiti budou. Ó jak blažení budou, že Boha na věky milovati mohou! A to se stane, neboť písmo sv. tomu učí: »Pak patřiti budeme na Boha tváří v tvář a poznáme jej, jaký jest.« *V tom záleží největší odplata Svatých.* Krom toho nesmírně mnoho dobrého na těle i na duši požívati budou. A to místo, kdež svatí bývají, a věčně blažení jsou a na Boha tváří ve tvář patří, což jejich největší odplatou jest, nazýváme nebe. Katechismus praví: *Nebe jest nejblaženější sídlo svatých, kdežto se Bůh svým věrným služebníkům tvář ve tvář zjevuje, a sám v sobě jejich převelikou odplatou jest.*

- Kdo přijde do nebe?

Písmo sv. učí; »Nic nečistého nevejde do království nebeského.« Proto jen ten, který žádného hříchu se nedopustil aneb zde na světě neb v očistci úplné pokání učinil, přijde do nebe. Neboť jen takový jest v milosti u Boha. Katechismus dí: *Do nebe se dostane ten, který v milosti umřel, a ten, který za spáchané hříchy buď v tomto neb v druhém životě zadość učinil.*

Radosti nebeské týkají se těla i duše. Ovšem jich svým slabým rozumem ani pochopiti ani slovem vyjádřiti nemůžeme. Sv. Bernard praví; „Všechno jest v nebi, co si přáti budeme, a není tam ničeho, co si ani přáti ani po čem toužiti nebudeme.“ Sv. Petr při proměnění Páně na hoře s úžasem zvolal: „Pane, dobře jest nám zde býti,“ a nechtěl z toho překrásného místa ani odejiti. Ó kdyby teprv všechnu slávu a krásu nebeskou v tom okamžení byl spatřil, jak mnohem více by se srdce jeho bylo radovalo; zajisté, že by si nebyl ničeho více přál. — Všechno, co o nebi víme a věříme, učí nás dvanáctý článek víry, kterýž zní: (věřím) *život věčný!*

Katechismus o tom pravi: *Slovy dvanáctého článku víry věříme a vyznáváme věčně vždy trvajících blahoslavenství, které toužebnost svatých a vyvolených dokonale vyplní.*

Ponaučení: Všecky bídy, všecka soužení na tomto světě trvají jen kratičký čas; avšak věčné trvá odplata v nebesích. Pročež musíme kratičké namáhání života svého obětovati, abychom od každého těžkého hříchu své srdce čistě zachovali, byť by i obtížné nám to bylo. Za krátkou žalost věčná radost.

4) O pekle.

Ježíš řekl hříšníkům: „Nebudete-li pokání činiti, zahynete.“ Kterí těžké hříchy spáchali a pokání za ně nečinili, sebe nepolepšili, půjdou do věčného trápení. Těm řekne spravedlivý soudce v den soudný: „Odejděte ode mne, zatracení, do ohně věčného.“ Slova ta nám dokazují, že tresty těch, kteří se nepolepšili a v těžkém hříchu zemřeli, věčně trvati budou. A jinak to ani býti nemůže; neboť kdo se polepšiti nechce, ten miluje zlé a ne Boha, a proto Bůh takového k sobě přijmouti nemůže. Tomu učil nás Ježíš vypravováním o bahatci. *Peklo jest tedy ono místo, kdež zatracenci věčně trápeni budou.*

Trestu v pekle také věčná smrt říkáme. Těžké hříchy, které nás zbavují Boží milosti a věčnou smrt nám způsobují, proto jmenujeme *hříchy smrtelné*. Katechismus pravi: *Do pekla se dostane ten, který ve smrtelném hříchu umře.*

5) O očištol.

Když činíme pravé pokání t. j. svědomí spytujeme, hříchů litujeme, opravdové předsevzetí máme se polepšiti, z hříchů se zpovídáme a za ně zadost činíme jako marnotratný syn, pak dosahujeme odpuštění hříchů a věčných trestů, býváme posvěceni a jsme v milosti Boží. Kdo tak umírá, ten umírá v milosti Boží a nepřijde do pekla. Kdo ale za hříchy úplné pokání neučinil, toho duše není

úplně čistá, a Bůh jakožto nejvyšší svatý a spravedlivý ještě nemůže takovou duši do nebe přijmouti, protože do nebe vcházejí toliko úplně čistí. Taková duše přichází na místo, kdež na čas tresty trpěti musí za hříchy, za které tyto tresty na tomto světě netrpěla; místo to slove *očistec a tresty*, které v něm duše, trpí, slují *časné*. Katechismus proto praví: *Očistec jest to místo, kdežto duše časné tresty trpí za hříchy, za které v tomto životě zadosť neučinily. Duše oněch do očistce odsouzeny jsou, kteří, ačkoli v milosti Boží zemřeli, přece však za hříchy v živobytí spáchané Boží spravedlnosti zadosť neučinili.*

Ponaučení: Duše v očistci samy nemohou dobré skutky konati, které by jim trest zkrátily a k životu věčnému dopomáhaly. Ony se podobají chudým lidem, kteří nemohou již pracovati. Ačkoliv tresty jejich jen na čas trvají, přece jsou veliké; máme proto Boha prositi, aby tresty jejich zkrátil a jich do věčné blaženosti přijal. Zvlášť můžeme dušem v očistci pomáhati modlitbou, obětováním mše sv., dáváním almužny a dokonáním oněch dobrých skutků, které ony počaly. Nábožně pročež volejme k Buhu: Odpočinutí věčné dej zemřelým ó Pane a světlo věčné ať jim svítí. Amen. Písmo sv., jak jsme slyšeli, nás taktéž k tomu napomíná, když praví: „Svaté a spasitelné jest myšlení atd.“ Láska ke všem lidem nám přikazuje, abychem za všechny zemřelé to činili, a vděčnost káže nám, abychem napřed svých zemřelých rodičů a dobrodinců pamětliví byli.

A co se nás týká, nesmíme pokání za hříchy protahovati, aby spravedlivý Bůh nás, kdybychem úplně zadosť za hříchy neučinili, do očistce neodsoudil.

Druhá hlavní částka.

89. O křesťanské naději.

Učitel slibuje žákům nějakou odměnu, pakli se dobře učiti a mravně chovati budou. Učitel také plní, co slíbil, a proto i žáci najisto a důvěrně očekávati mohou, co jim učitel slíbil čili mohou doufati. Něco od někoho doufati jest tolik jako důvěrně a s jistotou očekávati, co nám onen přislíbil.

Bůh všem nábožným pro zásluhy Spasitelovy slíbil život věčný t. j. věčné blahoslavenství; abychom ale na tomto světě nábožně živi býti a přikázání Boží zachovávat a, když jsme přikázání jeho přestoupili, zase jemu se líbiti mohli, zjevil se a přislíbil nám svou milost a odpuštění hříchův, pakli za hříchy pravé pokání učiníme. Tu milost nám Bůh přislíbil, pakli jej za ni prositi, ji dobře užívati, a odpuštění hříchů nám slíbil, jestli svátost pokání hodně přijímati budeme. Milost Boží a odpuštění hříchů jsou tedy nejhlavnější prostředky, které nám k nábožnému životu na tomto světě a k věčnému životu v nebi dopomáhají.

Lidé často slibují, co splniti nemohou neb nechtějí. Bůh ale jest všemohoucí, tedy nám všecko dáti může, on jest nejvyšší dobrotivý, tedy i chce nám všecko dáti a on jest nejvyšší pravdomluvný a věrný, tedy i všecko nám dá, cokoli nám přislíbil. *Od Boha tedy můžeme zcela najisto čili důvěrně očekávati, co nám pro zásluhy*

Ježíše Krista přislíbil. A to jmenujeme jinak křesťansky doufatí. O tom praví katechismus: Křesťansky doufatí jest, od Boha důvěrně očekávati, cokoli nám slíbil. Od Boha doufáme pro zásluhy Ježíše Krista život věčný, t. j., věčné blahoslavenství, a prostředky k dosáhnutí téhož blahoslavenství potřebné. Doufáme to, poněvadž Bůh všemohoucí, ve vyplnění svých slibů věrný, neskončeně dobrotivý a milosrdný jest, následovně vyplniti může a chce, co slíbil.

Co uvnitř doufáme, to často zevnitř ukazujeme modlitbou. A čím více se modlíme za to, co nám Bůh slíbil, tím více důvěrně a pevně to očekáváme od Boha; modlitbou tedy ukazujeme své doufání čili svou naději v Boha čili *naděje křesťanská*, jak praví katechismus, *obzvláště modlitbou se vzbuzuje.*

Jak veliké jsou radosti v nebi! Na tyto radosti myslíme, od Boha jich dosáhnouti doufáme, když se modlíme. Jak krásná a příjemná jest modlitba! O ní počněmež již se učití.

90. O modlitbě vůbec.

a) Co jest modlitba?

Než s nějakým pánem rozmlouvati chceme, tuť se napřed na to, co s ním mluvíti chceme, jak náleží, připravujeme; to se stává, když všechny roztržité myšlenky od sebe odstraňujeme a sobě připomínáme jen to, co s ním mluvíti chceme. A když již s tím pánem mluvíme, tu jen na něho a na to myslíme, co s ním mluvíme. Totéž máme tím více činiti, když s Bohem rozmlouváme, totiž máme všechny roztržité myšlenky od sebe odstraniti a jen na Boha a na to mysliti, co k Bohu mluvíme. K Bohu mluvíti a na něho a na to mysliti, co k němu mluvíme, jmenujeme také *se modlití*; anebo, poněvadž Bůh, ačkoliv všudy přítomen jest, obzvláště na nebesích bydlí, a my když s ním mluvíme, k nebesům k němu svou mysl pozdvihujeme, říkáme také, že *modlitba záleží v pozdvížení mysle k Bohu.*

b) Proč se modlíme?

Děti dobře vědí, že se to sluší a samo sebou rozumí, aby rodiče prosily za to, co potřebují, jim děkovaly za dobré, které od nich obdržely a aby za odpuštění jich prosily, pakli rodiče urazily. *Když děti takto činí, tím ukazují, že rodiče v uctivosti mají.* Tím více ale se to sluší a samo sebou rozumí, abychom Boha v uctivosti měli, Boha za všechno, co nám potřebné jest, prosili, za prokázané dobré děkovali a za odpuštění hříchů jej vroucně žádali; neboť Bůh jest naším Otcem a Pánem.

V rodině prosí otce bratr za bratra, za sestru, zvláště pakli v nouzi jsou a něco zavinili a sami prositi se ostýchají. Taktéž máme jeden za druhého prositi, vždyť praví písmo sv.: »Modlete se za sebe vespolek.« (Jak. 5, 16.)

Neúroda aneb nakažlivé nemoci jsou nouze *obecné*, když jimi všichni lidé postiženi bývají. Pakli jimi toliko jednotliví lidé postiženi jsou, říkáme jim nouze *zvláštní*. Jakožto děti otce nebeského a bratří vespolek máme nejen ve vlastních nýbrž i v nouzích a v potřebách bližního Boha za pomoc vzývati a sice jak ve zvláštních tak obecných potřebách. Katechismus proto učí: *Modlíme se, abychom Boha jakožto nejvyššího Pána co nejpovinněji uctili, a jemu za přijaté dobré děkovali, i za to, čeho bychom budoucně potřebovali, prosili. Také se modlíme za odpuštění hříchů, i abychom v obecných a ve zvláštních, ve vlastních a bližního potřebách od Boha pomoci vyprosili.*

Když se modlíme, abychom Boha jakožto nejvyššího Pána uctili, takovou modlitbu jmenujeme pozdravení neb dobrořečení; když Boha za něco prosíme, říkáme té modlitbě prosba; když Bohu za něco děkujeme, říkáme té modlitbě díkůčinění.

Modlitba jest veřejná, když buď v chrámu Páně, aneb při průvodu s jinými lidmi, aneb na veřejném místě se modlíme; modlitba jest soukromá, když samotni

buď doma aneb na jiném samotném místě, kdež nás žádný nevidí, se modlíme. — Modlitba jest vnitřní, když nábožné myšlenky a žádosti toliko v srdci k Bohu odsíláme ale je slovy nevyjadřujeme čili nejevíme; ona jest zevnitřní, když tyto myšlenky a žádosti také slovy vyjadřujeme čili jevíme.

Jako dítě rodiče prositi musí, aby toho, čeho zapotřebí má, dosáhlo, podobně i my Boha prositi máme za všechno, čehož nám zapotřebí jest; že tedy se modlití máme, rozumí se samo sebou. Každý spořádaný člověk rád se modlí k Bohu, ano považuje to za čest a milost, že Bohu smí říci, co myslí a cítí! Poněvadž ale mnozí lidé na to přece zapomínají, proto Bůh zřetelně přikázal, že se modlití máme: »Modlete se bez přestání.« (1. Thes. 5, 17.) Katechismus tudíž praví:

Povinni jsme se modlití, neboť modlení jest jedna z nejvýznamnějších povinností našeho náboženství.

Ježíš pravil: »Proste a bude vám dáno.« Modlitba, jak již jsme slyšeli, jest tedy také prostředkem k dosažení milosti. Milost jest nám tak potřebná, že bez ní ničeho k životu věčnému dopomáhajícího učiniti nemůžeme. Poněvadž ale milost Boží modlitbou dosahujeme, jest modlitba potřebným prostředkem k dosažení milosti, a sice jest nám modlitba tak potřebná jako milost sama, abychom v dobrém až do konce setrvali: »A jen ten, kdož setrvá až do konce, spasen bude,« dí písmo sv. (Mat. 10, 12). Všichni chceme býti spaseni; a proto již z lásky k sobě samým jsme povinni se modlití, poněvadž bez modlitby nemůžeme dosáhnouti žádné milosti a bez milosti nemůžeme ničeho činiti, čím bychom si spasení zasloužili, tedy věčně zahynouti museli.

91. O modlitbě Páně zvlášť.

Abychom věděli, jak vroucně a nábožně a také za co se modlití máme, učil nás Ježíš, náš Pán a učitel, se modlití; neboť on věděl nejlépe, jak a za co Boha prositi musíme, bychom se jemu zalíbili. A on sám velmi rád,

často a nábožně se modlival. Apostolé jeho také se modlivali, avšak modlení se jim z počátku velmi nedařilo, poněvadž ještě nevěděli, jak by dobře se modliti mohli. Pročež pravili jednou k Ježíši: »Pane! nauč nás se modliti.« I odpověděl Ježíš na tuto prosbu: »Když se modlíte, modlete se takto: *Otče náš, jenž jsi na nebesích. Posvět se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chleb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim (svým) vinníkům. A neuvoď nás v pokušení, ale zbav nás ode zlého. Amen.*

Říkáme této modlitbě »Otče náš,« poněvadž těmi slovy se začíná; a říkáme jí »modlitba Páně,« protože Ježíš Kristus, náš Pán, nás takto se modliti učil. »Otče náš« pozůstává z předmluvy a ze sedmi proseb.

2) O předmluvě.

Tato zní takto: »Otče náš, jenž jsi na nebesích!« Protože tato slova říkáme neb mluvíme před sedmi prosbami, nazývají se *předmluva*.

Chceme-li s někým mluvit, napřed ho jeho jménem voláme. Tak i Ježíš nás učil, jakým jménem Bůh nejraději vzýván býti chce, než se k němu modlíme, totiž máme říkati: »Otče náš.«

Těm, kteří velmi úzkostlivě o vezdejší chleb pečovali, pravil kdysi Ježíš: »Nepečujte příliš úzkostlivě o život svůj a neříkejte, co budeme jísti, co budeme pít, čím se budeme odívati? Ví zajisté *Otec váš*, že toho všeho potřebujete.« (Mat. 6, 25. 32.) To jest: Bůh o vás pečuje jako Otec, tedy se i o to postará, abyste měli, co k živobytí potřebujete, když jen vy svou povinnost konati — se modliti a pracovati — budete.

Vždyť na zemi pečuje otec o své děti, čím více otec *váš*, jenž v nebesích jest, pečovati bude o vás, kteříž k podobnosti jeho stvoření jste a jemu přináležíte. Tomu učí katechismus takto: *Boha nazýváme Otcem, poně-*

vadž on lidi k podobnosti svému stvořil a otcovsky o ně pečuje.

Tím více přináležíme Bohu, poněvadž Ježíš Kristus nás spasil. Toto spasení jsme sobě přivlastnili na křtu sv. Neboť tu jsme dosáhli skrze Ducha svatého odpuštění hříchů a všech trestů, byli jsme posvěceni a proto synové Boží. Jsme-li syny Božími, budeme po smrti nebe děditi s Ježíšem Kristem, jenž první do něho vešel. Tak jest Bůh Otcem nás všech, a my, jeho synové, jsme pak vespolek bratři.

Proto praví katechismus: *Boha nazýváme Otcem naším, poněvadž nás všechny skrze Ducha svatého na křtu svatém svými syny, svými dědici, spoludědici Ježíše Krista, a vespolek bratřími učinil.*

Poněvadž Bůh naším Otcem jest, nás miluje, také my jakožto jeho děti máme při modlení k němu důvěru míti. Poněvadž ale skrze Ježíše Krista našeho Vykupitele syny Božími jsme, nemáme důvěru v naše zásluhy, nýbrž v zásluhy Ježíše Krista míti. *Máme tedy ve jménu Ježíše a s pevnou důvěrou se modlíti.* Takovou důvěru v Boha měla žena, která krvotok trpěla dvanáct let, když myslila sama u sebe: »Dotknu-li se jen roucha Jeho, uzdravena budu;« a uzdravena jest.

Říkáme: „Jenž jsi na nebesích,“ poněvadž Bůh, ačkoli všude přítomen jest, přece však obzvláště na nebesích bydlí, kdežto se vyvoleným svým tváří ve tvář zjevuje a k požívání dává, t. j. jejich věčnou radostí jest.

Proto že Bůh jakožto Pán nebes a země zvlášť na nebesích jest, musíme při modlení vždy na něho a s největší uctivostí mysliti: *Máme nábožně a uctivě se modlíti.*

b) O prvních třech prosbách modlitby Páně.

První prosba zní: *Posvět se jméno tvé.* Bůh nás stvořil, abychom ho poznali, ctili, milovali, poslouchali, jemu se klaněli a za to jednou spaseni byli. Bůh nás

také spasil a posvětil. Ctíme lidi, kteří nábožný život vedou; tím více máme tedy Boha ctíti, kterýž jest nejvyšší svatý. Boha tedy máme již na tomto světě ctíti, velebiti a v nebi pak budeme ho věčně ctíti a velebiti. Nejprvnější a nejpotřebnější jest abychom Boha ctili. Vždyť Bůh všechno — nebe a zemi stvořil ke své cti a slávě a chce anděly a lidi své slávy účastnými učiniti. Za to bychom měli Boha napřed prositi, a pak teprv za to, co našemu tělu potřebné jest. Tak tomu chtěl Ježíš, jenž tuto prosbu na první místo postavil. Proto také praví u sv. Matouše (6, 33.): »Hleďte nejprv království Božího a spravedlnosti jeho, a to všechno bude vám přidáno.«

Katechismus praví: *Prosíme nejprv, aby se posvětilo jméno Boží, poněvadž vždy a přede všemi věcmi za to prositi máme, co se cti Boží týká a potom teprv za to, co nám nebo bližnímu potřebné jest.*

Nemůžeme ctíti člověka, kterého jsme neviděli a ho neznáme. Také Boha nemůže ctíti nikdo, jenž ho nepoznal. My však Boha poznáváme svatou věrou, kterou svými skutky t. j. křesťanským životem ukazovati, a když toho potřeba jest, svými ústy veřejně vyznávati máme. Tak Boha nejlépe chválíme.

V první prosbě žádáme, 1. *aby Bůh ode všech lidí na zemi poznán, a aby jeho nejsvětější jméno vyznáváno a chváleno bylo.*

Otec pro rozpustilost a nešlechtnost svých dětí musí často zármutek, potupu a hanbu trpěti. Když ale nezdárné děti opět se lepšiti počínají, to otci činí radost a česť. Tak i Boha hříchy, nekřesťanský život, bludy a nevěra zneuctívají a zlehčují. Kterí bludné učení zlo-myslně a tvrdošijně rozšiřují, dopouštějí se těžkého hříchu kacířství; a tím jméno Boží taktéž zneuctívají. Aby se to nestávalo, *prosíme také v první prosbě: 2. aby hříšníci k Bohu obráceni a k pokání pohnuti byli; 3. aby jeho nejsvětější jméno nikdy ani skrze kacířství,*

bludy a nevěru, ani skrze rouhání a nekřesťanský život zlehčováno nebylo.

Jaké povinnosti nám tato prosba ukládá? Aby Bůh tuto prosbu vyslyšeti mohl, musíme 1. Boha za jeho milost ke všemu tomu prositi; 2. svaté víře se učití a ji dobrými skutky ukazovati, 3. křesťanský život vésti a 4. hříšníky k polepšení napomínati.

Druhá prosba zní: *Přijď království tvé.* Církev, jak nám již známo jest, nazývá se často v písmě sv. královstvím. — Svatou víru a milost Boží k polepšení hříšníků a k pravému křesťanskému životu dosahujeme - jen ve svaté katolické církvi, kromě které spasení doufati nelze. Pročež musíme Boha prositi; 1. aby svou církev mezi židy, pohany, nevěřícími a ve víře bloudícími rozšířil; 2. aby nám milosti popřál, abychom svou víru křesťanským životem ukazovali a když toho potřeba jest, ústy veřejně ji vyznávali. Křesťané, kteří tak činí, církev upevňují. Poněvadž jen v církvi pravou víru a milost Boží nalazáme, proto královstvím milosti se nazývá. *Prosíme tedy, aby Bůh církev svou rozšířil a upevnil.*

Také nevěřící, hříšníci mají vespolek království. Jejich nejvyšší hlava jest ďábel, jeho vůle jest jejich zákon, a oni jsou poddaní ďábla. Pročež jsou královstvím ďábla a hříchu. Království to bývá zkaženo, když hříšníci se polepšují a k pokání pohnuti bývají.

V druhé prosbě tedy žádáme: *1. aby Bůh církev svou a království svých milostí rozšířil a upevnil, království pak ďábla a hříchu zkažil.*

Všecko to dobré, které Ježíš kázal a církev od nás žádá, nemáme jen někdy činiti, nýbrž vždycky, a v tom dobrém máme setrvati. Abychom to mohli, musíme Boha za pomoc prositi; činíme-li tak, pak jsme ctnostní a vykonáváme ctnosti. Nejhlavnější ctnosti jsou: víra, naděje a láska. Když hodně živě v Boha věříme, pevnou naději v něho máme, a jen to činíme a milujeme, co on chce a miluje, tím ukazujeme, že v stavu posvěcující milosti

jsme a pak snadně i milost skutečnou, kterou ku každému dobrému skutku potřebujeme, od Boha dosáhneme a pak i ostatní ctnosti snadno vykonávati budeme. Tak nás ctnosti vedou do nebe. *Žádáme tedy v druhé prosbě: 2. aby nám víru, naději a lásku vlil a tyto ctnosti v nás rozmnožil; 3. aby nám po tomto životě nebe propůjčiti ráčil.*

Jaké povinnosti nám druhá prosba ukládá? Láska k bližnímu nás napomíná, abychom Boha prosili, aby on i nešťastným židům, pohanům a všem ve víře bloudícím milost dal, aby pravou víru poznali a takto údové naší pravé církve se stali; na poděkování, že nám Bůh milost víry propůjčil, máme i my za rozšíření křesťanství se modliti, almužnu dávati a pravým křesťanským životem upevniti. Za pomoc k tomu jsme již v první prosbě žádali; avšak Ježíš proto ještě zvláštní prosbu ustanovil, která zní: *Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi.*

Aby v domě pořádek byl, musí všichni domácí vůli čili nařízení a příkázání svého pána plniti; tak také, aby na světě, jehož Pánem Bůh jest, pořádek se udržel, musí lidé to, co Bůh přikazuje čili jeho vůli plniti.

Příkázání Boží máme ale vždy úplně s radostí a ochotností konati *tak jak tuto vůli andělé a svatí v nebi vykonávají.*

Nejkrásnější příklad dává nám náš Spasitel; jeho pokrm, jeho radost to byla činiti, co Otec nebeský chtěl; na hoře Olivetské ve velké úzkosti volal: »Ne má ale vůle tvá se staniž!« Abychom vůli Boží dobře konali, musíme napřed Boha o pomoc k tomu vzývati, a zajisté že pak i my jako Ježíš milostí Boží posílnění budeme.

Božská prozřetelnost někdy i neštěstí, nemoc, chudobu a jiná protivenství na nás dopouští, ačkoliv všecko k našemu dobrému řídí. Bůh chce abychom i v neštěstí jeho nejsvětější vůli plnili. Nejen v štěstí a radosti máme vůli Boží plniti, nýbrž v neštěstí a žalosti, slovem: *ve*

všech případnostech máme vůli Boží rádi a dokonale plniti. K tomu nás povzbuzuje krásný příklad Marie, matky Boží.

Nouze, neštěstí a všeliká pokušení nám často překážejí, obtíže způsobují, když vůli Boží plniti máme; tu máme podle příkladu Ježíšova prositi, aby Bůh tyto překážky od nás odstranil. *V třetí prosbě žádáme: 1. aby nám Bůh tu milost uděliti ráčil, abychom božskou jeho vůli ve všelike případnosti na zemi tak dokonale a rádi plnili, jako ji andělé a svatí v nebi plní; 2. aby Bůh všechno odvrátiti ráčil, coby nám v plnění jeho božské vůle překáželo (obtíže působilo).*

92. O čtyrech posledních prosbách modlitby Páně.

Člověk pozůstává z těla a z nesmrtelné duše. Život lidský tedy jest dvojitý, život *tělesný* a život *duchovní*. K zachování života tělesného potřebuje člověk pokrm, nápoj, oděv zdraví a nějaké obydlí, to všechno se nazývá *chleb vezdejší*, za kterýž podle vůle Spasitelovy prositi máme. Bůh, Otec náš, ví, že toho všeho nám k živobytí zapotřebí jest; avšak všechno, co nám Bůh dává, jest milost, a tudíž musíme za to jej prositi. Takovou prosbou také častěji na Boha si zpomínáme a proto jeho dary tak snadně nezneužíváme. K zachování života duchovního jest nám zapotřebí milosti Boží, a ta jest chleb vezdejší pro duši. Mnohem vzácnější než život tělesný jest život duchovní. Pročež musíme za zachování duchovního života tím více a napřed prositi: Zvláště ale nejsvětější svátost oltářní nazýváme chlebem, pokrmem, potravou duše naší; a pakli na konci tohoto života ji hodně přijímáme, jestiž ona naší potravou k životu věčnému.

Ve čtvrté prosbě žádáme: 1. aby nám Bůh všechno dáti ráčil, čeho k zachování našeho tělesného i duchovního života potřeba jest.

Jak hříchové lidští byli příčinou potopy světa, tak až dosud Bůh často trestá naše hříchy vojnou, drahotou, hladem a jiným zlem. Máme tedy Boha prositi, aby drahotu a hlad, a zvláště hříchy od nás odvrátil, aby všechny ony bídy nás minuly aneb aspoň tak často nás nenavštěvovaly. *Žádáme pak v čtvrté prosbě: 2. aby Bůh drahotu, hlad, jakož i hřích, který často takové tresty za sebou táhne, od nás nejdobrotivěji odvrátiti ráčil.*

Jaké povinnosti nám tato prosba ukládá? Bůh chce, abychom prací, mírností a šetrností chleba vezdejšího sobě vydobývali. Již v mládí máme všeliké vědomosti si přivlastniti, abychom věděli, jak ve věku dospělém a ve stáří výživu si zaopatřiti máme. Bližního máme v nouzi podporovati, neboť Boží vůle jest, aby bohatí vezdejší chleb chudobným dávali. Almužnu dávati jest i povinnost naše, i slouží nám ke cti, poněvadž Bůh chce, abychom byli rozdávači jeho darů. Bůh každé dobrodiní, které nuzným poskytujeme, považuje dle slov Ježíšových tak, jako bycho je jemu samému byli proukázali, a chce nás za ně mnohonásobně odměniti; to i chudí nám přejí, když říkají: »Zaplať Pán Bůh.«

»Co zde komu z lásky dáš,

Složeno to v nebi máš.«

Pátá prosba zní: *Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim (svým) vinníkům.*

Ve čtvrté prosbě žádáme obzvlášť o milost Boží, kteráž k zachování života duchovního potřebná jest. Pakli jsme ale milost tu těžkým hříchem ztratili, nemůžeme bez ní ničeho k životu věčnému nám dopomáhajícího činiti; musíme tedy, abychom ji opět dosáhnuli, Boha za odpuštění hříchů prositi, svátost pokání přijmouti; neboť jen tak možné jest, dosáhnouti od Boha odpuštění hříchů a věčných trestů a posvěcující milost. Chceme-li ale, aby Bůh nám hříchy odpustil, musíme i my těm, kteří nás urazili, ze srdce odpustiti.

Tak nás tomu učil Ježíš svým příkladem (»Otče, odpusť jim, neb nevědí co činí!«) a vypravováním o nemilosrdném služebníků: Králi, jenž se služebníky svými počet počal klásti, předveden byl služebník, kterýž mu deset tisíc hřiven t. j. 15 milionů tolarů čili 25 milionů zlatých dlužen byl. A když neměl, čím by zaplatil, kázal král jej i ženu jeho i děti a všecko, co měl, prodati, a dluh zaplatiti. I padl služebník ten na kolena před králem, a prosil ho řka: »Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě.« Slitoval se pak pán nad dlužníkem a odpustil mu celý dluh. Když vyšel služebník ten, našel jednoho ze spoluslužebníků svých, kterýž mu byl dlužen sto deseti tisíc t. j. 25 zl.; i chopil se ho, hrdloval se s ním a pravil: »Zaplať, cos dlužen!« Spoluslužebník padl mu k nohám a prosil: »Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě.« Onen pak nechtěl, ale odešel a dal jej do vězení, dokud by dluh nezaplatil. To když viděli ostatní služebníci jeho, velmi se zarmoutili a pověděli všecko pánu svému. Ten pak zavolal nemilosrdného služebníka a řekl jemu: »Služebníče nešlechetný! celý dluh odpustil jsem tobě, neb jsi mne prosil; zdalíž i ty jsi neměl se smilovati nad spoluslužebníkem svým, jakož i já smiloval jsem se nad tebou?« I hněval se a dal jej mučitelům, dokudby nezaplatil všecken dluh. — Tak veliký dluh nemohl nikdy služebník onen zaplatiti. Ježíš ale nás v tom vypravování učí, že těžké hříchy tak velikým dluhem neb tak velikou urážkou Boha jsou, že hříšník za ně nikdy zadosť činiti nemůže, poněvadž za ně trest věčný zasluhuje. Když ale Boha za odpuštění hříchů prosíme, pak Bůh nám celý dluh a trest ve svátosti pokání odpouští, jestli i my těm, kteří nás urazili, ze srdce odpouštíme. Neodpustíme-li jim, ani nám Bůh hříchy neodpustí a nás na věky do pekla odsoudí.

V páté prosbě žádáme, aby nám Bůh naše hříchy odpustil, jak i my odpouštíme ze srdce těm, kteří nás urazili.

Jaké povinnosti nám tato prosba ukládá? Abychom tuto prosbu jen tenkrát se modlili, když jsme svým ubližitelům již odpustili aneb upřímnou vůli máme jim odpustiti; jinak bychom Boha vyzývali, aby také on nám naše hříchy neodpustil, a tak bychom se samy odsuzovali. S nepřáteli se máme smířiti, na křivdy jejich více nepamatovati, na ně se nehněvati, dobré jim přátí a činiti a za ně k Bohu se modlíti.

Šestá prosba zní: *A neuvod' nás v pokušení.*

Zlý duch ponoukal první lidi k hříchu čili pokoušel jich; také Ježíše pokoušel. Někdy na něco zlého pomyslíme, pak máme *zlé myšlenky*. Když v těchto zlých myšlénkách dobrovolné zalíbení máme, hřešíme; n. p. najednou si pomyslíme, abychom měli, co druhého jest. Pakli při té myšlénce déle prodáváme, dostáváme do srdce jakousi chuť, žádost po té cizí věci, a když k této žádosti přivolíme, že tu cizí věc si přivlastníme, máme pak *zlou žádost*, kteráž jest hřích. Zlé žádosti pocházejí od těla. To nám často působí zlé myšlenky, a z těch pocházejí hříšné žádosti, pakli přivolíme. Katechismus praví: *Býváme pokoušeni od svého těla, t. j. od svých zlých žádostí.*

Člověk jest více k zlému nakloněn. Když vidí jiné zlé činiti, neb jiné slyší zlé mluvíti, bývá tím pokoušen a činí to, co jiní. Často nás zlí lidé zúmyslně k zlému svádějí. A tyto zlé lidi, kteří nás k zlému vábí, pokoušejí aneb na kterých zlé vidíme a od nich zlé řeči slyšíme, jmenuje písmo sv. svět. *Býváme pak pokoušeni od světa.*

Také ďábel nás pokouší, když nám na mysl přivádí zlá myšlení aneb v nás zlé žádosti probuzuje. *Býváme pokoušeni od ďábla.*

Místa a osoby, které nás k zlému snadno přivádějí, jmenujeme *příležitosti k hříchu*; těchto musíme se varovati, abychom toho největšího zla na světě, hříchu se vystříhali; prosíme v šesté prosbě také, aby Bůh od nás odvrátil takové příležitosti, v kterých bychom snadno zhřešiti mohli.

Nemožno jest, všech pokušení se uvarovati, jelikož mnohé pokušení pocházejí od nás samých a od ďábla; musíme je ale překonati *pomocí Boží*. *Žádáme tedy v šesté prosbě: aby nám Bůh v čas pokušení pomoci své neodopřel, aniž připustil, abychom pokušením se poddali.*

Bůh také nábožné a spravedlivé lidi *zkoušívá* skrze nemoc, chudobu a jiná soužení, aby jejich trpělivost a stálost v dobrém zkusil, jim příležitost dal, aby ještě více nábožni byli a více zásluh pro nebe sobě nashromáždili. Příklad máme na Jobu, jemuž Bůh odejmul statky, děti a seslal na něj ošklivou nemoc a jiné bídý. On však ne-reptal proti Bohu v soužení svém, nýbrž trpělivě je snášel a do vůle Boží se odevzdával a pravil: »Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal, budiž jméno Páně pochváleno.«

Katechismus praví: *Také nábožní a spravedliví bývají od Boha zkoušeni; když Bůh ctnost jejich zkouší 1. nemocí, 2. chudobou a jiným soužením.*)*

Jaké povinnosti nám šestá prosba ukládá? Žádného nemáme k zlému sváděti n. p. k šeptání v kostele, k hněvu, ke krádeži. Pak bychom zlému duchu se podobali, kterýž jako první lidi tak i nás k zlému ponouká. O tom, kdož tak činí, praví Spasitel: »Lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl kámen mlýnský na hrdlo jeho, a on potopen byl do hlubokosti mořské.« Když Bůh nemoce, bídu a jiné neštěstí na nás posílá, nemáme proti němu reptati, nýbrž trpělivě jak Job všechno to snášeti; víme, že těm, kteří Boha milují, všechno k dobrému prospívá.

Sedmá prosba zní: *Ale zbav nás ode zlého.*

*) Pokoušeti jest, něco ze zlého úmyslu činiti, abychom od druhého něco se zdověděli; zkoušeti jest, z dobrého úmyslu něco činiti, abychom od druhého něco se zdověděli. Učitel žáky zkouší, zlí lidé nás pokoušejí. Bůh tedy nepokouší, ale zkouší.

Všecko co nám škodlivé jest, jmenujeme *zlé*. Zlé jest dvojí: jedno se týká těla, druhé duše, tedy zlé jest tělesné a duchovní. Zlé tělesné u. p. jest nemoc, chudoba, hlad, neúroda a jiné soužení. Zlé duchovní jest hřích. Jako prvním lidem hřích časnou a věčnou smrt a mnoho jiného zlého na těle i na duši spůsobil, tak dosud i nám hřích škodí. Bratři Josefovi spůsobili sobě hříšným jednáním proti Josefovi velký nepokoj a zármutek. Farao svou pýchou spůsobil sobě a celé zemi mnoho soužení. A kdo hřeší a pokání nečiní, toho Bůh věčně trestati bude. Hřích jest největší zlé, neboť nám i na těle i na duši škodí, časné a věčné tresty spůsobuje. Za odvrácení všeho zlého *žádáme Boha v sedmé prosbě a sice: 1. aby nás Bůh zvlášť od zlého duše, které hřích jest, osvobodil, a nás od časného i věčného trestu hříchu chránil.*

Job trpělivě snášel neštěstí, které Bůh naň seslal, a Bůh ho za to hojně odměnil. Dosud Bůh na lidi veliké neštěstí sesílá; mnohý proto zlořečí a reptá proti Bohu; tomu tělesné neštěstí neslouží k spasení; mnohý ale takové neštěstí snáší trpělivě, často si při tom připomíná na své hříchy, lituje jich a chce se polepšiti; tomu slouží tělesné neštěstí k spasení. Poněvadž nevíme, zdali to neb ono neštěstí nám k spasení prospívá neb neprospívá, máme neštěstí vždy trpělivě snášeti a jako Ježíš na hoře Olivetské do vůle Boží se odevzdávati; jen tenkrát, kdyby neštěstí to nám k spasení sloužiti nemělo, můžeme za odvrácení jeho Boha prositi. *Žádáme v sedmé prosbě 2. aby nás Bůh také od tělesných neštěstí osvobodil, jestliže nejsou k našemu spasení.*

Neštěstí tělesné nás často velmi zarmucuje a nespasné ano nemožné nám jest, je bez pomoci Boží trpělivě a tiše snášeti; k tomu nám Boží pomoci zapotřebí jest, a za tu pomoc Boha prositi musíme, abychom neštěstí trpělivě snášeli.

Žádáme v sedmé prosbě 3. aby nám Bůh milosti propůjčil, abychom všechny zármutky a bídy, které na nás posílá, s trpělivostí a stálostí snášeli.

Amen slovo hebrejské znamená: *staň se neb stane se.*

První tři prosby modlitby Páně se týkají cti a slávy Boží, ostatní čtyry se týkají našeho duchovního a tělesného blaha.

Ponaučení: Ejhle, jak krásná, vznešená a významná jest modlitba Páně. Dejž Bůh, abychom se ji vždy modlili: 1. ve jménu Ježíše, 2. s vroucností a uctivostí, 3. s důvěrou a naději v Boží všemohoucnost a dobrotu, 4. s odevzdáním se do vůle Boží a 5. s pokorou a litostí jako publikán. Tak se modlete ráno, večer, před jídlem, po jídle, při pozdravení andělském.

93. O pozdravení andělském.

Katoličtí křesťané připojují k modlitbě Páně *pozdravení andělské*, kteréž zní: *Zdrávas Maria, milosti plná, Pán s tebou. Požehnaná's mezi ženami, a požehnaný plod života tvého Ježíš. Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší. Amen.*

Pozdravení andělské má tři částky. První částka: *Zdrávas Maria milosti plná, Pán s tebou*, jsou slova, kterými podle rozkazu Božího anděl Gabriel Marii pozdravil, když jí zvěstoval, že bude matkou Syna Božího. Druhá částka: *Požehnaná's mezi ženami a požehnaný plod života tvého*, jsou slova, kterýmiž z vnuknutí Ducha sv. Alžběta pozdravila Marii, když ji jakožto matka Boží navštívila. Třetí částka: *Ježíš. Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší. Amen* jest prosba, kterou svatá církev Duchem sv. říděná, připojila. Pročež pozdravení andělské jest v skutku božská modlitba a zasluhuje, abychom je s modlitbou Páně spojovali.

Maria, jak jsme již slyšeli, se nazývá *milosti plná*, protože ani hříchu prvopočátečního aniž jiných hříchů na sobě neměla, v milosti Boží vždy žila a proto té neskončené milosti účastna byla, že matkou Syna Božího se

stala. Tím převyšuje všechny anděly a svaté; proto ji musíme více než všechny anděly a svaté ctíti; proto k ní v litanii voláme: Královno andělů, královno všech svatých, královno bez poskvrny hříchu prvotního počatá, oroduj za nás. Že Bůh její orodování vyslyší, můžeme důvěrně očekávat. Katechismus učí: *Pozdravení andělské jest modlitba, kterou nejsvětější pannu Marii, matku Boží obzvláště a přede všemi anděly a svatými ctíme a vzýváme.*

Zvlášť ctíme blahoslavenou Pannu Marii, když ji *matkou Boží* nazýváme; tak ji proto jmenujeme, poněvadž 1. ona Ježíše Krista porodila, kterýž nejen člověk, nýbrž i spolu Bůh jest, a 2. toto jméno v nás důvěru a naději vzbuzuje, že Bůh její orodování vyslyší.

Maria svého božského Syna na kříži za nás obětovala, ona má tedy s námi bídnými hříšníky útrpnost a proto ji důvěrně za její orodování prositi můžeme. Katolická církev uctívá matku Boží, obzvláště, když ráno, v poledne a na večer k modlení (klekání) se zvoní; tu se modlíme: *Anděl Páně přinesl Marii poselství a ona počala z Ducha svatého. Zdrávas Maria milosti plná atd. Ejhle děvka Páně! staniž mi se podle slova tvého. Zdrávas Maria milosti plná atd. A Slovo tělem učiněno jest, a přebývalo mezi námi. Zdrávas Maria atd.*

Při slovech: *A Slovo tělem učiněno jest atd.* máme vždy hluboce se pokloniti a sobě zpomenouti, že Syn Boží stal se člověkem. Máme sobě při tomto zvonění obzvláště vtělení Syna Božího vděčně a pobožně připomínati. Vtělení Syna Božího jest pro nás nevýslovnou milostí, neboť bez toho byli bychom dosud v hříchu. Než i na Marii při tom s vděčností a radostí si vzpomínati máme. Proto praví jeden svatý: »Nemyslíme na Krista bez Marie, a na Marii bez Krista.«

Katoličtí křesťané uctívají obzvláště Marii Pannu také svatým růžencem. Růženec jest modlitba, kterouž tajemství svého vykoupení a ctnosti nejblaženější Panny

Marie, jimiž k našemu spasení tak velice přispívala, nábožně ctíme. On jest trojí: *radostný, žalostný a vítězný*. V každém tom oddělení se modlíme patero tajemství, jak nám již známo jest. Růženec se modlíme tímto způsobem: Když jsme se znamením svatého kříže požehnali, modlíme se *věřím v Boha — Otče náš — jednou Sláva Bohu Otci a třikrát Zdrávas Maria*. V prvním *Zdrávas Maria* říkáme po slově *Ježíš: aby jsi víru naši rozmnožití ráčil*; v druhém *Zdrávas Ježíš: aby jsi naději naši upevniť ráčil*; v třetím *Zdrávas Maria Ježíš: aby jsi lásku naši rozpáliti ráčil*.

Pak se počneme modliti: *Otče náš* a desetkrát *Zdrávas Maria* (desátek) a pokaždé k jménu *Ježíš* připojujeme příslušné tajemství a končíme každý desátek slovy: *Sláva Bohu Otci* Na konci říkáme: *Zdrávas královno* atd. Tento trojí růženec pozůstává právě z tolik *Zdrávas Maria*, kolik v písmně sv. žalmů jest — totiž 150 a proto i *žaltář Marianský* se nazývá. Tuto krásnou modlitbu zařídil v církvi katolické svatý Dominik v třináctém století na rozkaz, kterýž od nebes královny obdržel. Papežové udělili mnoho odpustků těm, kteří růženec nábožně dle předepsaného způsobu se modlí. *) Růženec *radostný* se modlíváme od adventu až do postu; růženec *bolestný* v postě; a růženec *vítězný* od veliké noci až do adventu.

94. Modlitba jest užitečná.

1. Modlitbou ctíme Boha a dosahujeme od něho pomoci a milosti. 2. Častější modlitbou býváme upamato-

*) Růženec jest tolik jako růžový věnec. Růže vypo-
dobňuje trojí růženec. Růže pozůstává z tří částek: z
listů zelených, které znamenají růženec radostný; z
bodavého trní, které znamená růženec žalostný neb
bolestný; z mnoholisté květiny a to vypo-
dobňuje růženec vítězný neb slavný, protože jako vítězná a slavná
koruna složená a srostlá jest.

váni na Boha a proto hříchu se varujeme a nábožnějšími se stáváme. 3. Modlitbou zadosť činíme za své hříchy a připravujeme se na hodné přijímání svatých svátostí a tak tím více schopni jsme přijmouti milosti, které nám tyto svátosti poskytují. 4. Modlitba nás silí v čas pokušení. 5. Dodává nám útěchy v nouzi a neštěstí.

Třetí hlavní částka.

O křesťanské lásce.

I. Oddělení.

95. Co jest křesťanská láska?

Co krásné a dobré jest, činí nám radost, čili my to milujeme. Avšak což jest krásnější, což jest dokonalejší a lepší než Bůh? Že Bůh ty nejkrásnější vlastnosti má a nejvyšší dobré jest, poznáváme svatou věrou; avšak nemáme toliko v Boha věřiti, jej ctíti a jemu se klaněti a v něj doufati, nýbrž máme také víru svými skutky ukazovati, a všechno rádi a ochotně činiti, co Bůh přikázal. A to se stane, když s pomocí Boží z jeho neskončených dokonalostí se radovati a také jemu radost činiti budeme, a když se vynasnažíme, aby i jiní totéž činili, t. j. *musíme Boha také milovati, chceme-li dojíti věčného spasení*. Proto nás také stvořil, a srdce a vůli k tomu dal.

Již v starém Zákoně přikázal Bůh: »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své a z celé síly své.« (5. Mojž. 6, 5.) Toto přikázání v novém Zákoně Syn Boží zřetelně vyložil při této příležitosti: Když se Ježíš skrze Judsko ubíral do Jerusalema, přistoupil k němu jeden zákonník, aby jej pokoušel, a řekl: Mistře, co musím činiti, abych obdržel život věčný? Tázal se jej pak Ježíš: »Co jest psáno v Zákoně, kterak tam čteš?« I řekl on: »*Milovati budeš Pána Boha*

svého z celého srdce svého, a z celé duše své, a ze vsí síly své, a ze vsí mysli své, a bližního svého jako sebe samého.“ A Ježíš řekl mu: „*Dobře jsi odpověděl. To čin a živ budeš.*“ I zdálo se, jakoby zákonník upřímnou vůli měl, zákon dokonaleji poznati, i tázal se tedy: „*A kdo jest můj bližní?*“ Aby ho o tom poučil, vypravoval Ježíš tento příběh: Člověk jeden šel z Jerusaléma do Jericha. Na cestě upadl mezi lotry. Ti ho oloupili, zranili a odešli a jej odpołu živého zanechali. I přihodilo se, že kněz jeden šel touž cestou, a když jej uzřel, pominul ho. Též i levita, když přišel k tomu místu a ho uzřel, pominul. Samaritán pak jeden, když touž cestou se ubíral, měl útrpnost se zraněným. I přistoupil k němu, nalil oleje a vína na rány jeho a ovázal je; pak vložil ho na hovado své a vedl do hospody, a tam o něj péci měl. Druhého dne, když dál jíti měl, dal dva peníze hospodáři a řekl: „*Měj o něj péči, a cožkoli nad to vynaložíš, já tobě zaplatím až se navrátím.*“ I otázal se pak Ježíš zákonníka: „*Kdo z těch tří zdá se tobě býti bližním tomu, kterýž upadl mezi lotry?*“ Odpověděl zákonník: „*Ten, kterýž mu milosrdenství prokázal.*“ I řekl Ježíš: „*Jdi, i ty čin podobně.*“ (Luk. 10, 29—37.)

Samaritáni přebývali v zemi židovské, v pravého Boha věřili, Vykupitele očekávali, avšak i mnoho pohanských obyčejů zachovávali. Samaritáni a židé vespolek se nenáviděli, a v ustavičném nepřátelství žili. *Tedy nepřítel nepříteli dobrodiní a lásku prokázal.* Poslední slova: „*Jdi, i ty čin podobně*“ nás učí, že každý člověk, přítel a nepřítel, známý a neznámý, křesťan a nekřesťan, krajan a cizinec jest náš bližní; proto každého člověka máme milovati.

Přikázání lásky má dva díly:

I. díl: Boha musíme milovati nade všecko.

Když na někom něco krásného a dobrého vidíme, z toho se radujeme, rádi ve společnosti jeho býváme,

jemu a sobě dobré přejeme a radost mu činiti hledíme. Děti a žáci radují se z rodičů a učitelů, poněvadž mnohé dobré věci na nich pozorují a také jim radost činiti se vynasnažují, proto že od nich i mnoho dobrého dostávají. Dobré děti a dobří žáci proto s radostí a ochotností činí, co jim rodičové a učitelé poroučejí. *Z někoho radost míti, jemu dobré přátí, a jemu radost činiti jest tolik jako jej milovati.* Dobré děti a dobří žáci milují své rodiče a učitele, a to ukazují svou poslušností. A k tomu nás Bůh také stvořil, abychom všechno dobré milovali. Čím více někdo dobrý jest, tím více ho milujeme a milovati máme. Proto nám dal Bůh srdce a svobodnou vůli.

Bůh, jak jsme již slyšeli, jest nejdokonalejší bytnost, poněvadž má všechny dobré vlastnosti u nejvyšší míře a proto *nejvyšší dobré* se nazývá. Boha milovati tedy znamená: radost míti z něho *p. o* jeho nejdokonalejší vlastnosti a radost jemu činiti. Bůh ale již proto zasluhuje, abychom jej napřed a přede vším jiným milovali, poněvadž má nejdokonalejší vlastnosti čili protože jest nejvyšší dobré, aniž bychom ohled brali na to, že k nám a ke všem tvorům nejvyšší dobrotivý jest: *máme tedy Boha, to nejvyšší dobré, pro něho samého milovati.* To nám Bůh také poroučí, ačkoliv samo sebou se to rozumí. Musíme Boha také proto milovati, *poněvadž k nám nejvyšší dobrotivý jest.* Milujeme-li ale Boha, musíme jako dobré děti také rádi a ochotně činiti, *cožkoliv nám poroučí.*

Máme tedy mysliti, žádati, mluvit, činiti, všech sil duše a těla užívati tak, jak Bůh chce a protože on to chce, jenž nejvyšší dobré jest, t. j. *máme ho milovati z celého srdce svého, z celé duše své, z celé mysli své a ze vši síly své.*

Abraham opustil svou zemi, své příbuzné, dům otce svého, ano i jediného syna svého chtěl Hospodinu obětovati. Apostolé opustili všechno, co měli, následovali Krista a po jeho nanebevstoupení s radostí hlásali učení

jeho, ačkoliv věděli, že proto i svůj život obětovati budou museti. Tak činili, protože Ježíš, pravý Bůh tak tomu chtěl. Abraham a apoštolé tedy dávali Bohu a jeho svaté vůli přednost přede všemi tvory, více sobě vážili Boha, než všechno to, co jim příjemné a milé býti mohlo, t. j. *oni milovali Boha nade všechno*. Katechismus praví: *Musíme Boha milovati nade všechno t. j. musíme jemu přede všemi tvory přednost dávati, a více sobě jeho vážiti než všeho, což nám příjemné a milé býti může.*

II. díl. Bližního musíme milovati jako sebe samy.

Bůh všechny lidi podle obrazu svého stvořil, o všechny otcovsky pečuje, všechny lidi předrahou krví svého Syna vykoupil, na křtu sv. skrze Ducha sv. svými dítkami učinil a všechny lidi chce spasiti. Bůh tedy všechny lidi miluje. Syn Boží miloval všechny lidi více než svůj život; všem dobře činil a dobré přál i za nepřátele se modlil. Tak i my máme každého člověka, přítele i nepřitele t. j. svého bližního milovati, a sice proto, že Bůh všechny lidi miluje a všechny lidi nám milovati přikázal řka: *Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.*

Milovati máme tedy bližního *pro Boha*.

Onen ubohý žid, jenž mezi lotry upadl, zajisté si přál aby mu někdo k pomoci přispěl; jak příjemné a užitečné by mu to bylo bývalo, kdyby onen židovský kněz neb jahan jemu byl pomohl. Bohužel! nepomohli mu. Teprv milosrdný Samaritán učinil jemu, co si přál. Poněvadž ale Ježíš řekl k zákonníkovi: »Jdi, i ty čin podobně«, proto máme i my, když můžeme, bližnímu činiti, co mu příjemné a užitečné jest; pakli nemůžeme to činiti, *máme aspoň všechno dobré mu přát, příznivé srdce k němu míti.* A to můžeme vždy. Šťastným nemáme štěstí záviděti, tím méně bližnímu něco činiti, coby mu škodlivé býti mohlo, jak to činili bratří Josefovi; máme *všechno opustiti a zanechati, co by mu nepříjemné*

a škodlivé bylo. Člověk může snadno poznati, co příjemné a užitečné, a co nepříjemné a škodlivé jest, vždyť každý sebe miluje a ví, co mu příjemné a užitečné, nepříjemné a škodlivé jest. To první sobě přeje, to druhé si nepřeje. A tak, jak každý vždy jen k svému prospěchu smýšlí a jedná, tak i s bližním má smýšleti a jednati. Proto dí přikázání lásky k bližnímu: »Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.« Toto přikázání vysvětlil Ježíš těmi slovy: »*Všecko, cokoli chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim.*« A co ty nechceš, aby ti jiní činili, ani ty nečiň jim říkají křesťané. Katechismus proto učí: *Bližního milovati jest: bližnímu dobře chtíti, (dobré přáteli) to jemu činiti co jemu příjemné a užitečné jest, a všecko opustiti a zanechatí co mu nepříjemné a škodlivé jest.*

Boha a bližního milovati učil nás Ježíš Kristus; a milujeme-li my křesťané Boha a bližního podle učení jeho, pak máme lásku křesťanskou. *Čo jest křesťansky milovati? Křesťansky milovati jest, Boha, to nejvyšší dobré pro něho samého, a bližního pro Boha milovati, pro Boha všecko s radostí činiti, cokoliv on poručil.*

Že láska křesťanská k spasení jest nevyhnutelně potřebná, dokazují slova sv. Jana (I. 3, 14.): »Kdo nemiluje, zůstává v smrti,« t. j. nemůže býti spasen. Proto čteme v katechismu: *Křesťanská láska jest tak potřebná, že člověk, když přijde k užívání svého rozumu, bez lásky věčného života dojíti nemůže.*

Když dobré děti a dobří žáci s radostí všecko činí, co rodičové a učitelé jim poroučejí, a všecko opouštějí a zanechávají, co jim zapovídají, tím ukazují že rodiče a učitele své milují. Podobně křesťané, kteří činí, co Bůh poručil a nečiní, co zapověděl, tím ukazují, že Boha milují. A Ježíš řekl: »Kdo má přikázání má, a je zachovává, tenť jest, kterýž mne miluje.« (Jan 14, 21.)

Proto praví katechismus: *Dokazujeme lásku k Bohu a k bližnímu zachováváním desatera Božích při-*

kázání anebo: krátký obsah desatera přikázání nalezáme ve dvou přikázáních lásky.

II. Oddělení.

96. O desateru Božích přikázání vůbec.

Bůh dal desatero přikázání Mojžíšovi na hoře Sinai pro lid israelský, když po vyjití z Egypta na poušti byl.

Podstatný obsah desatera Božích přikázání jest následující :

1. V jediného Boha věriti budeš;
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.
4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl na zemi a dobře se ti vedlo.
5. Nezabiješ.
6. Nesesmilníš.
7. Nepokradeš.
8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.
9. Nepožádáš manželky bližního svého.
10. Aniž požádáš domu jeho, ani služebníka jeho, ani ničeho, což jeho jest.

Kdysi mluvil Ježíš k mládenci, jenž se jeho tázal, co musí činiti, aby byl spasen. Odpověděl jemu Ježíš: »Zachovej přikázání.« »Která pak?« tázal se opět mládenec. I jmenoval mu Ježíš desatero přikázání. Desatero přikázání tedy neměli toliko židé zachovávat, nýbrž i my křesťané jich musíme pilně zachovávat, chceme-li býti spaseni. *I my jsme povinni desatero Božích přikázání zachovávat, protože Ježíš je potvrdil, lépe vysvětlil a nám je zachovávat poručil.*

Jistý misionář bloudil v hornaté krajině v Americe; konečně přišel do chatrče, v níž stařec na tvrdé zemi na smrt nemocen ležel. Stařec ten byl pohan. I slitoval se nad ním sluha Páně a počal jej o svaté víře poučo-

vati, aby, než skoná, jej pokřtiti mohl. Avšak dospělý má při křtu svých hříchů poznati a litovati. Proto kněz s ním svědomí zpytoval a jeho se otazoval: Modlíváš se, abys Boha ctil? Stařec odpověděl: Vždyť mi dal život, pokrm a nápoj, jak bych se jemu neměl klaněti! Žádnému jsi něco nevzal, žádného nezabil aneb poranil? tázal se kněz. Něco takového činiti uznávám za hřích, odpověděl stařec. Tak po všech přikázáních Božích kněz se tázal, a vždy odpověděl pohan: »Uznávám za hřích, činiti něco jinému, co sám sobě ani nepřeji.« Pak litoval svých hříchů a přijal sv. křest. Brzy na to zemřel, a misionář velebil Boha a ubíral se odtud.

Kdo asi tomu pohanovi řekl, že to dobré a pravé jest, co v desateru přikázání se poroučí, a že to hříšné jest, co se v nich zapovídá? Svědomí — neb to nám praví, co Bůh ve svých přikázáních poroučí a zapovídá. Každý člověk již od narození ví obsah desatera Božích přikázání, když se jen sám sebe táže, zda-li to, co žádá, myslí, mluví, činiti neb zanechati chce, dobré neb zlé jest. Protož desatero přikázání také jmenujeme *zákon přirozený*. Bůh nám dal svědomí — on hlasem svědomí k nám mluví a nás napomíná, abychom vždy jeho přikázání zachovávali. Kdo tedy jeho přikázání dobrovolně přestupuje, trestu hoden jest. *I my jsme povinni přikázání Boží zachovávat, an zákon přirozený vysvětlují, kterýž Bůh každému do srdce vštípl.*

Přikázání Boží zachovávat můžeme, poněvadž 1. Bůh k tomu každému milost dává, 2. nejvyšší svatý a nejvyšší spravedlivý Bůh od nás nic nemožného nežádá a 3. apoštolé a všichni svatí, kteří před námi žili, je zachovávali, a tak lidé byli jako my, pročez i my je zachovávat můžeme.

III. Oddělení.

O přikázáních Božích zvlášť.

§. 1. *O třech prvních přikázáních, která povinnosti k Bohu obsahují.*

97. První přikázání: V jediného Boha věřiti budeš.

Co se v prvním přikázání poroučí?

Co katolickým křesťanům se nám v tomto přikázání poroučí 1. v Boha křesťansky katolicky věřiti, neboť bez této víry nelze se Bohu líbiti. A ta víra musí býti: a) *všeobecná* t. j. musíme všechno věřiti, co nám Bůh zjevil a co katolická církev k věření představuje; pravil Kristus Pán: »Učte je zachovávatí všechno, cožkoli jsem přikázal vám;« b) *vytrvalá a pevná*, t. j. nižádným vyhrožováním, nižádnou odměnou neb trestem nemáme se nechat od víry odvrátiti. Takovou víru měli svatí mučenníci; c) *živá* t. j. svými skutky ji máme ukazovati. Sv. apostol Jakob dí: »Co prospěje, bratří moji . . .« d) víru máme, když potřeba jest, *ústí veřjné vyznávatí*.

Poněvadž jen taková víra nás spasiti může, musíme také se vynasnažiti, abychom takovou víru měli. Proto musíme: a) *Boha prositi, aby nám milost k této víře dal*. Zlí fariseové nechtěli v Ježíše Krista věřiti; musíme tedy b) *se přičiniti, abychom čisté svědomí měli*. Co nevíme, nemůžeme věřiti, proto musíme c) *pravdám svaté víry pilně se učití a jim rozuměti*. V čem se člověk necvičí, v tom není sběhlý, proto musíme d) *za víru často se modliti čili ji vzbuzovati a takto v ní se cvičiti*. Jak víru vzbuditi máme, učí nás katechismus takto: Věřím v tebe, pravý, ve třech osobách jediný Bože, Otče, Synu a Duchu svatý! jenž jsi všechno stvořil, jenž všechno zachováváš, řídíš a spravuješ, jenž dobré odměňuješ a zlé

trestáš. Věřím, že Syn Boží člověkem učiněn jest, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil, a že Duch svatý svou milostí nás posvěcuje. Věřím a vyznávám všechno, co's ty, ó Bože, zjevil, co Ježíš Kristus učil, co svatí apostolové kázali a svatá katolická církev nám k věření představuje. To všechno věřím, poněvadž tys, ó Bože, to zjevil, jenž věčná a neskončená pravda a moudrost jsi, která ani oklamat ani oklamána býti nemůže. Ó Bože! rozmnož víru mou.

Věříme všechno, co katolická církev k věření představuje, poněvadž Bůh, věčná pravda, nám všechno to zjevil; věříme to pro Boha a proto víru *božskou ctností* nazýváme.

2. Víra katolická nás učí, že nám Bůh za nábožný život na tomto světě dáti chce život věčný a také prostředky, které k nábožnému a k věčnému životu potřebujeme. To máme od Boha důvěrně očekávati a doufati. *První příkázání proto poroučí, abychom v Boha křesťansky doufali.*

Doufáme křesťansky katolicky, poněvadž Bůh všemohoucí atd. Doufáme tedy pro Boha, a proto doufání čili naději taktéž *božskou ctností* nazýváme. Naděje naše musí býti jako víra a) všeobecná, b) pevná a vytrvalá, c) živá. (Viz prosby modlitby Páně.) Křesťanská naděje zvláště modlitbou se vzbuzuje. Abychom tuto naději měli, musíme také těch prostředků užívati, kterých užíváme, abychom víru měli. Jak naději vzbuditi máme? Katechismus učí: Doufám a důvěřuji se ve tvou neskončenou dobrotu a v milosrdenství tvé, ó Bože! že mi skrze neskončené zásluhy svého jednorozeného Syna, Ježíše Krista, v tomto životě poznání, pravou litost a odpuštění mých hříchů uděliti, po smrti pak spasení věčné dáti a propůjčiti ráčíš, abych na tebe tváří ve tvář patřiti, tebe milovati a bez konce požívati mohl. Doufám také od tebe potřebné prostředky k všeho toho dosažení. Doufám to od tebe, poněvadž jsi to slíbil, jenž všemohoucí, věrný,

neskončeně dobrotivý a milosrdný jsi. Ó Bože! posilni naději mou.

8. Co dobré děti Otce nebeského musíme všechno, co nám Bůh a církev katolická k věření představuje, také činiti t. j. *máme Boha křesťansky milovati*, jak jsme se již učili. To také první přikázání Boží nám poroučí. Poněvadž Boha pro něho milovati máme a Bůh křesťanskou lásku přikazuje, nazýváme ji *božskou ctností*. Abychom tuto ctnost měli, musíme a) Boha za milost k tomu prositi, b) vlastnosti Boží, zvlášť jeho dobrotu a milosrdenství a život věčný často rozjímati. A jak neskončená jest láska Boží! Svého jednorozeného Syna za nás dal, skrze Ducha sv. nás posvěcuje, den co den dobrotinám prokazuje, ano i věčnou radost v nebi nám přislíbil, pakli ho milovati budeme. Milujme tedy Boha, poněvadž on nás napřed miloval!

Tři jsou tedy božské ctnosti: víra, naděje a láska. Největší z nich jest láska. Jak lásku vzbuditi máme, učí katechismus: Ó můj Bože! já tebe miluji z celého srdce svého nade všechno, poněvadž nejvyšší dobré, neskončeně dokonalý a vši lásky hoden jsi; i proto tě miluji, že ke mně a ke všem tvorům nejvyšší dobrotivý jsi. Žádám z celého srdce, rovně tak tě milovati, jak tě tvoji nejvěrnější služebníci milují a milovali; s jejich láskou sjednocuji svou nedokonalou lásku. Rozmnožuj ji ve mně, ó nejdobrotivější Pane, vždycky více a více. Poněvadž tedy tebe upřímně a srdečně milovati žádám, a o to opravdu se přičiňuji, proto jest mi z celého srdce líto, že jsem tebe, své nejvyšší dobré, které nade všechno miluji, tebe svého stvořitele, vykupitele i posvětitelce rozhněval. Bolestně toho lituji, že jsem hřešil, že jsem tebe, svého všemohoucího Pána, svého nejlaskavějšího otce urazil. Činím opravdové předsevzetí, všech hříchů i všech zlých příležitostí se varovati, předešlých nepravostí vždycky více a více litovati, zlost hříchu častěji rozjímati, a nikdy více proti tvé nejsvětější vůli nejednati. Přijmi

mně opět za své dítě, a dej mi milost k vyplnění mého předsevzetí. Za to tě prosím skrze neskončené zásluhy tvého Božského Syna, Pána našeho a vykupitele, Ježíše Krista.

4. O rodičích, učitelích a dobrých lidech dobře myslíme, jich si vážíme a také ve svém jednání to ukazujeme; t. j. jich ctíme. O Bohu, jenž jest bytnost nej-dokonalejší, můžeme jen nejlépe mysliti, n. p. že jest všemohoucí stvořitel nebes a země, náš nejvyšší Pán a nejlepší Otce a nejlaskavější Spasitel. Proto máme k Bohu nejvyšší úctu v srdci míti a tuto úctu také zevnitřně ukazovati, a to činíme, když obzvláště při modlitbě na kolena padáme t. j. *máme se Bohu klaněti*. To nám víra, naděje a láska a proto i první přikázání poroučí. Klaníme se Bohu ráno, v poledne a večer, před jídlem, po jídle, v den nedělní a sváteční, při mši sv., při požehnání, veřejných průvodech (procesích) a jiných pobožnostech. Toliko Bohu se klaníme, poněvadž toliko on jest nejvyšší svatý a nejdokonalejší. Jen Bohu se může nejvyšší úcta, chvála a sláva vzdávati; proto říkáme: Sláva Bohu Otci, i Synu i Duchu svatému.

Klanění se Bohu jest nám užitečné. Přísloví praví: kdo se Boha nespustí, toho Bůh neopustí. Kdo na Boha pamatuje, tomu Bůh požehná, a mnohé dary a milosti mu dává. Zvláštní zalíbení má Bůh v třech božských ctnostech. Když člověk přijde k užívání svého rozumu, když tedy počne dobré a zlé rozeznávat, jest povinnen, tři božské ctnosti častěji vzbuzovati — a sice: 1. *hned jak užívání rozumu nabyt*, 2. *častěji v živobytí*, 3. *v čas násilného pokušení proti těm ctnostem*, 4. *v nebezpečnosti života a na loži smrtelném*. Také jest to velmi užitečné, tyto ctnosti vzbuzovati, n. p. v den nedělní neb sváteční, ve výroční den narození neb jména a v čas každého pokušení. Zkrátka se můžeme pak také modliti: Bože! v tebe věřím, v tebe doufám, tebe nade všechno miluji.

V prvním přikázání tedy se poroučí, abychom v jednoho Boha věřili, v něho doufali, jeho milovali a jemu se klaněli.

Co se v prvním přikázání zapovídá?

Všecko to, co 1. víře, 2. naději, 3. lásce, a 4. klanění — se Bohu odporuje.

1. Hříchy proti víře.

a) Jak jsme se přesvědčili, zjevil se Bůh všelikým způsobem. Veškeré to zjevení Boží a své vlastní učení potvrzoval Ježíš mnohými zázraky: tyto divy činil u přítomnosti množství lidu, ano svých úhlavných nepřátel. Mohl-li více učiniti, aby dokázal, že učení jeho jest pravdivé? A přece nevěřili mnozí v to, co Bůh zjevil a Ježíš Kristus učil. Takoví byli fariseové a zákonníci. Ježíš založil církev katolickou, kteráž na místě jeho a neomylná jest. A tak v každé době byli lidé, kteří buď zcela nevěřili, co církev učí aneb nevěřili jejímu učení tak, jak je k věření představuje.

Kdo nechce věřiti, co Bůh zjevil, co Ježíš Kristus učil, a co církev katolická k věření představuje, ten před Bohem nenalezá žádné omluvy; neboť praví Ježíš: »Kdo neuvěří, bude zatracen.« (Mar. 16, 16.) *Takový se dopouští těžkého hříchu, jemuž nevěra říkáme.* Nevěra odporuje katolické víře a v prvním přikázání se zapovídá. O nevěřících pravil Ježíš: »Kdo pak církve neposlechne, budiž tobě jako pohan a zjevný hříšník.« (Mat. 18, 17.) Ó jak budou tito nešťastníci v den soudný bédovati, pakli se neobrátní. Za jejich obrácení modlíme se v první a druhé prosbě modlitby Páně.

b) *Často byli učitelé,* kteří jinak než katolická církev učili. Tyto papež a biskupové napomínali, aby své smýšlení změnili. Pakli ale učení neomylné církve tvrdošijně zavrhovali, a sami moudřejšími býti chtěli, než veškerá církev, pak jako židé a pohané považováni a

církve vyloučení byli. Tito se jmenují *kacíři a jejich učení — kacírství*.

Kacírství jest velmi těžký hřích, poněvadž z pýchy pochází a jest to veliká zlomyslnost, jiné sváděti a jejich duše do pekla uvrhovati. Jak budou spravedlivému soudci odpovídati? Často pamatujme na slova sv. Cipriana. »Kdo nemá církev Kristovu za svou matku, nemůže Boha za svého Otce míti, a jako v čas potopy světa zaynul každý, jenž se v korábě Noe nenacházel, tak též před věčným zahynutím nemůže zachráněn býti, kdož na Iodi Petrově t. j. v církvi Kristově není.«

c) Před smrtí krále Saula. pozdvihli nepřátelé jeho — Amalekitští — válku proti němu. Saul rád by byl napřed věděl, jak se mu ve válce dařiti bude. I šel k jedné ženě, kteráž zlých duchů o radu se tázávala. Žena ta měla mu zavolati zemřelého proroka Samuela, aby jemu oznámil, co se s ním stane. Ženě té říkali čarodějnice. A takovi bezbožní a nerozumní lidé často bývali na světě, *kterí to, co svou přirozenou silou dosáhnouti nemohou, pomocí zlého ducha dosáhnouti chtějí. Těm říkáme kouzelníci neb čarodějníci, a jejich hřích se jmenuje kouzly neb čáry*. Hřích ten stojí na odpor víře a v prvním přikázání se zapovídá. Bůh nám všechno dobré dává, a on, jenž jest nejmoudřejší, nejlépe ví, co nám užitečné jest. V nouzi máme k němu se utíkat, a jestli za dobré věci prositi budeme, zajisté nás neoslyší.

d) Jsou také lidé, *kterí tajné, toliko Bohu známé věci, pomocí ďábla aneb jiných malicherných znamení vyskoumati a vypátrati chtějí*, n. p. z ruky, z karet, z letu neb zpěvu ptactva, z hvězd a t. d., tito se jmenují *hadači a jejich hřích — hádání*. Kdoby hadačům uvěřil, taktéž by se hřichu dopustil. Hádání stojí na odpor víře a v prvním přikázání se zapovídá; neboť toliko Bůh jest vševědoucí.

e) Jsou také lidi, *kteří více věří, než Bůh zjevil, blud za pravdu mají, některým věcem připisují takovou moc neb takový účinek, kterýž ty věci od Boha ani nemají*; na příklad že pátek jest den nešťastný, že sny budoucnost předpovídají; aneb že odříkáním některé krátké modlitby odpuštění hříchů dosáhnouti mohou a t. d. Tito se dopouštějí hříchu, který *pověra* se nazývá. Pověra jest na odpor víře a v prvním přikázání se zapovídá.

Hříchy proti katolické víře tedy jsou: nevěra, kacířství, kouzly neb čáry, hádání a pověra. Žádný nábožný a rozumný křesťan těch hříchů se nedopustí.

2. Hříchy proti naději.

a) Bůh přikázal na poušti Mojžíšovi, aby svou holí udeřil na skálu, pak vyprýští se voda z ní. Mojžíš již jednou na rozkaz Boží udeřil na skálu, a hned vyšla voda z ní; avšak než po druhé na skálu udeřil, pravil: »Zda-li budu moci ze skály této vodu vyvésti?« On tedy neměl pevnou naději ve všemohoucího Boha. Zachariáš pravil k andělu, jenž mu ve jménu Páně zvěstoval, že dostane syna: »Jak se to může státi, neboť já jsem starý a i manželka má již se sestarla?« Také Zachariáš neměl pevnou naději ve všemohoucnost Boží. A tak i nyní někteří lidé, kteří svátost pokání hodně přijímají, za hříchy podle možností zadosť činí, ustavičně se obávají, že jim Bůh hříchy neodpustí. *Kdo slabou, nepevnou a nedůvěrnou naději v Boží všemohoucnost a milosrdenství má, dopouští se jako Mojžíš a Zachariáš hříchu nedůvěry*, a ta stojí na odpor naději, kteráž pevná a důvěrná býti má; nedůvěrnost v prvním přikázání se zapovídá. Nedůvěrností bývá velmi uražen Bůh milosrdný, jenž nám praví: »Nechci smrt hříšníka, nýbrž chci, aby se obrátil a živ byl.«

b) Kain zabil zúmyslně bratra svého Abele. Kdyby se byl polepšil, mohl od Boha odpuštění hříchů doufati. Avšak pravil: »Větší jest hřích můj, než abych odpuštění

zasloužil.« On tedy neměl žádnou naději v Boha nejmilosrdnějšího, jako i Jidáš, jenž Ježíše zradil, a pak se oběsil.

Kdo veškerou naději v Boha ztratil, od Boha milosrdenství nedoufá, dopouští se hříchu — zoufanlivosti. Zoufanlivostí se Bůh velmi uráží; a přece jest milosrdenství Boží větší, než hříchy všech lidí, pakli hříšník za hříchy pravé pokání činí. Zoufanlivost stojí na odpor křesťanské naději a proto se v prvním přikázání zapovídá.

c) Mnozí lidé často se zlými obcují a příležitost k hříchu vyhledávají. Když někdo jim navštěvování těch zlých společností zrazuje, říkají, že nebudou hřešiti; a když zhřešili zase říkají: »Bůh jest milosrdný, vždyť on mi to odpustí. Až budu starší dám se na pokání, až do smrti ještě času dost.« Takoví při každé příležitosti hřešiti se navykli a nepatrné pokušení k hříchu jich svádí. U nich milost Boží neúčinkuje, protože jí vždy pohrdali a zlým návykem svou vůli k dobrému velmi seslabili. Velmi nesnadné to jest, tomu hříšnému návyku odvykati; jak teprv na smrtelné posteli se mohou takoví polepšiti?

Kdo tedy hřešiti nepřestává a říká: vždyť já se polepším, Bůh jest nejvyšší milosrdný, ten velmi nemoudře, příliš čili opovážlivě se spoléhá na milosrdenství Boží.

Opovážlivé spoléhání-se na milosrdenství Boží odporuje naději a v prvním přikázání se zapovídá.

Abychom se toho hříchu varovali, vypravuje nám písmo sv. tento příběh: Král *Manasses* páchal v mladém věku svém nejohavnější nepravostí; Bůh mu popřál dlouhého života, a on ve stáří svém mohl pokání činiti za hříchy své mladosti. Po něm nastoupil království jeho syn *Amon*, kterýž jako otec počal nepravostí se dopouštěti, neboť se domníval, že ve stáří za příkladem otce svého za hříchy pokání činiti bude. Avšak Bůh mu nepropůjčil jako otcí jeho dlouhý život; neboť po dvou letech svého panování umřel uprostřed hříšného života. (IV. král. 21.)

Pročez máme, jestliže jsme tak nešťastnými byli, hříchu se dopustiti, hned po hříchu spáchaném pokání činiti, a kdybychom i věděli, že Bůh hned hřích netrestá, nýbrž že shovívá, na to se nemáme spoléhati a pokání až k stáří odkládati. Hříchu, jenž největší zlo jest, máme se co nejvíce báti a všechnu pomoc a milost od Boha očekávati. V naději a bázni musíme věčné blaženosti si dobývati. *Hříchové proti naději jsou*: nedůvěrnost, zoufanlivost a opovážlivé spoléhání se na milosrdenství Boží.

3) Hřích proti lásce Boží.

Ten miluje Boha, kdo z Boha a z všeho, co od něho pochází se raduje a také Bohu radost činiti se vynasnažuje. Od Boha máme svaté náboženství, modlitbu, služby Boží; od něho také štěstí a neštěstí pochází. Kdo na Bohu, sv. náboženství a službách Božích zalíbení nemá, hřeší svou lhostejností proti lásce Boží. Kdo v neštěstí nespokojen a v štěstí pyšný jest, miluje svět více než Boha, a hřeší reptáním proti lásce k Bohu. A tak každým hříchem zvlášť ale těžkým hřeší proti lásce k Bohu. Takový přikázání Boží přestupuje, za to věčný trest zasluhuje; proto nerád na Boha myslí, ano on si přeje, aby Boha ani nebylo t. j. *Boha nenávidí*. Tak nenáviděli fariseové Ježíše, Syna Božího. *Nenávisť* stojí na odpor lásce k Bohu, a proto se v prvním přikázání zapovídá.

Jak nemoudře a nevděčně jednájí ti, jenž Boha nenávidějí. On zajisté zasluhuje, aby všichni lidé co nejvíce jej milovali. Od něho máme všechno dobré, a všechno k našemu prospěchu řídí; on nás věčně šťastnými chce učiniti. Pročez mají děti sv. náboženství pilně se učit, přikázání Boží zachovávat, nábožně se modliti a služby Boží horlivě navštěvovati, a takto svou lásku k Bohu ukazovati.

4) Hřích proti klanění-se Bohu.

Brzy po stavění věže babylonské zapomenuh lidé na pravého, neviditelného Boha, stvořitele nebes a země, a počali nejvyšší úctu vzdávati věcem stvořeným — slunci, měsíci, hvězdám — a i lidem ano i zvířatům a jejich vyobrazení. Až podnes jsou takoví lidé pohané. — Bohu pravému stojí na odpor takoví bohové falešní čili liší, a když se k nim lidé modlívají, proto *modly* se jmenují; těm, kteří modly ctějí, *modloslužebníci neb modláři*, a tomu jejich hříchu *modloslužebnost* říkáme; ona klanění-se Bohu odporuje a v prvním přikázání se zapovídá. Takovým modlám také naši předkové se klaněli, než sv. Cyrill a Method učení o pravém Bohu jim zvěstovali. Za ten veliký dar, že Bůh k našim předkům poslal tyto nábožné muže a jich z modloslužebnosti vysvobodil, děkujeme často a vroucně jemu, zvlášť ale to činme v slavnost těchto našich slovanských apostolů dne 5. července. Prosme ale také Boha, aby on svou svatou církev mezi pohany rozšířil, podporujeme její rozšiřování nábožnými dary, aby modloslužebnost přestala, a aby pravý Bůh všude vzýván, ctěn, a veleben byl.

Nejvyšší úctě Boží také se protiví roztržitá modlitba, neslušné chování-se při službách Božích, nehodné přijímání svátosti pokání a nejsvětější svátostí oltářní. Kdo tuto neb jinou svátost ve stavu těžkého hříchu přijímá, dopouští se nového těžkého hříchu. Hřích nehodného přijímání některé svátosti nazývá se svatokrádež a stojí na odpor klanění-se Bohu.

A jak veliký jest hřích svatokrádeže, zvlášť když nejsvětější svátost oltářní nehodně přijímáme; tu hřeší člověk proti samému Ježíši, jenž ve svátosti oltářní přítomen jest. Prosme Boha, aby nás toho hříchu vystříhal. Proto máme na přijímání této nejsvětější svátosti dobře a náležitě se připraviti. —

98. Úcta, kterou vzdáváme andělům, svatým, obrazům a ostatkům, není proti prvnímu přikázání.

1) O úctě andělů a 2) svatých.

1) Když lidé vznešeným královským služebníkům úctu prokazují, tím netrpí král žádné újmy na vlastní cti a slávě; ano tím jeho čest a sláva více a více se množí, neboť on z toho poznává, že lidé tím více jeho ctí a ve vážnosti mají. Čest ta vlastně jejich pánu a králi platí.

Král a pán nebes a země jest sám Bůh. Jeho nejvyšší služebníci jsou andělé a svatí.

Slovo anděl znamená tolik co posel. Anděly poslal Bůh k Ahrahamovi, Lotovi, Tobiášovi, k Marii Panně atd. Bůh je tedy ustanovil svými posly a služebníky. Oni jsou v nebi a neustále na Boha patří. A to jim činí největší čest, kterou jim Bůh sám prokazuje; *proto i my jich ctíti máme. Tuto úctu od nás také zasluhují: oni mají lepší rozum a lepší vůli než my, jsou svatí.* Mají větší moc; v den soudný budou dobré od zlých dělit. *Andělé nás na těle i na duši ostríhají, o naše spasení pečují, modlitby naše Bohu přednášejí, jak z příběhu o Tobiášovi víme.* Vděčně musíme tedy vyznati, že andělé nás milují. Za tuto lásku máme i my jim lásku a vděčnost prokazovati, anděla strážného poslouchati, když nás hlasem svědomí napomíná. Za jejich orodování máme jich prositi. Tak to Bůh od nás žádá. *Andělům lásku, vděčnost, poslušnost prokazovati, jich vzývati jmenujeme jinak jich ctíti.* Katechismus proto praví: *Katoličtí křesťané vzývají anděly, poněvadž lidem k ochraně ustaveni jsou, lidi milují, o spasení jejich péči mají, za ně prosí, a na Boha ustavičně patří, také lidskou modlitbu mu přednášejí.*

Bůh má všechno sám od sebe, jemu vzdáváme nejvyšší čest t. j. jemu se klaníme. Andělé mají to, co mají

a jsou od Boha. My jich ctíme, poněvadž všechno, co dobré a vznešené jest, ctíti máme a poněvadž sám Bůh jich ctí. Tím, že anděly ctíme, vlastně Bohu čest prokazujeme.

Úcta andělů není tedy proti prvnímu přikázání, neboť to toliko zapovídá, abychom někomu krom Boha se klaněli.

Úcta ta jest nám také velmi užitečná, poněvadž ctění andělů nás chrání od hříchů a vzbuzuje v nás nábožné a spasitelné myšlenky. Již na tomto světě máme přátelství a lásku andělů sobě zjednatí, abychom v nebi v neskončeném přátelství a věčné lásce s nimi žítí mohli.

Mojžíš prosil za Israelity na poušti Boha, a Bůh vyslyšel jej. Na prosbu jeho dal lidu vody ze skály. Písmo sv. nás napomíná, abychom vespolek za sebe se modlili, protože modlitba spravedlivého u Boha mnohých milostí vymáhá. Pakli ale Bůh modlitbu člověka, jenž na zemi ještě žije vyslyšeti chce, čím více modlitbu svatých v nebi vyslyší! Svatí, ačkoli sami z vlastní moci nám pomoci nemohou, zajisté za nás u Boha prosí, orodují, poněvadž nás milují, jak nás učení o obcování svatých poučilo. Proto v písmě sv. se nazývají svatí — *přátelé Boží*. A my za orodování jejich máme prositi, aby Bůh nám byl milostiv skrze ně. Svaté uctíváme zvlášť svěcením slavnosti *všech svatých a modlením se litanie ke všem svatým*. Každý z nás má mezi svatými napřed ctíti Marii Pannu, sv. Josefa a svého patrona. Katechismus praví: *Katoličtí křesťané vzývají svaté, ne jakoby oni z vlastní moci mohli pomoci, ale poněvadž přátelé Boží jsou, a také u Boha za lidi prosí.*

Ani úcta svatých není proti prvnímu přikázání, poněvadž se jim neklaníme.

3) O úctě obrazů.

Na plátně neb papíře vymalovaná podoba člověka neb věci jmenuje se obraz. Po smrti rodičů, bratří, se-

ster neb přátel mají jejich dítky, příbuzní neb přátelé obrazy zemřelých ve velké vážnosti, poněvadž jim obrazy představují osoby, které velmi milovali a jim dosud vzácné jsou. Tu úctu, vážnost ty osoby také zasluhují, *jsou cti-hodné* (n. p. rodičové, kteří po Bohu jsou největší dobrodincové svých dětí).

Svatí svým nábožným životem se vyznamenali, tak že přátelé Boží jsou; také u Boha za nás orodují a mnohých milostí od něho nám vymáhají. Proto velikou úctu zasluhují, *jsou velmi cti-hodní*. Tudíž jest to velmi krásné a přirozené ano i užitečné, *že jejich obrazy ctíme*.

1. Tato úcta nám připomíná nábožný život svatých a nás k tomu vzbuzuje, abychom krásný jejich příklad následovali, 2. tak řka nás nutí, abychom za orodování jejich prosili.

Takové obrazy nám představují ukřižovaného Spasitele, matku Boží, Marii Pannu, svaté mučenníky, nástroje, kterými mučení byli a t. d., zvlášt máme v uctivosti míti obrazy, které nám celé umučení Vykupitelovo vypodobňují, t. j. obrazy křížové cesty. — My nectíme malbu na plátně neb papíře, nýbrž jen ty osoby, které se nám obrazem představují; aniž se obrazům klaníme, když n. p. květinami neb světly jich ozdobujeme, líbáme aneb před nimi na kolena padáme, jako se neklaníme lidem, když na kolenou jich za něco prosíme. Proto úcta obrazů není proti prvnímu přikázání. Katechismus učí: *Užívání obrazů v katolické církvi není proti prvnímu Božímu přikázání, neb toto zapovídá obrazy dělati, aby se jim kdo klaněl. Katoličtí křesťané ctějí obrazy, poněvadž něco cti-hodného, n. p. nějakou božskou osobu aneb matku Boží, aneb anděla, aneb některého svatého představují. Tato pocta se nevztahuje na obraz, nýbrž na toho, kdo se jím představuje.*

4) O účtě ostatků.

Děti ve velké vážnosti mají všelikou památku, kterou jim zemřelí rodičové zanechali: n. p. vlasy, šatstvo a jiné věci. Zajisté jest to cos krásného a dobrého, neboť těmi památkami ctějí své rodiče a ukazují, kterak až dosud zemřelé milují. Podobně i katolická církev ostatky svatých: jejich těla, kosti, roucha a nástroje, kterými mučeni byli s největší pilností zachovala a tutěž účtu, jako obrazům svatých vzdává. Těmi ostatky se vzdává účta svatým, od nichž pocházejí, a touto úctou svatých vlastně Bůh sám ctěn bývá. Jak ctí katolická církev ostatky? Ona ostatky svatých buďto v drahocenných nádobách neb oltářích uschovává aneb je k veřejnému uctění n. p. líbání podává.

Katoličtí křesťané částky svatého kříže, na němž Spasitel pněl, jakožto nejvzácnější ostatky v uctivosti mají a v pátek nábožně jich líbají.

K této účtě ostatků vzbuzuje nás také příklad prvních křesťanů, kteří n. p. šátky a pasy sv. Pavla ve veliké vážnosti měli a na nemocné je vzkládali, kosti sv. mučenníků bedlivě a pilně sbírali a nad jejich hroby oltáře a chrámy Boží stavěli.

Ctíme také Boha a jeho svaté putováním na svatá místa čili *poutěmi*. To činíme, poněvadž tato svatá místa nás povzbuzují, abychom za příklad svého života si vzali nábožný život těch, k jejichž účtě místa ta ustanovena jsou; abychom uctivě navštěvovali ta místa, kteráž snad šlapějemí svatých jsou posvěcena (n. p. Velehrad, kdež kráčeli naši sv. apoštolové Cyrill a Method); abychom na poutních místech všelikých milostí na přímluvu svatých od Boha obdrželi; neboť taková místa Bůh mnohými zázraky oslavil a mnohým nábožným poutníkům předivných milostí udělil (n. p. r. 1241 vysvobodil Bůh z rukou nepřátelských Tatarů křesťany, kteříž Rodičku Boží na Hostýně o pomoc vzývali).

Často putují křesťané na svatá místa u velikém množství, v slušném pořádku, nábožně se modlejí aneb zpívají, majíce v předu kříž a korouhve. Takové společnosti pak říkáme *průvod čili procesí*. I při jiných příležitostech n. p. v slavnost sv. Marka, Božího Těla, průvody se konají. Při nich slušně a nábožně se chovají máme.

99. O zevniřní úctě Boží.

Druhé přikázání: Nevezmeš jména Božího nadarmo.

Když dítě ve svém srdci se raduje neb se rmoutí, zajisté zevnitřně na něm to pozorovati můžeme. Lidé již od narození tak zřizeni jsou, že to, co uvnitř v srdci cítí, také zevnitřně na jevo dávají. Pročež dobré dítě, dobrý žák svou vnitřní úctu a lásku k rodičům, učitelům také slovem a skutkem ukazuje aneb na jevo dává. A tak se stává i s naší vnitřní úctou a láskou k Bohu. Neboť pakli dle prvního přikázání v Boha křesťansky katolicky věříme, v něj doufáme, ho milujeme a jemu se klaníme, totéž jakožto dobří katoličtí křesťané i zevnitřně ukazujeme čili Bohu zevnitřně úctu vzdáváme.

Druhé přikázání poroučí, abychom Pánu Bohu zevnitřně úctu vzdávali. Bůh sám a církev jeho to žádá, poněvadž tím a) jiným dobrý příklad dáváme, aby taktéž činili, b) sami v pobožnosti se víc a více upevňujeme. Katechismus praví: *V druhém přikázání se poroučí, abychom jméno Boží světili, a uctivě ho užívali.*

Jak ctíme a světíme jméno Boží?

1. *Víru* máme skutky ukazovati, a když potřeba jest, také ústy veřejně vyznávati. Činíme-li to, pak světíme zevnitřně a viditelně jméno Boží. Katechismus: *Ctíme a světíme jméno Boží:*

1) *když Boha svobodně před celým světem vyznáváme.*

2. *Naději* máme vzbuzovati, a to zvlášť *modlitbou* se stává. Ustavičně se máme modliti n. p. v nemoci, chudobě, v neštěstí to jest v *potřebách tělesných*, pak zvlášť v čas pokušení, za odpuštění hříchů, v úzkosti a když si pomoci nemůžeme t. j. v *potřebách duchovních*. Tím způsobem od Boha pomoci dosahujeme a jej zevnitřně uctíváme :

2) *když Boha v duchovních i tělesných potřebách za pomoc a přispění žádáme.*

3. Někdy nařizuje vrchnost, abychom v důležitých věcích pravdu mluvili a na znamení, že pravdu mluvíme, abychom Boha, jenž všechno ví a lež trestá, za svědka brali. Při tom postaven bývá kříž mezi dvěma hořícími svícemi. *Boha za svědka vzývati, že mluvíme pravdu aneb že nějaký slib splniti chceme: znamená přísahati čili přísahu skládati.*

Přísaha se *dovoluje* jen tenkrát, když důležitou věc jiným způsobem *hodnověrně* potvrditi nemůžeme a když nějaká vrchnost ji požaduje.

Náležitou přísahu skládá ten, kdo a) o pravdivosti své výpovědi jest úplně přesvědčen, b) toliko v čas potřeby ve věcech důležitých pobožně přísahá a c) toliko to přísahou potvrzuje, co bez hříchu pověděti neb přislíbiti může; při přísaze *náležitě* musí tedy býti a) *pravda*, b) *právo*, c) *spravedlnost*. (Jer. 4, 2.) *Náležitou* přísahou vyznáváme, že věříme v Boha všemohoucího a tím jej ctíme:

3) *když náležitou přísahou Boha za svědka bereme, abychom něco hodnověrně potvrdili.*

Kdo ale Boha za svědka bere, a nepravdu, lež mluví aneb slib svůj splniti nechce, *křivě* přísahá, Boha všemohoucího a nejvyššího *spravedlivého* tím uráží a tak těžkého hříchu se dopouští a jméno Boží zneuctívá. Ježíš Kristus před nejvyšším knězem *náležitou* přísahu složil — svědkové, jenž proti němu svědčili, přísahali *křivě*.

Ve věcech nepatrných nemáme přísahati, nýbrž pouhou pravdu mluvit. *V nepatrných věcech přísahati, jest bez potřeby přísahati.*

Někteří lidé si navykli, při každé příležitosti a výpovědi Boha, svou duši, neb nebe, ďábla za svědka bráti: n. p. říkají: na mou duši, ať mne Bůh trestá, když to a to není pravda a t. d. Pakli přitom i lež mluví, těžkého hříchu se dopouštějí. Často Bůh lidi, kteří křivě přísahají, přísně a i náhlou smrtí již na tomto světě trestal a dosud trestává.

Běda tomu, který křivě přísahá: běda ale věčně jemu, pakli pokání nečiní.

4. Také *lásku* nemáme toliko v srdci mít, nýbrž i zevnitř na jevo dávat, t. j. i před jinými zachováváním Božích přikázání ukazovati. Tím více ale ukazujeme lásku k Bohu, když někdy krom toho, co činiti musíme, činíme také dobré, kteréž Bůh nepřikázal. Tomu učí nás Ježíš v tomto příběhu: Bohatý mládenec otázal se Ježíše: »Mistře! co mám činiti, abych vešel do života věčného?« Ježíš odpověděl jemu: »Zachovávej přikázání.« »Která pak?« tázal se mládenec. I jmenoval mu Ježíš desatero Božích přikázání a doložil: »Chceš-li ale býti dokonalým, t. j. chceš-li více dobrého činiti, než Bůh přikázal, jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým a následuj mne!« Dle těch slov jest zachovávání Božích přikázání k spasení nevyhnutelně potřebné. Ježíš tedy nepřikázal, aby člověk jmění se zbavil, v chudobě živ byl, jakoby to k spasení bylo potřebné, nýbrž on toliko lidem dal radu, co by měli činiti, aby větší zásluhy měli u Boha a byli dokonalejší než jiní, kteří toliko to činí, co nevyhnutelně činiti musí, aby byli spaseni. A poněvadž takové rady Ježíš ve svém sv. evangelium zvěstuje, jmenují se *řady evangelické* a jsou dle příkladu Ježíšova tři: 1. *dobrovolná chudoba*, 2. *ustavičná čistota* a 3. *dokonalé poslušství vrchního aneb správce duchovního*. Tyto tři rady zachovávali apoštolé a dle jejich příkladu

zachovávají jich 1. zvláště osoby, které v duchovních společnostech podle jistého pravidla (řádu, řehole), jenž s učením sv. evangelia se srovnává, pospolitě žijí. Takové společnosti nazýváme kláštery neb řády; 2) některé osoby, které v klášterích nežijí, avšak přece buď všechny tři rady aneb některou z nich zachovávají Bohu před zpovědníkem slíbili. K zachovávání ustavičné čistoty také kněží, když podjahanství přijali, se zavázali.*)

Kdo dobrovolně Bohu slíbí, že do kláštera vstoupí aneb evangelické rady zachovávají bude, slibuje, co Bohu velmi milé jest, k čemuž ale zavázán by nebyl, kdyby neslobil. Takto Bohu obět přináší.

Také jiné sliby můžeme Bohu činiti, pakli slib Bohu milý jest, a člověk k tomu, co slíbil, snad zavázán není; n. p. někdo učinil Bohu slib, že bude putovati, ve všední den dvakrát mši sv. slyšeti, aneb jedenkrát růženec se modliti aneb že na veřejném místě kříž neb sochu některého svatého vystaví a podobné. Kdo něco takového, pakli tak činiti povinnen není, Bohu slíbí, větší čest jemu vzdává, než když toliko jeho přikázání koná. *Slib jest Bohu učiněná přípověď, kterou se k něčemu dobrému a Bohu milému zavazujeme a což pak činiti povinni jsme.*

Kdo Bohu slib učinil, zavázán jest, jej splniti; kdo jej neplní, těžce hřeší. Proto dí písmo sv. (Kazatel 5, 3, 4): »Cožbys kdykoli slíbil Bohu, splň; nebo mnohem lépe jest neslibovati, než po slibu, co připověděno, nesplniti.« Ctíme tedy Boha, když

4. sliby Bohu učiněné věrně plníme.

Platný slib může vykonati toliko ten, který má úplné užívání rozumu a svobodné vůle. Účinek neb pevná vůle něco vykonati není slib, nýbrž toliko *předsevzetí*,

*) Kláštery jsou zvláště čtverého druhu: a) kláštery, jejichž údové rozjímáním života, b) duchovní správcou (kázáním slova Božího, přísluhováním svatými svátostmi, hlásáním učení Kristova i ve vzdálených krajinách), c) vyučováním mládeže a d) obsluhováním nemocných se zaměstnávají.

kterýmž člověk k tomu ještě se nezavazuje; n. p. když si někdo umíní při večerní modlitbě, že s pomocí Boží zejtra lépe jeho vůli plniti bude.

Když v kostele při kázání, ve škole při vyučování sv. náboženství pilně a pobožně slovo Boží posloucháme, ukazujeme, že si slova Božího všímáme a vážíme, že dobře slovu Božímu chceme porozuměti, abychom Boha vždy lépe poznávali, milovali, poslouchali a tím jej ctili. Proto ctíme jméno Boží:

5. *Když slovo Boží pilně a pobožně posloucháme.*

Abel obětoval Bohu, aby jemu svou lásku proukázal a ho velebil; Ježíš všem dobře činil, ne aby od lidí chválen neb odměněn byl, nýbrž aby nebeského Otce ctíl. Pročež pravil: »Já nehledám slávy své, nýbrž ctím Otce svého.« (Jan 8, 50.) Proto také haněl farisey, kteří se modlili, se postili, almužnu dávali, aby od lidí chváleni byli. Dle příkladu Ježíšova máme tedy dobré činiti pro Boha, a z lásky k Bohu; pak ctíme Boha,

6. *když všechno ke chvále a ke cti jména Božího konáme, aneb Bohu obětuje.*

Co se v druhém přikázání zapovídá?

V druhém přikázání se zapovídá, jméno Boží *zneuctivati*. To se stává, když někdo nezachovává, co v druhém přikázání, jak jsme slyšeli, se poroučí. Pročež jméno Boží se *zneuctivá*

1. *všemi hříchy*

2. *obzvláště rouháním, když o Bohu, o pravém náboženství a o svatých jeho potupně mluvíme.* Někdy slyšeti lidi mluvíti: Bůh jest nemilosrdný ke mně, aneb o mne neví, na mne zapoměl. Když někdo Bohu nějakou vlastnost upírá aneb lidskou vlastnost jemu přivlastňuje, ten se Bohu rouhá.

3. *Když bez potřeby aneb dokonce křivě přísaháme.*

4. *když Bohu učiněné sliby rušíme.*

5. *když jméno Boží, bez potřeby a bez uctivosti jmenujeme.*

6. *když slovo Boží buď překrucujeme aneb ho zle užíváme.*

Zlí lidé n. p. v den nedělní neb sváteční služebnou práci konávají a omlouvají se slovy sv. Pavla, kterýž praví: »Nechce-li kdo dělati, ať nejí.« (II. Thes. 3—10). Proto i v den sváteční a nedělní prý musíme pracovati, poněvadž i v neděli a ve svátek musíme jísti. Oni slovo Boží zneužívají a smysl jeho překrucují! neboť jest také psáno: »Pomni, abys den sváteční světil. Šest dní budeš pracovati, . . . sedmého pak dne nebudeš dělati.« (Exod. 20, 8. 9.)

O veřejné účté Boží.

100. Třetí přikázání: Pomni, abys den sváteční světil.

a) Na místo židovské soboty ustanoven jest den nedělní, kterýž světiti máme.

V šesti dnech stvořil Bůh celý svět, sedmého dne odpočinul. Proto v starém zákoně židé sobotu, jakožto den sváteční v každém týdni světili; to ale v novém zákoně změněno jest. Neboť Ježíš Kristus svým vykoupením všecko obnovil. V sobotu odpočívalo tělo jeho v hrobě, apoštolé byli zarmouceni. V neděli však vstal Ježíš z mrtvých. Svým vzkříšením potvrdil písmo sv. a svá vlastní předpovědění, dal světu neomylný důkaz o božském svém seslání. Tím upevnil naši víru a naději. Vzkříšení Páně jest tedy pro nás velmi důležité; a důležité, slavný, a radostný jest pro nás také den ten, kdežto vzkříšení se stalo. — I Duch svatý vstoupil v neděli na apoštoly; v neděli svatodušní položen základ církve. Tyto příčiny činí den nedělní nám křesťanům velmi důležitým

a proto apoštolé z vnuknutí Ducha sv. neděli na místo soboty jakožto den sváteční v týdni ustanovili. Pak stalo se to také proto, aby mezi námi křesťany a židy byl rozdíl.

b) Bůh sám nás učil, jak máme den nedělní světiti.

1) Dne sedmého aneb prvního po stvoření *pozoroval* Bůh všechno, co učinil. Tak i my máme v neděli všechno pozorovati a rozjímati, co Bůh stvořil a pro nás učinil: své stvoření, vykoupení a posvěcení. K rozjímaní těchto skutků Božích máme nejvíce příležitosti v neděli; avšak i své skutky máme pozorovati, zdali dobré neb zlé jsou t. j. máme svědomí zpytovati, a svaté svátosti zvlášť v neděli přijímati. Pak máme nábožné knihy čísti, almužnu dávat i odpolední služby Boží navštěvovati; činíme-li tak, konáme skutky, kteréž Bohu milé jsou a nám zásluhy pro věčné spasení u Boha vymáhají a proto *skutky nábožné* se jmenují. Takové skutky máme v neděli provozovati.

2) Bůh *odpočinul* t. j. přestal tvořiti a pak nestvořil nic více. Tak i my v neděli, jak již jméno to nás učí, máme nedělati, odpočívati od práce, kterou jsme šest dní konali a takto chleba vezdejšího sobě vydělávali. Proto tato práce, kterou obyčejně služebníci, nádenníci, řemeslníci a t. d. konají, také práce služebná slove. Toliko kdyby deštivé počasí v čas žně povstalo aneb něco nevyhnutelně potřebného se musilo stavěti, pak dovoluje biskup neb farář práci služebnou i v neděli. Toto dovolení, kteréž oni jakožto duchovní vrchnost dávají, jest náležité. Hlučné zábavy n. p. tanečné hudby a schůzky, hry v karty, kuželky a t. d. den nedělní zneuctívají. Zábavy v čas veřejných služeb Božích překážejí den nedělní světiti.

V třetím přikázání se poroučí: v neděli, která hned za časů apostolských na památku vzkříšení Krista Pána našim dnem svátečním ustanovena byla, od práce odpočívati a nábožné skutky provozovati.

V třetím přikázání se zapovídá:

1. *všeliká služebná práce bez potřeby a náležitého povolení.*

2. *všeliké jiné zaměstnání, které ten den buď zneuctívá neb jej světití překáží.*

Když katoličtí křesťané vespolek v kostele službami Božími neděli oslavují aneb nějaký jiný dobrý skutek veřejně ke cti a chvále Boží vykonávají (průvod — procesí), pak *Bohu veřejnou úctu* vzdávají. Tato úcta zvláště v třetím přikázání se poroučí.

c) Svěcení neděle a veřejná úcta Boží jest užitečná.

Nábožným slyšením mše sv. a slova Božího uvádíme sobě na mysl Boha, jeho vlastnosti, skutky a vůli a tím k plnění jeho přikázání se povzbuzujeme. To nám velmi prospěšné jest, poněvadž bez napomenutí často své povinnosti zapomínáme činiti. Povzbuzení k dobrému a modlitba nám napomáhá k pobožnosti, zvláště když také sv. svátosti přijímáme. My se stáváme nábožnými, Bůh nám svou milost rozmnožuje a na duši i na těle požeňuje. — Podobně i veřejná úcta Boží jest prospěšná: příklad těch, kteří na veřejné úctě podíl berou, vespolek povzbuzuje jich a jiné k dobrému.

Běda ale tomu, kdo den nedělní zneuctívá; toho Bůh často již na tomto světě a zajisté přísně na onom světě trestati bude.

»Kdo v den Páně vydělává,
Stokrát více prodělává.«

Tři první přikázání Boží obsahují všecko to, co Bohu činiti povinni jsme čili naše povinnosti k Bohu: vnitřní, zevnitřní a veřejnou úctu Boží.

§. 2. *O sedmi posledních přikázáních, která povinnosti k bližnímu obsahují.*

101. Čtvrté přikázání: Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl na zemi a dobře se ti vedlo.

Rodičové, učitelé a duchovní i světské vrchnosti jsou a) zastupitelé Boží a b) po Bohu největší dobrodínoci.

a) Bůh lidi stvořil a otcovsky o ně pečuje, jest otcem všech lidí. On chce, abychom ho poznali, ctili, milovali, poslouchali a věčně spaseni byli. O to také svou svatou církví čili duchovní vrchností pečuje. Než i rodičové, učitelé a světská vrchnost mají se přičiniti, aby tato vůle Boží se vyplnila. Bůh skrze rodiče, a světskou vrchnost také pečuje, abychom, čeho k zachování tělesného života potřebujeme, nám se dostávalo. Protož chce, aby rodičové své děti křesťansky vychovávali, a o jejich život, zdraví, pokrm a obydlí se starali. Vrchnost pak se stará o pořádek, pokoj a bezpečnost. Tak tomu chce Bůh, proto rodičové, učitelé a vrchnosti jsou *zastupitelé Boží*.

b) Těžce musí často rodičové pracovati, aby svým dětem potřebného pokrmu vydělali. Matka s dětmi, pokud malé jsou, mnohé soužení musí trpěti; avšak s radostí to všecko rodičové činívají, pakli děti jsou poslušny. Rodičové učí dítky se modliti, posílají jich do školy, aby něčemu dobrému se naučili, napomínají je k dobrému a k Bohu, jenž jim je daroval, vedou. Pročež jsou *rodičové po Bohu největší dobrodínoci svých dětí*.

Z těchto dvou příčin a také proto, že tomu Bůh tak chce, jsou děti povinny svým rodičům aspoň v jisté míře totéž činiti, co Bohu povinny jsou. Bůh chce, aby děti rodiče ctily t. j. aby vždy pamatovaly, že rodičové jsou jejich největší dobrodínoci, místo Boží zastupují; avšak toto vnitřní ctění rodičů mají dítky také zevnitř ukazovati, neboť praví písmo sv.: » *V skutku a v řeči a se*

vší trpělivostí . . v celém srdci ctí otce svého;» (Sir. 3, 9. a 7, 29.) Děti ctí rodiče v *srdci*, když o nich dobře myslí, rády je vidí, jejich řeči rády poslouchají, všechno dobré a dlouhý život jim přejí, aby v stáří jim mohly sloužiti, radost z jejich štěstí a zármutek z jejich neštěstí mají. Děti ctí rodiče *řečí čili ústy*, když s nimi a o nich uctivě a dobře mluví, chyby jejich omlouvají a ukrývají a za ně se modlejí. Děti ctí rodiče v *skutku*, když jich ve všem, co proti božskému přikázání není, poslouchají, při práci a jiných potřebách jim pomáhají, v stáří je obsluhují a vše, co potřebují, jim dávají.

Které ale děti tak rodiče své nectí, aneb opak toho činí, co čtvrté přikázání nařizuje, ti dopouštějí se těžkého hříchu proti rodičům a Bohu.

Jak děti rodiče ctíti mají, učí jich příklad Pána Ježíše, jenž jako dítě přišel na svět, své rodiče miloval, jich poslušen byl, věkem, moudrostí a milostí u Boha a lidí prospíval; matčinu prosbu vyslyšel a první zázrak v Kaně Galilejské učinil, a když již z toho světa ubírat se měl, na kříži svou matka svatému Janovi v ochranu odevzdal. Krásný příklad dává také dětem Josef egyptský — jak to ?

Aby děti s větší ochotností čtvrté přikázání zachovávali, přislíbil Bůh dobrým dětem dlouhý život a požehnání již na tomto světě. To dokazuje život Josefa egyptského.

»Dobré dítě
Poslechne hbytě.«

Bohužel! byly a jsou děti, kteréž čtvrté přikázání nezachovávají. Nezdárné děti byli Kain, Cham, bratři Josefovi, kteréž Josef tak těžce zkoušel; avšak jaké tresty by teprv po smrti byli museli trpěti, kdyby se nebyli polepšili? Katechismus: *V čtvrtém přikázání obzvláštně se poroučí, aby děti rodiče milovali, ctili, jim sloužili, ve všem, coby proti božským přikázáním nebylo, jich*

poslouchali, v duchovních i tělesných potřebách jim pomáhali a za ně se modlili. — Dětem jenž toto přikázání zachovávají, dlouhý život a štěstí slíbeno jest.

Ve čtvrtém přikázání se zapovídá, rodičů neposlouchati, jich nenáviděti, jimi pohrdati, jim se posmívati, je haněti, neb jim zlořečiti, v potřebách je opouštěti neb jim škoditi. — Dětem jenž to přikázání nezachovávají, Bůh nejtěžšími časnými i věčnými tresty hrozí.

Toliko těm, kteří čtvrté přikázání zachovávají, přislíbil Bůh časnou odměnu; čímž dal na jevo, že od zachovávání toho přikázání velmi mnoho — celý pořádek v lidské společnosti závisí, poněvadž čtvrté přikázání musíme zachovávat ke všem, kteří místo Boží mezi lidmi zastupují, jako: k učitelům, k poručníkům, k pěstounům, k mistrům, k hospodářům, k starým lidem, k duchovní a světské vrchnosti. Proto také to přikázání první místo, mezi posledními sedmi zaujímá, a katechismus praví: Čtvrté přikázání týká se netoliko dětí a rodičů, ale i všech poddaných a všech jejich duchovních i světských vrchností, jakož i všech učitelů, ano poněkud i těch osob, jenž pro svůj věk a vážnost ctihodné jsou.

Poddaní jsou povinni ke svým představeným vrchnostem, dobrým i zlým, tak se chovati jako děti ke svým rodičům. Větším dílem to, co dětem z ohledu rodičů přikázáno a zapověděno jest, jest také poddaným z ohledu jich představených přikázáno a zapověděno.

102. Páté přikázání: Nezabiješ.

A. Co se v tomto přikázání poroučí?

Bůh dává lidem život, zdraví, sílu, aby pracovali a chleba vezdejšího si vydělávali, se živiti a z života se radovati mohli. Kdo zdrav jest, snadno může své povinnosti konati, přikázání Boží zachovávat a takto do života věčného vejíti. Život, zdraví, síla jsou tedy vzácní

darové pro tento i věčný život, a Bůh chce, abychom tyto dary sobě a bližnímu dle možnosti zachovali. To v pátém přikázání se poroučí.

1. *Jak můžeme sobě život a zdraví zachovati a o ně pečovati?*

a) *Děti mají* ve škole — v učení se nějakému řemeslu aneb v práci pilné byti, aby se něčemu naučily, čím by budoucně potřebné živnosti si vydělávati a tak život a zdraví si zachovati mohly. Kdo z mládí se ničemu nepřiučil, v stáří trpí nouzi, neboť praví přísloví:

»Lenoch sobě leží
Bída za ním běží.«

Často nouze jest příčinou slabosti a nemoci.

b) *My máme* při práci, hrách, zábavách a při každém zaměstnání *opatrní býti*, abychom si na těle a zdraví neškodili.

c) *Máme na čistotu, mírnost a šetrivost hleděti.*

Říká se, že čistota jest polovičné zdraví, a přísloví jiné praví:

»Co jest mnoho, všecko škodí,
Mírnost právě blaho plodí.«

Člověk nežije proto, aby jedl a pil, nýbrž ať jí a pije, aby žil. Kdo šetrně se svým jměním zachází, myslí na nouzi a neštěstí, které by ho snad potkati mohlo, a moudře jedná. — Včely a mravenci jsou obrazem pilnosti, čistoty a šetrivosti čili spořivosti.

d) Také hříchy, jako *závist, hněv a nenávisť* jsou škodlivy zdraví. Kain všechny ty hříchy měl, Bůh ho napomínal, aby jich odložil, neboť řekl: »Proč opadla tvář tvá? Přemož zlou žádost!« Žádnému nemáme záviděti, na žádného se nehněvati neb na něm se mstíti a žádného nenáviděti, *nýbrž pokoj a jednotu s každým ano i s těmi, kteří nás urazili, zachovávat.*

Pečujme o tělo, život a zdraví: a) Sbíráním potřebných vědomostí, b) pracovitostí a pilností, c) opatrností, d) čistotou, mírností a šetrivostí, e) pokojem jed-

notou a tichostí a f) v nemoci lékaře ku pomoci v pravý čas volejme.

2. *Jak pečujeme o zdraví bližního?*

Z lásky k bližnímu povinni jsme, 1. v tom, čím o vlastní zdraví se staráme (a . . . f), jemu dobrý příklad dávati a i slovem k tomu ho napomínati, 2. v jeho tělesných a duchovních potřebách mu pomáhati.

Katechismus: *V pátém přikázání se poroučí: 1. abychom pokoj a jednotu s každým, ano i s těmi, kteří nás urazili, zachovali, 2 každému dobré příklady dávali a 3. bližnímu duchovní i tělesná dobrodiní prokazovali.*

Kdo bližnímu v duchovních neb tělesných potřebách rád pomáhá, jest milosrdný.

Tělesné skutky milosrdných jsou:

1. *lačné krmiti* (Ruth — Booz),
2. *žíznivé napájeti* (Rebeka — Maria P. v Káně),
3. *pocestné do domu přijímati* (Abraham, — dva učenníci do Emaus jdoucí),
4. *nahé odívati* (sv. Martin),
5. *nemocné navštěvovati* (setník v Kafarnau, — Maria a Martha),
6. *vězně vysvobozovati* (zvlášť křesťany z otroctví nevěřících — učenníci Ježíšovi v Damasku zachovali uvězněnému sv. Pavlu život),

7. *mrtvé uctivě pochovávat* (Tobiáš — Josef egyptský — Josef a Nikodém).

Duchovní skutky milosrdných jsou:

1. *hřešící trestati* (mají rodičové, učitelé, mistři, duchovní a světská vrchnost),
2. *neumělé učiti* (titěž; — Ježíš u studnice Jakobovy),
3. *pochybujícím dobře raditi* (sv. Petr v den se-slání Ducha sv. židům),
4. *sarmoucené těšiti* (Ježíš vdovu Naimskou),
5. *křivdy trpělivě snášeti* (Ježíš, apostoelé, mučenníci),

6. *ubližujícím ochotně odpouštěti* (Ježíš na kříži, — sv. Štěpán, — Josef egyptský),

7. *za živé a za mrtvé k Bohu se modliti* (děti za rodiče, dobrodince, přátele).

B. Co se v pátém přikázání zapovídá?

Sv. Pavel praví: »Žádný zajisté nikdy nenávidí těla svého, ale krmí a chová je.« (Ef. 5, 29.) Tělo své máme tedy milovati, neboť tělo napomáhá duši, s ní přijímá sv. svátosti, v den soudný je Bůh vzkřísí, a oslaví na způsob těla Ježíšova, jenž v svém těle sedí na pravici Boha Otce nebeského. Tělo také jest překrásné dílo Boží. Kdo by se mohl opovážiti toto dílo Boží buď zcela zničiti aneb zlomyslně jemu uškoditi? Avšak byli lidé, kteří bližního usmrtili, jako Kain vlastního bratra, a kteří sami sebe usmrtili, jako Jidáš. A tak dosud slyšíme o vraždách a samovraždách. Takoví zapomínají, že jen Bůh, který život člověku dal, právo má, život ten opět vzíti. Ó jak velký jest hřích těch, kteří buď sebe neb jiného zabijí a tak tělo, kteréž příbytkem duše a překrásným dílem Boha jest, zničí! Samovrah svou duši k věčným mukám odsuzuje. Proto *zapovídá se v pátém přikázání, jiného neb sebe samého zabiti neb poraniti.*

Když Kain bratra svého zabil, pravil Bůh jemu: »Kaine, cos učinil? Krev bratra tvého volá ke mně o pomstu,« t. j. vyzývá mne, abych hned a přísně hřích tvůj trestal. Proto úmyslná vražda hřích do nebe volající slove. Kdo jako Jidáš sám sebe usmrcuje, dopouští se hříchu samovraždy.

Často zlost, nenávisť a hněv jsou příčiny poranění neb poškození těla vlastního neb cizího. Proto *v pátém přikázání se zapovídá: hněv, nenávisť, pohoršení a všeliké bližního uražení.* Všecky tyto hříchy škodí i tělu i duši, zvláště ale *pohoršení.*

Co jest pohoršení?

Kdo zlými řeči neb zlými příklady dává příčinu, že jiní buď k hříchu ponoukání bývají aneb ponoukání býti mohou, dopouštějí se hříchu pohoršení, neboť těmi řeči neb příklady jiní horšími se stávají, než dosud byli. Člověk může devaterým způsobem pohoršení dáti, když :

1. *jiným ke hříchu radí.* Kaifáš radil shromážděným zákonníkům a nejstarším lidu, aby Ježíše na smrt vydali a sám k jeho usmrcení nejvíce přispěl.

2. *jiným hřešiti velí* či poroučí. Král Herodes rozkázal, aby nemluvnátka v Betlémě a v okolí byla zavražděna. — Král David rozkázal, aby vůdce vojska Uriáš na nejnebezpečnější místo v bitvě byl postaven, kdež by usmrcen býti mohl.

3. *ve hříchu povoluje.* Pilát, ačkoli věděl, že Ježíš jest nevinný povolil židům, jej usmrtiti.

4. *ke hříchu jiné ponouká* slovem neb příkladem. Dábel ponoukal k hříchu Evu, Eva Adama, žena Putifarova Josefa.

5. *hříchy jiných vychvaluje.* Herodes dal svatého Jakoba zabiti a židé tento jeho hříšný skutek chválili.

6. *hříchy jiných tuží a zamlčuje.* Někteří členové vysoké rady věděli, že Ježíš jest nevinný, avšak se báli, nevinného Ježíše se zastávati. Děti a žáci mají zlé skutky svých bratrů, sester neb spolužáků rodičům a učitelům oznámiti, aby tito se polepšili, pakli tak nečiní, hříchu se dopouštějí. Josef oznámil otcí hříchy bratří svých.

7. *hříchy jiných netrestá.* Heli, jemuž lidé oznámili, že jeho dva syni z obětí tajně ubírali, netrestal jich.

8. *na hříchu jiných podíl bere.* Sv. Pavel, než víru Ježíšovu přijal, bral podíl na kamenování sv. Štěpána; radost měl z toho a střežil roucha těch, kteří kamenovali sv. Štěpána. Kteří zloděje aneb věci ukradené u sebe přechovávají, tyto věci od nich kupují neb prodávají, téhož hříchu krádeže se dopouštějí. Kdyby některé dítě, jinému dítěti, jenž rodičům na pamlsky peníze

tajně vzalo, tyto peníze utratiti pomohlo, mělo by podíl na hříchu krádeže.

9. *cizí hříchy zastává neb vymlouvá.* Nejvyšší kněží dali těm, kteří hrob Páně střežili, peníze, aby lhali a řekli: když jsme spali, přišli učenníci jeho a ukradli jej a doložili: kdyby Pilát o tom se dozvěděl, pak vás budeme zastávati a vymlouvati. Podobně by se děti prohřešily, kdyby zlé spolužáky vymlouvaly a jich se zastávaly.

Kdo příčinou jest, že jiní skutečně hříchu se dopouštějí, sám tím hřeší a hřích jeho nazývá se cizí. Takových cizích hříchů jest tedy devět: 1. ke hříchu raditi, 2. hřešiti veleti, 3. ve hříších povolovati, 4. ke hříchu ponoukati, 5. hříchy vychvalovati, 6. hříchy tajiti a zamlčovati, 7. hříchy netrestati, 8. na hříchu podíl bráti, 9. cizí hřích zastávati neb vymlouvati.

Těmi hříchy škodí člověk jiným na duši, a pakli jiní skutečně těch hříchů se dopouštějí, tím větší jest vina jeho; neboť

1. kdo jiným pohoršení dává, často uvrhuje jejich duše, za které Kristus svou předrahou krev vylil, do věčného ztracení.

2. sám se podobá ďáblu a stává se jeho přívržencem.

3. ti, jenž byli k hříchu svedeni, často jiné svádějí a tak první svůdce i neštěstí těchto zavinil.

Chce-li pohoršitel od Boha odpuštění svého hříchu dosáhnouti, musí svůj hřích dobrým příkladem napravit, a všecko učiniti, aby ty, které svedl a pokazil, polepšil. Avšak často nemožno jest mu to učiniti. Proto pamatujme si slova Ježíše, kterými toho hříchu nás varuje. »Kdo by jedno z maličkých těchto, kteří ve mne věří, pohoršil, lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl kámen mlýnský na hrdlo jeho a on pohřben byl do hlubokosti mořské.« (Mat. 18, 6, 7.)

C. Také zvířata nemáme trápit.

Bůh dal člověku zvířata, aby jemu při práci pomáhala, oděv, potravu poskytovala aneb jemu radost působila. Avšak i člověk má zvířatům, zvláště domácím potravu dávat, s nimi útrpnost mít, a jich netrápiti a netrýzniti. Nemilosrdně a ukrutně jedná ten, kdo zvířata bez potřeby bije, kamením po nich hází, potřebný pokrm jim nedává, vajíčka ptákům z hnízda vybírá, hnízda jim kazí aneb snad jim i očka vylupuje. Tot veliký hřích, který v pátem přikázání se zapovídá.

»Netrap zvíře pro žerty

Cítí bolest jako ty.«

Kdo ukrutně zachází se zvířaty, bude brzy uměti i ukrutně nakládati s lidmi, kteréž milovati má jako sebe samého; pak ztratí lásku k bližnímu a bez té nemožno k spasení přijíti.

103. Šesté přikázání: Nesesmilniš.

a) Co se v tom přikázání poroučí?

Na křtu sv. nás Duch sv. posvěcuje, roucho nevinosti duši naší dává. Pak jest duše naše tak krásná a čistá, jako duše prvních lidí, než zhřešili. Avšak k zlému naklonění i po křtu zůstáváme. Proto v srdci našem často povstávají zlé myšlenky; ony nejsou hřích, pakli je dobrovolně nevzbuzujeme a dobrovolně zalíbení v nich nemáme, a je hned ze srdce vypuzujeme. Často povstávají v srdci zlé žádosti; ani tyto nejsou hřích, pakli k nim nesvolíme.

Někdy povstávají v srdci našem takové zlé myšlenky a žádosti, že se při nich začervenáme, a musili bychom se styděti, kdyby rodičové, učitelé a jiní dobří lidé tyto naše zlé myšlenky a žádosti věděli. Protož také se jich vždy styděti a hned na Boha si vzpoměti máme, neboť on, jenž všechno ví, i do srdce našeho hledí. Kdybychom

ale schválně tyto zlé myšlenky v srdci přechovávali a v nich dobrovolné zalíbení měli, pak bychom měli nečisté neb smilné myšlenky, a kdybychom k zlým žádostem svolili, měli bychom nečisté neb smilné žádosti a ty by byly velikým hříchem. Avšak mnohem větší byl by ten hřích, kdybychom něco, čeho se vždy styděti musíme, buď mluvili, aneb samotni aneb s jinými činili. Tu bychom hřešili nečistými řečmi a nečistými skutky. Na uvarování se toho hrozného hříchu vštípil Bůh do našeho srdce svatou stydlivostí; ona jest příčinou, že se začervenáme, zastydíme a nepokoj cítíme, když nečistá myšlenka neb žádost v srdci povstane, aneb když v rozpustilé společnosti něco slyšíme neb vidíme, což by nás snadno k hříchu svést mohlo. Takové zlé společnosti nazýváme příležitosti ke hříchu. Tímto zastyděním a nepokojem srdce chce Bůh, abychom stydlivost a milost Ducha sv. sobě zachovali, a nestydatosti a nečistoty se chránili; stydlivost a čistotu v šestém přikázání Bůh poroučí. *Stydlivý a čistotný jest ten, kdož nemyslí, nežádá, nemluví aneb ani na svém těle neb na jiných nečiní ničeho, cožby před rodiči, učitely, aneb jinými dobrými lidmi činiti musel se styděti, kdyby oni to věděli neb viděli.*

V šestém přikázání se poroučí, abychom na těle i na duši, a sice i v myšlenkách, žádostech, řečích a skutcích čistě se zachovali; také se přikazuje, abychom všech hříšných příležitostí se varovali.

»Kdo stydlivý a čistotný jest, u Boha a lidí velkou má ošest« praví písmo sv. Takový s radostí a snadně i ostatní povinnosti vykonává, zvlášť modlitbu, poslušnost a práci. To, co krásná lilie jest mezi květinami, jest stydlivost a čistota mezi ostatními ctnostmi.

b) Prostředky, které k stydlivosti a k čistotě dopomáhají a ji zachovávají.

Žádný zdraví těla nerád ztrácí; neboť jest vzácný poklad. Jakých prostředků k zachování zdraví máme

užívati, víme. Čistota jest ale mnohem vzácnější poklad duše, protož musíme tím více o to pečovati, abychom ji zachovali; co musíme proto činiti?

1. často na Boha všudepřítomného a vševědoucího pamatovati, jak egyptský Josef: »Jak bych tak hrozné zlé mohl činiti před Bohem, kterýž mne vidí!«

2. pilně se modliti k Bohu za pomoc zvláště v čas pokušení proti stydlivosti a čistotě.

3. o milost této ctnosti Boha vroucně prositi.

4. nejčistší Pannu Marii, anděla strážného vzývati, neboť oni především čistotu milují a u Boha nám ji svou přímluvou vymáhají.

5. často svědomí zpytovati a svátost pokání a oltární přijímati.

6. zlých společností a nestydatého oděvu se varovati.

7. pilně pracovati a s vážnými věcmi se zaměstnávat.

V šestém přikázání se zapovídají všeliké nečisté skutky a řeči, dobrovolné zalíbení a svolení v nečistých myšlénkách a žádostech, jakož i všechno, co k nečistotě ponouká.

»Varuj se nestydatosti

V obchodu i v samotnosti.«

104. Sedmé přikázání: Nepokradeš.

a) O jmění.

Ríká se, že kdo pracuje, má. Kdo v práci pilný jest, tomu Bůh také požehnáva. Co si někdo svou prací, svou pilností a požehnáním Božím zjedná, přináleží jemu a jest jeho jmění. Po rodičích dědívali děti jmění jejich. Často jeden s druhým obchod vede t. j. jeden druhému své jmění prodává aneb za něco jiného je vyměňuje.

To, co někdo dědictvím, pracovitostí, spravedlivým obchodem aneb požehnáním Božím má, jest jeho náležité či spravedlivé jmění.

Kdo více dědí, pilněji pracuje, v obchodu schopnější neb šťastnější jest, tím větší jmění má; proto jsou na světě bohatí a chudí, a tak to musí býti. Tak to řídí Bůh.

b) K čemu máme jmění ?

Bůh nás nestvořil, abychom toliko v bohatství a v samých radostech živi byli, nýbrž abychom ho poznávali, etili, milovali, poslouchali a věčně spaseni byli. Abychom ale žíti mohli, potřebujeme jmění; abychom jmění si získali a jiným na obtíž nebyli, dal nám Bůh zdraví a sílu ku práci. Jmění tedy od Boha máme, abychom, 1. co k živobytí potřebujeme, měli, 2. něčemu se naučili a tak vědomosti a schopnosti pro život si získali, 3. z lásky k Bohu a bližnímu chudým a nešťastným pomáhali, 4. také něco ke cti a chvále Boží činili n. p. svaté naše učení nábožnými příspěvky i mezi nevěřící a bloudící rozšiřovali aneb k vystavění a ozdobení kostela přispívali, 5. sobě samým neb jiným dovolené vyrazení neb radost zjednati mohli, anižbychom potřebnější záležitosti tím zkracovali.

c) Potřebné jmění máme počestným způsobem si zjednati a sice :

1. *pracovitostí a pilností*. Tot jest naše povinnost, kterou Bůh již v ráji prvním lidem přikázal. 2. *užíváním svých schopností*; pročť již v mladosti musíme pilně se učit, 3. *mírností*, 4. *šetřivostí*, 5. *počestným způsobem*; neboť Bůh počestným požehává. Co nechceme, aby nám jiní činili, ani my nemáme činiti jim. Každému máme, co jeho jest, nechávati a dávati, co mu povinni jsme, daně rádi odevzdávati, a když jsme vědomě neb nevědomě někomu škodu způsobili, máme ji nahradit a odcizenou aneb nalezenou věc navrátit. Tak to žádá Bůh, církev a naše svědomí; tak jest to dobře, neboť i my chceme, aby jiní totéž činili nám.

Katechismus: *V sedmém přikázání se poroučí, abychom každému, což jeho jest nechávali, dávali a prokazovali, odcizenou věc navrátili, a učiněnou škodu zase nabradili.*

d) Jak se prohřešují lidé proti svému jmění?

1. *Leností a zahálkou*, když se nepříčiňují, aby své jmění zachovali, dobře je užívali aneb rozmnožili. *Mládež se prohřešuje zahálkou*, když školu a čas svého učení zanedbává a takto později neschopnou se stává, aby potřebnou výživu si zjednatí mohla. 2. *nemírností, hejřením a marnotratností* a 3. *lakomstvím*.

Hejřením a marnotratností se prohřešuje, kdo netoliko své jmění na potřebnou výživu, nýbrž i bez potřeby na jídlo a pití, šatstvo a zábavy vynakládá a tak často do chudoby a nouze přichází. Marnotratnost jest veliký hřích, poněvadž k tomu Bůh jmění člověku nedal; on má svého jmění dle vůle Boží používat. Marnotratník dopouští se často jiných hříchů: krádeže, podvodu atd.

Jiní milují příliš své peníze a jmění; je rozmnožiti a míti, aby velmi bohatí byli, jest jejich jediné přání. Někdy ani, co k živobytí potřebují, sobě nepopřejí. Ti, jak se samou sebou rozumí, neužívají jmění dle vůle Boží. Často se oddávají zármutku, když bližnímu se dobře daří a on více má než oni; jemu závidějí. Často se dopouštějí lži, podvodu a jiných hříchů. V starém zákoně měl prorok Eliseus takového služebníka. Eliseus uzdravil bohatého a udatného vojevůdce jménem Naamana, jenž měl mnoho mocenství. Dar, kterýž mu vůdce za to dobrodiní dával, nepřijal. Služebník jeho, jménem Giezi, miloval příliš peníze a žádal si velkého bohatství. Když onen vůdce kus cesty byl urazil, spěchal za ním Giezi a pravil: »Právě přišli k pánu mému dva hosté, a on potřebuje peníze, aby je uhostil. I prosí tě, abys mu hřivnu stříbra (1500 zl. r. č.) a dvoje roucho sváteční poslal.« Vůdce dal jemu dvě hřivny a dvoje roucho sváteční. Když pak

se navrátil k pánu svému, oznámil mu tento z vnuknutí Ducha sv. jeho hřích a trest Boží. Malomocenství onoho vůdce přišlo na něho.

Podobně apostol Jidáš miloval peníze. Jidáš nosil měšec, do něhož almužnu pro Ježíše a jeho učenníky dobří lidé dávali; z něho tajně brával. Proto praví sv. Jan: »Byl jako zloděj.« Také Jidáš se zarmoutil, když Maria drahou mastí Ježíše pomazala; neboť by byl raději peníze za tu masť v měšci měl, aby z něho bráti mohl. Konečně svého mistra za 30 stříbrných zradil.

Kdo nepořádně žádá a touží po bohatství a jmění, dopouští se hříchu lakomství.

Lakomci přicházejí do mnohých pokušení a hříchů; jako Giezi se dopouštějí lži a podvodu, jako Jidáš závisti, krádeže a zrady. — A k čemu prospívá lakomci jmění a bohatství? Dokud žije, tře nouzi, nemá radosti a trápí se starostí, a když zemře, patří duše jeho ďáblu, tělo červům, a veselým dědicům jeho jmění; ti se radují, že dokonal.

e) Jak se prohřešují lidé proti jmění bližního?

1. Jidáš *tajně brával* z měšce, jenž mu svěřen byl, *peníze, které jeho nebyly*. Tak až posud zlí lidé jmění bližního tajně brávají.

Tajně (proti vůli a vědomosti bližního) *něco vzítí, co jiným lidem přináleží, jmenuje se krásti, a kdo tak činí, dopouští se hříchu krádeže a nazývá se zloděj*. — 2. Kdo ale bližnímu jmění *násilně* bere, dopouští se hříchu *loupeže* a jmenuje se *loupežník*. Loupežníci byli ti, kteří onoho žida, jenž z Jerusaléma do Jericha šel, na cestě přepadli a násilím jmění mu vzali. Krádeže a loupeže se také dopouštějí ti, kteří a) k ní rádi neb jinak přispívají, b) ukradené věci kupují, prodávají, skrývají a zadržují, c) vypůjčené věci nevracují, d) bez potřeby žebrají a skutečně chudým almužnu ukrádají. — 3. Kdo *spůsobem lživým neb lstivým* bližnímu

jmění odcizuje, ho podvádí, dopouští se hříchu *podvodu* a nazývá se *podvodník*. Takovým podvodníkem byl Giezi; podvodu dopouštějí se i ti, kteří při prodávání všelikého zboží malou míru, malou váhu, krátký loket mají, špatné zboží vychvalují a za dobré prodávají, dluhy dělají a pak je zapraviti nemohou aneb nechtějí, dlužné listy falšují, jako nám vypravuje sv. evangelium o nespravedlivém správci; řemeslníci, nádenníci, služebníci dopouštějí se podvodu, když za nedbalou práci takovou mzdu jako za dobrou a pilnou práci žádají a přijímají. — 4. Kdo peníze neb jiné věci, které mu v ochranu dány byly, zapírá a zadržuje, aneb nalezené peníze a věci jejich pravému pánu nenavracuje, kdo co platiti povinen jest, neplatí, nýbrž cizí jmění jako zloději a podvodníci zadržuje, hřeší *zadržováním cizího statku*. Mnohem větší jest tento hřích, když někdo chudým nádenníkům a služebníkům mzdu buď ne hned vyplácí aneb i upírá; takový hřeší *zadržováním mzdy* a hřích jeho se jmenuje *do nebe volající*. — 5. V nouzi máme bližnímu pomáhati, což půjčením peněz a jiných věcí se stává. Poněvadž ale mnozí lidé peníze, z kterých sami se živí, zdarma půjčiti nemohou, dostávají od svých dlužníků za půjčené peníze jistou náhradu čili úroky a sice za půjčení 100 zl. na rok platí se 5 neb 6 zl. Kdo ale od dlužníka příliš velikých úroků žádá a přijímá, dopouští se hříchu *lichvy* a jmenuje se *lichvář*. Jiní v čas neúrody všecko obilí na trhu skupují a nechávají je tak dlouho ležeti, až obilí velmi drahé jest. Tím chudí velmi trpějí, co zatím onino velkého bohatství nabývají; i ti se jmenují lichváři. *Kdo vůbec nouzi a nesnázi bližního k tomu používá, aby ze svých peněz a svého zboží příliš veliký zisk měl, dopouští se hříchu lichvy*. Lichva jest ošklivý a ďábelský hřích proti lásce k bližnímu a jeho jmění, kterouž lichváři nemají. Pakli se nepolepší a škodu nenahradí, zahynou. »Kdo nemiluje, zůstává v smrti.« (I. Jan 3, 14.) — 6. Křestanská spravedlnost zapovídá vůbec

bližnímu na jmění neb mohovitosti škoditi. Kdo bližního pole, luka, zahrady, vinice, lesy, osení a stromy kazí, jeho dobytek zabíjí neb trýzní, řemeslníky a obchodníky pomlouvá, jejich dílo a zboží haní, právo bližního zkracuje, hřeší těžce proti spravedlnosti. *Všeliké uškození bližnímu na jeho mohovitosti a právech se vůbec zapovídá. Všichni hříchové proti jmění bližního v sedmém přikázání se zapovídají.*

Katechismus: *V sedmém přikázání se zapovídá: krádež (loupež), podvod v míře a váze, zadržování cizího statku a mzdy, lichva, všeliké uškodění bližnímu na jeho mohovitosti a právech.*

Láska křesťanská nás napomíná, abychom bližnímu na jeho jmění neškodili, ale se vynasnažili, aby i on pilností, mírností, spořivostí a počestností dostačeného jmění si vydobyl a tak své povinnosti snadněji plnil.

f) Cizí zboží máme navrátiti a učiněnou škodu nahraditi.

Kdo nespravedlivým způsobem bližnímu zboží neb jmění odcizil, aneb na něm škodu učinil, jest a zůstává nespravedlivým, dokud cizí zboží nenavrátí a učiněnou škodu nenahradí. Takový nemůže, jak dí písmo sv., vejíti do království nebeského. Aby tedy spasen býti mohl, musí cizí zboží navrátiti a učiněnou škodu nahraditi. Totéž praví každému i vlastní svědomí a sedmé přikázání to poroučí.

Katechismus: *V sedmém přikázání se poroučí, abychom odcizenou věc navrátili a učiněnou škodu zase nahradili.*

1. *Kdo jest povinen tak jednati?* a) Kdo cizí zboží neb jeho cenu má, aneb bližnímu nespravedlivě škodu učinil. b) Pakli tento navrátiti neb nahraditi nemůže, musí to učiniti ti, jenž k tomu hříchu rozkazem, radou, skutkem aneb jinak nápomocni byli. c) Kdo použitím svého úřadu povinen byl, krádež, podvod a t. d. zame-

ziti a tak neučinil, ačkoliv mohl. Napřed jest k náhradě zavázán ten, jenž cizí zboží má aneb škodu bližnímu učinil; nemůže-li ale tento, pak dle pořádku musí náhradu dáti — ten, kdož rozkazem, pak ten, kdož radou aneb spolupůsobením byl příčinou toho nškodění. Dědici nespravedlivého zboží taktéž k náhradě jsou zavázáni.

2. *Kolik se musí nahraditi?* Kdo *zúmyslně* bližnímu jmění odcizil, zadržel, aneb na něm mu uškodil, pravému vlastníkovi musí *úplnou* náhradu dáti, t. j. netoliko nespravedlivé zboží aneb jeho cenu navrátiti, nýbrž i užitek, který by pravý vlastník z toho zboží mít mohl, kdyby je byl měl. N. p. někdo by jinému spásal, požal neb potrhal nezralé obilí; ten musí nahraditi nezralé obilí a také užitek z toho obilí, kdyby bylo dozrálo. Měl-li ale někdo z cizího zboží ještě větší užitek a zisk, musí i tento užitek vynahradit, poněvadž cizím zbožím toho užitku nabyl. *Kdo velikou nedbanlivostí neb neopatrností* bližnímu uškodil, taktéž musí škodu nahraditi. Kdo tedy bez své vůle a svého vědomí cizí zboží koupí, darem aneb dědictvím si přivlastnil, musí vynahraditi, kolik ještě z toho zboží tenkrát má, když se zdoví, že to zboží, které koupil, darem dostal neb dědil, nespravedlivé jest.

Krásný příklad, jak nespravedlivé zboží a jmění nahrazovati máme, dává nám celný — Zacheus, jenž své nespravedlivé jmění všechno navrátil a co nemohl navrátiti, chudým daroval. Proto pravil jemu Ježíš, když do domu jeho vstoupil: »Dnes se spasení stalo domu tomuto.« (Luk. 19, 9.) T. j. že jsi navrátil, v čem jsi koho oklamal, tedy se tobě hřích tento odpouští.

3. *Komu se musí nahraditi?* Buď pravému vlastníkovi aneb, pakli tento nežije, jeho dědicům, a nemá-li dědiců, má se náhrada dáti chudým aneb k dobrému a spasitelnému účelu, n. p. na ozdobení, vystavení chrámů Páně a t. d.

4. *Kdy se má nahraditi?* Kdo jinému na jmění uškodil, zhřešil a jest ve stavu nemilosti Boží. Věčně

nešťastný by byl, kdyby v nemilosti zemřel; a čím dál náhradu oddaluje, tím obtížnější mu bývá náhrada. Pročež má co možná nejspíše náhradu dáti. Kdyby ale vlastník náhradu odpustil, aneb uškoditel sám nahraditi nemohl, není povinen náhradu dáti, pokud nahraditi nemůže.

h) Prostředky proti nespravedlnosti.

Písmo sv. praví, že nespravedliví království nebeské děditi nebudou; kdo nemiluje, zůstává v smrti; kdo něco na světě více miluje, než Ježíše Krista, k spasení nepřijde. Jak velice se máme každé nespravedlnosti varovati a proto často rozjímati: a) že nespravedlivý spasen býti nemůže, leč by škodu učiněnou nahradil. Co by mu to prospělo, kdyby celý svět získal, ale na duši škodu utrpěl? b) že bohatství tohoto světa člověk s sebou po smrti vzíti nemůže a pokud žije, velikým nepokojem soužen bývá. c) že Bůh často nespravedlivého již na tomto světě těžce trestá a jemu požehnání odjímá.

»Jeden nespravedlivý krejcar sto spravedlivých z kapsy vyhání. — Jak nabyt, tak pozbyl.«

105. Osmé přikázání: Nepromluviš křivého svědectví proti bližnímu svému.

A. V osmém přikázání se poroučí: pravda a upřímnost.

Bůh, jenž jest věčná pravda, všechny pravdy, kteréž věděti musíme, abychom byli spaseni, nám zjevil. On vždy mluví pravdu, *jest nejvyšš pravdomluvný*. *My*, jakožto dítky Boží, máme také vždy pravdu mluvit, t. j. tak mluvit, jak v srdci svém smýšlíme. I nepřátelé Ježíšovi chválili ho pro tuto ctnost, řkouce: »Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a nepatříš na osobu lidskou.« *Dle příkladu Ježíšova i my máme vždy pravdu mluvit*. Ježíš svým nepřátelům do očí zvěstoval pravdu, ačkoliv věděl, že ho proto nenáviděti budou; tak i před Kaifášem mluvil pravdu, ačkoliv věděl, že proto umřítí musí. *Jako*

Ježíš máme i my pravdu mluvití, netoliko tenkrát, když nám pravda prospěšná jest, nýbrž i tenkrát, když nám škodu přináší. Podobně egyptský Josef mluvil vždy pravdu, jak nám již známo jest. Bratři Josefovi i sobě vespolek vyznali nepřijemnou pravdu, že své neštěstí zasloužili, poněvadž s Josefem útrpnost neměli. Z jejich jednání také poznal Josef, že pravdu mluvějí. Také otcí pak vyznali pravdu o Josefovi a tím své vlastní hříchy objevili. *Kdo vždy pravdu mluví, byť by i pravdomluvností své chyby objevil, aneb tak vždy jedná, jak v srdci smýšlí, jest upřímný.*

Pravdomluvnost a upřímnost v řeči a jednání se nám především v osmém přikázání poroučí.

Děti bohabojné vždy k rodičům, učitelům, příbuzným, spolužákům a jiným lidem pravdu mluvití budou. Také své chyby samy sobě a, kdyby toho zapotřebí bylo, i svým rodičům a zvláště ve zpovědnici vyznají.

Jak člověk se může prohřešiti proti pravdomluvnosti a upřímnosti?

Đábel zúmyslně k Evě nepravdu mluvil. Bratři Josefovi mluvili nepravdu k Otcí svému. Giezi také nepravdu mluvil. *Kdo jinak smýšlí a jinak mluví čili zúmyslně nepravdu mluví, dopouští se hříchu lži a jmenuje se lhář a prohřešuje se proti pravdomluvnosti a upřímnosti.* Lež jest veliká ohavnost před Bohem. Pismo sv. praví: »Ústa, která lhou, zabijí duši.« (K. moudr. 1, 11.). Zvláště při první lži se člověk začervená a stydí. Touto stydlivostí nás Duch sv. a anděl strážný trestá a k pokání napomíná. Prvním lhářem byl ďábel, on jest otec lži; kdo tedy lže, jest synem a následovníkem ďábla. Protož pravil sv. Petr jednomu křesťanu Ananiašovi, kterýž jej obelhal: »Proč jsi dopustil ďáblu svéstí srdce své, abys lhal Duchu svatému?«

Lež jest čtverá: lež z nouze, lež služebná, lež žertovná a lež škodná aneb zlostná.

Kdo lže, aby buď nějakému trestu neb škodě ušel aneb něčeho získal, toho lež jmenuje se lež *s nouze*, poněvadž takový se domnívá, že musí v tom pádu lháti. — Kdo lže a touto lží někomu se zavděčiti aneb službu prokázati se domnívá, dopouští se lži *služebné*. — Kdo lže, aby jiné obveselil, rozesmál, dopouští se lži *žertovné*. — Kdo lže, aby někomu tím uškodil, dopouští se lži *škodné neb zlostné*.

Císař Maximian vyslal vojáky, aby sv. Antonína, biskupa Nikomedského jali. I přišli do domu jeho, aniž věděli, že by v tom domě sv. Antonín přebýval. Svatý stařec přivítal je velmi přívětivě, a dal jim pokrmů, aby hladu netrpěli. Po jídle otázali se ho, kde by biskupa Antonína naleznouti mohli. »Jáť jsem« odvětil sv. Antonín dle příkladu svého Vykupitele. Vděční vojáci však řekli: »Tebe bychom měli jati? Nikoliv; raději řekneme, že jsme tebe nenalezli.« »Chraň Bůh!« pravil ctihodný stařec. »Nechci, abyste lhali; raději volím umřítí než k hříchu raditi.« I šel pak dobrovolně s nimi. Pročež nikdy nemáme lháti, a byť by i v žertu se to státi mělo; neboť každou lží urážíme Boha; proto praví přísloví:

»Každá lež jest hanebná
Nechť se zdá i potřebná.«

Mnohem větší hřích jest křivé svědectví a křivé obžalování. Když o nějaké věci jinak někdo mluví, než jak ji viděl neb o ni slyšel, vydává *křivé svědectví*; a když nepravdivé chyby bližního u vrchnosti neb u představených udává, *křivého obžalování* se dopouští. Židé u Piláta žalovali, jakoby Ježíš bouřil a sváděl lid, a jakoby chtěl býti králem židovským. To učinili z nenávisťi a závisti, neboť věděli, že Ježíš jest nevinný: když lid jej chtěl králem učiniti, ukryl se; pak kázal, aby císaři dávali, což jeho jest. Jejich udání aneb obžalování bylo nepravdivé čili křivé; podobně i svědectví bylo křivé, kteréž proti Ježíši svědkové vydávali.

Křivým svěděním a křivým obžalováním těžký hřích se páchá proti a) pravdě, b) lásce k bližnímu, c) spravedlnosti, poněvadž takovým způsobem se soudcové klamou, d) úctě Boží, pakli i Bůh za svědka bývá vzýván, aby lež hodnověrně se potvrdila.

Kdo o bližním mluví zlé věci, které nejsou pravdivé, *pomlouvá* ho. Pomlouvání jest veliký hřích proti lásce k bližnímu, poněvadž bližního zbavuje jeho největšího pokladu na světě, totiž cti a dobrého jména. Žena Putifarova pomlouvala nevinného Josefa.

Hříchové proti pravdě a upřímnosti tedy jsou: křivé svědectví, křivé obžalování (křivá přísaha), všeliká i žertovná a služebná lež, pomlouvání, a v osmém přikázání se zapovídají.

B. O cti člověka.

V osmém přikázání se poroučí, abychom o čest svoji a bližního pečovali.

1. Koho máme ctít?

Když o bližním dobré myslíme, v srdci si ho vážíme a také v jednání a řeči mu to jevíme, pak ho *ctíme* čili on *má dobré jméno*. Lidé někdy čest prokazují také těm, jenž něco zlého učinili; avšak tuto čest toliko zevnitř ukazují, ale v srdci o takovém člověku dobré mysliti nemohou. Neboť v *pravdě ctěn býti může jen ten*, jemuž svědomí, pakli je náležitě zpytuje, nic zlého vytýkati nemůže. *Pravým křesťanským životem* může člověk nejlépe o svou čest pečovati; a ta jest veliký poklad na tomto světě. »Raději volím umřítí, než bych se nechal o čest oloupiti« praví sv. Pavel; on věděl, že by nic dobrého konati nemohl, kdyby věřící k němu žádné důvěry a vážnosti neměli. Kdo tedy pravý křesťanský život vede, jest cti hoden.

2. Jak máme pečovatí o vlastní čest?

Podle příkladu sv. Pavla má každý o svou čest pečovatí, poněvadž čest mu napomáhá, aby jednání jeho bylo lidem prospěšné a Bohu milé. Pročež má každý: a) pravý křesťanský život vésti a b) potřebné vědomosti a schopnosti pro život si přivlastniti. Tak to žádá Bůh, k tomu dal nám rozum a vůli. Pakli tak jednáme, můžeme a máme, když zlí lidé nás pomlouvají, na cti nám utrhnají, snadně se zastávají, dobré jméno zase si zjednati; a byť by i zlé o nás mysliti nepřestali, můžeme před Bohem svým dobrým svědomím se těšiti.

3. Jak se prohřešujeme proti vlastní cti?

To se stává a) hříšným životem, b) každým hříchem, o němž lidé vědomost mají, zvláště lži, nespravedlností a smilstvem, c) leností a nedbanlivostí v učení, neboť tak zůstává člověk bez vědomostí a nemůže se k ničemu potřebovati, d) lhostejným se chováním, když jiní nás chválí neb hanějí.

4. Co máme činiti z ohledu na čest bližního?

Když sv. Jan křtitel byl v žaláři, snadně o něm mohl lid něco zlého mysliti. Ježíš ale poučil lid, co o sv. Janovi má mysliti; on pravil: »Co jste vyšli na poušť viděti? snad třtinu větrem se klátící, t. j. nějakého vrtkavého člověka, který by nevěděl, kdo já jsem? Aneb snad člověka měkkým rouchem oděného, t. j. člověka, kterýžby nádherný šat měl, jako lidé při dvoře královském, jenž králům pochlebuji, jich vychvalují, ačkoliv toho nezasluhují? Ó nikoliv, Jan přísně žil a také všem i vysoce postaveným pravdu do očí mluvil. — Aneb, co jste vyšli na poušť viděti? snad proroka? Jistě pravím vám, onť jest více nežli prorok, onť jest, o němž proroci předpovídali, že bude předchůdcem Vykupitelovým.« Takovým způsobem mluvil Ježíš o Janovi pravdu a to nejlepší a tak o to pečoval, aby i jiní o něm dobře smý-

šleli, ho ctili, čili Ježíš dobrého jména sv. Jana křtitele se zastával.

Z ohledu na čest bližního máme tedy dobrého jména jeho se zastávati. Tak ale jen tenkrát jednati můžeme, pakli bližní nevinní jest. Chybil-li v něčem, máme jej omlouvati t. j. říci: on tak zle nemyslel, se unáhlil, zajisté toho lituje, jest pořádný člověk a mnoho dobrého již vykonal a t. d. Vždyť sami si přejeme, aby i jiní podobně o nás mluvili a smýšleli, a láska k bližnímu nám to přikazuje. Mějme vždy příklad našeho Spasitele v zastávání dobrého jména bližního na mysli. Dobří lidé nás za to budou chváliti, ctíti a milovati. Sv. Augustin nedovolil nikdy, aby před ním někdo o bližním něco zlého byl mluvil, jenž přítomen nebyl a proto také zastávati se nemohl.

5. Jak se můžeme proheňiti proti oti bližního?

Často lidé chyby svého bližního jiným vykládají a z toho se radují. Tak i žáci vypravují o chybách, o trestech, které jejich spolužáci ve škole obdrželi. Chyby bližního máme jen takovým lidem oznámiti, jejichžto povinnost jest, chyby ty potrestati a zameziti. Josef oznámil zlé, kteréž bratři činili, otcí, jehož povinnost byla, toto zlé svých synů potrestati a zameziti, aby se polepšili. Kdyby žáci něco zlého činili, mají to dozorcové a jiní spolužáci učitelé oznámiti, aby on je napomenul, potrestal a zlé zamezil a jich polepšil; kdyby to ale neučinili, dopustili by se cizího hříchu: cizí hřích by tajili a zamlčovali. Tak to žádá láska k Bohu, jenž zlým bývá uražen, a láska k bližnímu, aby on na duši škody netrpěl. Kdyby ale z trestu neb škody, kteréž bližní svou chybou zavinil, jiný radost měl, byl by nelaskavý, nelidský a dopustil by se těžkého hříchu proti lásce k bližnímu. Kdo neštěstí neb škodu utrpěl, s tím máme míti útrpnost; ovšem musíme zlý skutek bližního nenáviděti, ale bližního milovati.

a) *Kdo však chyby bližního oznamuje osobám, které jich věděti nemusí a které žádného polepšiti nemohou, hřeší proti cti bližního, čest jeho u jiných zmenšuje čili bližnímu na cti utrhá.* b) *Taktéž prohřešují se pomlouvači proti cti bližního pomlouváním.*

Co musí pomlouvač a na cti utrhač činiti, aby od Boha odpuštění hříchů dosáhl?

Kdo bližnímu na jmění aneb na cti škodu učinil, musí čest a jmění, o které bližního připravil, navrátiti a učiněnou škodu nahraditi: pročez *musí pomluvu a na cti utržení odvolati* t. j. těm, k nimž o bližním zle mluvil, oznámiti, že to zlé, kteréž o bližním mluvil, není pravdivé, a pak musí hledět opět s jiné strany dobré skutky bližního vychvalovati. Tak tomu chce Bůh a *proto v osmém přikázání se to poroučí.*

Varujme se, abychom nikdy bližnímu na cti neuškodili. Jisté paní ztratila se skříňka s drahými šperky. Poněvadž do domu žádný cizí nevstoupil, domnívala se, že služka krádeže se dopustila. I prohledala všechny její věci, a když ničeho nenalezla, oznámila to úřadu a dala služku zatknouti. Než Bůh nevinného neopouští! Při čištění světnice nalezena jest pohřešená skříňka mezi nářadím a zdí. Ó jak musila tato paní toho litovati, že bez dostatečné příčiny tak zle o služce své smýšlela a tuto pomluvu i při úřadě vyjádřila! Jak velice jí uškodila a ukřivdila! Podobně i nyní lidé jednají.

c) *Kdo bez dostatečné příčiny o bližním zle smýšlí, dopouští se hříchu krivého podezřívání.* d) *Kdo ale bez dostatečné příčiny o bližním zle smýšlí a za zlého člověka jej vyhlašuje, prohřešuje se proti cti jeho opovržlivým posuzováním.* Obojí se v osmém přikázání zapovídá. Kdo bližnímu těmito hříchy uškodil, musí škodu mu nahraditi.

Abychom se těchto hříchů vystříhali, zkoušejme sami sebe a neposuzujme bližního. Každý má před svými

dveřmi dosti co čistiti. Ježíš praví: »Nesudte a nebudete souzeni. Nepotupujte a nebudete potupeni. Touž měrou, kterouž vy měřiti budete, bude vám zase měřeno« . (Luk. 6, 37—38.)

Horší než pomlouvač a na cti utrhač jest ale *člověk, kterýž to zlé, co od jiných o bližním slyšel, aneb co o něm sám před jinými mluvil, bližnímu samému donáší*; toto donášení bývá příčinou všelikých hádek, různic a jmenuje se *nadýmání*. Písmo sv. praví: »Nadýmač . . . zlořečený jest.« (Sirach 28, 15.) Jak těžce se takový člověk proti cti bližního prohřešuje; proto se nadýmání v osmém přikázání zapovídá. Chce-li nadýmač od Boha odpuštění hříchů obdržeti, musí napřed pokoj a přátelství navrátiti těm, které nadýmáním rozprátelil.

Proti cti bližního hřeší člověk na cti utrhaním a pomlouváním, křivou přísahou a křivým obžalováním, křivým podezříváním, opovážlivým posuzováním a nadýmáním.

Katechismus: *V osmém přikázání se poroučí: pravda a upřímnost v řeči a jednání, zastávání dobrého jména bližního, odvolání pomluvy a na cti utrhaní.*

V osmém přikázání se zapovídá: křivé svědectví, křivé obžalování, všeliká žertovná i služebná lež, pomluva, na cti utrhaní, křivé podezření, opovážlivé posuzování, též jakékoli nadýmání čili, všeliká lež a každé uražení cti vlastní a bližního.

»Snadno jest bližního o čest připraviti,

Těžko však, jemu ji zase navrátiti.«

106. Deváté a desáté přikázání:

9. »Nepožádáš manželky bližního svého.«

10. »Aniž požádáš čeho, což jeho jest.«

A. Co se ve dvou posledních přikázáních poroučí a zapovídá ?

Již při šestém přikázání jsme slyšeli, že člověk, i když svátost křtu a pokání přijal, ještě k zlému nakloněn jest a že často zlé myšlenky a zlé žádosti v srdci jeho

povstávají. N. p. někdo vidí pěknou věc, má z ní radost a rád by tuto věc měl čili on si tu věc žádá. Jest-li ta věc dovolená a dobrá a nepřínáleží-li bližnímu, pak i jeho žádost jest dobrá; pakli ale věc sama jest nedovolená a zlá a bližního, jest i jeho žádost zlá. A kdo v zlých žádostech zalíbení má, k nim svoluje, hřeší; a kdo zlé, po čem touží a žádá, vykonává, tím většího hříchu se dopouští. Eva patřila na zapovězené ovoce, měla z něho radost a žádala si ho; a čím více naň se dívala, tím větší byla její zlá žádost, aby mohla z něho jísti, až konečně zlou žádost i skutkem vyplnila, jedla a tak zhřešila. Bůh však nechce jen, abychom zlých skutků se zdrželi, nýbrž také nenávidí hříšné myšlenky a žádosti, poněvadž jest nejsvětější a proto všechno zlé nenávidí a jest vševědoucí, proto ví i naše nejtajnější myšlenky a do srdce člověka hledí; on chce, aby srdce jeho bylo čisté, poněvadž jej z celého srdce milovati máme. Veliké zalíbení měl na nejčistší Panně Marii, kteráž své srdce od všech zlých myšlének a žádostí čisté zachovala. Kain přechovával v srdci svém zlou žádost; Bůh ho napomínal, aby tuto žádost potlačil a vypudil. Tak i my máme zlé žádosti ze srdce vypuditi; pakli to neučiníme, brzy i zlého skutku, jako Eva a Kain se dopustíme; neboť ze zlých myšlének a ze zlých žádostí pochází zlý skutek, aneb počátek zlého skutku jest zlá myšlenka a zlá žádost. *Chceme-li tedy se varovati hříchu, musíme již jeho počátku, t. j. zlé žádosti odporovati aneb ji krotiti.*

Katechismus: *Ve dvou posledních přikázáních se poroučí čistota srdce, hrocení zlých žádostí a zvláště se poroučí, abychom netoužili po tom, co našeho není.*

Dvě poslední přikázání zapovídají všeliké žádosti po tom, co jiným přináleží.

B. Proč Bůh i naše toužebnosti a žádosti zákonu svému podrobil?

Lidé nemohou věděti, co myslíme, po čem toužíme, neb si žádáme; pročez nemohou ani dobré myšlenky a žádosti nám nařizovati. Lidé jsou spokojeni, když jen zevnitř činíme, co nám přikazují. Bůh ale všude přítomen a vševědoucí jest, také jest přítomen v našem srdci, pročez i ví a musí věděti všechny myšlenky, toužebnosti a žádosti našeho srdce. On, jenž nás stvořil, v srdci našem přítomen jest, jest tedy i pánem našeho srdce. A Bohu jakožto pánovi našeho srdce nemůže býti lhostejné, co myslíme neb žádáme. To dokazuje oběť Abelova a Kainova.

Co a jak člověk obyčejně myslí, jmenuje se také smýšlení.

Bůh chce i naše smýšlení tak řídit, aby jemu milé bylo. Proto ale, že Bůh i naše smýšlení vidí, a svým přikázáním čili zákonem a věčnou odplatou neb věčným trestem k dobrému řídí, jest zákon jeho mnohem výbornější a dokonalejší, než zákony lidské.

Katechismus: *Bůh i naše toužebnosti a žádosti zákonu svému podrobil, aby nám ukázal: 1. že on pánem srdci našich jest, 2. že před ním ze všeho toho, co se v srdcích našich děje, nic skrytého není, 3. že zákon jeho mnohem výbornější jest, než všeliké zákony lidské, jenž takto naše zevnitřní jednání, ne však také naše vnější smýšlení řídití mohou, 4. že k uvarování hříchu zapotřebí jest, hned v prvním jeho počátku, t. j. ve své žádosti jemu odporovati.*

Z posledních dvou přikázání se učíme, že křesťan předepsané povinnosti netoliko zevnitř plniti, ale i vně vůli míti, t. j. s celého srdce hotov býti má (s radostí, láskou a ochotností) všechno činiti a zanechati, co přikázáno neb zapověděno jest.

Ježíš praví (Mat. 19, 17): »Chceš-li vejíti do života věčného, ostříhej přikázání,« tedy přislubuje život věčný těm, jenž přikázání Boží zachovávají. V 2. knize Mojžíšově (20, 6) čteme, že Bůh činí milosrdenství a mnoho jiného dobrého těm, kteří jeho přikázání zachovávají.

Proto dí katechismus: *Bůh těm, jenž přikázání jeho zachovávají, život věčný, a na tomto světě mnohonásobné požehnání slíbil.*

IV. Oddělení.

107. O přikázáních církevních vůbec.

Aby v nějaké společnosti byl pořádek, musí společnost mítí nějakého představeného, kterémuž všichni údové této společnosti se podrobí a jehož poslouchati musí. I církev, jak z devátého článku víry víme, jest společnost všech pravověřících křesťanů. Aby v církvi pořádek byl, ustanovil Ježíš Kristus, její zakladatel, sv. Petra a ostatní apostoły a jejich nástupce, římského papeže a biskupy, představenými církve. Těmto pravověřící křesťané jsou povinni poddanost a poslušnost prokazovati. Jako ve společnosti by představený nebyl co platen, kdyby nesměl moci rozkazy vydávati, tak by ani v církvi nebyli římský papež a biskupové co platni, kdyby k zachování pořádku v ní neměli moc, rozkazy čili přikázání vydávati. Avšak tuto moc mají, neboť pravil Ježíš Kristus apostołům a jejich nástupcům: »Cožkoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, cožkoli rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.« Slova ta znamenají: Cožkoli přikázete neb zapovíte v církvi, to bude tak platné, jako bych to já v nebi přikázal neb zapověděl. Také údům církve přikázal Ježíš, aby poslušni byli svých představených — římského papeže a biskupů, neboť pravil: »Jestliže kdo církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a zjevný hříšník.« (Mat. 18, 17.) To jest: kdo přikázání církve nezachovává, zasluhuje,

aby z církve byl vyobcován; toho pak Bůh není otcem a církev není jeho matkou a nemůže spasen býti. — Pak učí čtvrté přikázání, abychom jak duchovní tak i světské vrchnosti poslušni byli.

Mnohé věci, které Ježíš zvěstoval a přikázal, sám zřetelně neustanovil, n. p. jak neděli světití, půst zachovávatí, jak často sv. svátosti máme přijímati. To a jiné museli teprv apoštolé zařídití, jak toho duchovní prospěch údů požadoval.

Katechismus: *Jsme povinni přikázání církevní zachovávatí, 1. poněvadž nám čtvrté přikázání Boží tu povinnost ukládá, abychom jak duchovní tak světské vrchnosti poslouchali, 2. poněvadž Kristus, náš božský zákonodárce, ve svatém evangelium zřetelně poručil, abychom církev poslouchali.*

Přikázání církevních, kteráž věděti a zachovávatí máme, jest následujících pět: 1. svátky zasvěcené světití, 2. v zasvěcený svátek celou mši svatou nábožně slyšeti, 3. čtyřeceti dnů půst, čtvero suchých dnů a jiné ustanovené posty zachovávatí, též v pátek a v sobotu od masitých pokrmů se zdržovati, 4. nejméně jednou v roce svému nařízenému knězi se zpovídati, a při času velikonočním velebnou svátost oltářní přijímati, 5. v zapovězený čas svadebného veselí nedržeti.

V. Oddělení.

108. O přikázáních církevních zvlášť.

§. 1. *O dvou prvních církevních přikázáních.*

A. První přikázání církevní jest: Svátky zasvěcené máme světití.

Dobré a vděčné dítky za živobytí i po smrti svých rodičů často si připomínají všechna dobrodiní, kterých od rodičů obdrželi; zvlášť s uctivostí a vděčností pamatují

na rodiče a jejich dobru v den, kdež buď svátek svého jména rodičové oslavují a tu i děti za dobrodiní jim prokázané děkují a všeho dobrého jim přejí, aneb v den, kdež děti úmrtí dobrého otce, dobré matky si připomínají a za ně se modlí, aby Bůh k sobě do nebe jich přijal. Tak i my máme ve slavnost svého Spasitele a jeho svatých na dobrodiní, kteréž nám sám aneb svými svatými prokázal, vděčně si vzpomínati.

Proto ustanovila sv. církev v roce některé dny, kdež neskončených milostí a dobrodiní, kterých se nám vykoupením Ježíšovým aneb jeho svatými dostalo, zvlášť sobě připomínati, rozjímati, za ně Bohu děkovati máme. Tyto dny, kteréž jako neděle světití neb slaviti máme, nazýváme svátky čili slavnosti. Svátky jsou trojí: 1. *svátky Páně*, 2. svátky *Marie Panny* a 3. svátky *svatých*.

1. *Svátky Páně* jsou: svátky *vánoční* nám připomínají narození Páně (25. prosince); *nový rok* (1. ledna) uvádí nám na mysl obřezání Krista Pána; slavnost *svatých tří králů* (6. ledna.), kterouž zjevení Páně oslavujeme; slavnost nejsladšího jména *Ježíš* (v 2. neděli po zjevení Páně); *velikonoc* nám připomíná slavné vzkříšení Páně (v první neděli po úplňku měsíce, jenž po 21. březnu následuje); slavnost *nanebevstoupení Páně* (40. den po velikonoci); slavnost *Božího Těla*. Pak světíme svátky *svatodušní*, čili památku, jak Duch sv. desátého dne po nanebevstoupení Páně na apostoly sestoupil; slavnost nejsvětější *Trojice Boží* (v první neděli po sv. Duchu).

Svátky Páně světíme, abychom 1) sobě často rozjímali své vykoupení skrze Ježíše Krista, 2) tím horlivěji Boží přikázání zachovávali a o své spasení pečovali a 3) za prokázaná dobrodiní a milosti Bohu děkovali.

Poněvadž *Maria Panna* jest milostí plná, matka Boží, její ctnosti jsou tak krásné, a nás k ctnostnému životu povzbuzují, proto katolická církev *Marii Pannu* vždy

přede všemi anděly a svatými ctíla a k její účtě vícero svátků ustanovila.

2. *Svátky Marie Panny*, kteréž veřejně jako neděli světime, jsou: *početí Marie Panny* (8. prosince); *narození M. P.* (8. září); *jména Marie* (v neděli po narození M. P.); *zvěstování M. P.* (25. března); *hromnice* čili očišťování M. P. (2. února); *namebevzeší M. P.* (15. srpna); slavnost *svatého růžence* (v první neděli v měsíci říjnu.)

3. *Svátky svatých*, které veřejně jako v neděli světime, jsou: *sv. Štěpána* (26. prosince); svatých *apostolů Petra a Pavla* (29. června); posvěcení chrámu Páně čili *hody* (v neděli po 15. říjnu); našich slovanských apostolů ss. *Cyrilla a Methoda* (5. července); *všech svatých* (1. listopádu); dne následujícího slavíme památku duší v očištcí.

Svátky svatých světime, abychom 1) Boha chválili za ty milosti, které udělil svatým (zvlášť Marii Panně) a skrze ně také nám, kteříž s nimi obcování máme, 2) ctnosti svatých (zvlášť Panny Marie) rozjímalí, a k následování těchto ctností povzbuzení byli, 3) svaté za jejich přímluvu u Boha prosili.

Všecky tyto svátky máme tak světiti jako neděli, a proto všechno, co v neděli se poroučí a zapovídá, také v tyto dny se poroučí a zapovídá.

B. Druhé přikázání církení jest: V zasvěcený svátek máme mši sv. nábožně slyšeti.

O oběti mše svaté.

a) *Co jest obětovati?* Bůh lidi stvořil, aby ho poznali, ctíli, milovali, jemu se klaněli, čili aby tak mysli, žádali, mluvili a jednali, jak Bůh, nejvyšší Pán, chce a jak jemu milé jest, t. j. aby všechno pro Boha, z lásky k němu a k jeho cti a chvále činili, což také Boha nade všechno milovati neb Bohu se obětovati jmenujeme.

Pročež můžeme také říci: Bůh lidi stvořil, aby jemu, nejvyššímu Pánu, se obětovali. Avšak Bůh, jenž jest nejvyšší svatý, hledí na srdce čisté. Hříšník Bohu není milý a proto také by neměl Bůh zalíbení, kdyby jemu se obětovati chtěl. A hříšníci byli všichni potomkové prvních lidí. Oni za hřích prvopočátečný a své osobné hříchy zasluhovali časnou a věčnou smrt. Sami od hříchu a trestu si nemohli pomoci, nýbrž měli zapotřebí Vykupitele, jenž byl bez hříchu, Boha nade všechno miloval, a proto nebeskému Otci, aby ho na nejvyšší ctěl, byl poslušen až k smrti. Tím napravil nepravost, kterou lidé Boha urazili. Slovem lidé měli zapotřebí onoho vykoupění, které svou smrtí jim přinesl Ježíš Kristus, jenž byl poslušen až k smrti kříže. V toho Vykupitele měli lidé doufat; hříchů svých litovati, Boha poznávati, ctíti a milovati. Aby ale obzvlášť sobě připomínali, že za své hříchy časnou a věčnou smrt zasloužili, a že Boha jakožto nejvyššího Pána nad životem a smrtí uznávají mají, přikázal Bůh, aby krvavé oběti (n. p. hovádka, ovce) jemu přinášeli. Tak již Abel Bohu obětoval. Pak ustanovil na rozkaz Boží Mojžíš, aby židé všeliké oběti Bohu přinášeli. Nábožní židé, když hovádko zabíjeli a Bohu je obětovali, při tom sobě myslili: smrt, kterouž toto hovádko utrpělo, tys za své hříchy zasloužil, a sice smrt časnou i věčnou. Avšak Bůh jest milosrdný, pošle Vykupitele, hříchu a trestu mne zbaví. Jemu sloužiti, jeho ctíti a velebiti jest má pevná vůle. Oběť, kterouž za odpuštění hříchů prosili, a s Bohem smířiti se chtěli, nazýváme *oběť smíření*; oběť kterouž Boha za nějaké dobrodiní prosili, jmenujeme *oběť prosebnou*; oběti, kterouž Bohu za prokázané dobrodiní děkovali, říkáme *oběť díkůčinění*. Oběti byly tedy oběti smíření, prosebné a díkůčinění. Dary obětované při těch obětích buď z cela se spálily a zmařily, poněvadž Bůh je potřebovati nemůže, aneb částka oběti se spálila a ostatní požili kněží a obětující. Poněvadž při těchto obětích krev se vylévala,

slouli oběti *krvavé*. Oběti, které z oleje, chleba, vína, kadidla - pozůstávaly, byly *nekrvavé*, poněvadž při nich se žádná krev nevylévala.

Obětovati jest tedy tolik, jak nějakou vzácnou věc Bohu darovati a ji smařit, abychom Boha jakožto nejvyššího Pána co nejvíce ctili.

b) *O pravé oběti N. Z.*

Bůh měl na těchto obětech St. Z. jen proto zalíbení, poněvadž se vztahovaly na Ježíše Krista a židy povzbuzovaly, aby pokání za hříchy činili a nábožně živi byli. Krvavé oběti vyobrazovaly krvavou oběť Ježíše Krista na kříži a nekrvavé oběti chleba a vína byly obrazem oběti mše sv. *Ježíš Kristus sám jest teprv ta pravá a skutečná oběť, na níž Bůh zalíbení měl*; neboť jako rodičům dítka jejich milejší jsou než jejich vyobrazení, podobně i Otci nebeskému byl Syn jeho milejší než všechny oběti St. Z., které byly obrazem jeho; a Otec nebeský sám pravil při křtu Ježíšově v řece Jordáně: »Tentot jest Syn můj milý, v němžto se mi dobře zalíbilo.« A celý život Ježíšův nebyl nic jiného, než ustavičné se obětování za nás. Opustil slávu nebeskou, stal se člověkem, a tak za nás Otci se obětoval. Zvěstoval nám své učení, často i nouzi snášel, byl poslušen Otci a všechno činil, co Otec nebeský chtěl, a toliko jeho čest a slávu hledal. Zvláště svým přehořkým utrpením a úmrtím na kříži se obětoval celý s tělem a s duší nebeskému Otci, aby předně jeho nejvyšší panování nade vším na nebi a na zemi vyznal a pak aby všechny nepravosti, kterými pokolení lidské Boha urazilo, napravil a lidem odpuštění hříchů vyprosil, čili jej s Bohem smířil, a aby potřebných nám milostí vyžádal a za prokázané milosti Bohu díky vzdal. Oběť Ježíšova na kříži obsahuje v sobě všechny oběti, které ve svém životě Bohu Otci za nás přinášel čili Ježíš Kristus na kříži svou celou oběť dokonal. Pročež volal: »Dokonáno jest! Otče v ruce tvé poručím Ducha svého!« Tudíž učí katechismus: *Na kříži obětoval se*

Ježíš Kristus krvavým způsobem za nás (jakožto Bohu milá oběť: smíření, prosebná a díků).

c) *Ustanovení oběti mše sv.* Obraz nějaké osoby, kterou milujeme, jest nám milý a s radostí naň hledíme. Avšak můžeme-li osobu tu samu viděti, opouštíme obraz a hledíme raději na osobu, kterou obraz nám představoval. Podobně, když Kristus Pán přišel na svět, zanechaly se a přestaly oběti St. Z., které ho tolik předobrazovaly. Na jejich místo vstoupila pravá a skutečná oběť, kterou Ježíš na kříži za nás vykonal. Na kříži se obětoval Ježíš jen jednou; aby ale Otec nebeský touto převzácnou obětí byl ustavičně ctěn, ustanovil Ježíš na místo oběti na kříži jinou oběť, která má po všechny časy se opakovati na památku oběti, kterouž na kříži vykonal. Tuto oběť ustanovil Ježíš při poslední večeři, když před svým umučením shromáždil učenníky své, aby s nimi beránka velikonočního jedl. Neboť vypravuje sv. Matouš (26, 26—28): *A když večereli, vzal Ježíš chleb a dobrořečil i lámal a dával učenníkům svým řka: Vezměte a jzte: totoť jest tělo mé. A vzal kalich a díky činil, a dal jim řka: Pijte z toho všichni: totoť jest zajisté krev má Nového Zákona, kteráž za vás a za mnohé vylita bude k odpuštění hříchů. Pak jim ještě pravil (Luk. 22. 19.): »To čiňte na mou památku.«*

Ježíš Kristus vzal tedy při poslední večeři chleb a víno do svých přesvatých rukou, a proměnil krev ve své tělo a víno ve svou krev; své tělo a svou krev pod spůsobami chleba a vína Otci nebeskému daroval, oboje pak apostolům k požívání dal, tedy zmařil, a to učinil ke cti nebeského Otce, an předně dobrořečil a díky Bohu činil: t. j. Ježíš Kristus při poslední večeři konal *oběť*, kterou *mši sv.* nazýváme.

Tuto oběť mše sv. i apostolům konati přikázal, řka: *»To čiňte na mou památku;«* tedy oběť mše svaté při poslední večeři konal a konati ustanovil. Při mši sv. žádná krev se neprolévá, proto jest *mše sv. nekrvavá*

oběť. Mše sv. v Novém Zákoně jest ustanovena, proto jest mše sv. nekrvavá oběť *Nového Zákona*. Oběť mše sv. se koná na památku té oběti, kterou Ježíš na kříži dokonal; neboť řekl: »To činite na mou památku.« Co se na památku má konati, nemůže nikdy přestati, nýbrž to má vždy trvati; tedy památka, na kterou se oběť mše sv. koná, jest vždy trvajíc.

Mše sv. se koná dle příkazu Ježíšova na památku oběti kříže, tedy oběti krvavé. Proto říkáme: *Mše sv. jest nekrvavá oběť Nového Zákona, vždy trvajíc památka krvavé oběti, kterou Kristus na kříži dokonal.* — On oběť mše sv. při poslední večeři ustanovil takto:

1. Vzal chleb a kalich s vínem a požehnal oboje (offertorium čili obětování).

2. A řekl nad chlebem: **Toť jest tělo mé, a nad kalichem: Tento jest kalich mé krve** (proměnění, předstatnění — pozdvihování).

3. Dal oboje přítomným apostolům k požívání (připomínání).

4. Pravit: *To činite na mou památku.*

Oběť mše sv. jest s obětí kříže v podstatě stejná, neboť jako na kříži Ježíš Kristus sám nebeskému Otci se obětoval, tak při mši sv. se též On sám nebeskému Otci obětuje; na kříži se Ježíš Kristus obětoval, aby vyznal nejvyšší panování nebeského Otce, aby nám od něho odpuštění hříchů vyžádal a nových milostí vyprosil; tak i mše svatá pro všecko to se koná. Oběť na kříži konala se samému Bohu, oběť mše sv. též jen samému Bohu se obětuje. Oběť kříže byla konána za všechny lidi, živé i mrtvé, podobně oběť mše sv. za živé a mrtvé se koná.

Spůsob, jak oběť na kříži se konala a jak mše sv. se koná, jest však rozdílný, a sice: Na kříži obětoval se Ježíš spůsobem *krvavým* (oběť krvavá), při mši sv. se obětuje tentýž Ježíš spůsobem *nekrvavým* (oběť nekrvavá); na kříži spůsobem *viditelným*, při mši sv. spů-

sobem *neviditelným*, viditelným způsobem kněz tu obět koná; na kříži *jen jednou*, při mši sv. *se každého dne* Bohu Otci obětuje.

Katechismus: *Při mši svaté obětuje neviditelným způsobem Ježíš Kristus sebe samého svému nebeskému Otci za nás; viditelným pak způsobem kněz tu obět koná.*

Kněz koná obět mše svaté:

1. *na vyznání Božského nejvyššího panování a nejvyšší moci, kterou Bůh nade vším stvořením má;*

2. *na poděkování Bohu za všechna jeho dobrodíní (obět díků);*

3. *za dosažení od Boha odpuštění hříchů (obět smíření);*

4. *za vyprosení od Boha všech nám potřebných milostí (obět prosebná);*

Obět mše sv. se obětuje, a může se obětovati jen samému Bohu. Ona od kněze za živé i za mrtvé se obětuje.

Ajhle! jak neskončená jest láska Ježíše Krista k nám. On sestupuje na naše oltáře, čeká na prosby naše, aby je nebeskému Otci přednáseti a obětovati mohl. Zajiště Otec nebeský vyslyší prosby, které při oběti jemu nejmilejší jsme mu s Ježíšem obětovali, jenž praví: »Všecko, začkoli budete prositi Otce mého ve jménu mém, dám vám.« A poněvadž nyní pravou obět Ježíš Kristus již dokonal, můžeme i my Bohu se obětovati. Zvláště máme Bohu se obětovati při mši svaté.

Abychom ale od Boha i všech milostí mše sv. dosáhnutí, a abychom tím více milostí účastni byli, máme častěji mši sv. slyšeti; kdo však v den všední pro své zaměstnání mši sv. slyšeti nemůže, ten dle přikázání církevního aspoň v neděli a ve svátek pod těžkým hříchem zavázán jest, mši sv. nábožně slyšeti a takto den nedělní a sváteční uctívati.

Mše sv. jest nejhlavnější částka veřejných služeb Božích; proto také církev v druhém přikázání poroučí, *abychom v neděli a svátek celou mši sv. nábožně slyšeli*. Avšak abychom den nedělní neb sváteční podle úmyslu církve světili, máme také od práce odpočívati a nábožné skutky provozovati, n. p. kázání a odpoledním službám Božím přítomni býti, svátost pokání a oltářní přijímati, duchovní knihy čísti a jiné dobré skutky konati.

V druhém přikázání církevním obzvláštně se zapovídá lenost ve službách Božích v neděli a ve svátek; takové lenosti se dopouští 1. kdo neslyší celou mši sv., aneb ji neslyší s pobožností, neb když při kázání zřídka toliko přítomen jest; 2. kdo čas přikázaných služeb Božích jídlem, pitím, hráním a jinými veselostmi tráví, kteréž od služeb Božích nás odtrhují.

Jak se mše sv. má slyšeti ?

Při mši sv. jest po pozdvihování Ježíš Kristus pod způsobami chleba a vína přítomen a obětuje se za nás nebeskému Otci způsobem nekrvavým, tak jako na kříži se za nás obětoval způsobem krvavým.

Jak pozorně hleděli Maria a Jan na Ježíše, když na kříži pněl! Zajisté i my bychom byli tak pozorně na něho hleděli, kdybychom přítomni byli bývali. *Tak pozorní musíme i při mši sv. všem dílům mše sv. přítomni býti a svou mysl k Bohu pozdvihovati*. Zajisté bychom byli na hoře Kalvarii k Ježíši svých očí pozdvihli, ruce složili, na prsa svá se bili a jej za odpuštění hříchů prosili, poněvadž naše hříchy byly příčinou jeho smrti. S takovou slušností, pokorou, nábožností a litostí máme i při mši sv. přítomni býti čili máme ji *uctivě a pobožně slyšeti*. Katechismus: *Máme celou mši sv. slyšeti, žádný znamenitý díl mše sv. z vlastní viny nezanedbatí*. Není dost na tom, abychom, když ona se čte, jen přítomni

byli, ale máme je: 1. pozorně, 2. uctivě, 3. pobožně slyšeti. —

Nejnámennější dílové mše sv. jsou: *evangelium, offertorium* čili obětování, *pozdvihování a přijímání*.

Služebník na zavolání svého pána ihned vstane, a hotov jest přijíti a všechno učiniti, cokoliv pán poroučí. Podobně i my, když *evangelium* t. j. částka písma ev. podle sepsání některého evangelisty na pravé straně oltáře se čte, máme i my povstati, svatým křížem se známenovati a sobě připomínati, že povinnost jest, abychom učení sv. *evangelium* poznávali (znamení kříže na čele,) před celým světem vyznávali a hájili (. . . . na ústech), a podle něho živi byli (. . . . na prsou). — Jak podle víry živi býti máme, učili jsme se při víře. —

Při *offertorium* čili obětování chleb a víno se obětuje; kněz se při tom modlí, aby nám tyto dary (totiž proměněné v tělo a krev Kristovu) k spasení byly. Tot jest úmysl kněze. S tímto úmyslem kněz máme i my svůj úmysl sjednotiti a Bohu se obětovati t. j. za totéž jako kněz máme i my se modliti a pročez máme i hotovi býti, všechny své myšlenky, žádosti, řeči a skutky na Boha vztahovati, a raději všechno trpěti, ano i život raději ztratiti, než abychom jediným hříchem Boha urazili.

Při *pozdvihování* máme se Kristu Ježíši pod způsobami chleba a vína klaněti a, když se v prsy bijeme, vyznávat, že hříchy naše jsou příčinou smrti Kristovy. Proto máme hříchů svých litovati a víru, naději a lásku vzbuzovati, a všem protivníkům a nepřátelům jak Ježíš ze srdce odpouštěti.

Při *přijímání* kněze, jestliže skutečně nepřijímáme, máme to duchovním způsobem činiti, to jest: máme toužebnost míti, abychom hodně tělo Kristovo přijímali.

Duchovní přijímání jest velmi užitečné; neboť při něm musíme míti čisté srdce, jinak bychom nemohli toužiti po

tělu Kristovu. Časté duchovní přijímání nás povzbuzuje, abychom čisté srdce si zachovali, a tak můžeme snadno více a více nábožnějšími se stávat; také mnohých milostí skrze Ježíše dosahujeme, když ve jména Boha za ně prosíme. Svátá Margarita, královna Skotská, krom jiných krásných naučení pilně vštěpovala dítkám svým i to naučení, jak by mši sv. nábožně slyšeti měly. Říkávala: »Nikde se nemáme tak slušně a uctivě chovati, jako v chrámu Páně, zvláště, když oběť mše svaté se koná. Tu musíme netoliko na duši, nýbrž i na těle nábožnost ukazovati.« Slova a příklad nábožné matky naučily brzy i děti v kostele pobožně se chovati. Pročež pravil kdysi jeden měšťan svému sousedovi: »Chceš-li věděti, jak andělé v nebi se modlí, i pohlédni v chrám Páně na královnu naši a děti její.«

109. II. O kázání.

1. *Povinni jsme i kázání slyšeti, neboť přináleží ke službám Božím.*

Za prvnějších časů, když kněz při mši sv. evangelium přečetl, obrátil se k lidu, přečetl totéž evangelium v řeči lidu a ihned je pak vysvětloval a zachovávatí napomínal, t. j. kázal a lid poslouchal; po kázání se obrátil opět k oltáři a oběť mše sv. dále konal. Kdo chtěl celou mši sv. slyšeti, musel také kázání slyšeti, poněvadž v čas mše sv. se činilo. V druhém přikázání církev tedy poroučí nejen mši sv. nýbrž i kázání v neděli a ve svátek slyšeti. Kázáním se rozšiřuje čest a sláva Boží, a proto také kázání (křesťanské cvičení) přináleží ke službám Božím.

2. *Kdo pod těžkým břichem jest povinnen kázání slyšeti?*

Poněvadž člověk bez víry nemůže Boha ani dobře poznati, ani ho milovati, ani přikázání jeho plniti, proto jest víra k spasení nevyhnutelně potřebná. »Víra (pochází) ze slyšení,« praví sv. Pavel (Řím. 10, 17). Kdo

tedy víru nedostatečně zná, aneb jen povrchně v ní cvičen jest, ten jest pod těžkým hříchem povinnen, Slovo Boží slyšeti, které na kázání a křesťanském cvičení se vysvětluje.

3. *Má-li kázání slyšeti i ten, kterýž ve víře dobře vycvičen jest?*

a) Boha máme ctíti. Kdo ale Slovo Boží neslyší, ten Boha nectí. Slovo Boží vždy jest pravdivé, krásné a spasitelné. Neděle a svátek jest den Boží. Což tedy milejšího může býti Bohu v takový den, leč když Slovo Boží slyšíme?

b) Žádný nemůže říci, žeby všechny pravdy svaté víry jasně a zřetelně věděl; a mnohý, co věděl, zapoměl. Děti často slyší o sv. náboženství a přece často mnohé věci z náboženství zapomínají. Tím více dospělí, kteří všelikou práci, všelikými starostmi zaměstnaní jsou, některé pravdy sv. náboženství zapomínají. Na kázání se tyto pravdy často vysvětlují a věřícím na mysl uvádějí.

c) Vůle lidská jest slabá a k zlému nakloněná. Jako rodičové a učitelé často svým dětem a žákům jejich povinnosti připomínati musí, ačkoliv dobře vědí, co mají činiti, tak i naše matka a učitelka — svatá církev často nás na povinnosti naše musí upozorniti, abychom jich konali a nezanedbávali; a povinnosti naše nám v kázání a křesťanském cvičení připomíná a k jejich zachováání vzbuzuje. Proto praví katechismus: *Kázání máme poslouchati:*

1. *poněvadž na kázáních Slovo Boží se přednáší a vysvětluje;*

2. *poněvadž velmi málo lidí pravdy víry svaté patrně a dosti důvodně ví; neb mnozí v mladém věku ne dlouho a ne dosti pozorně vyučování slyší, na němž víry a mravů týkající se učení důvodně se přednášejí a poněvadž člověk snadno zapomíná, co věděl, pakli připomenutí toho neslyší; a často zanedbává, co činiti má, pakli k tomu povzbuzení nedostává.*

Slyšení Slova Božího jest jednomu každému velmi užitečné: osvěcuje rozum nebeským světlem, učí člověka, jak sám sebe poznati může, vzbuzuje a sílí vůli, dává radost nábožným, potěšení trpícím na těle i na duši, napomíná hříšníka k pokání. Pročež blahoslavlil Ježíš ony, kteří Slovo Boží slyší. (Maria). Kdo ale Slovo Boží neslyší, prozrazuje, že Boha nemiluje, nectí a o spasení své se nestará. »Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší.« Kdo ale z poslouchání Slova Božího užitek míti chce, musí je velmi pozorně poslouchati, na sebe vztahovati a činiti. Katechismus: *Kdo z kázání užitek míti chce, musí: 1. bez roztržitosti a velmi pozorně poslouchati, 2. to, co se povídá, musí na sebe obracet a ne na jiné vykládati, 3. musí opravdovou vůli míti a se přičiniti, učení kazatele v skutek uvést.*

110. §. 2. O třech posledních církevních příkázáních.

C. Třetí příkázání církevní jest: Čtyřeceti dnů půst, čtvero suchých dnů, a jiné ustanovené posty zachovávat; též v pátek a v sobotu od masitých pokrmů se zdržovat.

a) *Co jest půst?* Bůh přikázal prvním lidem v ráji, aby zapovězeného ovoce — pokrmu se zdrželi čili se postili.

Postiti se jest tedy tolik jako: zapovězeného pokrmu se zdržeti. Půst jest zdrženlivost od zapovězeného pokrmu.

b) *Kdo nařídil půst?* Bůh sám nařídil půst již v ráji; Ježíš Kristus nařídil půst svým příkladem, an se 40 dní a nocí postil; církev svatá ustanovila čas neb jisté dny v roce k postu, a také pokrmy (masité, mléčné a vaječné), od kterých se zdržeti máme.

c) *Proč se máme postiti?* Čím více člověk svému tělu hoví, čím více pokrmů zvláště masitých užívá, tím bujnější jest tělo jeho, tím více zlé žádosti v člověku

povstávají a ho ke zlým skutkům vábí a od zachovávání vůle Boží odvracují. Abychom Bohu lépe sloužiti, zlé žádosti svého těla seslabovati neb mrtviti mohli, přikazuje svatá církev půst.

d) *Půst jest užitečný*, poněvadž 1. postem krotíme zlé žádosti, na Boha více pamatujeme a tak jemu sloužíme, 2. postem můžeme za hřích zadošť činiti a zasloužené tresty odvrátiti. 3. za půst nás Bůh chce v nebesích odměniti.

e) *Dnové, v kterých od požívání masitých pokrmů se máme zdržeti, jsou:*

1. Všechny pátky celého roku. (Kdyby ale v pátek připadla slavnost Narození Ježíše Krista, dovoluje se masitých pokrmů požívati.)

2. Středy kvatembrové a popeleční. (Kvatembrových týdnů v roce jest čtvero, a sice v každém čtvrtletí jeden a sice: a) třetí týden adventní, b) první týden postní, c) týden Svatodušní, d) týden po slavnosti Povýšení svatého kříže).

3. Zelený čtvrtek.

4. Sobota před slavností Velikonoční a Svatodušní.

5. Štedrý den před slavností Vánoční.

f) *Dnové, v kterých jen jednou nasytiti se máme, jsou:*

1. Čtyryceti dnů před velikonočí (na památku, že Kristus Pán 40 dní a nocí se postil).

2. Středy, pátky a soboty suchých dnů, které připadají: a) po první neděli postní, b) po seslání Ducha svatého, c) po Povýšení svatého kříže (14. září), d) po svátku svaté Lucie (13. prosince). Srovnej e) — 2.

3. Středy a pátky adventní,

4. Vigilie (čili svatvečery před velikými slavnostmi) a sice: před sesláním Ducha svatého, před narozením Páně, před na nebevzetím Panny Marie, před svátkem ss. Petra a Pavla a všech svatých.

D. Čtvrté příkázání církevní jest : Nejméně jednou v roce svému nařízenému knězi se zpovídati, a při času velikonočním velebnou svátost oltářní přijímati.

Čtvrté církevní příkázání poroučí: každoroční zpověď, jakož i svaté přijímání při času velikonočním.

Proti tomu příkázání se prohřešují ti:

1. kteří ani jednou v roce svaté svátosti nepřijímají,
2. kteří nejsvětější svátost oltářní nepřijímají v čas velikonoční t. j. od neděle smrtné až do soboty před nejsvětější Trojicí.

3. kteří svaté svátosti v čas velikonoční sice jednou přijímají, avšak nehodně a svatokrádežně.

Jak svátost pokání a oltářní hodně přijímati máme, uslyšíme, až o těchto svátostech později řeč bude.

E. Páté církevní příkázání jest: V zapovězený čas svadebního veselí nadržeti.

V pátém církevním příkázání se zapovídá: od první neděle adventní až do svátku ss. tří králů, a od popelečné středy až do neděle provodní svadebné veselí držeti.

Tímto příkázáním se také zapovídají hlučné a rozpustilé zábavy.

Čtvrtá hlavní částka.

O křesťanské spravedlnosti.

111. Co jest křesťanská spravedlnost?

Bůh jest nejvyšší dobré. Dobré jest také všechno, co od Boha pochází; dobré jest všechno, co nám svým Synem Ježíšem Kristem zjevil a katolickou církví k věření představuje. Dobrá jsou tedy přikázání Boží a církevní. Pokud Adam a Eva činili, co Bůh jim přikázal, pokud ze zapovězeného stromu nejedli, byli dobří; když ale ze zapovězeného stromu jedli, stali se zlými. Tedy dobré vykonává ten, kdo přikázání čili zákon Boží zachovává — dobré jest to, co se zákonem Božím se srovnává; zlé jest to, co zákonu Božímu na odpor stojí. Zákon Boží nám církev katolická v přikázáních Božích a církevních zvěstuje. V každém z těchto přikázání se něco poroučí, a něco se zapovídá; dobré se poroučí, a to máme činiti, zlé se zapovídá, a toho se máme varovati. Kdo s milostí Boží dobré činí a zlého se varuje, jest *spravedlivý* a činění dobrého a varování se zlého, jak to učení Ježíše Krista žádá, nazýváme *křesťanskou spravedlností*. Ona má tedy dva díly:

I. díl křesťanské spravedlnosti.

112. Čiň dobré.

1. *Kdo jest ctnostný — co jest ctnost vůbec?*
Abraham uvěřil Bohu, když se mu zjevil a jemu nařídil,

aby otce a matku, bratry a sestry a vlast svou opustil a do jiné země se odebral, kterouž mu Bůh teprv ukázati chce, on *byl poslušným*, poněvadž Bůh to chtěl; on byl *svorným a mírumilovným* a raději škodu trpěl, jen aby mír a pokoj zachoval. A tak to i Bůh žádá. On věřil, když mu Bůh syna přislíbil, ačkoliv sám a manželka jeho již ve vysokém stáří byli. Bližního svého (Lota a Sodomské) miloval, jim pomáhal, a žádné odměny za to nepřijal; nebyl ziskuchtivým. I toť jest vůle Boží. Abraham tedy zachovával vůli Boží, netoliko když bez obtíže ji konati mohl, nýbrž také, když jemu obtížnou býti se zdála, tedy ve všech případech, ne jednou, nýbrž vždy; *on byl vždy hotov, vůli Boží zachovávat*. Pročež na rozkaz Boží byl hotov i svého jediného Syna Bohu obětovati. Podobně jednal egyptský Josef — jak? *Kdo (jak Abraham — Josef) vždy hotov jest, dobré z lásky k Bohu činiti, jmenuje se ctnostný; a stálá hotovost dobré činiti se jmenuje ctnost.*

Bez božské milosti jest člověku nemožno, dobré činiti, tedy i ctnost bez božské milosti jest nemožná, poněvadž každý pro hřích dědičný více k zlému než k dobrému nakloněn jest; jen posvěcující a skutečnou milostí a ustavičným se cvičením v dobrém může ji dosáhnouti. Abraham a Josef toliko božskou milostí a cvičením se v dobrém dosáhli krásných ctností; tyto milosti jim Bůh pro zásluhy budoucího Vykupitele propůjčil, v něhož důvěrně doufali. Svou pouhou vůlí může člověk velmi málo dobrého konati, a to jemu nedopomáhá k životu věčnému, to není spasitelné.

2. *Co jest křesťanská ctnost vůbec?* Od narození máme na duši hřích dědičný a všechny jeho zlé následky; tedy jsme zbaveni posvěcující milosti, proto jsme Bohu nemilí, nejsme dítky Boží a dědici království nebeského. Rozum náš jest zeslaben a vůle více k zlému než k dobrému nakloněna. Pročež od narození nejsme schopni přikázání Boží konati, abychom života věčného sobě za-

sloužili, kterýž Bůh přislíbil těm, jenž ho milují, a přikázání jeho zachovávají. Tedy také k ctnosti nejsme schopni. V 8. článku víry jsme však se učili, že na křtu svatém skrze Ducha sv. netoliko od všech hříchů a trestů osvobození, nýbrž také skutečně posvěcení býváme a že vůle naše k dobrému nakloněna bývá. Tímto způsobem opět se stáváme schopnými a náchylnými, že přikázání Boží zachovávat, a všecko činiti můžeme, co se zákonem Kristovým se srovnává a k životu věčnému nám dopomáhá. Tato schopnost a náchylnost k dobrým a spasitelným činům, které se zákonem Kristovým se srovnávají, jest tedy dar Boží a zároveň s posvěcující milostí ve svátostech křtu a pokání se nám uděluje, aneb poněvadž tento dar Boží jsme si ničím nezasloužili, duši naší se vlívá a *ctnost křesťanská* se nazývá.

Křesťanská ctnost vůbec jest dar, jež Bůh duši s posvěcující milostí vlívá, aby vůli člověka k takovým činům schopnou a náchylnou učinil, které se zákonem Ježíše Krista se srovnávají a života věčného hodny jsou.

3. *Co jsou dobré skutky?* Bůh přislíbil věčnou odměnu těm, kteří ctnosti vykonávají. Často již na tomto světě Bůh ctnosti odměňuje, jak nás učí příběh Josefa egyptského. Nejvyšší spravedlivý Bůh však také splní, co přislíbil, každému dá odměnu podle jeho skutků, a sice odměni každého, když po smrti nábožnému řekne: »Vejdi do radosti věčné.« Ctnosti mohou Bohu se líbiti jen tenkrát, když v stavu posvěcující milosti, dobrovolně, z lásky k Bohu, nikoliv ale proto je konáme, abychom od lidí (jako fariseové) chválení a ctění byli aneb z nich časný prospěch měli, t. j. z marných a ničemných po-
hnůtek, jinak bychom Bohu se nelíbili, jenž na srdce člověka hledí. Jen tehdy, když v stavu milosti a dobrovolně z lásky k Bohu ctnosti konáme, zasluhujeme sobě života věčného; naše skutky jsou nám k zásluze.

Dobré skutky jsou činy, jenžto Bohu se líbí a těm, kteří je provozují, k zásluze jsou.

Křestan musí dobré skutky, pakli jimi život věčný sobě zasloužiti chce, konati: 1. v stavu milosti, 2. dobrovolně a 3. z lásky k Bohu, nikoliv ale z marných a ničemných pohnůtek.

Dobré skutky, které někdo v stavu nemilosti Boží čili těžkého hříchu koná, nemají zásluhy pro život věčný, a *mrtvé skutky* se jmenují. — Dobré skutky, které někdo v stavu milosti konal, a pak těžkým hříchem zásluh těch dobých skutků se zbavil, *usmrčené dobré skutky* se nazývají. Ony zase nabudou svých zásluh, když člověk pravým pokáním ztracenou milost dosáhne.

4. Nejprzednější dobré skutky.

Trojí jsou povinnosti, které plniti máme a sice: povinnosti, které se vztahují na Boha, na nás a na bližního. Neboť v Boha máme věřiti, doufati, jeho, sebe a bližního milovati. Nebyloby ale na tom dosti, pakli bychom tyto povinnosti toliko vnitřním smýšlením a pouhou vůlí plnili, nýbrž máme a musíme toto vnitřní smýšlení a vůli, jimiž ty povinnosti uvnitř konáme, také zevnitř svými dobrými skutky ukazovati. Dobré skutky, kterými povinnosti tyto plníme, taktéž se vztahují na Boha, na nás a na bližního. Tyto dobré skutky jsou: a) *modlitba*, b) *půst* a c) *almužna*; ony jsou *nejprzednější*, poněvadž všechno dobré a spasitelné, cožkoli křestan provozuje, k některému z těch tří skutků přináleží.

a) *K modlitbě* přináleží: modlitba zvlášť, rozjímání božských věcí, čtení o nich, slyšení mše svaté, kázání, křestanské cvičení, klanění se nejsvětější svátosti oltářní, hodné přijímání svátostí, když nábožně přítomni jsme sv. požehnání, poutem, průvodům (procesím), vzývání svatých, plnění slibů a t. d. *Slovem modlitbou nazýváme všechno, čím Bohu aneb jeho svatým úctu vzdáváme.*

b) *K postu* přináleží: *netoliko újma v jídle a pití, nýbrž všechno, čím sebe na těle a na duši z lásky k Bohu a z pokání přemáháme aneb se zapíráme.* Můžeme tedy se postiti neb sobě újmu činiti v pokrmech,

šatstvu, obydlí, v rozkoších a spaní — můžeme se po-
stiti všemi pěti smysly.

c) *K almužně přináleží: všichni tělesní a duchovní
skutkové milosrdenství.* (Srovnej 5. přík.)

113. Druhé ctnosti.

a) *Božské ctnosti.* O křesťanské víře, naději a lásce již jsme slyšeli, když jsme o 1. přikázání Božím mluvili. Věříme a doufáme v Boha, milujeme ho. Nemohli-bychom ale to činiti, kdyby Bůh sám nebyl se zjevil. Že v Boha věříme, doufáme, ho milujeme, jest dar Boží. Věříme, doufáme v Boha a milujeme ho pro jeho vlastnosti: věříme v Boha, proto že jest nejvyš pravdomluvný; doufáme v něho, protože jest všemohoucí, nejvyš dobrotivý, věrný; milujeme ho, poněvadž jest nejvyšší dobré. Protože víra, naděje a láska od Boha pocházejí, přímo k Bohu směřují, a jej za svůj nejbližší ohled mají, *jmenují se božské ctnosti.* (Viz 1. přík. Boží.)

b) *Mravné ctnosti.* Veškeré smýšlení, řeči a jednání člověka v jeho chování se k Bohu, k sobě samému a k lidem nazýváme jeho mravy. Člověk má ale vždy tak smýšleti, mluvit a jednati, jak Bůh a svatá církev jemu přikazuje; pak se Bohu líbí: čili mravy člověka mají podle přikázání Božích a církevních zřízeny býti, aby se Bohu líbily. Tak zřízené mravy jmenují se *mravné ctnosti.* *Pročez jsou božské a mravné ctnosti.*

Katechismus: *Mravné ctnosti jsou ony, kterými mravy křesťana tak se zřizují, že Bohu se líbí.* N. p. tiché a trpělivé snášení všech protivenství, štědrost, smířlivost.

O mravních ctnostech jsme mluvili při pojednání o přikázáních Božích a církevních, modlitby, života Ježíše Krista.

Mezi mravními ctnostmi, které křesťan provozovati musí, jsou 4 hlavní ctnosti: 1. opatrnost, 2. střídmost, 3. spravedlnost, 4. síla. (Viz 5. přík. Boží.)

1. *O opatrnosti.* Člověk, který něco dobrého dosáhnouti chce a k dosažení toho vždy nejlepší a nejvhodnější prostředky volí a užívá, jest *opatrný*. Křesťan, který života věčného dosáhnouti chce a k dosažení života věčného vždy také nejvhodnějších prostředků (jako modliti se, postiti se, almužny dávatí, nábožné knihy čísti, slovo Boží pilně poslouchati, svaté svátosti hodně přijímati, a hříchu se varovati) užívá, jmenuje se *opatrný*; a tato jeho krásná ctnost se jmenuje *křesťanská opatrnost*; *ona jest hotovost k dosažení věčného života vždy nejvhodnějších prostředků užívati.*

2. *O střídmosti.* *Střídímý* jest ten, jenž pokrmu a nápoje *mírně* užívá t. j. ne více, než k živobytí potřebuje. Křesťan ale nemá mírným býti toliko v jídle a pití, nýbrž i v užívání vezdejších statků a radostí. Jedná-li tak vždy, říkáme této ctnosti *střídmost*; *ona jest hotovost dobrých a dovolených věcí mírně t. j. tak užívati, jak Bůh přikazuje.*

3. *O spravedlnosti.* Kdo všechno činí, co činiti má, jest *spravedlivý*. Křesťan, jenž vždy všechny povinnosti k Bohu, k sobě a k bližnímu plní, jest *spravedlivý*, a jeho ctnost sluje *spravedlnost*; *ona jest hotovost Bohu a jednomu každému dávatí a nechávatí, co jemu přináleží.*

4. *O síle.* Kdo vždy pevnou vůli má, dobré činiti, byby to i obtížné bylo, proto i mnoho příjemného si odepřítí a mnoho nepříjemného snášeti musel, ten má ctnost, které říkáme *síla*; *ona tedy jest hotovost vždy bez strachu a bázně vůli Boží plniti, tedy i tenkrát, kdyby to bylo obtížné neb protivné.* Takovou křesťanskou silou zvláště se vyznamenali sv. mučéníci.

Který křesťan tyto čtyry ctnosti má, také všechny ostatní mravné ctnosti vykonává. Ony jsou základem čili hlavou ostatních mravních ctností a proto opatrnost, střídmost, spravedlnost a síla *hlavní* mravné ctnosti se jmenují.

Nejznamenítejší mravné ctnosti jsou: 1. pokora, 2. štědrost, 3. čistota, 4. láska, 5. střídmost, 6. trpělivost, 7. horlivost v dobrém.

1. *Pokora.* Publikán v chrámě se modlil: »Bože, buď milostiv mně hříšnému.« Setník, jehož služebníka Ježíš uzdravil, pravil k němu: »Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale rei slovem a uzdraven bude služebník můj.« Setník ten se ponížil před Ježíšem, ačkoliv měl pevnou víru a velikou lásku k svému služebníkovu, za nic se nepovažoval a na svých ctnostech si nezakládal. Sv. apostol Pavel svaté evangelium široko daleko zvěstoval, a velmi mnoho z lásky k Ježíšovi přetrpěl. Avšak nehonosil se tím, nýbrž veřejně vyznal, že před svým obrácením církev Kristovu pronásledoval. Proto pravil: »Já jsem nejnepatrnější z apostolů, a nezasluhuji ani jméno apostola, poněvadž jsem církev Kristovu pronásledoval. Toliko milostí Boží jsem, co jsem.« Ponižoval se pro své chyby a slabosti jako onen setník, všecko dobré připočítal milosti Boží a jemu se kořil t. j. byl pokorným.

Pokora jest ctnost, kterouž křesťan o sobě jen tolik myslí, co skutečně jest, pro hříchy se ponižuje, a všecko dobré Bohu připočítává.

Ježíš Kristus dal nám nejkrásnější příklad pokory. Ne svou ale čest Otce nebeského hledal, a pokorně se modlil. Pročež napomíná nás: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce. (Mat. 11, 29).«

Prostředky, které dopomáhají k pokorě. Že Bůh nás stvořil, nám tělo, život, duši, rozum a t. d. dal, to všecko jest milost Boží. Co máme, jest milost Boží. Nežehná-li naší práci, jsme chudi. Že nás vykoupil, nás posvěcuje, jest milost Boží; bez ní nelze nám nic dobrého učiniti. Ku každé dobré myšlence a žádosti povzbuzuje nás Duch sv. a anděl strážce. Co tedy má člověk dobrého, které by nebyl obdržel? Čím může se honositi? Všichni máme dosti příčin, abychom se ponižovali; neboť

co ze své vlastní moci máme, toť jsou naši hříchové. Bůh toliko pokorným svou milost dává. To všechno musíme často na mysl sobě uváděti, Boha za tuto ctnost prositi, a v ní se cvičiti, byt by proto jiní námi pohrdali.

Pokora jest nejkrásnější ctnost a matka ostatních ctností. Děti nemají si zakládati na svých vědomostech, své pilnosti a mravnosti, tím méně jinými pohrdati. Raději Bohu ať děkují za všechno dobré, co od něho obdržely, a si připomínají, že mohou a mají vždy dokonalejšími a nábožnějšími býti než jsou.

„Čím plnější klas, — tím niž se kloní.“

2. *Štědrost.* Tobiáš byl v St. Z. velmi nábožný muž. »Denně navštěvoval své krajany, kteří s ním v zajetí byli, a těšil jich; chudým uděloval ze svého jmění; krmil lačné, odíval nahé a pochovával mrtvé.« To činil z ochotnosti a lásky k Bohu a bližnímu, nikoliv ale, aby za to od lidí chválen byl. Podobně jednali první křesťané. Mezi nimi nebylo chudých, protože bohatí rádi poskytovali ze svých statků nuzným. Jich následovali všichni svatí a tyto následují všichni zbožní křesťané.

Kdo ochotně a z lásky k Bohu chudým ze svého jmění dává, aneb nemůže-li dávati, aspoň k tomu upřímnou vůli má, má ctnost štědrosti.

Máme býti štedrými. Jmění pochází od Boha, a protož vlastně jemu přináleží; on chce, abychom tímto jměním chudé podporovali. A jaká to čest pro nás, že na místě Božím jeho jmění mezi chudé rozdávati můžeme! V den soudný řekne Kristus k štedrým: »Pojďte, požeňnaní Otce mého — a t. d. Cožkoli jste činili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.«

Děti mají se učiti úslužnosti a štědrosti; mají rády svým bratřím a sestrám chudým udělovati, pakli rodičové dovolení k tomu dají. Žáci mají rodiče prositi, aby na šatstvo, knihy svých nuzných spolužáků, k podporování misionářů přispívatí mohly.

„Co zde komu z lásky dáš,
Složeno to v nebi máš.“

3. *Čistota* jest ctnost, *kterouž všeho se varujeme, coby stydlivost poškvřniti mohlo.* (Viz 6. přík. Boží.)

»Čistota jest jako kvítí,
Svadnouc více se netřpytí.«

4. *Láska.* Když Jan Křtitel se narodil, radovali a těšili se z jeho narození jeho rodičové. I přišli jejich známí a příbuzní, přáli jim všechno dobré, protože Bůh jim požehnal a v jejich vysokém stáří syna jim daroval. Radovali se z toho a pravili: »Kým toto dítě bude?« Kdo jako tito přátelé bližnímu dobré přeje, z jeho štěstí se raduje aneb pro jeho neštěstí se rmoutí čili *kdo na radostech a žalostech bližního srdečný podíl bere, má ctnost lásky.* Lásce se protiví závist, jak nás příběh o Kainovi poučil.

Máme míti lásku. Bůh žádá ji od nás, protože ona jemu jest velmi milá; všechny lidi máme milovati, tot Bůh poroučí. Kdo nemůže býti štědrým, může vždy míti lásku k bližnímu.

»Láska, matka každé ctnosti,
Máš-li lásku, k nebi dosti.«

5. *Strídmost v jídle a pití.* Bůh nám dal život a zdraví, abychom své povinnosti konati mohli. K tomu má tělo pokrmu a nápoje zapotřebí; těchto nemáme ale více užívati, než k zachování zdraví a síly potřebujeme; činíme-li tak, jsme mírní. *Kdo z lásky k Bohu mírný jest, aby v čas nouze sebe a bližního svým ušetřeným jméním podporovati mohl, má ctnost střídmosti.*

Máme býti střídmi. Bůh chce abychom byli střídmi. Jméni nám dal, abychom s ním podle jeho vůle zacházeli. Nestřídmy zneužívá darů Božích, škodí svému zdraví, jest často příčinou hádek a ržnic, přichází do mnohých pokušení a nezřídka do bídy. (Viz 7. přík. Boží.)

»Jez a pí jen proto, abys žil,
Nežij ale proto, abys jed' a pil.«

6. *Trpělivost.* Když Ježíši nepřátelé se posmívali, jemu se rouhali, ho pomlouvali a tupili, snášel všechno

to pokojně a tiše, ano modlil se za ně. Podobně v utrpení se choval sv. Štěpán; jsa kamenován volal: »Pane, nepokládej jim toho za hřích.« Apostolové taktéž pokojně mnoho protivenství ano i smrt pro Ježíše trpěli. *Kdo křivdy a protivenství jiných pokojně trpí, proto se nehněvá, zlé zlým nesplácí, jest trpělivý.*

Jistý kněz sbíral ve velkém městě almužnu pro chudé. V jednom hostinci prosil za almužnu u stolu, při němž vícero hostů sedělo. Jeden z nich rozzlobil se nad jeho prosbou, haněl a tupil stav kněžský, až i onomu knězi do obličeje naplil. Sluha Páně však s tváří veselou pravil: »Milý pane, byl jste tak laskav, že jste mně dal, co mně patří, a děkuji vám za to srdečně; ještě ale prosím vás za dar *pro chudé!*« Tímto pokojným se chováním byl onen protivník tak zaražen, že upřeným zrakem na prosícího kněze hleděl a ani slov naleznouti nemohl, aby za odpuštění jej požádal, a pak přehojnými dary pro chudé jej obdařil.

Máme trpěliví býti. K tomu nás napomíná Ježíš: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý.« Tichá a pokojná mysl přemáhá srdce zdivočilých a surových lidí. Proto blahoslavlil Ježíš ty, kteří tiší a trpěliví jsou: »Blahoslavení jsou tiší, neboť oni zemi (království nebeské) děditi budou.« Takoví také na zemi srdce lidské si nakloní a jím snadně vládnouti budou.

»Má-li se ti dobře vést

Uč se z mládí křivdy nést.«

7. *Horlivost v dobrém.* Po seslání Ducha sv. naplnila taková láska srdce apostolů, že nic jiného si nepřáli, než učení Ježíšovo všude a všem hlásati, aby lidé Boha poznali, ctili, milovali a spaseni byli. Kdo jako apostolé Boha miluje a se vynasnažuje, aby i jiní Boha milovali a jemu sloužili, jest horlivý v dobrém. *Horlivost v dobrém jest hotovost Bohu sloužiti a všechny povinnosti své svědomitě konati.* K této ctnosti nás napomíná láska k Bohu a bližnímu.

Dobré děti rády navštěvují kostel, školu, nábožně přítomny jsou službám Božím, pilně se učí a tak i jiným dobrý příklad dávají; takové děti miluje Ježíš, jejich největší přítel.

Vykonávej svoje povinnosti,
K odpočinku v hrobě času dosti.“

O křesťanské dokonalosti.

114. I. Povinnosti, které Ježíš Kristus obzvláště naporučil.

1. Láska, kterou Duch sv. srdce apostolů naplnil, vzbuzovala je, aby horlivě sv. náboženství rozšiřovali, aby lidé Boha Otce a Ježíše Krista více a více poznávali, v něho věřili, jeho ctili a milovali. Sami ale věřícím krásný příklad lásky k Bohu a bližnímu dávali. O světské řeči málo pečovali, poněvadž všechno na světě jest marné a pomíjivé, krom Boha milovati a jemu sloužiti. Kdo horlivě pečuje o to, aby Boha i sám i jiní dobře poznali, jemu sloužili a všechno ostatní za věc vedlejší považuje, a tak zásluhy pro nebe si shromažďuje, *ten hledá království Boží a jeho spravedlnost*. Apostolové, mnozí mezi prvními křesťany, všichni svatí a světice Boží a všichni bohabojní křesťané tak jednají podle napomenutí Páně: *„Hleďte nejprv království Boží a spravedlnost jeho.“* (Mat. 6, 33.)

2. Svatí apostolové a všichni svatí všemožně se vynasnažovali, aby čest a sláva Boží více a více se rozmáhala a rozšiřovala. Hlad, žízeň, nahotu, pronásledování trpěli, mnohé noci probděli, obtížné a nebezpečné cesty konali, otce a matku, bratry a sestry opustili a všechno zanechali, co jim milé a drahé bylo, mnoho se postili a, vroucně se modlili; to všechno činili z lásky k Bohu a bližnímu. Kdo své zlé náklonnosti a žádosti přemáhá, a z lásky k Bohu nejen nedovolených, nýbrž i dovolených věcí se odříká, *ten se zapírá*. K tomu nás napo-

miná Spasitel: »*Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám.*« (Luk. 9, 23.)

Děti se zapírají, když rády rodičů poslouchají, všeliké ukřivdění jiných tiše snášejí, žádnému nezávidějí, bližnímu jeho štěstí přejí. místo hry a zábavy modlitbu, chrám Páně, učení atd. milují.

3. Za svou práci, lásku a péči často trpěli apostolové posměch, pomluvu, potupu, rány, byli do žaláře uvrženi a konečně ukrutně usmrceni. Avšak z lásky k Bohu pokojně to všechno trpěli, ano z toho se radovali; vzali kříž svůj na sebe. Kdo všechno nepříjemné, co jej potkalo, z lásky k Bohu trpělivě snáší, *béře kříž svůj na sebe.* Protož přidal Ježíš k onomu napomenutí i toto: »*A vezmi kříž svůj.*«

Děti berou kříž na sebe, když obtíže, které jim chuboba, nemoc, učení atd. působí, z lásky k Bohu s radostí a trpělivostí snášejí.

4. Ve vykonání všech těchto ctností dával apostolům a svatým a dává i nám Ježíš nejkrásnější příklad. Neboť z lásky k Otci nebeskému opustil slávu nebes, chudou pannu vyvolil si za matku, v největší chudobě živ byl, neustále učení božské hlásal a pro čest Boží horlil, největší ponížení, nejukrutnější bolesti a nejpotupnější smrt kříže trpěl. Všecky bolesti Syna trpěla i matka jeho. Kdo se vynasnažuje, aby život jeho životu Krista Pána vždy podobnějším se stal, *následuje Krista*; jenž praví: »*A následuj mne.*«

Aby Kristu tím více se podobali, zachovávali apostolové také tři evangelické rady.

5. Apostolové následující mistra svého Ježíše Krista, netoliko všechno soužení pokojně snášeli, nýbrž i s nepřáteli srdečnou útrpnost měli, *byli tiší*; ač mnohými ctnostmi ozdobeni byli, přece se Bohu kořili; *byli pokorní*. Abychom i my tichými a pokornými byli, napomíná nás Ježíš: »*Pojďte a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce.*« (Mat. 11, 29.)

6. Zvláště ale dokázali apostoľé, že jsou učenníci Ježíšovi, láskou k nepřátelům, kterou jim a nám božský mistr velmi doporučil řka: »Milujte nepřátele své, dobře činite těm, kteříž vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám; abyste byli synové Otce svého, jenž jest v nebesích; jenž slunci svému velí vzházeti na dobré i na zlé a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé.« (Mat. 5, 44—45.)

1. *Co jest křesťanská dokonalost?* Když děti se učí psáti, vynasnažují se, aby správně a bez chyby písmeny napsaly. Brzy pak nahlízejí, že krásněji a předpisu podobněji psáti mohou, pakli vytrvalou vůli a lásku mají a neustále se cvičiti budou. Tím způsobem mohou v písmě se *zdokonaliti*.

Pozorujeme-li etnosti apostoľů, poznáváme, že oni a všichni svatí neměli nepořádné lásky k sobě a k světu, Boha nade všechno a pozemské věci jen potud milovati, p okud jimi dobré činiti a čest Boží rozšiřovati mohli. Oni co nejvíce se snažili, aby svých chyb se zbavili, a vždy více dokonalými se stali, jak Ježíš slovem a příkladem učil; oni snažně toužili po křesťanské dokonalosti.

Křesťanská dokonalost pozůstává v tom, že člověk k sobě a světu nepořádné lásky v srdci nechová a Boha nade všechno a všechno toliko pro Boha miluje.

2. *Křesťanská dokonalost jest možná.*

Naše svatá církev ctí mnoho svatých, kteříž veliké dokonalosti dosáhli. Každý stav, každý věk, obojí pohlaví má své svaté. Toť dokazuje, že *křesťanské dokonalosti v každém stavu možno jest dosáhnouti* a sice milostí Boží v sebezapírání podle příkladu Ježíše Krista, nejvyšší jeho matky a všech ostatních svatých. Zvláštní prostředek ku dosažení křesťanské dokonalosti, jež Kristus jednotlivým osobám odporučil, jest zachovávání *tří evangelických rad*: 1. dobrovolné chudoby, 2. ustavičné čistoty a 3. dokonalého poslušství vrchního aneb správce duchovního.

3. *Povinni jsme se vynasnažiti, abychom křesťanské dokonalosti dosáhli.* Neboť a) prikazuje Ježíš všem: »Následujte mne. — Buďtež dokonalí, jakož Otec váš nebeský dokonalý jest.« (Mat. 5, 48.) b) Každému praví svědomí, že může býti mnohem nábožnějším, že může Bohu více sloužiti, ho více milovati. K tomu nás má povzbuzovati i ta myšlenka, že a) větší dokonalostí také větší odměny v nebi si zasluhujeme, neboť dříve písmo sv.: »Kdož rozsívá v požehnání, z požehnání i žiti bude,« (II. Kor. 9, 6.) a b) kdo v dobrém neprospívá, v dobrém slábne, těžkých hříchů se dopouští a tak snadno k věčnému zatracení přijíti může.

Katechismus: *Ku křesťanské spravedlnosti náležejí také povinnosti, které Ježíš Kristus obzvláště napovídal. Tyto povinnosti jsou: 1. hledati nejprv království Boží a spravedlnost jeho, 2. zapřítí sebe samého, 3. vzítí kříž svůj, 4. následovati Krista, 5. tichým a pokorným býti, 6. milovati nepřátele své, dobře činiti těm, kteří nás nenávidí, modliti se za ty, kteří nám protivensství činí a utrhají nám.*

Křesťanská dokonalost těch, jež nejsou údové nějakého řádu, ukazuje se zvláště konáním oněch osmi ctností, které Ježíš na hoře kázal a pro které lidi blahoslavenými nazval.

115. II. Osmero blahoslavenství.

1. *Blahoslavení chudí duchem, nebo jejich jest království nebeské.*

Chudým vůbec jest, komu se nedostává potřebné výživy: n. p. žebrák, nádeník. K chudým duchem přináležejí: a) chudí vůbec, jež svou chudobu bez reptání, trpělivě snášejí a do vůle Boží se odevzdávají; b) ti, jež z lásky k Bohu a bližnímu své jmění chudým obětují a v chudobě pak žijí, c) bohatí, jež na bohatství si nevěkládají, z něho chudým udělují a tak živi jsou, jako by ani žádných statků neměli, d) pokorní. Všichni ti ne-

mají nepořádné lásky k světu, jeho statkům, cti a slávě, Boha milují nade všechno, a láska ta působí jim blaženost již zde na zemi, ačkoliv svět za blázny jich považuje; jejich jest život věčný.

2. *Blahoslavení tiší, nebo oni zemí vládnouti budou.*

Tichý člověk vládne 1. sebou a 2. jak jsme již slyšeli, jinými t. j. má své a jiných srdce v moci; neboť jejich lůněv mírní, naruživosti jejich ze srdce vypuzuje a poněvadž to z lásky k Bohu činí, nebe za odplatu dostane, jím vládnouti bude.

3. *Blahoslavení lkající, nebo oni potěšeni budou.*

Takoví lkající jsou: a) kající, jenž srdečně litují, že Boha svými hříchy urazili; b) ti, kteréž hříchy jiných a křivdy, které církev Kristova od nepřátel trpí, zarmucují, c) ti, kteří se rmoutí proto, že u Boha dosud nejsou a nebezpečenstvím hříchu podrobeni jsou. Takoví naleznou potěšení, poněvadž a) odpuštění hříchů a časných trestů dosáhnou, b) Bůh svou církev chrání, a jí pomáhá, aby nad nepřáteli zvítěziti mohla, c) nebe za odplatu dostanou, kdež žádného hříchu a žádného nebezpečství k hříchu není.

4. *Blahoslavení, kteří lačnější a žíznější po spravedlnosti, nebo oni nasyceni budou.*

Lačný má velikou toužebnost po jídle, žíznivý po nápoji. Křesťanská spravedlnost praví: Čiň dobré a varuj se zlého. Kterí po spravedlnosti lačnější a žíznější, jsou tedy ti, jenž velikou touhu mají a se přičiňují, aby dobré vždy činili a zlého se varovali; takoví více a více se stávají nábožnějšími a dokonalejšími, až konečně křesťanskou dokonalost a s ní velikou radost, pokoj a blaženou lásku a v nebi Boha, nejvyšší dobré, to jest nasycení dosáhnou.

5. *Blahoslavení milosrdní, nebo oni milosrdenství dojdou.*

Kdo nad bližním rád se slituje, jemu odpouští a v nouzi pomáhá, jest milosrdný; nad takovým již zde na

zemi i Bůh se slituje, hříchy jemu odpouští a v potřebách pomoc dává; a na onom světě uslyší Ježíše volati: »Pojďte požehnaní otce mého a vládněte královstvím, kteréž od ustanovení světa vám připraveno jest« atd.

6. *Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou.*

Čistého srdce jest, kdo nejen čistý jest od zlých nákloností, žádostí a hříchů, nýbrž v svém srdci nábožné myšlenky, žádosti a předsevzetí vzbuzuje a v něm Kristu a Duchu sv. hodný příbytek připravuje; takový člověk lépe Boha poznává než hříšníci, a na věčnosti na něho tváří v tvář patřiti bude. Děti se vynasnažiti mají, aby byli dobré vůle a čistého srdce, chtějí-li Boha dobře poznati.

7. *Blahoslavení pokojní, nebo oni synové Boží slouiti budou.*

Kdo jako Abraham s Bohem a bližním v pokoji žije, rŕznice a sváry nemiluje, a nepřátele k smíření přivádí, jest pokojný, a synem Božím slouiti bude, poněvadž se podobá Synu Božímu, Ježíši Kristu, kterýž nás s Otcem nebeským smířil a proto panovníkem míru sluje. Pokojní jako synové Boží království nebeské děditi budou.

8. *Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, nebo jejich jest království nebeské.*

K těm přináležejí ti, jenž pro svatou víru pronásledováni jsou jako ss. mučenníci; ti, jenž pro svou pobožnost posměch a potupu trpěti musí. V pronásledování a protivenství se ukazuje, zda-li pobožnost člověka jest pravá. Jako zlato v ohni se zkouší, tak spravedlivý v čas potupy a posměchu své ctnosti na jevo dává.

116. Kterých prostředků musíme užívati, aby chom byli dokonalí?

Kdo nějakou cestu koná, a) myslí vždy na místo, kamž přijíti chce. Aby nezabloudil z pravé cesty, b) často se poptává po ní, c) prosí za pomoc a ochranu

Boha a d) nebéře nepotřebných věcí s sebou, které by mu v cestování překážeti a obtížné býti mohly. Podobně musíme i my jednati, pakli k dokonalosti a spasení přijíti chceme; prostředky, které k tomu dopomáhají jsou :

a) *Horlivá modlitba.* Všichni svatí modlitbu milovali, v ní se cvičili a tím dokonalosti dosáhli. Ne jinak i my činiti musíme, abychom nábožně žili a k spasení přišli.

b) *Pilné poslouchání slova Božího.* Slovo Boží, t. j. pravdy našeho sv. náboženství osvěcuje náš rozum, Boha a věčné radosti na mysl nám uvádějí, k dobrému nás povzbuzují a vůli posilňují. Slovo Boží má velkou moc. Avšak musíme je nábožně slyšeti, rozjímati a na sebe vztahovati.

c) *Časté přijímání ss. svátostí.* Hodným přijímáním svátosti pokání a nejsvětější svátosti oltářní dosahujeme velkých milostí, jak dále se přesvědčíme, s Bohem, jenž jest bytost nejdokonalejší, se spojujeme a tak jeho pomocí k dokonalosti přicházíme.

d) *Ustavičné se cvičení v zapírání sebe.* Neboť náklonnost k zlému, k hněvu, nenávisti, pyšce najednou v nás neumírají. Zlé příklady a zlý duch často k zlému nás pokoušejí. Pročež musíme neustále se cvičiti v zapírání sebe: musíme netoliko předepsaný půst zachovávat, nýbrž i mnohých dovolených věcí se zdržeti a almužnu dávat. Zvláště máme se přičiniti, abychom spokojeni a trpělivi byli, byť by se nám i zle vedlo.

e) *Dobré skutky, kteréž v stavu milosti a náležitě konáme.* Skutky naše jsou dobré, když se zákonem Božím se srovnávají. Při všem, co činíme, hledí Bůh na srdce, je-li čisté a proč tak činíme. Konáme-li skutky v stavu nemilosti a z lásky k sobě, aby nás lidé chválili, aneb abychom z nich užitek míti mohli, pak v nich Bůh žádného zálibení nemá. Všecko dobré musíme činiti v stavu milosti, z lásky k Bohu, chceme-li jemu se zalíbiti

a věčného spasení dosáhnouti. Toť pravý, jediný způsob jak dobré skutky konati máme.

»Úzká a obtížná jest
Cesta, jenž má k nebi vést;
Maje však za vůdce Krista
Dorazíš tam dozajista.«

117. Denní pořádek křesťana.

Všecko musíme tak činiti, aby se to Bohu líbilo a život věčný nám zasloužilo. Tak činiti budeme, když sobě živě představíme, jak by Ježíš na místě našem, jednal. Pak vždy nalezneme k zaměstnání pravý čas a způsob, kdy a jak jednati máme. Neboť Ježíš přikazuje i nám: »*Následuj mne!*«

Ráno vidíme v duchu Ježíše vstávati a mysl k nebeskému Otci pozdvihovati a sice s největší ochotou, úctou a láskou. Aj! jak pomáhá drahé matce a milovanému pěstounu při práci. On, jenž pravil: »Kdo nepracuje, ať nejí« zajisté velmi pilně pracoval, práci ctil, posvětil a jí Boží požehnání zjednal. Při práci často k Otci nebeskému mysl svou pozdvihoval a jemu obětoval. Tak i my musíme jednati, tak plníme rozkaz jeho: »*Modlete se ustavičně.*« Chováme-li se tak při své denní práci, nejsme nikdy nevrlí, mrzutí, rádi pracujeme, jsme pracovití, nábožní a poslušní. Zahálka by byla počátkem všeho zlého; pracovitému Bůh požehnává.

S velikou radostí zaměstnával se Ježíš buď o samotě buď v rozmlouvání s rodiči, s učiteli zákona a jinými tím, což nebeského Otce jest, sv. náboženstvím. To si mají děti především připomínati, když ve škole, v kostele řeč jest o náboženství aneb když jemu nazpaměť se učí; z lásky k Ježíši mají jej i v tom následovati, aby prospívali jako on věkem, moudrostí a milostí u Boha a lidí.

Dle příkladu svého Spasitele máme i my před jídlem a po něm nábožně se modliti, pokrmů mírně užívati,

neboť jíme, abychom živi byli a Bohu sloužili. Uvádějme si na mysl při jídle Ježíše a Marii Pannu; pozůstalé drobtý máme sebrati, aby nezahynuly.

Jako Ježíš máme i my se rozveseliti; avšak při tom máme mravní býti, v příhodný čas se bavit, a ničeho nečiniti, co by proti přikázání Božímu bylo. V obcování s jinými máme přivětiví, úslužní býti. V soužení máme podle příkladu Ježíšova z lásky k Bohu trpěliví býti a jej za pomoc k tomu prositi; bez vůle Boží nic se neděje, Bůh žádnému více neukládá, než snéstí může; jako Ježíši Simon, tak i Ježíš nám pomáhá kříž nésti.

II. díl křesťanské spravedlnosti.

118. Varuj se zlého.

Co jest zlé? Všecko, co Bůh, nejvyšší dobré, přikazuje, jest dobré; *všecko, co proti přikázání jeho jest, jest zlé.*

Co jest hřích? Když jako Adam a Eva něco zlého vědomě a dobrovolně činíme, hřešíme. *Hřích jest tedy vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího.*

Pravé a jediné zlé. Zlé škodí nám na těle a na duši. Hřích škodil netoliko prvním lidem, nýbrž i nám, kteříž od nich pocházíme, on nám časnou a věčnou smrt a mnoho jiného zlého na těle i na duši spůsobil. *Škoda, kterou hřích působí na duši, trvá tak dlouho, pokud pravé pokání nečiníme a Bůh hříchy a tresty za hříchy nám neodpustí. Protož jest hřích pravé zlé.* Hřích jest také příčinou, že tresty Bůh na nás sesílá; kdyby nebylo hříchu, nebylo by ani zlého na světě. Hřích jest tedy příčinou všeho zlého — *jest jediné zlé.*

Katechismus: Pravé a jediné zlé jest hřích.

Boha máme nade všecko milovati, neboť on jest nejvyšší a lásky nejhodnější dobré; on nás stvořil, vykoupil, posvětil. Všecko dobré máme od Boha. Ó jak tedy jeho máme milovati, an nás tak miloval a od zlého hříchu

vykoupil. Kdo však těžce hřeší, nemiluje Boha. *Bedlivě se musíme tedy varovati hříchu, kterýž jest zlé největší; Bůh hříšníky nenávidí.*

119. Druhé hříchu.

a) **Hřích prvopočátečný — dědičný** jest onen, kterého Adam v ráji a my v Adamu se dopustili, a který jsme od něho zdědili. (Viz 1. čl. víry.)

Maria, matka Boží, byla pro zásluhy Ježíše Krista, Synu svého od poškvrnění hříchu prvopočátečného zachována a tudý bez poškvrny hříchu počata.

b) **Hřích skutečný.** Člověk jest více k zlému než k dobrému nakloněn: (děti by raději hrály než se učily); když dobré činiti máme, musíme velmi se přemáhati, zlé nám nedělá žádné obtíže. Povolujeme-li žádosti k zlému a přestupujeme-li přikázání Boží, sami ve své osobě hříchu se dopouštíme; hřích ten nazývá se osobný neb *skutečný*.

Hřích tedy jest dvojí: 1. prvopočátečný a 2. skutečný. **Hřích skutečný** jest přestoupení zákona Božího, jehož hříšník sám dobrovolně se dopouští.

c) *Kolikým způsobem může člověk hříchu se dopustiti?* Bůh jakožto vševědoucí ví všechno, co myslíme, žádáme, mluvíme a činíme; Bůh jakožto nejvyšší svatý nenávidí zlé myšlenky, žádosti, řeči a skutky. Bůh také poroučí, abychom, kdekoliv dobré činiti můžeme, to činili; n. p. pracovali, školu pilně navštěvovali; kdo to dobré nečiní, hřeší; neboť praví svatý apostol Jak. (4, 17.): »Kdo umí dobré činiti, a nečiní, má hřích.«

Katechismus: *Hříchu skutečného aneb osobního dopouštíme se myšlením, žádostí, řečí, skutky aneb opuštěním toho, co činiti povinni jsme.*

d) **Druhé hříchu skutečného.** Kdo jedině sám hříchu svého příčinou jest, dopouští se hříchu *vlastního*. Kdo však příčinou jest, že jiní hříchy páchají, dopouští

se hříchu *cizího*. *Hříchy skutečné jsou tedy předně vlastní a cizí.*

Kdo nad bližním se *rozhněvá*, hřeší, avšak hřích ten není těžký. Větší jest hřích hněvu, když při tom bližního někdo *tupí, zatracuje*. Kdo však tak nad bližním jest rozhněván, že jemu *veliké neštěstí přeje* aneb jej i usmrtiti chce, dopouští se velmi těžkého hříchu, za kterýž věčné zatracení čili věčnou smrt zasluguje. O takovém hříchu dí Ježíš: »Každý, kdož se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu t. j. věčného zatracení.« (Mat. 5, 22). O nečistotě praví sv. Pavel: »Kdož takové věci činí, království Božího nedojdou.« (Gal. 5, 21.) Totéž platí o krádeži a vraždě. Jsou tedy hříchové, kteří duši posvěcující milosti a nebe zbavují a ji věčné smrti vinnou činí; oni jsou přestoupení zákona Božího ve věcech důležitých a hříchové těžcí neb smrtelní slují. Jsou jiné hříchy, které posvěcující milosti a nebe nás nezabavují, a všední aneb lehké se jmenují; i tyto Bůh v nenávisti má, poněvadž také jej urážejí a nám jeho milost zmenšují. *Jsou tedy lehké neb všední, těžké neb smrtelné hříchy.*

Katechismus: *Rozdíl mezi skutečnými hříchy jest tento: některé hříchy jsou těžké aneb smrtelné, jiné pak malé (lehké) aneb všední.*

Hřích všední jest malé přestoupení zákona Božího, kteréž milosti Boží nás nezabavuje. Hřích smrtelný jest těžké přestoupení zákona Božího. Smrtelným hříchem se duše duchovního života, to jest, posvěcující milosti Boží zbavuje, člověk se stává nepřítelem Božím a vinným věčné smrti.

Hřích jest tím těžší, čím více a lépe hříšník zákon Boží zná, a čím více dobrovolně a zámyslně jej přestupuje.

Dětem nemožno jest poznati, zdali hřích jest těžký neb lehký. Pročež mají ve zpovědi všechny hříchy jmenovati. Zpovědník sám posoudí, jestli těžce neb lehce zhřešily. Poněvadž i lehký hřích Boha uráží, mají děti každého hříchu, i toho nejmenšího se varovati a sice

proto, že a) když skutečně Boha milujeme, také nejmenšího uražení jeho se varovati budeme; b) ani nevíme, jak ošklivý Bohu i nejmenší hřích jest; c) že bychom snadno se mohli mýliti a těžký hřích za lehký považovati; d) z malých hříchů často těžké pocházejí; e) Bůh jest nejvyšší spravedlivý, a lehký hřích trestá časně, buď zde na zemi aneb v očistci aneb i na zemi i v očistci.

Jiní druhové skutečných hříchů jsou: sedmero hlavních hříchů, čtvero hříchů do nebe volajících, devatero cizích hříchů a šestero hříchů proti Duchu svatému.

120. Sedmero hlavních hříchů.

Kain záviděl bratru svému, hněval se na něho, umínil si, že jej usmrtí, napomenutí Božího byl neposlušen, přetvařoval se před Abelem, konečně jej zabil, a nad milosrdenstvím Božím zoufal. Se závistí započal a se zoufanlivostí skončil. Podobně jednali bratři Josefovi. Napřed záviděli mu krásný šat, pak jej nenáviděli, chtěli jej zabít, prodali ho, obelhali otce a mnohé trápení mu způsobili. Tak hřích z hřichu pochází. Hřích, z něhož ostatní hříchy Kaina a bratři Josefových povstaly, byla závist.

Z hřichu, jehož Giezi a Jidáš se dopustili, totiž z jejich lakomství opět jiní hřichové povstali, jak nám již známo jest. *Takovým hříchům, z nichž mnohé jiné hříchy pocházejí, říkáme hlavní hříchy, poněvadž hlavou a pramenem jejich jsou. Hlavních hříchů jest sedm: 1. pýcha, 2. lakomství, 3. smilstvo, 4. závist, 5. obžerství, 6. hněv, 7. lenost.*

1. *Pýcha.* Víme, že máme býti pokornými: nemáme totiž pro své dobré vlastnosti se vypínati, poněvadž je Bůh nám dal a bez milosti jeho bychom nic dobrého neměli, raději máme pro své chyby a poklesky před Bohem se kořiti. Písmo sv. však nám vypravuje o andělech, kteří, když je Bůh stvořil, zcela dobří byli a mnohých dokonalostí měli, ale proto se příliš vypínali,

Boha ctíti nechtěli, jenž všechny ty dokonalosti jim daroval. Pravili vespolek: »Nejvyššímu chceme podobni býti, nad hvězdy vyvýšíme stolicí svou.« Bohu nemůže nikdo podobným býti, ani všichni andělé a svatí vespolek. Když pomyslíme, co my jsme a co Bůh, pak vlastně nejsme ničím. Pročež jsme povinni, Boha co nejvíce ctíti, a jemu se kořiti. Poněvadž ale andělé příliš se vypínali, větších předností nemírně si žádali, Bohu povinnou úctu nedávali, a jemu se nekořili, *byli pyšní.*

Fariseus v chrámě se modlil: »Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, nespravedliví a jako tento publikán.« On nebyl pamětliv svých chyb a milosti Boží, vypínal se, Bohu čest nevzdával, jemu se nekořil a bližním pohrdal; byl pyšným. Pyšní často jinými pohrdají. *Hřích pýchy pozůstává v tom, že člověk sebe příliš vytríná, nepořádně předností si žádá, Bohu čest nevzdává, jemu se nekoří a bližním pohrdá. Pýše jest na odpor pokora.*

Pyšný snadno se dopouští jiných hříchů. Pohrdá Bohem, jako pyšní andělé, bližním jako fariseus, a poněvadž skutečně není nábožným, staví se, jakoby byl nábožný, stává se pokrytcem. Pyšné jsou tedy děti, kteréž nerády to slyší, pakli rodičové, učitelé jejich chyby na mysl jim uvádějí a se domnívají, že dosti pilné, dovedné a mravné jsou. Pýcha škodí vždy, neboť »Bůh pyšným se protiví«, milost svou jim odjímá, bez níž nic dobrého konati nemohou. Pyšný nemůže v dobrém také proto prospívati, poněvadž se domnívá, že již dosti nábožným a dobrým jest. Varujme se pýchy, a denně svědomí zpytujeme a chyby odstraňujeme. Ó jak nemoudře jedná pyšný.

»Hloupost bývá příčina,
Že se mnohý vypíná.«

2. *Lakomství*, jak jsme při 7. přikázání slyšeli, pozůstává v tom, že člověk bohatství příliš miluje, nikoliv aby ho prospěšně užíval, nýbrž toliko, aby je měl. Často

si lakomý ani toho nejpotřebnějšího k živobytí nepřeje, jako Giezi a Jidáš, všelikých hříchů, lži, podvodu, nemilosrdenství a zatvrzelosti srdce se dopouští. Pročež praví písmo sv.: »Kůřen všeho zlého jest lakomství.« (I. Tim. 6, 10.)

Štědrost jest na odpor lakomství.

Čím starší lakomec, tím více po bohatství baží; neboť

»Lakomec se nenasytí,
Vždy chce víc a více mítí.«

3. *Smilstvo* pozůstává v tom že člověk dobrovolně něco myslí, žádá, mluví aneb činí, čehožby se stydět musel, kdyby rodičové, učitelé a dobří lidé o tom věděli.

Čistota jest na odpor smilstvu.

»Smilstvo kazí zdraví,
Cti a nebe zbaví.«

4. *Závist* pozůstává v tom, že člověk se rmoutí pro štěstí bližního, jakoby mu škodlivé bylo. Ze závisti, jak nás jednání Kaina a bratří Josefových poučilo, pochází nenávisť, pomluva, na cti utrhaní, křivé posuzování, radost ze škody bližního a t. d. *Závist jest na odpor lásce k bližnímu*, a často hřích smrtelný, jenž milosti Boží a zdraví nás zbavuje.

»Hnusná závist tráví sama sebe,
Zbaví zdraví, poklidu i nebe.«

5. *Obžerství* pozůstává v tom, že člověk více požívá pokrmu a nápoje, než k zachování života a zdraví potřebuje; ono jest také nepořádná a nemírná žádost po jídle a pití. Tímto hřichech ukazuje člověk nevďěčnost k Bohu, jehož darů zneužívá; obžerstvím hřeší člověk proti náležitému užívání svého jmění, kteréž promrhává, proti svému tělu, jehož zdraví kazí a proti duši, kterouž pak mnohých jiných hříchů účastnou činí n. p. rozpustilosti mravů; hádek, různic, maření času a domácího nepokoje. *Strídmost jest na odpor obžerství.*

»Kdo nestřídě jí a pije,
Huť než zvíře v světě žije.«

6. *Hněv.* Když David Goliáše přemohl, ctil a chválil jej lid. To nechtěl král Saul trpěti, v srdci zanevřel proti Davidovi, poněvadž se domníval jakoby mu ona čest a chvála škodlivá byla, i chtěl, aby se pomstil, Davida usmrtiti. Tento hřích Saulův hněv se nazývá. Často můžeme viděti, jak mnozí lidé, pakli je někdo urazil, jsou rozlobeni a zlé zlým spláceti čili pomstíti se chtějí, takovým říkáme hněviví. *Hněv jest nepořádná žádost pomsty na odpor trpělivosti.*

Hněvivý se podobá divé zvěři: zrak se mu jiskří, tvář se rozpaluje, krví žily nabíhají, ústa se chvějí atd., na celém těle viděti jest rozčilení. Vystříhejme se toho hřichu, neboť on zbavuje milosti Boží, lásky lidí, škodí zdraví, zatemňuje srdce a rozum.

»Rozloben-li člověk, věř,
Horší jest než dravá zvěř.«

7. *Lenost.* Mnozí nerádi se modlí, zřídka a nerádi chrám Páně navštěvují a sv. svátosti přijímají. Všecko to činí jim ošklivost a mrzutost; a přece jest to potřebné, abychom Boha náležitě ctili a spasení věčného dosáhli. Takoví jsou leniví v konání dobrého. *Lenosti se dopouští ten, jemuž Bůh a všecko, co našeho spasení se týká, působí ošklivost, jenž o spasení málo se stará. Ona jest na odpor horlivosti.* Kdo v Bohu radosti nenalezá, s radostí jemu neslouží, hledá radost ve světských věcech; Ježíš ale praví: »Kdo svět více miluje, než mne, není mne hoden.« Takový tedy podobně Bohu ošklivý jest, jako Bůh jemu; takového Bůh těžce trestati bude. Pročež se varujme lenosti a slujme Bohu s horlivostí.

»Lenost v práci, lenost v ctnosti,
Blaha nás i nebe sprostí.«

121. Čtvero hříchů do nebe volajících jest:

1. *úmyslná vražda* (viz 5. přík. Boží), 2. *němý a sodomský hřích*. (Sv. apostol nás napomíná, abychom o tomto hřichu, kterýž jest proti 6. přikázání Bož., ani nemluvili, a proto hřích němý se nazývá; poněvadž obyvatelé Sodomští toho hřichu se dopustili, hřích sodomský sluje). 3. *utiskování chudých lidí, vdov a siroteků*, 4. *zadržení aneb ujímání mzdy dělníkům* (viz 7. přík. Boží.)

122. Devatero cizích hříchů (Srovnej 5. přík. Boží).

123. Šestero hříchů proti Duchu sv.

1. *Zúmyslně na milosrdenství Boží hřešiti.*

a) *V čem pozůstává tento hřích?* »Zhřešil jsem a co se mi za to smutného přihodilo?« (Sir. 5, 4.) Tak mluví mnohý hříšník. Poněvadž totiž Bůh hřích vždy hned netrestá, nepřestávají mnozí hřešiti a těší se těmi slovy: Bůh jest nejvyšš milosrdný, on mně hříchy odpustí, z hřichu se vyzpovídám a k pokání ještě času dosti atd. Kdo tak zaslepen jest, hřích za hřichem páchá a přece odpuštění od Boha doufá, takový ztrácí nejen milost posvěcující, nýbrž i milost skutečnou, kteréž hříšník k pokání zapotřebí má, seslabuje, ano často Bůh mu ji zcela odjímá. Proto praví Duch sv. v knize Sirach: »Neříkej: smilování Páně veliké jest, smiluje se nad množstvím hříchů mých. Nebo milosrdenství i hněv rychle přicházejí od něho, a na hříšníky hledí hněv jeho.« (5, 4—7.) To znamená: Bůh jest sice nejvyšš milosrdný, avšak i nejvyšš spravedlivý, takové hříšníky, kteří dobrovolně a zúmyslně bez přestání hřichu se dopouštějí, musí trestati, buď že jim milost odjímá, aneb ji zmenšuje, bez níž pokání činiti nelze. A byt by Bůh takovým hříšníkům svou milost k pokání zcela neodejmul, jisté jest, že takoví pro lásku k svým hříšným navyklostem v čas se polepšiti nechtějí; jak ale tehda pokání činiti budou, když si hřích

tak zamilovali a jemu navykli, že jim nemožné se zdá, jej zanechat? Poněvadž vůle takových k pokání slabá jest, aneb jí ani nemají, jest pravdě podobné, že pokání činiti nebudou. *Kdo bez přestání hřeší, protože Bůh jest nejvyšší milosrdný, bez náležité příčiny doufá v milosrdenství Boží.*

Takoví hříšníci zároveň Bohu se rouhají, poněvadž často tak mluví a žijí, jakoby Bůh nebyl vševědoucí, nejvyšší a nejspravedlivější. A proto *i jejich doufání v jeho milosrdenství jest rouhavé. Kdo bez náležité příčiny a rouhavě v Boží milosrdenství doufá, zúmyslně hřeší na milosrdenství Boží.*

b) *Jak veliký jest hřích tento*, poznáváme z toho, že takový hříšník, lásce dobrotivosti, milosrdenství Božímu, kteréž nás k pokání povzbuzuje, se rouhá a jimi pohrdá. Bůh nechce smrt hříšníka, nýbrž chce, aby se obrátil a živ byl; pročež jistě podává Bůh každému hříšníkovi i milost k pokání a napomíná ho k polepšení buď hlasem svědomí, aneb slovem Božím aneb dobrými příklady, přáteli, radostmi a všelikým neštěstím. Kdo však zúmyslně a bez přestání hřeší, odporuje zvláštním způsobem Duchu sv., od něhož všechny milosti pocházejí, *hřeší proti Duchu sv. Z těch příčin jest tento hřích velmi veliký.* Nikdy aneb jen zřídka přicházejí takové hříšníci k pravému pokání a odpuštění hříchů, mnozí milostí Boží, kterou jim k pokání Bůh dává, až do své smrti zlomyslně pohrdají. — Toho hřichu se dopustil král Antiochus, který bez přestání hřešil, a na polepšení svého života ani nepomyslel a přece odpuštění hříchů od Boha doufal. (I. Mach. 6, 12.)

Ze srdce máme toho litovati, že Bůh takovým hřichem bývá uražen; za obrácení takových hříšníků máme horlivě se modliti, zlým náklonnostem odporovati, abychom toho hrozného hřichu se nedopustili.

2. *Nad milosrdenstvím Božím zoufati.*

a) *V čem pozůstává tento hřích?* Příběh o Kaimu a Jidášovi jest známý. Kain pravil: »Větší jest nepravost má, nežli abych odpuštění zasloužil.« On tedy nedoufal v milosrdenství Boží, nedoufal odpuštění hříchů. Tak i Jidáš jednal. *Od Boha milosrdenství a odpuštění hříchů nedoufati, znamená nad jeho milosrdenstvím zoufati.* Zoufanlivost prozrazuje, že člověk nemá křesťanské naděje.

b) *Jak veliký jest tento hřích,* učíme se z toho, že tím hřichem člověk upírá Bohu milosrdenství, kteréž Bůh rozličným a velkým hříšníkům prokázal: n. p. Marii Magdaleně, Petrovi, Tomáši, Iotrovi na kříži. Aby nám Bůh ukázal své převeliké milosrdenství, vydal svého jedno-rozeného Syna na smrt kříže. Zoufanlivý se domnívá, že jeho hřích jest větší než Boží milosrdenství, kteréž jesti neskončené; Bohu tedy křivdí a jím pohrdá; upírá Bohu všemohoucnost, pročez svou milostí sebe většího hříšníka k pokání pohnouti může, upírá sám sobě svou svobodnou vůli, kterouž vždy s milostí Boží i největší hřích zanechati a pokání činiti může. Hřích ten jest tím větší, an Duch sv. svou milostí, obrazem ukřižovaného Vykupitele, slovem Božím a mnohými příklady nás povzbuzuje, abychom v milosrdenství Boží doufali. Jako Ježíš Jidáše k pokání napomínal, podobně až dosud Duch sv. každého, i sebe většího hříšníka k polepšení a pokání vzbuzuje. Pročez kdo nad milosrdenstvím Božím zoufá, odporuje milosti Ducha svatého.

3. *Poznané křesťanské pravdě odpírati.*

a) *V čem pozůstává tento hřích?* Mnozí věřili v učení Ježíšovo, poněvadž je svědectvím písma sv., zázraky atd. zvlášt ale svým vzkříšením potvrzoval. Bůh stvořil lidi, aby jeho — t. j. nejvyšší pravdu poznávali. Podá-li se jeho rozumu dostatečný, neomylný důkaz pravdy, také ji uzná za pravou, on jest přesvědčen, rozum ho nutí, aby ve své srdce ochotně pravdu přijal čili ji věřil; a člověk

věří tím spíše, čím lepší jest jeho srdce a vůle, a čím větší jest milost Ducha sv., která jej k věření povzbuzuje. Takovou dobrou vůli měli apostolové, jenž všelikými divy Ježíše Krista se přesvědčili, že on jest Syn Boží a v jeho učení věřili. Pročež veřejně vyznali; »My nemůžeme mlčeti, musíme kázati.« Nemá-li ale člověk dobrou vůli, byťby i pravdu sebe jasněji poznal, a byťby i rozum k věření sebe mocněji jej nutil, on ji proti přesvědčení svému nevěří, ačkoliv milost Ducha sv. k věření velmi jej povzbuzuje. K těmto přináleželi fariseové, zákonníci a mnozí jiní židé za času Ježíše Krista. Viděli zázraky jeho a žádali ještě jiné; pravili, že Ježíš mocí knížete zlých duchů vymítá ďábly. Božský mistr dokázal jim, že něco takového není možné; avšak neuvěřili; ukázal jim, jak všechna proroctví o budoucím Vykupiteli na něm se vyplnila, avšak nevěřili jemu, poněvadž nechtěli, měli zlou vůli a poněvadž i jejich skutky byly zlé. Oni odpírali vlastnímu rozumu, poznané křesťanské pravdě, vlastní přesvědčenosti nenáviděli Ježíše, usmrtili jej. Ani tenkrát, když Ježíš z vlastní moci vstal z mrtvých, nechtěli věřiti. A jak se Ježíš vynasnažoval, aby jich k věření přivedl, jak hořce nad nimi plakal, a jak mnoho milostí Duch sv. jim udělil! Avšak těmto zlomyslně odpírali a jim se protivili. Podobně se chovali mnozí židé, když sv. Štěpán pravdu jim hlásal; zacpali uši své, aby ho nemuseli poslouchati; konečně vyvedli jej za město, a tam ho kamenovali. — Jiní mohli snadně o pravdě učení Ježíšova se přesvědčiti, avšak nechtěli ji poznati a věřiti, ano proti ní vzdor své nevědomosti bojovali.

Kdo o pravdě křesťanského náboženství přesvědčen jest aneb snadně o ní se přesvědčiti může, a nechce, ji nevěří, ano i tvrdosíjně jí odpírá, poznané křesťanské pravdě odpírá.

b) *Jak veliký jest tento hřích, poznati můžeme z toho, že takový hříšník proti rozumu a citu, proti svědomí jedná a zvláštním způsobem milosti Ducha svatého*

odporuje, tedy velmi zkažené srdce na jevo 'dává. Tohoto velikého hříchu dopustili se kacíři, kteříž spasitelným napomenutím sv. církve pohrdali, mnohé křesťany svedli a v nevýslovné neštěstí uvrhli. Hlavní pramen, z něhož hřích ten pochází, jest pýcha. Bohužel i mezi katolickými křesťany jsou mnozí, jenž o pravdě sv. náboženství jsou přesvědčení aneb snadně se o ní přesvědčiti mohou, avšak jí předce nevěří, ano i proti ní mluví, n. p. že pokání, zpovědi není zapotřebí a t. d. Ó jak se budou v soudný den vymalovati, an Ježíš veškeré své učení stejným spůsobem potvrzoval a neomylnou církev ustanovil? On pravil: »Kdo nevěří, bude zatracen.«

Za obrácení kacířů se máme pilně modlití. Sami ale máme pokornými býti a všecke věřiti, co nám sv. církev k věření představuje; mnohé učení svým slabým rozumem nemůžeme pochopiti (tajemství). Nevěřící lidi nemáme poslouchati. (Johanna z Chantalů).

4. *Bližnímu svému milosti Boží nepřátí a závidětí.*

Závist jest dvojí. Kdo nad jméním a štěstím bližního se rmoutí, jakoby to jemu škodlivé bylo, dopouští se hříchu závisti — hříchu hlavního. Kdo však se rmoutí proto, že bližní jeho nábožnější a Bohu milejší jest, dopouští se závisti — hříchu proti Duchu sv. Neboť Duch sv. dává člověku milost, aby nábožně živ byl. Závist jakožto hřích proti Duchu sv. jest mnohem větší než závist jakožto hlavní hřích. Kdo bližnímu jmění, štěstí závidí, nemůže vždy sám zámožným a šťastným býti. Kdo bližnímu milost Ducha sv. závidí, může se vynasnažiti a Boha prositi, aby jako bližní nábožně živ a Bohu milý byl. Pročež pravil Bůh ku Kainovi: »Budeš-li dobře činiti, budeš mi tak milý, jako bratr tvůj.«

Kdo bližnímu milost Boží závidí, těžce se prohřešuje; neboť ukazuje, že sám Boha nectí a nechce, aby také jiní jej ctíli a milovali, on si přeje, aby jiní proti Bohu nevděčně a hříšně jednali, oni proti bližnímu i

proti Bohu Duchu sv. jedná, jenž jest dárce vškeré nábožnosti a milosti.

5. *K spasitelnému napomenutí srdce ztvrzelé míti.*

a) *V čem pozůstává tento hřích?* Král Faraó nedal se pohnouti, ani mnohými divy, které Mojžíš před ním činil, ani mnohými ranami, kterými on a jeho lid byl zastížen, aby Israelské z Egypta propustil. Jidáš nedbal napominání Spasitelova, aby se polepšil; Ježíš jej k tomu povbuzoval všelikým způsobem: pokorou, an i jemu nohy myl; slovy: »Nyní jste všichni čisti krom jednoho; napomenutím: »Jeden z vás mne zradí;« ani veřejným oznámením: »Ty jsi řekl;« ani posledním slovem: »Příteli! nač jsi přišel?« Veškeré to napomenutí sloužilo Faraonovi a Jidášovi k spasení, bylo napomenutí spasitelné. Takové spasitelné napomenutí dostává každý člověk a sice bezprostředně od Boha Ducha sv. hlasem svědomí, kterýž jej přílišnou úzkostí a bázní zlého varovati, a po hřichu spáchaném strašnými výčitkami k polepšení přivesti chce. Prostředně dává nám spasitelných napomenutí Duch sv. skrze učitele, kazatele, zpovědníky, přátele, dobré příklady, skrze štěstí a neštěstí.

Kdo takovým napomenutím, kteréž Duch sv. prostředně a bezprostředně jemu dává, k dobrému se pohnouti nedá, má k spasitelnému napominání srdce ztvrzelé.

b) *Jak veliký jest tento hřích,* učíme se z toho, že takoví hříšníci zvláštním způsobem Duchu sv. odpírají, svého hřichu se odřeknouti nechtějí a tak všemi prostředky k spasení tvrdošijně až do konce pohrdají.

Varujme se toho hřichu, uposlechněme hlas svědomí, napominání církve, rodičů, učitelů, neboť jejich ústy mluví Duch sv. k nám; kdybychom těchto napomenutí sobě nevšímali, snadně bychom z nepatrných hříchů se dopustili větších, v nich bychom se zatvrdili a do věčného neštěstí uvržení býti mohli.

6. *V životě nekajicném až do konce úmyslně se trvati.*

Hřích ten často pochází z předešlého a jest tak hrozný, že již pomýšlení na tento hřích nás strachem a hrůzou naplňuje. On pozůstává v tom, že člověk pevně u sebe ustanovuje, že nikdy nepřestane hřešiti, a proto také ustavičně hřeší a na pokání ani nemyslí. Takový hříšník vzdoruje Bohu a jest mnohem horší než ďábel, jenž věří a před Bohem se chvěje. Příklad dává nám nekajicný lotr, jenž s Ježíšem ukřižován byl, ačkoliv jednání a kajicnost soudruha jeho a veliké milosrdenství Spasitele k pokání jej mocně povzbuzovalo.

Co společného mají tyto hříchy? a) Při každém z těchto hříchů jsme se přesvědčili, že člověk jich se dopouštějící dobrotou a milostí Ducha sv. zúmyslně, zlo-myslně a tvzdošijně pohrdá: odtud také hříchy proti Duchu sv. se jmenují a sice: 1. *zúmyslně na milosrdenství Boží hřešiti*, 2. *nad milosrdenstvím Božím zoufati*, 3. *poznané křesťanské pravdě odpírati*, 4. *blíž-nímu svému milosti Boží nepřáti a záviděti*, 5. *k spa-sitelnému napominání zatvrzelé srdce míti*, 6. *v životě nekajicném do konce úmyslně setrvati*.

b) O těch hříších praví Kristus Pán: »Všeliký hřích i rouhání bude lidem odpuštěno, ale rouhání proti Duchu sv. nebude odpuštěno.« (Mat. 21, 31.) Pokud člověk žije, může dosáhnouti odpuštění hříchu každého, tedy i hříchu proti Duchu sv., pakli pravé pokání činí. Kdo však hříchů proti Duchu sv. se dopouští, obyčejně až do konce všemi prostředky k spasení zúmyslně pohrdá, pro-čež zde na světě žádného odpuštění těch hříchů do-sáhnouti nemůže, a po smrti již není žádného pokání a odpuštění, neboť v očistci toliko nepatrných, všedních hříchů bývá duše zbavena. Proto praví katechismus: *Tyto hříchy se neodpuštějí ani na tomto světě, ani na onom, leč velmi těžce.*

Pátá hlavní částka.

124. O svátostech.

Připomenutí. Z předešlých hlavních částek našeho katechismu jsme poznali, že máme v Boha *věřiti, doufati, jej milovati*; pak jsme slyšeli, že lásku svou ukazujeme činěním dobrého a varováním se zlého čili *křestanskou spravedlností*. Všecko to však nemůžeme činiti sami z vlastní síly; neboť hříchem prvopočátečním: jest náš rozum seslaben, tak že bez zvláštního zjevení Božího jeho vlastnosti a vůli dobře a dokonale poznati nám nelze, vůle naše jest více k zlému než k dobrému nakloněna, pročež zapotřebí máme zvláštní pomoci Boží, abychom všecko dobré milovali a konali; my všichni hříchem tím Bohu nemilí a trestu hodní jsme.

Abychom v Boha věřili, doufali, jej milovali, křestanskou spravedlnost měli, Bohu se líbili a věčně spaseni byli, k tomu nám *toliko Bůh* dopomáhá. Tuto Boží pomoc *Ježíš* nám přislíbil a svým utrpením a úmrtím jí vydobyl. Pomoc ta, kterouž jsme si ničím nezasloužili a jížto svatými se stáváme, milost posvěcující sluje; tuto jakož každou milost nám Duch sv. uděluje. Poněvadž tato milost se týká naší duše, tedy rovněž tak neviditelná jest jako duše, a poněvadž bychom proto nevěděli,

kdy nám Duch sv. milost svou uděluje, ustanovil Ježíš Kristus některá zevnitřní, *viditelná znamení, s kterýmiš neviditelná milost* spojena jest; a tato znamení jmenujeme *svátosti*. O svátostech nyní mluvíti budeme.

125. I. O křestu svatém.

1. *Jeho ustanovení.* Jak hřích prvopočáteční prvám a všem ostatním lidem nškodil, jest známo. Hřích byl příčinou, že lidé sami z vlastní moci dobrými a nábožnými, Bohu milými se státi a k spasení přijíti nemohli. Bůh však nad nešťastnými lidmi se smiloval, Spasitele jim přislíbil a poslal; tento pak svou smrtí na kříži je vykoupil: skrze něho mohli lidé zase dobrými, nábožnými býti a k spasení přijíti. Poněvadž Ježíš všechny lidi vykoupiti chtěl, založil pro všechny lidi všeobecnou církev; této církvi odevzdal své učení a prostředky, jimiž by milosti Boží dosáhnouti mohli. Abychom těchto milostí účastnými se stali a k spasení přišli, musíme tedy napřed do církve vejíti. Do církve vcházíme sv. křestem. Pročež Ježíš svými apostoly dal mnohé pokřtiti a před svým nanebevstoupením přikázal apostolům: »Jděte, učte všechny národy, *křtíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha sv.*« (Mat. 28, 18.)

2. *Jak křtíli apostoové?* Apostoové hned v den seslání Ducha sv. učení Ježíšovo hlásali a ty, kteří jejich učení věřili a jej zachovávatí přislíbili, jakož i jejich děti, vedou obmyti a při tom tato slova říkali: »Já tebe křtím ve jménu Otce, i Syna, i Ducha sv.«

3. *Co působí křest svatý?* Co křest působí, mohl jen Ježíš věděti, kterýž jej ustanovil. Jeho apostoové však nám to oznámili.

a) Petr pravil shromážděným židům, jenž úzkostlivě se tázali, co mají činiti: »Čiňte pokání a *pokřtiti se* dej jeden každý ve jménu Ježíše Krista *na odpuštění hříchů.*« (Sk. ap. 2, 38.) Křest tedy působí odpuštění

hříchů, kteréž člověk před křtem má. Děti mají hřích dědičný, dospělí krom toho i hříchy skutečné, kterých se sami před křtem dopustili. *Na křtu sv. se odpouštějí hřích dědičný a všechny před křtem spáchané hříchy.*

b) Ježíš pravil k Nikodémovi: »Kdo z vody a Ducha sv. se znovu nenarodí, nemůže vejíti do království Božího.« (Jan 3, 5.) Království Boží, království Ježíše Krista jest zde na zemi svatá církev a po smrti nebe. V den seslání Ducha sv. 3000 židů dalo se pokřtiti — stali se údy církve čili křestany. *Sv. křtem tedy vchází člověk do církve, stává se jejím údem — křestanem.* Jen pro pravověřící křestany ustanovil Ježíš ostatní svátosti, protože *jest křest nejprvnější a nejpotřebnější svátostí.*

Kdyby pokřtěný, než nového hříchu se dopustí, zemřel, může dle slov Ježíšových do nebe přijíti; v nebi ale není ani časných ani věčných trestů: *pročez křest s odpuštěním všech hříchů i odpuštění všech časných i věčných trestů působí.*

Katechismus: *Křest působí: 1. odpuštění hříchu prvopočátečního, i všech jiných před křtem spáchaných hříchů, jakož i všech věčných a časných trestů.*

c) Hříchem prvopočátečním jsme přestali býti svatými, vůle naše jest více k zlému než k dobrému nakloněna. Kdo však křest sv. přijal, očištěn jest od všech hříchů a trestů, jest Bohu milý, svatý. Apostol praví: *»Ale obmyti jste, ale posvěceni jste. (I. Kor. 6, 11.)* Slova ta znamenají: *na křtu sv. jste posvěceni.* Křestan, jenž posvěcen jest, chce a miluje dobré a nenávidí zlé, *jest k dobrému nakloněn:* člověk na duši tedy skrze křest se stává zcela jiným než dříve byl, on znovu se rodí k životu věčnému, čili stává se novým stvořením; toto znovu zrození však nám zasloužil a ustanovil Kristus; — člověk pokřtěný se stává novým stvořením v Kristu. Milost, kterouž Duch sv. to působí, t. j. nás posvěcuje, tak že pak syny Božími a dědici věčného spasení jsme, nazýváme *posvěcující.* Katechismus:

2. *Duši naší na křtu sv. Božská milost se uděluje, kterouš býváme ospravedlněni, syny Božími a dědici věčného spasení učiněni.*

3. *Onino, jenž křest sv. přijímají, vcházejí do církve a údy jejími učiněni bývají.*

Na křtu sv. se odpouští hřích prvopočáteční, jež člověk od prvních lidí zdědil; pak jej člověk více nedědí. Pročež není také zapotřebí, aby člověk křest vícekrát než jednou přijal. Člověk pokřtěný se liší od nepokřtěného tím, že duše onoho jest očištěná od hříchu prvopočátečního a sice pro všechny časy: toto znamení, které duši na křestu se vtlačuje, nemůže býti nikdy smazáno neb zrušeno; proto praví katechismus:

4. *Duši naší na křestu sv. nezrušitelné znamení se vytlačuje a proto křest sv. nemůže vícekrát než jednou platně a bez smrtelného hříchu se přijímati.*

a) *Co jest křest?* Když na hlavu křestěnce voda se leje, můžeme to viděti; když při tom polívání slova: Já tebe křtím a t. d. se říkají, můžeme je slyšeti. Jako voda tělo od špíny čistí, podobně sv. křest očišťuje duši od hříchu a ji posvěcuje. Lití vody na hlavu dítěte při křestu může milost očištění od hříchu znamenati, jest znamením a sice viditelným znamením. Tuto milost však lití vody na hlavu křestěnce netoliko znamená, nýbrž když kněz při tom ona slova: Já tebe křtím a t. d. říká, jak to Kristus přikázal, ji také skrze Ducha sv. působí. — Bez křestu žádný člověk nemůže spasen býti; pročež Ježíš jej ustanovil k našemu spasení. Při křestu, jako při každé svátosti, nalezáme: 1. viditelné znamení, 2. neviditelnou milost a 3. ustanovení od Krista Pána k našemu posvěcení, spasení. *Protož nazýváme křest onu svátost, a sice nejprvnější a nejpotřebnější svátost, v které člověk skrze vodu a slovo Boží od prvopočátečního i od všelikých jiných skutečných hříchů, pokud se jich před křestem dopustil, očištěn a v Kristu jako nové stvoření k věčnému životu sroben a posvěcen bývá.*

4. Ježíš toliko apostolům a jejich nástupcům, biskupům a kněžím, a těchto pomocníkům, jáhnům přikázal, aby křestili. Poněvadž ale bez křestu žádný ani dítě nemůže přijíti k spasení, a někdy by se přihoditi mohlo, že by novorozené dítě bez křestu umřelo, než by je kněz pokřtiti mohl, jest od časů apostolských v církvi obyčej, že *v čas potřeby, každý člověk může křtiti*. Kdo křtí, musí podle úmyslu a vůle Ježíše a apostolů křtiti. Úmysl Ježíšův při ustanovení křestu a úmysl apostolů při jeho udělování byl, aby sv. křestem člověk dosáhnul odpuštění hříchů a aby do církve byl přijat.

Katechismus: V čas potřeby může každý člověk křtiti; krom potřeby ale mají toliko biskupové a faráři právo křtiti; s jejich pak povolením mohou také jiní kněží a jáhnové křtiti.

Kdo křtí musí 1. míti úmysl, že chce podle ustanovení Ježíše Krista křtiti, 2. na osobu, kterouž křtí, přirozenou vodu liti, 3. při lití spolu tato slova říkati: Já tebe křtím ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.

5. K důležitým slibům se berou svědkové. Při křestu slibuje člověk, že až do smrti Bohu věrně sloužiti bude; proto jest tento slib velmi důležitý a proto k tomu slibu se berou svědkové — kmotři. — Malé děti samy nemohou slibovati, že v učení Ježíšovo věřiti a je zachovávatí budou; v jejich jméně to slibují kmotrové. Pročež jsou kmotrové povinni, se starati, aby ty, za kteréž při křtu slib učinili, ve víře cvičiti dali, pakli rodičové zemřeli aneb vyučování svých dítek zanedbávají. Dítka však, za něž kmotrové slib učinili, když vyrostou a k užívání svého rozumu přijdou, jsou povinny tento slib vzbuditi a často jej obnoviti.

Katechismus: Kmotrové jsou povinni, ty, které při křtu na rukou drželi, v nedostatku aneb při nedbanlivosti rodičů, v křesťanském náboženství dobře vyučovati.

Slib při křtu učiněný máme vzbuditi: 1. *jakmile k osvětlení rozumu přijdeme*, 2. *před sv. biřmováním*, 3. *ve výroční den svého narození*, 4. *často v životě, sldáš před sv. spovědí a sv. přijímáním*.

6. a) *Křest žádostí* pozůstává v tom, když člověk, který ještě není pokřtěn, sobě snažně žádá, křest sv. přijmouti, a jej přijmouti nemůže; a s tou snažnou žádostí umírá, bývá touto žádostí pokřtěn; křest ten působí totéž, co křest vodou.

Příkladem jest mladý císař Valentinian, kterýž snažnou měl touhu po křtu sv. a již chtěl cestu k svatému Ambroži nastoupiti, aby od něho byl pokřtěn, avšak náhle zemřel. Sv. Ambrož praví, že Valentinian a jeho pobožnost a snažná žádost očistila.

b) *Křest krve* pozůstává v tom, že ten, jenž ještě pokřtěn není, když pro víru v Krista Pána smrt podstoupí, jest krví svou pokřtěn, jakoby skutečně křest vodou byl dosáhnul. Tímto křestem byla pokřtěna sv. panna Emerenciana, Betlemská nemluvnátka. —

126. II. O pokání.

1. *Kdy odpouští Bůh hříchy?*

Bůh v St. Z. lidem přislíbil, že pro zásluhy budoucího Vykupitele hříchy jim odpustiti chce, pakli jich upřímně litovati a jich se varovati budou; a skutečně prvním lidem odpustil hřích, poněvadž jeho litovali a se polepšili. Jim a všem, jenž hříchů svých upřímně litovali a jich nenáviděli, pro zásluhy budoucího Vykupitele dal svou milost, než tento po 4000 letech na svět přišel a tuto milost nám zasloužil. Duše všech nábožných zemřelých musily v předpeklí očekávati, až Kristus k nim sestoupil a je 40. dne po svém vzkříšení do nebe uvedl. Mezi těmi nábožnými byli také Adam a Eva; památku jejich slavíme dne 24. prosince. Nyní ale, když Ježíš již z nebe přišel a nás svou smrtí na kříži vykoupil, na křtu sv. hřích se nám odpouští a my milosti Boží dosa-

hujeme. Ó jak milosrdný jest Bůh k nám na křestu sv. Kdo však po křestu opět tak nešťasten byl, že těžkého hříchu se dopustil, ten ztrácí milost Boží a zasluhuje věčný trest v pekle.

2. *Jakým způsobem může opět milost Boží dosáhnouti?*

Kristus rozličným lidem, pokud mezi nimi přebýval, hříchy odpustil. Jednou uzdravil malomocného a pravil pak k němu: »Synu, odpouštějí se tobě hříchy tvoji; avšak nehřeš více.« Když Petr jej zapřel, pak ale hříchu srdečně litoval a jeho se varoval, odpustil jemu hřích a nejvyšší hlavou církve jej ustanovil. Tak i my, když jsme po křestu sv. zhřešili, milost Boží ztratili, opět odpuštění hříchu a milosti Boží dosáhnouti můžeme. Bůh jest nejvyšší milosrdný, nechce smrt hříšníka, nýbrž chce aby se polepšil a živ byl. Abychom ale věděli, co činiti musíme, aby nám Bůh po křestu spáchané hříchy odpustil a milost k pokání a polepšení života dal, vypravoval nám Ježíš *příběh o marnotratném synu*. (Viz §. 64, 2.) Člověk, jenž měl dva syny, představuje Boha, a marnotratný syn a) hříšníka vůbec a b) kajicného zvláště; a) neboť jako marnotratný syn tak jedná každý hříšník: marnotratný syn se vzdálil, odvrátil od otce, podobně se vzdaluje, odvrací každý hříšník svými hříchy od Boha: onen lehkovážně promrhal své dědictví, tak ztrácí i hříšník svými hříchy své dědictví — milost Boží a věčnou blaženost; onen padl pak do veliké nouze, tak i hříšník přichází do mnohem větší nouze — zasluhuje věčný trest.

b) Marnotratný syn nám ukazuje, *co máme činiti, abychom odpuštění hříchů a milosti Boží opět dosáhli*.

a) Jako marnotratný syn ve své nouzi přemýšlel svůj lehkovážný život a poznal, že těžce zhřešil a otce těžce urazil, t. j. své svědomí zpytoval, tak i hříšník, který po křestu sv. těžce zhřešil, musí přemýšlet, co a jak zhřešil čili musí své svědomí zpytovat; neboť by jinak nevěděl, čeho má litovati a v čem se polepšiti. *Zpyto-*

vání svědomí jest tedy první částka, kterouž Ježíš učil a bez níž odpuštění hříchů u Boha dojíti nemůžeme.

b) Marnotratný syn poznal, jak nevděčně a ošklivě proti otci jednal a zajisté že jej to v srdci bolelo, že tak těžce Otce urazil: on litoval svých hříchů. Podobně i hříšník musí hříchy v ošklivosti mítí a jich litovati. *Lítost jest tedy druhá potřebná částka, abychom odpuštění hříchů dosáhli.*

c) Marnotratný syn si umínil, že k otci se navrátí a jej nikdy více neurazí. Co si předsevzal, to i vyplnil: jeho předsevzetí bylo pevné, opravdivé. *Opravdivé předsevzetí*, život svůj polepšiti a nikdy více nehřešiti, *jest proto třetí potřebná částka, abychom hříchů odpuštění dosáhli.*

d) Marnotratný syn otci hříchy skroušeně vyznal, se zpovídal. *Zpověď jest tedy čtvrtá potřebná částka k dosažení odpuštění hříchů.*

e) Marnotratný syn chtěl pak toliko nádeníkem býti v domě otce svého, t. j. všeho dobrého a příjemného, co jakožto syn užívati mohl, chtěl se odřeknouti a nepřijemnou a obtížnou práci, jakou nádeník koná, zastávat a sice proto, aby uražení otce tím napravil, jemu zadost učinil. *Zadost činění jest tedy pátá potřebná částka, abychom odpuštění hříchů dosáhli.* Kdo těchto patero částek vykonává, činí pravé pokání; kdo po křestu sv. těžce zhřešil, musí pravé pokání činiti, aby odpuštění hříchů a milost Boží dosáhl. Katechismus praví: *Pravé pokání činiti jest: k Bohu zase se obrátiti, od něhož jsme hříchem se odvrátili, hříchy své v ošklivosti mítí, opravdu jich litovati, z nich se zpovídati, a za ně zadost činiti. K pokání jest patero částek potřeba: 1. spytování svědomí, 2. skroušenost a lítost, 3. opravdivé předsevzetí, 4. zpověď, 5. zadostčinění.*

Činíme-li pravé pokání, pak hřích jakožto skutečné a jediné zlo nade všechno v ošklivosti máme a Boha opět nade všechno, z celého srdce, ze vši mysli a ze vši síly

milujeme. Právě pokání činiti můžeme, poněvadž Bůh nám k tomu milost dává, pakli sami upřímnou vůli máme. *Jak potřebné jest pokání*, učil Ježíš řka: »Nebudete-li pokání činiti, zahynete.« Činíme-li ale právě pokání, pak *dosahujeme*, jak dí katechismus: 1. *odpuštění hříchů*, 2. *odpuštění trestu věčného*, 3. *milosti Boží*, 4. *pokoje svědomí*.

3. *Ježíš Kristus dal apostolům a jejich nástupcům moc, hříchy odpouštět aneb zadržeti*. V den svého vzkříšení přišel k apostolům a pravil jim: »Pokoje s vámi.« Pak dechl na ně na znamení, že jim nějakou moc chce udělit a řekl: »Přijměte Ducha sv.: kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim: a kterýmž zadržíte je, zadržány jsou.« (Jan 20, 22—23.) To jest: Přijměte milost Ducha sv. a moc, hříchy odpouštět a neodpouštět, tak že když vy hříchy odpustíte aneb neodpustíte, to tak platné jest, jakoby Bůh sám je odpustil aneb neodpustil.

4. *Zpověď*. Víme, že musíme skroušeně hříchů litovati a za ně pokání činiti, aby nám Bůh hříchy odpustil. Aby odpouštění hříchů, kteréž apostolové udělovati měli, bylo i u Boha platné, musili hříšníci hříchů skroušeně litovati a za ně pokání činiti. To mohli apostolové a jejich nástupci, biskupové a kněží, toliko z skroušeného a úplného vyznání hříchů poznati. Tak tomu chtěl i Ježíš, když apostolům dal moc hříchy odpouštět a tak i podle jeho vůle se to vždy stávalo. Neboť vypravuje písmo sv. (sk. ap. 19, 18.): »A mnozí z věřících přicházeli a vyznávali a vypravovali skutky své,« t. j. vyznávali své hříchy čili se zpovídali. Zpověď tedy pochází z časů apostolských. Apostolové odevzdali moc hříchy odpouštět a zadržet svým nástupcům, biskupům a kněžím při posvěcení. Tak i nyní se děje. Posvěceným kněžím však dává biskup moc, aby v jistých chrámech Páně, při nichž jsou ustanoveni, zpověď slyšeti směli. Takoví se jmenují *kněží k slyšení zpovědi náležitě sřízeni*. Komu kněz hříchy odpustí čili koho rozhřeší, toto

rozhřešení jest i u Boha v nebi platné, on zastupuje místo Boží, jest Božím zástupcem.

5. Zpověď jest svátost. Pak-li hříšník ve zpovědi všechny hříchy skroušeně a úplně vyznal, a slíbil, že za ně pokání činiti a se polepšiti chce, dělá kněz nad ním znamení kříže a praví přitom tato slova: »Já tebe rozhřešuji ve jménu Otce, i Syna i Ducha sv. Amen.« Znamení kříže a tato slova rozhřešující znamenají a působí milost, kterouž nám Bůh v tom okamžení uděluje, totiž odpustění hříchů a věčného trestu, posvěcující milost a pokoj svědomí. Poněvadž ale Ježíš celé pokání se všemi pěti částkami k našemu spasení ustanovil, pročez nacházíme tři potřebné částky při pokání, které k svátosti přináleží a proto v katechismu čteme:

Pokání jest svátost, v které k tonu zřízený kněz na místě Božím hříšníkovi hříchy po křestu sv. spáchané odpouští, když se z nich skroušeně a úplně vyzná, a opravdivou vůli má se polepšiti a pravé pokání činiti.

Ó jak srdečně máme drahému Spasiteli děkovati, že svátost pokání ustanoviti ráčil: nyní víme, že nám Bůh hříchy chce odpustiti, pak-li patero částek pokání svědomitě vykonáváme, opět můžeme pokoje dosáhnouti, Bohu věrně sloužiti a skutky spasitelné konati. Ó jak milosrdný a moudrý jest Bůh: kdybychom této svátosti neměli, pak by mnozí zapoměli, že hříchy mají poznati, jich litovati, pak by mnozí se nepolepšili, a v lehkovážnosti a nepravostech by zemřeli. Pročez se vynasnažme, abychom nyní ještě lépe tuto svátost poznali.

127. a) O zpytování svědomí.

Kdo již vícekrát u zpovědi byl, a všech pět částek pokání vykonal, začíná svědomí zpytovati *od poslední zpovědi*; neboť taková zpověď byla platná, on dosáhl odpustění hříchů a nemusí jich ve zpovědi opakovati. — Kdo ale v poslední zpovědi buď ze strachu neb nepravé stydlivosti těžký hřích zamlčel, aneb pravé litosti neměl, pak byla tato poslední zpověď neplatná a hříchy jemu

Bůh neodpustil. Taková zpověď by hříšníkovi byla velmi škodlivá a on by jí také nového hříchu se dopustil, jenž by tím větší byl, kdyby tento hřích ve vícero zpovědích zamlčel. Takový hříšník musí *od delšího času* svědomí zpytovat, totiž od poslední platné zpovědi, v kteréžto ze všech hříchů skroušeně se vyznal. — Kdo u zpovědi ještě nebyl, musí zpytovat všechny hříchy, na kteréž si zpomenouti může. Poněvadž ale hřích jest vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího, musí dítě, jenž po-nejprv k zpovědi jde, své svědomí zpytovat *od onoho času, když počalo dobré od alého rozeznávati* čili když přišlo k užívání svého rozumu. Katechismus učí:

Svědomí zpytovat jest sobě připomínati, čím jsme od poslední zpovědi, neb od delšího času, aneb od toho času, hdyž jsme počali hřích poznávati, zhřešili.

Chceme-li od Boha odpuštění hříchů dosáhnouti, musíme svědomí náležitě zpytovat. Abychom to mohli, jest nám jak ku každému důležitému zaměstnání pomoci Boží zapotřebí, neboť jen kdo s Bohem začíná ten dobře končívá. Pročež musíme před zpytováním svědomí Ducha sv. za jeho pomoc žádati, abychom svědomí dokonale a upřímně zpytovat mohli; jinak bychom snadno za hřích nepovažovali, co skutečně hříchem jest; aneb bychom sebe omlouvati a své dobré skutky příliš vysoko ceniti mohli. Katechismus:

Při zpytování svědomí máme Ducha sv. vezívat, aby nás osvětil, a nám poznati dal, jak a čím jsme hřešili.

Víme, že člověk proti každému přikázání často a rozličným způsobem se prohřešiti může a sice myšlením, žádostí, řečí a skutky aneb opuštěním dobrého, co činiti má. Také víme, že hříchy jsou vlastní a cizí, těžké a všední. Rozumí se samo sebou, že ten se dopouští těžkého hříchu, kdo hřích častěji páchá, než ten, kdo toliko jednou toho hříchu se dopustil. Pročež zapotřebí jest i počet těžkých hříchů zpytovat, a je pak zpovědníkovi

vyznati. Při 7. a 8. přikázání jsme se přesvědčili, že jest vícero druhů podvodu a lži a že některý druh často těžší jest než jiný. Protož krom počtu i druh hříchu musíme zpytovat, abychom jej ve zpovědi udati mohli. Hřích jest také tím větší, s čím větší rozvahou a zlomyslností člověk hřích páchá. Kdyby na př. dítě rodičů nejen neposlouchalo, nýbrž jim i vzdorovalo a odmlouvalo, pak by tato okolnost hřích neposlušnosti mnohem větším činila. Kdoby v kostele hříchu se dopustil, větší by byl hřích jeho, než kdo ve svém příbytku tentýž hřích spáchal. Kdo máš sv. roztržitě a neuctivě slyší, hřeší; kdo však v neděli a ve svátek tak jedná, jest jeho hřích mnohem větší. Kdo lže, hřeší; kdo před soudem lže, křivě přísahá, a má větší hřích a tato okolnost druh lži mění, neboť pak tato lež se jmenuje křivá přísaha. Všechny tyto okolnosti, které udávají způsob, jak, místo, kde a čas, kdy nějaký hřích byl spáchán, při zpytování svědomí musíme si na mysl uváděti a zpovědníkovi je oznámiti. Katechismus praví:

Při zpytování svědomí máme se upamatovati všude: zda-li jsme myšlením, žádostmi, slovem aneb skutkem shřešili. Máme také se upamatovati na druh (rozdíl) a počet těžkých hříchů, jakož i na okolnosti, kteréž hřích znamenitě zvětšují aneb proměňují; obzvláště:

1. *Zda-li jsme proti desateru Božích přikázání, aneb proti pateru církevních přikázání jednali;*

2. *zda-li jednoho aneb více vlastních, aneb také cizích hříchů vinni jsme;*

3. *zda-li jsme skutky milosrdné bližnímu prokazovali, aneb jiné dobré, co jsme povinni byli činiti, opustili;*

4. *zda-li jsme povinností stavu svého zádot učini aneb jich zanedbali.*

Při zpytování zlých myšlének máme pozor dáti, zda-li jsme dobrovolně oblíbení v nich měli; a při zpytování zlých žádostí, zda-li jsme k nim svolili, byť

pak i skutek nenásledoval. Můžeme při sptování svědomí na počet těžkých hříchů se upamatovati, když se rozpomínáme, zdali ten hřích každý den, každý týden neb měsíc, a kolikrát za den, za týden, za měsíc se stal.

128. b) O skroušenosti a litosti.

1. Co jest skroušenost a litost? Marnotratný syn měl se ve veliké ošklivosti pro své hříchy, a srdečně jej bolelo, že otce urazil. Tomu musíme tím více věřiti, protože tento otec představuje samého Boha, kterýž by synovi bez pochyby nebyl odpustil, kdyby ve svém srdci opravdivou bolest nebyl cítil, že Boha urazil, jenž jest nejvyšší a lásky nejhodnější dobro, a kdyby Boha nebyl počal opět milovati. Bůh hledí na srdce a žádá lásku od nás. Marnotratný syn tedy Boha miloval nade všechno, a hřích považoval za největší zlo; a jakožto největší zlo měl hřích také v ošklivosti. Toto bylo příčinou, že si pevně předsevzal život svůj polepšiti. Marnotratný syn měl tedy: 1. hřích, největší zlo v ošklivosti, 2. uvnitř v srdci cítil bolest, že hříchem Boha urazil, a 3. opravdové předsevzetí, Boha nikdy více neuraziti čili měl pravou skroušenost a litost.

Podobně jednal sv. Petr. Když svého Pána a mistra třikrát zapřel, zajisté že pro hřích v srdci skormoucen byl, neboť věděl a pevně věřil, že Ježíš jest syn Boží, pravý Bůh. Ó v jak veliké ošklivosti musel sám sebe míti, když si vzpoměl, že Ježíše urazil, kterýž jej příliš miloval, nejvyšší hlavou církve jej učinil a i nohy jemu myl! Jak veliká musila býti jeho bolest, an dříve Ježíše tak velice miloval a veřejně vyznal, že on jest Syn Boží! Proto čteme ve sv. evangelium: Když Ježíš ze soudní síně byl vyveden, pohledl útrpně na Petra. I vzpoměl si tento na slova Ježíšova a vyšel ven a plakal hořce. Petr jako marnotratný syn měl pravou ošklivost a litost. Aby-

chom věděli, v čem pravá litost pozůstává, vypravoval nám Ježíš příběh o marnotratném synu.

Katechismus: Litost a skroušenost jest ošklivost nad hříchem, nade vším zlým, a vnitřní bolest nad uražením Boha, s opravdovým předsevzetím, Boha nikdy více neuraziti.

2. *Jaká má býti pravá litost?* a) Bůh hledí do srdce, zda-li skutečně hřích v ošklivosti máme a zda-li vroucně a srdečně toho litujeme, že jsme jej urazili a zda-li jej upřímně milovali. Bůh nemůže býti spokojen, pakli toliko tato slova: „Lituji hříchu ze srdce“ pronášíme, a v skutku však žádné litosti a bolesti nad hříchem v srdci necítíme. Ani lidé by s tím spokojeni nebyli, kdyby do našich srdcí nahlídnouti mohli. Máme-li skutečně hřích v ošklivosti a máme-li také opravdivou bolest, že jsme Boha urazili, pak jest naše litost vnitřní. Kdyby takovou nebyla, nebylaby to litost nýbrž jen pouhé slovo. *Katechismus: Litost jest a) vnitřní, když netoliko ústy, ale také srdcem litujeme, t. j. když hříšník nejen skroušená slova pronáší, ale i vnitř v srdci litostí proniknut jest.*

Litost marnotratného syna a sv. Petra byla vnitřní.

b) Marnotratný syn litoval svých hříchů nejen proto, že do nouze a bídy upadl, nýbrž že svého dobrého otce těžce urazil. Poněvadž ale onen otec jest Bůh, litoval svých hříchů netoliko, že časně nešťastným se stal, a do hanby přišel a škodu utrpěl, nýbrž proto že Boha nejvyšší dobro urazil. To, proč hříchu litujeme, nazýváme příčinou a důvodem litosti. Hříchu však můžeme litovati a) z té příčiny a z toho důvodu, že jsme Boha urazili, jenž jest lásky nejhodnější aneb b) že hřích největší nevděk proti Bohu, pročez ošklivý jest, aneb c) že jsme jím nebe ztratili a věčný trest v pekle zasloužili. Tyto tři příčiny a důvody, kteréž předně naší duše se týkají, se vztahují na Boha, nebe a peklo, to jest na věci nad-

přirozené, ježto nám Bůh zjevil, a proto také příčiny a důvody nadpřirozené slují.

Toliko litost z těchto příčin a důvodů Bohu se líbí, poněvadž tím ukazujeme, že Boha milujeme a hřích v ošklivosti máme. Avšak bez milosti Ducha sv. takové litosti mŕti nemůžeme, protože bez ní nic spasitelného činiti, tím méně všech hříchů z těchto příčin a důvodů litovati nemůžeme. Kde svých hříchů z těchto nadpřirozených příčin a důvodů milosti Ducha sv. lituje, má litost nadpřirozenou; a taková má litost býti. Katech.:

Litost jest nadpřirozená, když hříšník milostí Ducha sv. a s nadpřirozených příčin a důvodů k litosti pohnut jest.

Takovou litost měl také sv. Petr.

V St. Z. žil Antiochus, král Syraký. Tentýž chtěl všechny židy k modloslužebnosti svést. I odňal jim písmo svaté, kteréž pak spálil, chrám jejich zneuctil a mnoho židů ukrutně mučiti nechal. Proto jej Bůh přísně trestal: spadl z vozu, ranil se těžce a ohavnou nemocí skříšen byl. Tu litoval svých nepravostí a prosil, aby mu Bůh zdraví opět dal, avšak Bůh jej oslyšel, neboť praví písmo svaté: »Nemohl milosrdenství dosáhnouti,« protože toliko pro bolesti a pro blízkou smrt hříchů litoval, an chtěl ještě déle živ býti. V srdci ale Boha nemiloval a se polepsiti nechtěl. Dosud jsou takoví lidé, kteří toliko proto hříchů litují, že za ně trest trpějí aneb časně nešťastnými se stávají aneb hanbu a škodu snášeti musejí. Všechny tyto příčiny a důvody litosti berou ohled na život tělesný, časný a protož i příčiny a důvody přirozené slují; litost z nich pocházející taktéž přirozenou nazýváme. Takoví lidé ovšem mají skutečnou litost a jejich bolest nad hříchy často i velkou býti může, avšak kdyby to neštěstí jich nebylo navštívilo, také by hříchů nebyli litovali; oni skutečně také hříchů nelitují, pro kteréž časnou ztrátu neutrpěli. Oni vlastně nemilují Boha ale hřích. Katechismus:

Litost jest toliko přirozená, když hříšník jen z přirozených příčin a důvodů hříchů lituje, a je v ošklivosti má n. p., že na tomto světě nešťastným učiněn jest, že byl zahanben, neb že se mu škoda stala. Pouze přirozená litost není dostatečná k dosažení od Boha odpuštění hříchů.

c) Bůh jest nejvyšší dobro, a od něho všechno dobré máme; proto jej nade všechno milovati musíme. »Kdo něco více miluje než mne, není mne hoden« praví Kristus Pán. Jako Boha nade všechno milovati musíme, tak musíme hřích nade všechno jiné zlé v ošklivosti míti. Pak jest naše litost nade všechno, a takovou i má býti. Katechismus:

Litost jest nade všechno, když hříšník více lituje proto, že Boha urazil, než kdyby byl všechno na světě stratil.

d) Kdo Boha upřímně miluje, zajisté i každého hříchu se varuje; kdo hřích a byť by jen částečně miluje, nemiluje již Boha a nemůže od něho odpuštění hříchů očekávati. Kdo však chce, aby mu Bůh odpustil, musí všechny hříchy, žádného nevyjímaje, v ošklivosti a nenávisti míti, poněvadž každým hříchem Boha uráží, a zaň trest zasluhuje, on musí litost všeobecnou míti. Katechismus:

Litost jest všeobecná, když všechny hříchy, žádného nevyjímajíc, litujeme.

Litost a skroušenost má tedy býti: 1. vnitřní, 2. nadpřirozená, 3. nade všechno, 4. všeobecná.

3. *Litost dokonalá.* Litost dokonalá pochází z dokonalé lásky. Lásku dokonalou má ten, kdo Boha pouze proto miluje, že jest nejsvětější, nejdokonalejší a vši lásky nejhodnější; tak i litost, když hříchů pouze proto litujeme, že jsme jimi Boha, kteréhož nade všechno milovati máme, urazili, jest litost dokonalá. Kdo při nadpřirozené litosti z té příčiny hříchu lituje, že Boha nejvyšší dobro, kteréž nade všechno opět miluje, urazil, způsobem nejkrásnějším a nejdokonalejším hříchu lituje. Katechismus:

*Litost dokonalá jest nutně přirozená bolest a oškli-
vost nad hříchem, protože jsme Boha, nejvyšší dobro,
které nade všechno milovati máme, urazili; při tom
musí opravdové předsevzetí býti, Boha nikdy více ne-
uraziti.*

(Jak litost dokonalou vzbuditi můžeme, takto uň
Katechismus): Bože můj! všech mých spáchaných
hříchů jest mi srdečně lito, protože jsem tebe, svého
milování nejhodnějšího Boha a nejvyšší neskončené dobré,
které srdečně miluji, jimi urazil. Opravdové předsevzetí
činím, s milostí tvou život svůj polepšiti, a raději všechno
i také smrt trpěti, nežli tebe, Boha svého a nejvyšší
dobré, jediným hříchem opět uraziti. Dej mi milost k
vyplnění toho mého předsevzetí, o to tě žádám skrze
neskončené zásluhu tvého božského Syna, Pána a Vyku-
pitele našeho, Ježíše Krista.

Těžko však jest ji dosáhnouti; toliko milostí Ducha
sv. můžeme jí nabýti.

Touto milostí máme Boží vlastnosti, obzvlášť jeho
nejvyšší spravedlnost, svatost, dobrotivost a lásku rozjí-
mati; tímto rozjímáním býváme k lásce k Bohu a pak
k litosti povzbuzeni.

Čím více chceme v dobrém prospívati, tím více se
v tom musíme cvičiti; tak i dokonalou litost musíme často
vzbuzovati a v ní se cvičiti. Katechismus:

*Abychom vzbudili dokonalou litost, musíme 1.
Boha za milost k tomu prositi, 2. dobře sobě k srdci
bráti, že Bůh sám to jest, jehož jsme urazili, a 3.
musíme se ve vzbuzování litosti častěji cvičiti.*

Dokonalou litost má člověk vzbuditi, vůbec když
těžkého hříchu se dopustil a zvlášť když má nějakou
svátost přijmouti, a nemá příležitosti ke zpovědi; při tom
si však musí upřímně předsevzít, že, co nejdříve možné
bude, ke zpovědi půjde. Neboť kdo Boha miluje, ten ne-
bude chtíti dlouho v hříchu setrvati; také by snadno se
státi mohlo, že by v hříchu náhle zemřel. Kdo však li-

lost dokonalou vzbudil a pevné má předsevzetí, co nejdříve možné bude se zpovídati, dosahuje od Boha odpuštění hříchů, kdyby bez zpovědi náhlou smrtí skončil. Také jest velmi užitečné, dokonalou litost každý den a zvláště před spaním vzbuditi, poněvadž ona dílem jest pokání za hříchy, kteréž Bohu milé jest, dílem nevíme, zda-li budoucího dne žiti budeme.

Katechismus: *Člověk jest povinnen dokonalou litost vzbuditi 1. když má některou svátost přijmouti a v stavu nemilosti se nalézá, ke zpovědi ale příležitosti nemá; 2. kdykoli jest v nebezpečnosti smrti. Velmi užitečné jest dokonalou litost každý den vzbuditi, zvláště než spát jdeme. Ona působí odpuštění všech hříchů těm, kteří nemají příležitosti, předce však mají opravdovou vůli, co nejdříve možné bude se zpovídati.*

Z lásky nedokonalé pochází litost nedokonalá. Lásku nedokonalou má ten, kdo Boha proto miluje, že každodenně nesčíslné množství dobrodiní nám uděluje. Při této lásce bere člověk ohled na vlastní užitek. Podobně i litost toho, jenž hříchů toliko proto lituje, buď že hřích sám v sobě jest ošklivý aneb že jím ztrácí nebe a zasluhuje věčný trest v pekle, jmenuje se nedokonalá. Při této litosti hledí člověk na škodu, kterou hřichem si způsobil. Kdo litost nedokonalou má, musí i opravdové předsevzetí míti, nikdy více nehřešiti, a v neskončené zásluhy Ježíše Krista se důvěřovati a odpuštění hříchů doufati a Boha, od něhož odpuštění hříchů pochází, milovati.

Katechismus: *Litost nedokonalá jest nadpřirozená bolest a ošklivost nad hřichem, buďto poněvadž hřích sám v sobě ošklivý jest, aneb že za něj ztráta nebe a věčný trest v pekle následuje; při tom musí býti opravdivé předsevzetí, Boha nikdy více neuraziti. Hříšník, jenž nedokonalou litost vzbuzuje, musí skrze zásluhy Ježíše Krista odpuštění svých hříchů doufati a Boha, jakožto původce spravedlnosti a svého vlastního ospra-*

vedlnění začínal milovati. Lítost nadpřirozená tedy jest dokonalá a nedokonalá.

Máme se přičiniti, abychom vždy dokonalou lítost měli.

129. c) O opravdovém předsevzetí.

1. *V čem pozůstává opravdové předsevzetí?* Mar-
notratný syn měl upřímnou vůli, se polepšiti a nikdy
více nehřešiti; neboť, jak si předsevzal, k otci skutečně
se navrátil. I Petr měl takovou upřímnou vůli, se po-
lepšiti a také se polepšil; neboť hned po zapření svého
mistra miloval Boha a Ježíše nade všecko. Oba tedy
měli opravdivé předsevzetí. Katechismus:

*Opravdové předsevzetí jest upřímná vůle, život
svůj polepšiti a nikdy více nehřešiti.*

2. *Co musí u sebe ustanoviti ten, kdo upřímnou
vůli má se polepšiti?*

a) Protože Eva u stromu zapovězeného zůstala a
slého ducha poslouchala, vstoupila do jejího srdce zlá
žádost, a protože ještě se nevzdálila, a k zlé žádosti
svolila, zhřešila, ačkoliv před tím žádnou zlou žádost ne-
měla. Protože Petr k žoldnéřům při ohni se shřívajícím
přistoupil, od nichž lehce poznán býti mohl, a poněvadž
než Duch sv. na apostoly sestoupil, ještě slabou vůli měl,
zapřel Pána svého. Kdyby byl této společnosti se va-
roval, nebyl by Ježíše zapřel. Z těchto příkladů se
učíme, že míst a osob se varovati musíme, kteréžby nás
snadně k hříchu ponoukati a svěsti mohly. Taková místa
a osoby, jak známo, ~~nazýváme~~ *příležitosti k hříchu*. Když
ale Petr, jenž Ježíše horlivě miloval, v příležitosti k hříchu
skutečně zhřešil, čím snadněji můžeme my slabí lidé v
příležitosti zhřešiti!

*Pročť musíme blízkých příležitostí ke hříchu se
varovati, jinak bychom na jevo dávali, že žádného opra-
vdivého předsevzetí nemáme. Kdo však ve své společnosti
jednou neb vícekrát již zhřešil, skoro jistě jest, že ba-*

doucne opět hříchu se dopustí. Pak taková společnost není blížkou příležitostí, nýbrž *nebezpečenstvím* k hříchu a toho se musíme tím více varovati, chceme-li upřímně se polepšiti; kdo do nebezpečství svévolně se vydává, v něm zahyne, říká staré přísloví. Katechismus:

Kdo upřímnou vůli má se polepšiti, musí u sebe ustanoviti, že chce: 1. všech hříchů jakož i blízkých příležitostí a nebezpečství ke hříchu se varovati.

b) Z 9. a 10. přikázání víme, že i po křestu a pokání náklonost k zlému v člověku zůstává, a že lehce do zlých myšlének, žádostí a i skutků upadá, pak-li bedlivý pozor na ně nemá. Všechny hříchy mají malý začátek, jak hřích prvních lidí učí, totiž ony pocházejí z náklonosti a zlé žádosti. Kdo tedy těmto hned z počátku neodporuje, brzy těžce zhřeší. Který žák ve škole k nepozornosti nakloněn jest, t. j. nerád pozor dává a nerad se učí, a této naklonosti neodporuje, ji nepřemáhá, a sám u sebe takto nemluví: »Chci pilným býti, protože Bůh to chce, jenž mne vidí« takový brzy se stane lenochem a později ničemou. Kdo ale opravdovou vůli má se polepšiti, ten u sebe ustanoví: že 2. *vší náklonnosti k hříchu odporovati bude.*

I když člověk v stavu milosti Boží jest a upřímnou vůli má, všech příležitostí a nebezpečství k hříchu se varovati, a náklonnosti k hříchu také odporuje, předce opět nějakého buď nového neb starého hříchu se dopouští, pak-li pilně všecko nečiní, co k zachování milosti potřebné jest a sice, když: a) každý den, zvlášť v čas pokušení pokorně se nemodlí, b) často sv. svátosti nepřijímá, c) svědomí pilně, zvlášť každodenně před spaním nezpytuje, d) slovo Boží, náboženství pozorně neposlouchá a jemu se neučí, e) anděla strážného a matku Boží neuctívá, a f) příležitosti k hříchu se varuje. Kdo těchto prostředků svědomitě užívá, snadno milost Boží zachová. Pročež kdo upřímnou vůli má se polepšiti, ten také u sebe ustanoví, že *chce všech prostředků se uchopiti,*

kteréž k zachování milosti potřebné jsou; 3. cizí statek navrátiti, pohoršení, které hříchem spůsobil, a škodu, kterou bližnímu na cti, na statku, neb jiným způsobem učinil, zase napravit; 4. všem nepřátelům a protivníkům ze srdce odpustiti.

Kdo by tak nechtěl učiniti, zůstal by v hříchu t. j. v nenávisti a nepřátelství a neměl by opravdové předsevzetí.

5. *Všecky povinnosti stavu svého bedlivě vyplniti.*

Těchto patero částek, zvlášt ale varování se blízké příležitosti přináleží k opravdovému předsevzetí. Jako strom poznáváme po ovoci, tak můžeme opravdové předsevzetí poznati po dobré vůli a plnění těchto pěti částek.

130. d) O zpovědi.

1. *Co jest zpověď?* Ve zpovědi vyznáváme k zpovědi náležitě zřízenému knězi na místě Božím své hříchy a sice tak, jak jsme jich pilným zpytováním svědomí poznali. Než se počneme zpovídati, máme již litost a pevné předsevzetí v srdci míti. Ó jak asi marnotratný syn, když otci k nohou padl a pravil: Otče zhřešil jsem! se styděl, a pro své hříchy otci se kořil! On byl pokorným a skroušeným. Podobně i my při zpovědi máme pokornými a skroušenými býti. Katechismus:

Zpověď jest zkroušené vyznání, kterým hříšník před kněze k slyšení zpovědi náležitě zřízeným, své spáchané hříchy na sebe žaluje, aby od něho rozhřešení dosáhl.

2. *Jaká musí býti zpověď?* Při zpytování svědomí máme všechny hříchy na paměť si uvesti, abychom všech hříchů litovati a varovati se mohli. Při tom musíme pozor dáti na počet těžkých hříchů jakož i na okolnosti, z kterých poznati můžeme, zda-li hřích těžký aneb lehký jest. Taktéž musíme i všechny hříchy, na které jsme si při zpytování svědomí zpoměli, úplně a upřímně bez přetváření ve zpovědi udati; pak jest naše zpověď úplná.

Katechismus: *Zpověď musí úplná býti. Zpověď jest úplná, když hříšník na sebe všechny hříchy, z kterých se ještě nevyzpovídal, před zpovědníkem s náležitou pozorností, upřímností a bez přetváření žaluje, tak jak po pilném zpytování svědomí se vinného usává.*

3. *Jak máme ve zpovědi mluvit? Hříšník má ve zpovědi: 1. vždy sřetelně, a pokud možné jest, počestnými slovy ze hříchů se vyenati, nemá n. p. slova nestydatá, nepočestná ve zpovědi opakovati, 2. tak mluvit, aby jen od zpovědníka, ne však také od přistojících slyšen byl.*

4. *Jak započínáme se zpovídati? Dříve než ze hříchů se zpovídati začínáme, klekneme, uděláme kříž svatý a řekneme zpovědníkovi: Prosím vás, ctihodný otče, za sv. požehnání, abych se ze hříchů svých dobře a úplně vyzpovídati mohl.*

Když jsme od zpovědníka pak požehnání dosáhli, modlíme se, jest-li že čas a okolnosti to dopustí, obecnou zpověď a říkáme: *Já bidný hříšník zpovídám a vyznávám se Bohu všemohoucímu, Marii jeho důstojné matce, všem milým svatým, a vám otče duchovní na místě Božím, že jsem od poslední zpovědi, která se stala (zde se má čas, kdy jsme se naposledy zpovíдали, udati) často a mnoho zhřešil myšlením, žádostí, řečí a skutky, zvláště pak se vina dávám (žaluji na sebe), že jsem . . .* Zde počínáme z hříchů se zpovídati a sice podle pořádku desátera Božích a patera církevních přikázání. Také jest lépe, napřed se vyznati z hříchu, který nejvíce úzkosti a nepokoje nám působí, abychom z ostatních tím snadněji se zpovídati mohli.

5. *Jak zavíráme zpověď? Když jsme všechny své hříchy zpovědníkovi udali, říkáme: Těch a všech svých vědomých i nevědomých hříchů, kterých jsem se buďto sám dopustil aneb kdež jsem příčinou byl, že od jiných spáchány byly, srdečně lituji, protože jsem Boha, nejvyšší a milování nejhodnější dobré, jimi urazil. Či-*

ním také opravdové předsevzetí, nikdy více nehřešiti, a všeliké příležitosti k hříchu se varovati. Žádám vás, ctihodný otče! za kněžské rozhřešení a spasitelné pokání. Potom máme pozorně poslouchati naučení, které nám zpovědník dává, abychom dobře si jeho slova pamatovali a podle nich jednati mohli.

6. *Posnamentání.* Kdyby někdo po zpovědi, když ještě v kostele jest, si vzpoměl, že některý hřích v ní zapoměl, ihned má zpovědníkovi tento hřích udati. Kdyby ale teprv později na tento hřích si vzpoměl, musí jej v budoucí zpovědi oznámiti. Kdyby ale hříšník těžký hřích zamlčel, buď že se bál neb se styděl jej oznámiti neb že svědomí nedbanlivě a povrchně zpytoval, tím by nového těžkého hříchu se dopustil, poněvadž svátost pokání zneuctil (hřích svatokrádežný); ani ostatní hříchové v takové zpovědi nebyli by mu odpuštěni. Takový hříšník musí, aby od Boha odpuštění hříchů dosáhl, v budoucí zpovědi netoliko ze zamlčeného hříchu se zpovídati, nýbrž také na sebe žalovati:

1. *v kolika zpovědích ten hřích zamlčel,*
2. *všechny zpovědi, v nichž tento těžký hřích zamlčel, úplně opakovati,*
3. *musí se zpovídati, zda-li a kolikrát v takovém stavu nejsvětější svátost oltářní přijal a zda-li se to také v čase velikonočním stalo; poněvadž by pak i přikázání církevní přestoupil.*
4. *musí říci, zda-li také jiné svátosti (n. p. děti biřmování) v takovém stavu přijal.*

Nemáme příčiny při zpovědi se stydět aneb se báti:

1. poněvadž jsme se nestyděli před Bohem, jenž všechno vidí, hřešiti, a jsme se nebáli, od něho zatracenu býti; 2. poněvadž lépe jest, že hříchů v soukromí zpovědníkovi se vyznati, než-li v hříchu nepokojně živu býti, nešťastně umřítí a při posledním soudu proto před celým světem zahanbenu býti, 3. poněvadž sám zpovědník svých vlastních křehkostí sobě povědom jest a proto příčinu

má, aby s hříšníkem útrpnost měl, 4. poněvadž zpovědník pod těžkým hříchem a nejprísnějšími časnými a věčnými tresty k mlčenlivosti zavázán jest.

131. e) O zadostčinění.

1. *Co jest zadostčinění?* Bůh prvním lidem pro zásluhy přislíbeného Vykupitele odpustil hřích a věčný trest v pekle, protože pokání za hřích činili; časné tresty ale jim neodpustil: neboť musili ráj opustiti, těžce pracovati, měli s dětmi mnoho starostí, musili všeliká trápení, nemoce a bolesti snášeti a naposledy umříti. Takové tresty na ně Bůh seslal, aby se nestali lehkovážnými a opět nehřešili a pak také proto těmi tresty je navštívil, poněvadž hřích trestu hoden jest. Podobně odpustil Bůh Mojžíšovi hřích i trest věčný, avšak do zaslíbené země nesměl vstoupiti; tak jej Bůh trestal za jeho hřích nedůvěry a pochybnosti. Vůbec za každý těžký hřích zasluhujeme věčné a časné tresty. Pak-li svátost pokání hodně přijímáme, odpouští nám Bůh věčné tresty, avšak časné tresty se nám ve svátosti pokání neodpouštějí, tyto musíme trpěti. To se stává proto, aby Bůh aspoň poněkud hřích trestal, a abychom se neoddali lehkovážnosti a opět nehřešili. Kdo časné tresty zde na zemi nepřetrpěl, musí pak v očistci je snášeti.

Marnotratný syn chtěl v domě otce svého býti nejnížším nádenníkem; to také zasluhoval, ačkoliv otec jemu odpustil. Odpuštění samo bylo již velikou milostí. On však chtěl těžkou a nepříjemnou práci nádenníckou konati, aby tím způsobem otci za veliké uražení náhradu dal a křivdu, kterou jemu způsobil, zase napravil, t. j. *aby otci zadosť učinil*. Tímto příkladem ale učil nás Ježíš, že i my zadostčinití musíme, pak-li chceme, aby ve svátosti pokání i hřích i věčný trest nám Bůh odpustil. Jen když zadostčinití chceme, dosahujeme odpuštění hříchů a věčných trestů a milost Boží, čili my se stáváme

šťastnými zadostčinění Ježíše Krista, a pak-li tak činíme, můžeme svým zadostčiněním také od časných trestů, které zasluhujeme, se osvoboditi.

Zadostčinění jest tedy náhrada, kterou Bohu hříšník dává za učiněné jemu zneuctění a bližnímu za učiněnou jemu škodu. Abychom Bohu tuto náhradu dáti, aneb jemu zadostčiniti mohli, ukládá kněz nám za zpovídané hříchy všeliké dobré skutky, které pak musíme konati.

Katechismus: *Zadostčiněním, které ke svátosti pokání potřebné jest, rozumíme ony skutky, kteréž kněz hříšníkovi na pokání za hříchy, z nichžto se spovídal, ukládá.*

2. *Může-li a má-li hříšník Bohu zadostčiniti?* Pak-li hříšník svědomí pilně zpytoval, hříchů upřímně litoval a z nich úplně se vyzpovídal, při tom upřímnou vůli měl, se polepšiti a pokání za ně činiti, dosahuje rozhřešením kněžským odpuštění hříchů, věčných trestů a milost Boží. Takovým způsobem se stal účastným zadostčinění čili vykoupení Ježíše Krista. Bez milosti Boží by člověk nemohl zadostčiniti. *S milostí Boží ale již může spasitelné skutky konati, kterýmiž za uražení a křivdy Bohu učiněné opět poněkud náhradu dává. Poněvadž zadostčiniti může, tedy i zadostčiniti má, a láska k Bohu také jej povzbuzuje, aby s radostí zadostčinil.* Že to Bůh, také žádá, uči nás příklad prvních lidí, Mojžíšův a jiných lidí, na něž často časné tresty seslal, ačkoliv jim hřích a věčné tresty odpustil.

Katechismus: *Hříšníci jsou povinni, ačkoliv Kristus za hříchy zadostčinil, také sami zadostčiniti: 1. poněvadž ti, jenž zadostčinění Kristova chtějí účastni býti, sami také se přičiniti, a co mohou, konati musejí, aby křivdy, které Bohu učinili, zase napravili; 2. poněvadž Bůh hříšníky, jimžto vinu hříchů a tresty věčné odpouští, často ještě časné trestává.*

3. *Které dobré skutky obyčejně na pokání se ukládají?* Jako hříchové jsou rozdílné tak i tyto skutky,

jenž na pokání se ukládají, jsou rozdílné. Kdo první tři Boží a dvě první církevní přikázání aneb jen jedno z nich přestoupil, prokřesil se proti účtě, kterou Bohu vzdávati má; pročez jest pro takového přiměřené pokání, když pokornou modlitbou křivdy Bohu učiněné napravit se vynasnaží. Ti však, jenž proti přikázání postu se týkajícímu jednali, nestřídmí, nemírní byli, aneb zlým tělesným žádostem hříšným způsobem hověli, zasluhují, aby pokání postěním se činili. Kdo hříchu závisti se dopustil, bližnímu zlomyslně ukrivdil, jej nemiloval, má podle možnosti almužnu dávati. Čím většího hříchu někdo se dopustil, tím větší a přísnější má pokání činiti. Pokání vůbec má velikosti hříchu přiměřeno býti.

Katechismus: Modlití se, postíti se, almužnu dávati, a jiné kajicné skutky, jenž s velikostí hříchů se srovnávají, na pokání hříšníkovu bývají uloženy.

4. *Jak máme uložené pokání vykonati? Uložené pokání máme vykonati: 1. s pokorným srdcem, 2. věrně tak, jak uloženo jest, 3. bez odkladu co nejdříve možné jest.*

Srdczně děkujeme Ježíši Kristu, že svátost pokání ráčil ustanoviti; neboť když tuto svátost tak přijímáme, jak svatá církev to přikazuje, můžeme snadným způsobem nábožně žiti a Bohu se zalíbiti, zpytováním svého svědomí učíme se znáti svých hříchů, náklonností a zlých příležitosti a návyků; litost a skroušenost nás učí, abychom hřích, to největší zlo, nenáviděli a v ošklivosti měli; pevné předsevzetí zkouší naši vůli, zda-li v dobrém setrváme a v tom ji utvrzuje, a milost Boží nám zachovává, zpověď a zadostčinění nás povzbuzují, abychom Boha milovali, uděluje pokoj našemu svědomí, jenž jest největší poklad na světě.

132. O odpustcích

1. *Co jsou odpustky? Když dítě u přítomnosti rodičů zhřešilo aneb jich urazilo, musí svou chybu uznati, ji litovati, rodiče za odpuštění prositi a polepšení přislíbiti; rodiče pak rádi takovému dítěti odpouštějí, opět*

je milují, a když pozorují, že něco takového zase ne-
učiní, také všeliké tresty jemu promájejí, zvláště, pak-li
za to je prosí. Rodičové často dítěti, pak-li za to prosí,
provinění odpouštějí, a zase je milují; aby ale opět ne-
bylo lehkomyslným, a tím spíše se polepšilo, ukládají
jemu trest, někdy trest i na delší čas. Když však po
nějakém čase pozorují, že uložený trest dobrý účinek-
spôsobil, a dítě opět za odpuštění trestu, který by ještě
trpěti mělo, prosí, pak i tento jemu odpouštějí, a sice
buď celý aneb částku toho trestu. Podobně jedná i Bůh
s námi. Příklad toho máme na lotru, jenž s Pánem
Ježíšem ukřižován byl. S milostí Boží poznal své hříchy,
upřímně jich litoval, svému soudruhu jeho hřích vytýkal,
trpělivě trest smrti na kříži snášel, čímž zadosťčinil za
vlastní hříchy, a pak k Ježíši řekl: »Pane, rozpomeň
se na mne, když přijdeš do království svého!« I odpo-
věděl mu Ježíš: »Amen pravím tobě, ještě dás budeš
se mnou v ráji,« t. j. v předpekli, kdež duše nábožných
zemřelých se zdržovaly, až Ježíš k nim sestoupil. Tento
kajicný lotr dosáhl od Ježíše nejen odpuštění hříchů,
věčných trestů a milost Boží, nýbrž i odpuštění časných
trestů, kteréžby byl za odpuštění viny hřichu ještě v
očistci trpěti musel. Příběhem o marnotratném synu
chtěl nás Ježíš učit, že i nám po odpuštění viny hříchů,
a věčných trestů, časné tresty, kteréž za hříchy zasl-
hujeme, chce odpustiti, pakli skutečně jako marnotratný
syn jsme se polepšili a jako tento tolik zadosťčiniti
chceme, kolik bychom měli, a tolik zadosťčiníme, kolik
můžeme, abychom Bohu za zasloužené tresty zadosťčinili.

V příběhu o marnotratném synu nečteme, že by
mu otec časné tresty byl uložil; tedy mu je odpustil,
ačkoliv je trpěti zasloužil. Avšak zajisté marnotratný
syn z lásky k otci mnoho nepřijemného a obtížného
podstoupil, aby otcí učiněné krivdy a zneuctění zase na-
pravil. Takovému odpuštění časných trestů, které by

lotr ukřižovaný a marnotratný syn, buď zde aneb po smrti trpěti byli museli, říkáme odpustky.

Katechismus: Odpustky jsou odpuštění časných trestů, které bychom po odpuštění vině hříchů v tomto životě, aneb po smrti trpěti měli.

2. *Kdo má moc, odpustky udělovati?* Pak-li za odpuštěné hřichy dle možnosti zadostčiníme, můžeme tímto zadostčiněním za všechny zasloužené časné tresty již zde pokání činiti, zvláště pak-li žádných těžkých a málo hříchů jsme se dopustili. Kdo však mnoho těžkých hříchů se dopustil, a teprv pozdě se polepšil, aneb brzy po polepšení zemřel, ten nemůže již za všechny zasloužené časné tresty svým zadostčiněním na zemi pokání činiti. Takovému a všem, jenž pravým pokáním odpuštění hříchů dosáhli a v stavu milosti se nacházejí a ochotně pokání činiti chtějí, mohou odpustky uděleny býti; moc tyto odpustky udělovati dal Ježíš své církvi. Neboť pravil apostolům, tedy i jejich nástupcům, když svátost pokání ustanovil: »Přijměte Ducha sv.; kterýmž odpustíte hřichy, odpouštějí se jim.« Těmi slovy obdrželi apostolové a jejich nástupci úplnou moc, hřichy a věčné tresty odpustiti; tuto moc vykonávají ve svátosti pokání. Ježíš ale nepravil, že časné tresty odpouštěti nemohou. A není moc hřichy odpustiti větší než moc časné tresty, odpustky udělovati? Pročež i tuto moc jim dal, on jindy pravil: »Mně jest všeliká moc dána na nebi i na zemi; jako mne poslal otec, tak i já posílám vás; cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi,« t. j. Takovou moc, kterou já mám, dávám i vám, co vy na zemi ustanovíte, které tresty vy na zemi zrušíte, toť všechno tak platné jest, jako bych já sám to ustanovil, neb ten trest zrušil. Apostolové a jejich nástupcové, papeži a biskupi, mají tedy moc, jako Ježíš odpustky udělovati. Jak užitečné nám odpustky jsou, vysvítá z toho, že takové tresty

časné, které bychom buď zde neb na onom světě trpěli měli, nám jimi se odpouštějí. Katechismus:

Katoličtí křesťané musejí o odpustcích věřiti, 1. že pravá církev od Krista Ježíše moci dosáhla, odpustky udělovati; 2. že nám velmi užitečné jest, aby-chom od církve udělených odpustků získali.

Dle příkladu Pána Ježíše již sv. Pavel odpustky uděloval. V městě Korintě dopustil se jistý křesťan hříchu, kteréhož ani pohan by se snad nedopustil. Za trest a na pokání vyloučil jej sv. Pavel z církve. To tak účinkovalo na onoho hříšníka, že skutečně se polepšil a opravdové pokání činil. Ostatní křesťané v Korintě měli útrpnost s ním a prosili sv. Pavla, aby jej opět do církve přijal. Sv. apostol odpustil pak tomu skroušenému a kajicnému hříšníkově věčný trest a přijal jej opět do církve. I prominul jemu také přísné pokání, kterým za časné tresty zadostčinití měl; neboť jako dříve směl zase na modlitbách a službách Božích podíl bráti. Pročež spolu s odpuštěním přísného pokání také odpuštění časných trestů, které by po odpuštění vině hříchu v tomto životě aneb po smrti ještě trpěti musel, t. j. odpustky dosáhnul. Od časů apostolských udělovala sv. církev často věřícím odpustky.

3. *Druhé odpustky.* Ježíš spoluukřižovanému lotru všechny časné tresty, které by ještě byl musel trpěti, odpustil; taktéž sv. Pavel křesťanu v Korintě všechny časné tresty odpustil: pročež to byly odpustky *plnomocné*. Sv. církev však vždy neodpouští všechny časné tresty, jako Ježíš lotru, sv. Pavel křesťanu v Korintě, otec marnotratnému synu, nýbrž někdy odpouští toliko částku časných trestů; n. p. tolik časných trestů, kolik bychom *podle obyčejů* starocírkevních pokáním 40 dní neb jednoho roku byli přetrpěli: a to jsou *neplnomocné* odpustky.

Katechismus: *Jsou plnomocné a neplnomocné odpustky. Plnomocné odpustky jsou odpuštění všech čas-*

ných trestů, ježto hříšník zasloužil. Neplnomocné odpustky jsou ony, kterými za všechny časné tresty, nebž jen nějaký díl těch trestů odpuštěn bývá. Takové jsou odpustky 40 dnů, neb více let.

3. *Těmi odpustky nebýváme zcela osvobozeni od povinného zadostčinění za hříchy. Sv. apostol Pavel nechal po celý rok onoho křestana v Korintě přísné pokání činiti, pročez jej neosvobodil od povinnosti, za hřích zadostčiniti; až později teprv jemu odpustky udělil, an uslyšel, s jak velikou horlivostí a ochotností své pokání vykonává; těmi odpustky chtěl jej za tuto pilnost také odměniti. Podobně i nyní jedná sv. církev s námi, když nám odpustky uděluje. Naše horlivost v činění pokání a naše pokora, litost a skroušenost, kteréž vespolek duchem pokání nazýváme, tím nejvíce se vzbuzují, když si na mysl uvedeme, že také nepatrné skutky kající od trestů očišcových nás osvoboditi mohou. Ó jak velice máme za to Boha velebiti a jemu děkovati!*

Mnozí lidé mají slabé tělo, pročez nemohou tolik se postiti, kolik by měli; jiní jsou chudí, pročez nemohou tolik almužny dávat, kolik by měli dávat, aby Bohu zadostačinili; jiní jsou nezdraví neb staří a povinné pokání nemohou vykonávati. S takovými má Bůh a církev útrpnost a odpouští jim časné tresty, za které zadostčiniti nemohou, pakli jen tolik činí, co mohou a pravého ducha pokání mají.

Katechismus: *Církev nás svými odpustky zúplna od povinného zadostčinění za hříchy neosvobozuje, ona chce jen: 1. ducha pokání v nás vzbuditi, odměniti horlivost, kterouž skutky pokání vykonáváme, 2. ku pomoci přispěti naší slabosti a nedostatečnosti, jenžto nám někdy překážejí, že Bohu tak dosti nečiníme, jak bychom měli.*

4. *Kdo může se státi účastným odpustků? Víme, že odpustky se udělují na odměnu těm, jenž skutečně pokání za hříchy své konají, pročez může toliko ten od-*

pustků účastným se stati, kdo pravé pokání činí a v stavu milosti se nachází. Také papež a biskupové předpisují krom toho některé dobré skutky, kteréž konati musíme, pakli odpustků účastni býti chceme. Takové dobré skutky jsou, abychom hodně ss. svátostí pokání a oltární přijali, nábožně slavnou mši sv. slyšeli a na úmysl církve se modlili, pak abychom se postili a almužnu dávali.

Katechismus: *Abychom odpustků dosáhli, se žádá: 1. abychom byli v stavu milosti Boží, 2. abychom předepsané výminky vyplnili.*

Odpustky mohou také dušem v očistci na způsob přimluvy prospěti, jestliže i k tomu uděleny jsou; tu však musí živí dobré skutky, které církev k získání odpustků předepsala, Bohu za mrtvé obětovati.

133. III. O nejsvětější svátosti oltární.

1. *Její ustanovení.* Jako tělo k zachování zdraví a síly potřebuje pokrmů a nápoje, podobně i duše, kteráž sv. pokáním z hříchů se očistila, potřebuje zachování duchovního zdraví t. j. milosti Boží, duchovního pokrmu a nápoje. Drahý Spasitel, jenž nejlépe ví, čehož nám zapotřebí jest, takový pokrm a nápoj, kterýž duši posilu a pomoc dává, také ustanovil a nám zanechal, než z toho světa k Otci svému se odbral. Neboť při poslední večeři, když se svými učenníky beránka velikonočního jedl, vzal chleb ve své svaté a velebné ruce, a díky činil otci nebeskému, žehnal chleb, lámal a dával učenníkům svým, řka: »Vezměte a jezte; totoť jest tělo mé.« Pak vzal i kalich s vínem, žehnal a dal jej učenníkům svým, řka: »Vezměte a píte z toho všickni; toť jest krev má, krev nového zákona, kteráž za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů. To čiňte na mou památku!«

Tak jak Kristus Pán v Káně Galilejské proměnil vodu ve víno, pouhým slovem dceru Jairovu, mládence Naimského a Lazara z mrtvých vzkřísil, tak i při poslední večeři všemohoucím slovem: »Totoť jest tělo mé,

toť jest krev má« proměnil chleb ve své tělo a víno ve svou krev. Tak jak apostolé, když Ježíš Kristus zázraky jiné konal, vždy pozorovali, že všechno tak se stalo, jak on to chtěl, podobně museli i při poslední večeři věřiti, že mistr jejich svým pouhým slovem chleb proměnil ve své tělo a víno ve svou krev, ačkoliv zevnitřní podoba, barva, vůně a chuť čili *spůsoby chleba a vína* se nezměnily. — Co Kristus Pán při poslední večeři učinil, to také svým apostoľům a jejich nástupcům činiti přikázal, řka: »To činite na mou památku.« Biskupové a kněží jakožto praví nástupcové apostoľů činí to ve mši sv. při pozdvihování, kdež slova Ježíšova nad chlebem a vínem říkají a takto chleb a víno v tělo a krev Krista proměňují; *spůsoby chleba a vína* se nemění. Pod těmi *spůsobami* jest tedy pravé tělo a pravá krev našeho Pána Ježíše Krista; a toť jest nejsvětější svátost oltářní.

Katechismus: *Nejsvětější svátost oltářní jest pravé tělo a pravá krev našeho Pána Ježíše Krista pod spůsobami chleba a vína.*

2. *Ježíš Kristus jest pod jednou každou spůsobou i pod každou částkou této spůsoby přítomen.* Když Ježíš nad chlebem řekl: »Totť jest tělo mé«, bylo jeho tělo tehďáž živé; pročez proměnil těmi slovy chleb ve své živé tělo, tedy i ve svou krev, ve svou duši; neboť jen tenkrát jest tělo živé, když se v něm nachází duše a krev. Z těla, duše a krve pozůstává člověk. Ježíš však jest nejen člověk nýbrž i Bůh; s jeho lidskou přirozeností jest v osobě Krista Pána nerozlučitelně spojeno jeho božství; pročez proměnil Ježíš chleb v Boha-člověka čili v sebe samého.

Taktěž slovy: »Toť jest krev má« proměnil víno ve svou živou krev, následovně i ve své tělo a duši, a poněvadž s lidskou přirozeností v osobě jeho i božství jeho nerozlučitelně spojeno jest, tedy proměnil také víno v sebe samého. *Pod jednou každou spůsobou jest tedy Ježíš Kristus celý — jakožto Bůh a člověk přítomen.* —

Protož praví sv. Augustin: »Člověku jest nemožno, aby sám sebe v rukou držel; toť jen mohl Ježíš, řka nad chlebem: »Toť jest tělo mé« a nad kalichem: »Toť jest krev má.« Jako v živém těle krev netoliko ve větších částkách aneb údech, nýbrž i v tom nejmenším údě neb nejmenší částce přítomna jest, podobně Ježíš Kristus celý jako Bůh a člověk pod každou i tou nejmenší částkou spůsobu přítomen jest. Katechismus:

Pod spůsobami chleba jest živé tělo Ježíše Krista, následovně i krev jeho i duše přítomna; pod spůsobami vína jest netoliko krev, ale i tělo Ježíše Krista přítomno; on jest pod každou spůsobou a pod každou, i tou nejmenší částkou té spůsoby, celý, iakožto Bůh a člověk přítomen.

Pročž můžeme také říci: Nejsvětější svátost oltářní jest Ježíš Kristus sám pod spůsobami chleba a vína.

3. Co z toho následuje? Z toho následuje: 1. že Ježíši Kristu v nejsvětější svátosti oltářní se klaněti máme, 2. že onen, jenž svátost oltářní jen pod jednou spůsobou aneb také jen v nějaké částce svaté hostie požívá, celého Ježíše Krista, t. j. jak tělo jeho tak i krev jeho přijímá, 3. že Ježíš Kristus dokud ty spůsoby ztráveny nejsou, pod nimi vždy přítomen ostává.

4. Kdy a proč ustanovil Ježíš Kristus tuto svátost? Ježíš Kristus ustanovil tuto svátost při poslední večeři před svou smrtí a pravil: »To čiňte na mou památku«, pročž chtěl, aby tato svátost nás na jeho utrpení a smrt upamatovala. — A opět pravil Ježíš: »Nebudete-li jísti tělo syna člověka, a píti jeho krev, nebudete míti v sobě života« (Jan 6, 54), pročž jeho tělo a krev naší duši jest pokrmem k životu věčnému.

Katechismus: *Ježíš Kristus svátost oltářní při poslední večeři ustanovil, když se svými učenníky béránka velikonočního jedl: 1. na památku svého umučení a smrti, 2. za pokrm dušem věřících k životu věčnému.*

Poněvadž v této svátosti samého Krista Pána přijímáme, jmenuje se *nejsvětější* a poněvadž na oltáři při mši svaté chleb a víno v tělo a krev jeho se proměňuje, nazývá se *oltářní*.

5. *Co působí tato svátost?* 1. Než přijímáme tuto nejsvětější svátost, musíme čisti od každého hříchu, tedy v stavu milosti Boží býti; pak nám tato svátost *milost Boží zachovává a rozmnožuje*. 2. Přijímáme tělo a krev Páně, pročez s ním se *spojujeme*; neboť praví Ježíš: »Kdo tělo mé jí a krev mou pije, zůstává ve mně a já v něm.« (Jan 6, 57.). 3. Jsme-li však s Kristem spojeni, pak jej milovati, každého i toho nejmenšího hříchu litovati budeme a život svůj napravíme; *tím od všech hříchů býváme osvobozeni*. 4. Přebývá-li Ježíš v nás, nežijí v srdci našem býti ani zlá myšlenka, ani zlá žádost; musíme pak býti srdce čistého. A k tomu nám Ježíš pomáhá. *Pročez zlé žádosti v nás se udušují*. 5. Tělem a krví Krista Pána býváme k dobrému posilnění a od budoucího zlého a hříchu zachránění. 6. Jsme-li s Kristem spojeni, k dobrému posilnění, doufáme život věčný; hodným přijímáním této svátosti *brány nebeské se nám otvírají*.

6. *Jsme-li povinni tuto svátost přijímati?* Ježíš sám doporučil, abychom tuto svátost přijímali, neboť pravil: »Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete mítí života v sobě.« (Jan 6, 54.) Pak ukládá nám čtvrté církevní přikázání za povinnost, abychom tuto svátost aspoň jednou v roce a sice v čas velikonoční přijali. Poněvadž hodným přijímáním této svátosti k dobrému býváme posilnění a s Ježíšem spojeni, máme tedy často tuto svátost přijímati. Této pomoci a posily jest ale člověku zapotřebí a zvlášt v čas nebezpečnosti smrti, kdež zlý duch svým pokušením jej od Boha odvrátiti a sobě chce nakloniti.

Katechismus: *Jsme povinni svátost oltářní přijímati, poněvadž Ježíš Kristus zřetelně to poručil, a*

ji ustanovil, abychom jí k životu věčnému krmení byli. Dle nařízení církevního pod těžkým hříchem povinni jsme, svátost oltářní nejméně jednou v roce a to sice při času velikonočním přijímati. Máme velebnou svátost oltářní také přijmouti v čas nebezpečenství smrti, poněvadž potravou k věčnému spasení jest. Jest také přání církve, aby ji věřící její častěji v roce přijímali, poněvadž duši lidských pravý duchovní pokrm jest.

134. a) O přípravě k hodnému přijímání této svátosti.

Kdyby nějaký král chtěl náš příbytek svou návštěvou poctiti, zajisté, že bychom příbytek netoliko vyčistili, nýbrž i okrášlili. Ve svátosti oltářní k nám přichází král všech králů, Ježíš Kristus, Bůh a Pán náš. Ó jak teprv tu máme se vynasnažiti, abychom i jemu čistý a krásný příbytek připravili. A poněvadž tohoto pána nebes a země i se svým tělem i se svou duší přijímáme, musíme tělo a duši k svatému přijímání připravit.

Katechismus: *Chceme-li velebnou svátost oltářní hodně přijmouti, musíme se k tomu dobře připravit.*

Příprava, která k hodnému přijímání velebné svátosti oltářní potřebná jest, jest dvojí: jedna se týká duše, druhá těla.

Příprava duše. Jako člověk, který vzácného hosta má přijmouti, svůj příbytek nejen od všeliké neřestí čistí, nýbrž i okrášluje; podobně musí ti, jenž ve velebné svátosti Ježíše Krista chtějí přijímati, své srdce od všech aspoň těžkých hříchů očistiti a největší pobožností okrášlit.

Katechismus: *Příprava duše záleží v čistotě svědomí a v pobožnosti srdce. Čisté svědomí míti jest: aspoň bez těžkých hříchů, to jest, ve stavu posvěcující milosti Boží býti.*

Jako ten, jenž vzácného hosta ve svůj příbytek přijímá, všemožně se vynasnažuje, aby příbytek i od nepatrné

poškrvny a neřesti očistil, tak i ten, kterýž Ježíše Krista, svého Vykupitele, chce pod spůsobami chleba přijmouti, co nejvíce má se vynasnažiti, aby i od lehkých čili všedních hříchů své svědomí očistil. To žádá od něho láska, úcta a vděčnost k drahému Spasiteli; k tomu také nás napomíná vlastní prospěch, neboť čím čistější jest naše svědomí a srdce, tím větší a výdatnější jsou také milosti, jichž hodným přijímáním účastnými se stáváme.

Pobožnost srdce. Příbytek, do něhož vzácný host má přijíti, nebývá jen od vši neřesti očistěn, nýbrž i vzácnými věcmi okrášlen. Podobně i naše duše musí i od vši poškrvny hříchů čista a též okrášlena býti. Duši však okrašluje provozování ctností a dobrých skutků; a v tomto provozování záleží pobožnost srdce. Ctnosti Bohu nejmilejší jsou však víra, naděje a láska; tyto tři božské ctnosti tedy máme před přijímáním vzbuditi.

Katechismus: *Pobožnost srdce záleží: 1. ve vzbu-
zování víry, naděje a lásky.*

Víra nás učí, že Ježíš pod spůsobami chleba přítomen jest; před ním jako Tomáš tedy máme na kolena padnouti a jemu, Bohu a pánu svému, s nejhlubší úctou se klaněti.

Katechismus: *2. ve klanění se nejsvětější svátosti oltářní.*

Převeliké milosti svátosti oltářní nám Ježíš Kristus svou smrtí zasloužil, čehož vždy máme pamětlivi býti; za to máme jemu nejvroucněji děkovati. Před svým umučením sám však řekl: »To činite na mou památku.« Pročež záleží pobožnost srdce:

Katechismus: *3. ve vděčném připomínání smrti Ježíše Krista, na jejížto památku tato svátost ustanovena a ji požívati nařízeno jest.*

Před příchodem vzácného hosta zajisté pyšnými a hrdými myšlenkami se nezabýváme, nýbrž v pokoře a poníženosti jej očekáváme. Jak v pokoře se cvičiti máme, učí nás příklad Ježíše samého. Tak jako Ježíš své apo-

stoly miloval, podobně máme i my bližního milovati a konáním dobrých skutků — zvláště skutků milosrdných tuto lásku jemu prokazovati. Tuto pokoru, lásku a všechny nadřčené ctnosti nám na mysl uvádějí slova, kteráž kněz říká, když svatou hostií lidu ukazuje, říká: »Pane, nejsam hoden, abys vešel pod střechu mou, ale rci slovem a uzdravena bude duše má.« Tak pravil onen setník k Ježíšovi, když jej žádal, aby nemocného jeho služebníka uzdraviti ráčil; těmi slovy všechny ony ctnosti na jevo dal.

Katechismus: 4. *v pokoře a provozování jiných křesťanských ctností, zvláště pak v lásce k bližnímu.*

II. *Příprava těla.* Co člověk v srdci cítí, zevnitř to také ukazuje. Má-li tedy člověk v srdci nejvyšší úctu k nejsvětější svátosti oltářní, také v poctivém oděvu k stolu Páně přistoupí. Oděv jest poctivý, kterýž tomu, jenž ho nosí, a také tomu, před nímž jej nosí, slouží ke cti; takový oděv jest onen, kterýž jest nejlepší a nejčistší, který mravnost neuráží a k marnivosti nesvádí. Než Bůh lidu israelskému své přikázání zvěštoval, musel se lid po tři dny čistiti a pak nejlepším rouchem se odítí. Čím více musíme my se přičinit, aby napřed duše byla čistá a pak aby i tělo bylo čisté a *rouchem poctivým* přioděné při přijímání velebné svátosti, an Ježíš sám k nám přichází. —

Avšak také jiné ctnosti svého srdce máme při přijímání na jevo dáti. *Nejvyšší úcta*, pakli ji skutečně v srdci máme, žádá, abychom ruce nábožně k Bohu pozdvihovali, pokora žádá, abychom se zrakem k zemi upřeným, tiše a pokojně k stolu Páně přistoupili.

Ježíš Kristus sám má velikou touhu s námi se spojit, abychom jeho milostí účastnými se stali; a který pokrm má větší cenu, pokrm duše neb těla? Pročež se sluší, abychom napřed duchovní pokrm přijali než tělesný.

Katechismus: *Abychom velebnou svátost oltářní hodně přijímali, máme kromě nebespečné nemoci: 1. od 12. hodiny půlnoční lačné býti, t. j. nemáme jísti*

ani píti, 2. máme v poctivém oděvu a s největší uctivostí ke stolu Páně přistoupiti.

135. b) O tom, co při přijímání této svátosti máme činiti.

Katechismus: Když před přijímáním *konfiteor*, t. j. obecná zpověď se říká, máme ještě jednou litost nad svými hříchy vzbuditi. Když kněz lidu svatou Hostií ukazuje, máme se jí pokorně klaněti, v prsy se bít a říci: *Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rei slovem, a usdravena bude duše má.*

Při přijímání svaté Hostie mravně ústa otvíráme, jazyk na dolní rty klademe, bílé roucho, jestli před rukama jest, před sebe béráme, požíváme svatou Hostií bez všeho žvýkání a bez dalšího v ústech zadržování.

136. c) O tom, co po sv. přijímání činiti máme.

O jak šťastná jest ona duše, kteráž sv. přijímáním s Ježíšem se spojila. Ježíš jest lásky nejhodnější, on jest nejbohatší a nejmocnější, Pán nebes a země. I neměli bychom pak všechno činiti, co poddaný svému králi, jenž k němu zavítal, činí? Předně takový poddaný králi za jeho vzácnou návštěvu bude děkovati. Pročež pravi

Katechismus: *Po sv. přijímání máme: 1. Kristu Ježíši za tu neskončenou milost děkovati, kterou nám tím prokázal, že k nám přijíti ráčil.*

Poddaný pak svého krále bude v nejvyšší uctivosti mítí a celý jeho službě se věnovati. Podobně máme i my po sv. přijímání Ježíši největší čest prokazovati a s tělem i s duší jeho službě se oddati.

Katechismus: *2. jemu v pokore se klaněti, 3. jemu se obďovati.*

Jako král nazůstává v příbytku poddaného ustavičným hostem, tak i Ježíš při přijímání podstatně toliko tak

dlouho v nás jest přítomen, dokud spůsoby chleba nejsou ztráveny. Jako poddaný ale krále prosí, aby jemu svou milost vždy zachoval; tak i my *4. máme Ježíše prositi, aby se svou milostí v nás stále ostati ráčil.*

Král ujišťuje poddaného, že jemu svou milost zachová a poddaný slibuje, že své povinnosti ochotně plniti bude, aby ukázal, že takové milosti hoden jest. Pobobně máme i my

5. víru, naději a lásku vzbuzovati, a každé učiněné dobré předsevzetí obnovovati.

Král snad poddanému dovolí, aby nějakou zvláštní milost si vyprosil, a své zvláštní potřeby přednesl. Tak i my máme

6. Ježíši všechny své bídny a potřeby duše i těla přednáseti.

I to, začez Otce nebeského ku prospěchu jiných ve jménu Ježíše prosíme, můžeme od něho dosáhnouti; vždyť pravil Ježíš: »Všecko, začkoli budete Otce prositi ve jménu mém, dát vám.« Pročež mají děti po sv. přijímání za rodiče, bratry, sestry, učitele a zemřelé se modliti.

Děti mají k sv. přijímání dobře se připraviti. Pročež ať často si vzpomínají na sv. Aloysia, kterýž jako anděl v postavě lidské živ byl. O něm se vypravuje, že každou neděli k stolu Páně přistupoval, tři poslední dny v týdnu k sv. přijímání se připravoval a tři první dny budoucího týdne za milosti, jichžto ve sv. přijímání dosáhnul, Ježíši co nejvroucněji děkoval. Jeho celý život byl tedy zasvěcen Ježíši. Tak máme i my Ježíši sloužiti.

Vzbuzování rozličných ctností před svatým přijímáním.

Víra. Ó můj Ježíši! pevně věřím všechno, cos nám zjevil, zvlášt ale věřím, že skutečně v nejsvětější svátosti oltární jsi přítomen; neboť ty jsi věčná neomylná pravda a protož nemůžeš klamati. *Klanění-se.* Ó můj Ježíši! se všemi anděly a svatými klaníme se tobě v této velebné svátosti, v nížto pod spůsoby chleba z lásky ke mně

se skrýváš, klaníme se tobě, svému Pánu a Bohu, svému Stvořiteli a Vykupiteli. *Litost.* Ó můj Ježíši! všech svých hříchů srdečně lituji, poněvadž jsem jimi tebe svého dobrého Boha, jehož nade všechno miluji, rozhněval a urazil. *Pokora.* Ó můj Pane a Vykupiteli! jak mohu se osmělití tebe přijmouti, an jsem tebe tak velice urazil? Věru! nejsem hoden, abych těbe ve své srdce přijal, avšak toliko rei slovem a uzdravena bude duše má. *Naděje.* Ó nejláskavější Ježíši! milosrdenství tvé jest neskončené; ty přicházíš ke mně a chceš v srdci mém přebývati; pročez důvěrně doufám, že mi odpustíš, mne posvětiš a svou milostí naplníš. *Láska.* Ó drahý Ježíši! až k smrti kříže mne jsi miloval, a z lásky ke mně chceš nyní také svým tělem a svou krví mou duši nasytiti a občerstviti. Ach! jak mohu jen tvou lásku tobě odplatiti? Z lásky k tobě chci živ býti a umříti. *Touha.* Přijdiž, milovaný Ježíši! do mého srdce a přebývej v něm; celé srdce tobě obětuji; přijdiž ke mně a posilniž mne svou milostí.

Vzbuzování ctností po sv. přijímání.

Pokora. Ó můj Ježíši! čím jsem si toho zasloužil, žeš ty, můj Bože! ke mně bídnému hříšníkovi přijíti ráčil. *Díkůčinění a obětování.* Nejláskavější Ježíši! čím tobě mohu odplatiti, cos mi prokázal? Obětuji tobě své tělo, svou duši a všechno, což mého jest. Všechny své myšlenky, žádosti, řeči a skutky tobě obětuji. *Láska.* Ó předrahý Ježíši! rozpál mé chladné srdce ohněm své lásky, abych tebe více miloval než všechno, co mi příjemné a užitečné jest, abych tebe více miloval než sebe, nade všechno. *Prosba.* Ó můj Pane a Bože! propůjč mně bídnému tvora svému všech potřebných milostí, neboť tys neskončeně bohatý a neskončeně dobrotivý. Nejdobrotivější Ježíši! zůstaň vždy ve mně se svou milostí, posilňuj mne, dej mi své požehnání skrze moc této velebné svátosti nyní a zvláště v hodinu mé smrti. Amen.

187. IV. Biřmování.

1. *Co působil Duch sv. v apostolích?* (Srovnej 8. čl.) Ježíš přikázal apostolům, aby jeho učení v celém světě zvěstovali. Aby ale to učení bez bázně, horlivě a statně vyznávat i sami také podle něho živi býti mohli, přislíbil jim Duch sv., kterýž desátého dne po nanebevstoupení Páně ve způsobu ohnivých jazyků na ně sestoupil a působil: 1. že jejich rozum byl osvěcen, tak že učení Ježíšově náležitě rozuměti a je všude vyznávat i mohli; 2. že jejich srdce se naplnilo tak velikou láskou a horlivostí, že pak učení Ježíšovo vzor všem pronásledováním se strany židů a pohanů statně ve světě vyznávat, zvěstovat i také podle něho živi býti mohli. Pročež ihned v den seslání Ducha sv. počali s radostí o Ježíšovi kázati, a když od vysoké rady trestání a uvěznění byli, vyznali bez strachu a bázně: »My nemůžeme mlčeti, my musíme kázati, neboť sluší více Boha než lidí poslouchati.« A tak mluvili a jednali po celé své živobytí, až konečně mučennickou smrtí zemřeli. Všichni apostolé násilnou smrtí skonali, kromě sv. Jana, kterýž zázračným způsobem z muk svých byl vysvobozen a přirozenou smrtí zemřel. *Apostolé tedy od Ducha svatého byli v milosti posílněni, aby svatou víru statně vyznávali, zvěstovali a podle ní živi byli.* Podobně měli i všichni katoličtí křesťané jednati, neboť pravil Ježíš: »Kdožkoli vyzná mne před lidmi, toho i já vyznám před Otcem svým, jenž jest v nebesích; kdožkoli pak by mne zapřel před lidmi, toho i já zapru před Otcem nebeským.« (Mat. 10, 32. 33.) Avšak jako apostolé bez milosti Ducha sv. víru statně nemohli vyznávat i podle ní živi býti, tak i my bychom bez této milosti nemohli víru svou statně vyznávat i podle ní živi býti. Jako apostolům a prvním křesťanům, tak i nám jest tedy milosti Ducha sv. zapotřebí; neboť často velikou neohroženost musí člověk míti, aby své víry se zastal, když slo-

myslní lidé o ní lhostajně, posmívavě a s opovržením mluví; podobně i velikou sílu musí člověk mít, aby vždy a v každém pokušení tuto víru zachovával. Jak apoštolé tak i my Ducha sv. dosahujeme ve svátosti břimování.

2. *Ustanovení této svátosti.* Skutkové apoštolští (8, 14—17.) vypravují nám tento příběh: »Jahen Filip přišel do města Samaří, kázal tam učení Kristovo a mnohé, kteří v toto učení uvěřili, pekřtil. Když to uslyšeli apoštolové v Jerusalemě, poslali k nim Petra a Jana. Tito přišli, modlili se nad nimi, vzkládali na ně ruce a oni přijali Ducha sv.« Tak učinili apoštolové i ostatním křesťanům, kteříž jako Samařští přijali Ducha sv. a byli od něho posilněni, aby víru svou statně vyznávali a podle ní živi byli. Tyto milosti obdrželi vzkládáním rukou a modlitbou apoštolů: *byli břimováni*. Ježíš Kristus tedy břimování ustanovil, neboť by apoštolové jakožto jeho služebníci a nástupcové nebyli mohli je udělovati, a Samařští by nebyli mohli Ducha sv. přijmouti, kdyby to Ježíš sám nebyl tak ustanovil.

3. *Břimování jest svátost.* Břimování jest tedy 1. od Ježíše ustanoveno, 2. působí, že břimovaný se účastným stává Duchu sv., jenž jej v milosti posilňuje, aby svou víru statně vyznával a podle ní živ byl, 3. viditelné znamení této neviditelné milosti jest vzkládání rukou, modlitba čili slovo Boží a dle ústného podání také mazání sv. křížmem. Tedy tři částky, z nichž svátost pozůstává, má břimování, pročez ono jest svátost.

Katechismus: *Břimování jest svátost, ve které pokřtěný člověk skrze svaté křížmo a slovo Boží od Ducha svatého v milosti Boží posilněn bývá, aby víru svou statně vyznával a podle ní živ byl.*

Toliko apoštolé břimovali, nikoli však jahnové neb kněží; pročez i nyní jen biskupové mají moc a právo tuto svátost udělovati.

Co působí tato svátost? Ona působí rozmnožení posvěcující milosti a uděluje obzvláštní milost, aby pokřtěný člověk víru svou statně vyznával a podle ní živ byl.

Kolikrát můžeme tuto svátost přijímati? Duch sv. na apostoly jen jednou sestoupil; u nás ale bývá příchod Ducha sv. přijímáním svátosti biřmování vynahrazen a proto také jen jednou smíme tuto svátost přijmouti. Duše biřmovaného dosahuje od Ducha svatého zvláštní milosti, aby svou víru statně vyznával a podle ní živ byl; tím ona od duše onoho, jenž ještě biřmován není, se liší; toto znamení duši biřmovance pro vždy zůstává a nemůže nikdy zrušeno býti: jest nezrušitelné.

Katechismus: Svátost biřmování vytlačuje také na duši nezrušitelné znamení; proto nemůžeme také častěji než jednou biřmování býti.

Tuto svátost může pokřtěný teprv přijmouti, když ve víře a zvlášť o této svátosti dobře poučen a vycvičen jest. Pročež musí děti se vynasnažiti, aby ve svatém náboženství dokonale se vycvičily a tak aby brzy veliké milosti sv. biřmování dosáhnouti mohly.

138. V. Poslední pomazání.

1. *Ustanovení posledního pomazání.* Když křesťan těžce nemocen jest a převeliké bolesti cítí, když nerád se svými přáteli se loučí a raději déle žíti si přeje, když si připomíná svůj předešlý život a teprv nyní své hříchy skutečně poznává, za které již zadotčiniti nemůže, a když si připomíná budoucnost, soud vševědoucího a nejspravedlivějšího soudce a proto smrti se bojí: ó zda-li nemá takový křesťan v hodině smrti na nejvýš zapotřebí posily, pomoci a potěšení? A této pomoci tím více potřebuje, an snadno od ďábla pokoušen býti, nad milostí a milosrdenstvím Božím zoufatí aneb ve svých bolestech reptati a netrpělivým býti může, místo coby trpělivě a kajicně

nemoc a bolesti snášel. Takovým způsobem snadno by těžkých hříchů dopustiti a večných trestů zasloužiti si mohl. V takové nouzi pomáhá jemu Ježíš, kterýž sám na hoře Olivetské před svým utrpením a úmrtím nevýslovnou úzkost a velikost přehořké své smrti trpěl; útrpnost a láska drahého Spasitele chce těžce nemocnému pomoc a milost dáti a sice posledním pomazáním. Že skutečně Ježíš poslední pomazání ustanovil, dosvědčuje sv. apostol Jakob (5, 14—15.) těmi slovy: »Stůně-li kdo z vás, uveď kněze církve, a nechť se modlí nad ním, mažíce jej olejem ve jménu Páně, a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčí jemu Pán, a jestli v hříších jest, budou jemu odpuštěni.«

Dle těchto slov apostola Jakoba ustanovil tedy Ježíš pomazání nemocného sv. olejem spolu s modlitbou kněze. Toto pomazání nazývá se *poslední* pomazání, protože člověk obyčejně po tomto pomazání žádnou jinou svátost již více nepřijímá, v kteréž by sv. olejem pomazán byl. Napřed bývá člověk sv. olejem pomazán při křtu, pak při biřmování; při posledním pomazání bývá tedy naposledy pomazán. Kdo však toto sv. pomazání přijal nemusí proto v nemoci, v níž se nachází, umříti; neboť mnozí, kteří sv. pomazání přijali, právě tímto pomazáním opět se uzdravili. Proto praví také sv. Jakob: »A polehčí jemu Pán,« t. j. posilní jej, tak že zase se uzdraviti může, pakli to Boží vůle jest.

2. *Příprava k poslednímu pomazání.* Tak jako nemocný svému lékaři zcela se podrobí, v jeho ochranu se odevzdá, slovům jeho věří a v jeho moudrost, zkušenost a pomoc musí se důvěřovati, aby k předešlému zdraví rychleji a snadněji přišel, tak musí také nemocný, než poslední pomazání přijímá, zcela v Boha věřiti a se důvěřovati, do svaté jeho vůle a ochrany se odevzdáti; neboť Bůh jest Pánem všeho, on dává a bere život: tak učí nás víra, on toliko může pomoci.

Aby ale nemocný pro své hříchy blízcího se soudu přliš se nebál a úzkost pozbyl a pokoje našel, má svaté svátosti pokání a oltární přijmouti, neboť pokání působí odpuštění hříchů, uděluje milost Boží a pokoj svědomí; nemůže-li však tyto svátosti přijmouti, má aspoň svých hříchů opravdově a skroušeně litovati.

Katechismus: Nemocný má k poslednímu pomazání se připravití živou věrou a silnou důvěrností v Boha, zcela do vůle Boží se odevzdávaje; především však má svatou zpověď milost Boží získati aneb jestliže nemůže se zpovídati, má dokonale svých hříchů litovati.

3. Co působí poslední pomazání? Přijal-li nemocný svátost pokání, aneb jest-li aspoň dokonalou litost nad svými hříchy vzbudil, jest pak v stavu milosti Boží, pročež přijímáním posledního pomazání stává se tím více nábožnějším a Bohu milejším, čili milost Boží jemu se rozmnožuje.

Katech.: Poslední pomazání působí: 1. rozmnožení posvěcující milosti Boží.

Apostol Jakob praví: »Jest-li nemocný v hříších, budou jemu odpuštěni.« Když totiž nemocný ve zpovědi z těžkého hříchu pro svou slabost neb zapoměnlivost se nevyzpovídal, pak tato slabost a zapoměnlivost za vinu jemu se nepokládá a on nezasluhuje žádného trestu, a dosahuje odpuštění hříchů, zvláště se jemu posledním pomazáním všechny všední a ony těžké hříchy odpouštějí, z kterých buď se nezpovídal aneb zpovídati zapoměl.

Katechismus: 2. odpuštění všedních, i také oněch těžkých hříchů, z kterých nemocný, ačkoliv se přičinil, zpovídati se zapoměl nebo nemohl.

Opět praví sv. Jakob: »A polehčí jemu Pán,« t. j. posilní jej. Nejen tělo nemocného jest slabé, ale i vůle jeho slabá, k zlému nakloněná jest: on snadno může pro své bolesti netrpělivým a nepokojným býti; to pochází z jeho hříchů. Toť jsou zlé následky hříchů a jejich ostatky.

K tomu přináležejí také časné tresty. Jelikož ale nemocný posledním pomazáním bývá posilněn, tedy i jeho vůle bývá posilněna a pročež i zlé následky hříchů bývají napraveny.

Katech.: *3. osvobození od zlých následků hříchů a jejich ostatků.*

Je-li ale vůle posilněna a jsou-li zlé následky hříchů napraveny, pak jsme tak silní a mocní, že netoliko náklonnost k zlému, ale i veškeré pokušení zlého ducha, jenž obzvlášť v čas nemoci a v hodinu smrti nás pokouší, přemáháme.

Katechismus: *4. sílu k odporování útokům a pokušením ďábelským,*

5. pomoc proti příliš velké úzkosti pro bližící se smrt a nastávající soud;

6. častěji také tělesné zdraví, jestliže ke spasení duše slouží; když totiž Bůh předvídá, žeby delší život člověku byl prospěšný k pokání, k polepšení se a proto k spasení duše.

4. Jak poslední pomazání se uděluje? Kněz vzkládá nad nemocným ruce a vykonává při tom vícero modliteb, aby odpuštění, posilu, zdraví, potěšení a život věčný dosáhl. Pak maže sv. olejem jeho patero smyslů, jichžto člověk u páchání hříchů nejvíce užívá; při tom mazání praví: »Skrze toto svaté pomazání a své nejdobrotivější milosrdenství odpustiž tobě Pán, cokoliv jsi provinil zrakem, sluchem, čichem, okoušením a řečí, hmatem (dotýkáním), chůzí a rozkoší beder. Amen.«

Poslední pomazání jest svátost. Olej sílí údy těla a mírní bolesti. Pročež pomazání olejem velmi dobře vyznamenává milost posilnění, jehož nemocný bývá účasten. Pomazání sv. olejem a modlitba kněze jsou tedy viditelné znamení neviditelné milosti posledního pomazání, kteréž, jak jsme slyšeli, od Ježíše Krista k našemu spasení a posvěcení ustanoveno jest: tudíž jest poslední pomazání svátost a sice *ona svátost, ve které nemocný skrze po-*

mazání sv. olejem a skrze předepsanou modlitbu kněžskou milost Boží k prospěchu duše, a častěji také i těla dosahuje.

Poslední pomazání není k spasení nevyhnutelně potřebné, přece však nemá nemocný zanedbatí je přijmouti, a sice pro tolikero milostí, kterých jím nabývá.

139. VI. Svěcení kněžstva. (Srovnej 9. čl.)

Při 9. článku víry jsme slyšeli, že Ježíš svou úplnou moc odevzdal apostolům. Ježíš však byl náš učitel, náš nejvyšší kněz, kterýž krvavým a nekrvavým způsobem nebeskému Otci za nás se obětoval a dosud obětuje, a náš dobrý pastýř, kterýž své věřící řídí a spravuje, aby jich k věčnému spasení přivedl: tedy vykonával úřad učitelský, kněžský a pastýřský. Tentýž trojí úřad odevzdal svým apostolům řka: »Jakož mne poslal Otec, tak i já posílám vás« (Jan 20, 21), t. j. tutéž moc, kterouž mi dal Otec můj nebeský, i já dávám vám. Jako já vyvolil jsem vás za své vyslance, plnomocníky, nástupce, tak i vy volte sobě nástupce a udělte jim tutéž úplnou moc, kterouž jste ode mne obdrželi. Každý z těchto tří úřadů odevzdal Ježíš apostolům zvláštním způsobem a sice:

1. *Úřad učitelský* odevzdal jim těmi slovy: »Jděte a učte všecky národy, křestíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávatí všecko, co jsem přikázal vám.« (Mat. 28, 19.)

2. *Úřad kněžský* odevzdal jim řka: »To čiňte na mou památku.« (Luk. 22, 19.) Těmi slovy při poslední večeři dal apostolům rozkaz a úplnou moc, oběť mše sv. konati. Slovy: »Přijměte Ducha sv., kterým odpustíte hříchy« a t. d. (Jan 20, 22) dal apostolům moc, věřícím hříchy odpouštěti aneb zadržeti. Tato dvojí moc, totiž oběť mše sv. konati a hříchy odpouštěti neb zadržeti zvláště k úřadu kněžskému přináleží.

3. *Úřad pastýřský* odevzdal Ježíš apostolům, řka: »Vám dám klíče království nebeského (t. j. úplnou moc nad církví). Cožkoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.« (Mat. 18, 18.) Slova ta znamenají: Cožkoli ustanovíte neb zrušíte, toť bude tak platné, jakoby to Bůh v nebi byl ustanovil neb zrušil. Tedy dal Ježíš apostolům moc přikázání ustanoviti a je zase zrušiti, a všechno řídit, coby k spasení věřících potřebné bylo, slovem dal jim úplnou moc církev řídit a spravovati. A v té moci záleží úřad pastýřský.

Apostolé dle vůle Ježíše Krista tento trojí úřad také jiným totiž biskupům odevzdali, vzkládajice ruce na ně a modlíce se nad nimi. Tímto viditelným znamením obdrželi biskupové zároveň s úplnou mocí také milost: aby církevní úřady ke cti Boží a ku spáse věřících náležitě a svatě vykonávati mohli. — Apostolové také na jiné muže, kteříž ve víře náležitě vycvičení, nábožní byli a jiné vyučovati mohli, své ruce vzkládali a nad nimi se modlili; těmto toliko úřad kněžský a učitelský odevzdali.

Tímto způsobem byli posvěceni na kněze a tak také se jmenovali. Svým posvěcením dosáhli kněží tak jako biskupové zvláštní milost, aby církevní úřady ke cti Boží a ke spáse věřících vykonávati mohli. Opět jiným mužům, kteříž plní Ducha sv. a moudrosti byli, odevzdali apostolé vzkládáním rukou a modlitbou úplnou moc a milost, aby učiti, křestiti, nejsvětější svátost oltářní udělovati a jiné nižší služby církevní konati mohli. Tito se nazývali jahní. Veškeré svaté jednání, jímž biskupům, kněžím a jahnům moc a milost se uděluje, aby své úřady náležitě konati mohli, nazýváme svátost svěcení, kterouž Ježíš ustanovil. Viditelné znamení této svátosti jest zvlášť vzkládání rukou a modlitba biskupa.

Katechismus: *Svátost svěcení vůbec jest svátost, kterou těm, jenž službě církevní se oddávají, duchovní moc a obzvláštní milost propůjčena bývá, aby jisté*

církevní úřady ke cti Boží a k spasení duší náležitě a svatě vykonávali.

Moc svěcení kněžstva záleží v tom, že 1. kněží chleb a víno v pravé tělo a pravou krev Pána našeho Ježíše Krista proměňovati a jej nebeskému Otci obětovati mohou; 2. že věřícím hříchy odpustiti aneb zadržeti mohou. Kněží tedy dosahují moc nad pravým tělem Ježíše Krista a nad jeho duchovním tělem, t. j. nad věřícími.

Ten, jenž na kněze bývá posvěcen, slibuje, že Bohu po celý život sloužiti bude; aby slib ten náležitě splniti mohl, dává jemu Bůh zvláštní milost k tomu pro celé živobytí. Tím duše kněze se liší od duše toho, jenž knězem není; toto znamení nemůže z duše kněze nikdy vzato neb zrušeno býti: jest to znamení nezrušitelné, kteréž svátost svěcení kněžstva na duši posvěceného vytlačuje a proto tuto svátost nemůže křesťan než jednou za živobytí přijmouti.

Biskupové a kněží pečují o naši duši. Oni nás poučují, napomínají k dobrému, varují zlého, v nebezpečnoství nám pomáhají, v trápení nás těší, ano v té nejnebezpečnější nemoci nás neopouštějí, za nás se modlí, ano i svůj život v čas potřeby by za nás obětovali: pročež jich máme si vážiti, ctíti, milovati, poslouchati, a k nim vděční býti a za ně se modliti.

140. VII. Stav manželský.

Stav manželský ustanovil Bůh již v ráji, když Adamovi dal Evu za pomocnici, aby oba až do své smrti spolu žili a své děti v bázni Boží vychovávali. V N. Z. udělil Ježíš Kristus stavu manželskému obzvláštních milostí, aby manželé nerozdvojitelně vespolek žili a své děti křesťansky vychovávali. Sv. Pavel (Efes. 5, 32.) nazývá stav manželský »velikou svátostí v Kristu a v církvi.« Slova ta znamenají: Stav manželský čili svazek, kterýmž svobodný muž a svobodná žena ve spolek se oddávají, jest zevnitřní znamení, jenž veliký význam a

veliké milosti v sobě chová. Viditelné znamení svátosti stavu manželského jest obapolné připovědění ženicha a nevěsty před jejich vlastním farářem a dvěma svědky, že vespolek až do smrti žítí a sobě vespolek nápomocnými býti chtějí a sice: 1. ve všech záležitostech a potřebách časných, 2. v dosažení věčné blaženosti a 3. v křesťanském vychování svých dětí.

Svazek neb spojení manželů podobá se spojení Krista a církvi. Jako Ježíš neustále s církví přebývá, ji miluje a posvěcuje, všechny potřebné milosti jí dává, podobně i křesťanské manželství jest nerozdvojitelné a krom rozmnožení posvěcující milosti uděluje svátost manželství manželům obzvláštní milost, aby sebe vespolek posvěcovali a své děti křesťansky vychovávali mohli; jako Ježíš jest neviditelná hlava církve, podobně i manžel jest hlavou své ženy a celé rodiny. Z oněch slov sv. apostola Pavla tedy se učíme, že Kristus stav manželský, kterýž Bůh v ráji ustanovil, v N. Z. za svátost povýšil, an jemu velikých milostí udělil. Stav manželský jest tedy svátost, protože pozůstává z tří částek, kteréž ke svátosti jsou potřebné.

Katechismus: Svátost stavu manželského jest nerozdvojitelný svazek, kterým dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, pořádně se sebou se oddávají, k čemuž jim Bůh tou svátostí uděluje milost, aby ve svém manželském stavu až do smrti bohabojně setrvali, a dítky své křesťansky vychovali.

Děti mají rodičů ochotně poslouchati, aby v skutku křesťanskými dětmi nazvány býti mohly; za péči a námáhání rodičů mají děti jim radost činiti a za ně se modliti.

141. O svátostech vůbec.

Při každé z těch sedmi svátostí nalezáme tři částky a sice: 1. viditelné znamení, 2. neviditelnou milost Boží a 3. ustanovení od Ježíše Krista, abychom se stali sva-

tými, byli posvěceni a spaseni: proč *ž jest svátost vůbec viditelné znamení neviditelné milosti, kteréž od Krista Pána k našemu posvěcení ustanoveno jest.*

Sedm jest svátostí a jmenují se: 1. křest, 2. biřmování, 3. svátost oltářní, 4. pokání, 5. poslední pomazání, 6. svěcení kněžstva a 7. stav manželský.

Rozdíl mezi svátostmi. Ve všech svátostech nás Duch svatý posvěcuje, avšak nikoliv stejným způsobem. Neboť ve svátosti *křestu a pokání* nám posvěcující milost pořádným způsobem znovu uděluje — (tyto svátosti slují svátosti *mrtvých*) — v ostatních nám tato milost se rozmnožuje, poněvadž již ve stavu milosti máme býti, než je přijímáme — (tyto svátosti se nazývají svátosti *živých*).

Křest, biřmování a svěcení kněžstva na duši, jak jsme slyšeli, vytlačují nezrušitelné znamení a proto nemůže člověk tyto tři svátosti vícekrát než jednou přijmouti.

Lásku a milost Boží nám Ježíš svou smrtí na kříži zasloužil; on svátosti ustanovil a s nimi milost Boží spojil. Biskupové a kněží mají moc od Ježíše, svátosti udělovati; proč *ž mají svátosti moc působení od svého původce Ježíše Krista.*

Abychom prevelikých milostí, kteréž svaté svátosti udělují, účastni býti mohli, musíme k jejich přijímání náležitě se připravit; po přijímání těchto svátostí musíme s dosaženou milostí Boží věrně spolu působiti, abychom vždy lepšími, nábožnějšími, Bohu milejšími, svatými se stali a tak k věčnému spasení přišli.

P. B. J. K.

